Lemminkäinen

100

1910–2010

Vuosikertomus 2009

Vuosi 2010 on Lemminkäisen juhlavuosi. Sata vuotta sitten, vuonna 1910, perustettiin Asfaltti Osakeyhtiö Lemminkäinen helsinkiläisten rakennusmestarien erikoisliikkeeksi ja aliurakoitsijaksi toimialanaan rakennusten vedeneristystyöt sekä bitumiset piha- ja katutyöt. Pian alettiin valmistaa myös betonituotteita, kuten porrasaskelmia. Oma kattohuopatehdas aloitti toimintansa 1920.

Pienestä erikoisosaajasta on sadassa vuodessa kasvanut merkittävä, kotimaassa ja kansainvälisillä markkinoilla toimiva rakennuskonserni, jonka monipuoliset palvelut kattavat rakentamisen kaikki osa-alueet.

100
1910–2010

Tänään Lemminkäinen tunnetaan vahvana projektien osaajana sekä rakentamisen tuotteiden ja palvelujen tarjoajana.

Teemme asumisesta, työnteosta ja liikkumisesta helpompaa, turvallisempaa ja terveellisempää. Teemme työtämme ihmistä ja parempaa huomista varten, Suomessa ja kansainvälisesti.

Hyvässä rakentamisessa yhdistyvät ammattitaito, kokemus, tekniikka ja sydän. Lemminkäinen on luonut sydämellään rakentamisen taidonnäytteitä jo sata vuotta.

09

Paras tapa rakentaa

2 Lemminkäinen lyhyesti
6 Tärkeimmät tapahtumat
8 Strategia
12 Toimitusjohtajan katsaus
16 Toimintaympäristö

18 Toimialat
19 Talonrakentaminen
23 Infrarakentaminen
26 Talotekniikka
29 Rakennustuotteet

34 Vastuullisuus
36 Taloudellinen vastuu
38 Ympäristövastuu
42 Sosiaalinen vastuu

50 Hallinto
50 Lemminkäinen-konsernin hallinto
58 Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä
62 Hallitus
64 Johtoryhmä

69 Tilinpäätös
69 Sisällysluettelo

146 Osakkeet ja osakkeenomistajat
149 Keskeiset pörssitiedotteet
150 Tietoa sijoittajille
151 Tietoa osakkeenomistajille

'09

Lemminkäinen lyhyesti

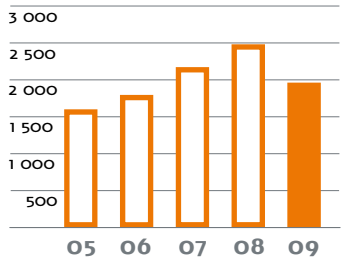
Lemminkäinen on Suomessa ja kansainvälisillä markkinoilla toimiva rakennuskonserni. Toimialamme ovat talonrakentaminen, infrarakentaminen, talotekniikka ja rakennustuotteet. Päämarkkina-alueemme on kotimaan lisäksi koko Itämeren ympäristö. Rakentamisen erikoisosaaminen on tuonut asiakkaita eri puolilta maailmaa.

Lemminkäinen-konsernin liikevaihto vuonna 2009 oli 1 964 miljoonaa euroa. Kansainvälisen toiminnan osuus oli 27 prosenttia liikevaihdosta, ja liikevoitto oli 23,3 miljoonaa euroa. Konsernin tulosta heikensi yleisestä taloudellisesta tilanteesta johtunut volyymien pienentyminen. Tulosta heikensi myös KHO:n määräämä seuraamusmaksu 68 miljoonaa euroa, josta kirjattiin 54 miljoonaa euroa vuodelle 2009.

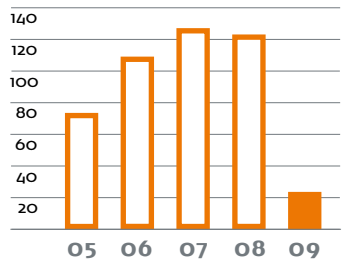
Konsernin palveluksessa on noin 8 600 henkilöä, joista ulkomailla työskentelee noin 2 600. Sopeuttamistoimien vaikutuksesta henkilöstömäärä väheni 1 200:lla vuoden aikana.

Konsernin emoyhtiö Lemminkäinen Oyj:n osake on noteerattu NASDAQ OMX Helsingissä.

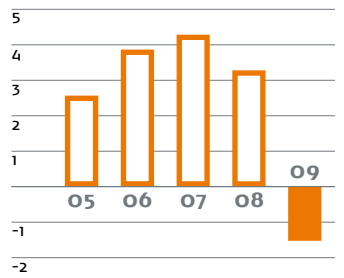
Liikevaihto
milj. euroa

Liikevoitto
milj. euroa

Tulos/osake
euroa

Konsernin avainluvut	2009	2008	Muutos, %
Liikevaihto, milj. e	1 964,4	2 481,8	-20,8
josta kansainvälistä toimintaa, milj. e	527,1	676,7	-22,1
Liikevoitto, milj. e	23,3	123,2	-81,1
Tilikauden voitto, milj. e	-23,7	63,5	yli sata
Liikevoitto-%	1,2	5,0	
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,4	17,7	
Oman pääoman tuotto, %	-7,4	19,2	
Omavaraisuusaste, %	31,4	26,2	
Tulos/osake, euroa	-1,53	3,28	yli sata
Osinko/osake, euroa	0,00[1)]	0,90	-100,0
Bruttoinvestoinnit, milj. e	41,5	60,2	-31,1
Tilauskanta, milj. e	958,4	1 064,5	-10,0
Henkilöstö keskimäärin	8 626	9 776	-11,8

[1)] Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle

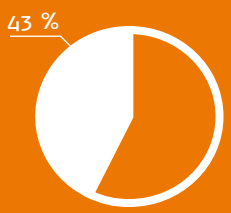
Toimialat

Talonrakentaminen

Lemminkäinen on yksi Suomen suurimmista, kokeneimmista ja kansainvälisimmistä talonrakentajista. Lemminkäinen toimii alueellisesti lähellä asiakkaitaan vahvuutenaan paikallisten olosuhteiden ja rakentamisympäristöjen tunteminen. Projektirakentamisen erikoisosaaminen on tuonut asiakkaita ja kokemusta kaikista maanosista. Lemminkäisen talonrakentaminen-toimialan palveluihin kuuluvat asuntorakentaminen, liike- ja toimistorakentaminen, teollisuus- ja logistiikkarakentaminen sekä urheilu- ja vapaa-ajan rakentaminen. Kansainvälisen liiketoiminnan osuus on lähes viidennes toimialan liiketoiminnasta.

Osuus konsernin liikevaihdosta

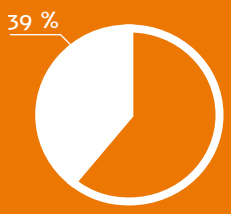

Infrarakentaminen

Lemminkäinen on yksi Suomen ja Itämeren alueen suurimmista infrarakentajista. Vahva markkina-asema perustuu kykyyn yhdistää paikallistuntemus, erikoisurakointi ja kyky hallita suuria projekteja. Hyvän asiakaspalvelun perusta on paikallinen läsnäolo. Palveluihin kuuluvat tie-, katu- ja rataverkoston rakentaminen ja ylläpito sekä kallio- ja pohjarakentaminen. Lemminkäisellä on omaa asfaltti- ja kiviainestuotantoa. Kansainvälisen liiketoiminnan osuus on noin puolet infrarakentaminen-toimialan liiketoiminnasta.

Osuus konsernin liikevaihdosta

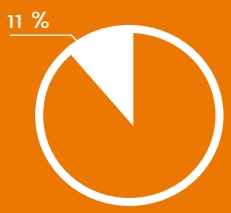

Talotekniikka

Lemminkäinen on taloteknisten järjestelmien asennus- ja kunnossapitopalvelujen moniosaaja. Talotekniikan sekä huollon ja ylläpidon erityispalveluihin keskittyneet liiketoiminta-alueet tarjoavat kiinteistöjen koko elinkaaren kattavat kokonaispalvelut. Palveluihin kuuluvat mm. taloteknisten järjestelmien asennusurakointi uudis- ja korjauskohteissa, kiinteistöjen huolto, ylläpito ja saneeraus, valvomo- ja päivystyspalvelut sekä teollisuuspalvelut. 36 palvelupistettä ympäri Suomen sekä tytäryhtiö Venäjällä Pietarissa tuovat palvelut lähelle asiakkaita.

Osuus konsernin liikevaihdosta

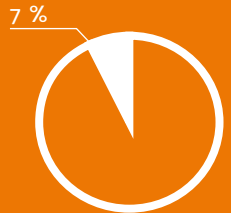

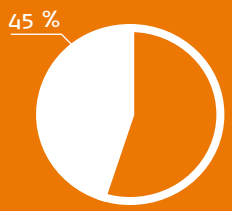
Rakennustuotteet

Lemminkäinen on rakennusmateriaalituotannon ja erikoisurakoinnin edelläkävijä. Päämarkkina-alue on Suomi. Katemateriaaleja ja betonielementtejä viedään ympäri maailmaa. Lemminkäinen valmistaa ja myy betoni- ja luonnonkiviympäristötuotteita, betonielementtejä, valmisbetonia sekä bitumisia katemateriaaleja ja vedeneristystuotteita. Lisäksi Lemminkäinen tuo maahan ja välittää sekä kattamiseen että ympäristö- ja urheilurakentamiseen liittyviä erikoistuotteita. Yhtiö tarjoaa myös korjaus- ja huoltopalveluja sekä asennus- ja neuvontapalveluja valtakunnallisesti.

Osuus konsernin liikevaihdosta

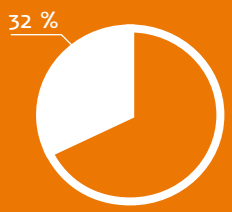

Osuus konsernin liikevoitosta

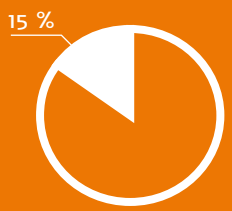
Avainluvut	2009	2008
Liikevaihto, milj. e	867,7	1 207,5
Osuus konsernin liikevaihdosta, %	42,9	47,3
Kansainvälisen toiminnan osuus toimialan liikevaihdosta, %	17,7	20,2
Liikevoitto, milj.e	36,6	69,7
Tilauskanta, milj. e	495,6	576,3
Henkilöstö keskimäärin,	2 356	3 159
josta ulkomailla	629	726

Osuus konsernin liikevoitosta

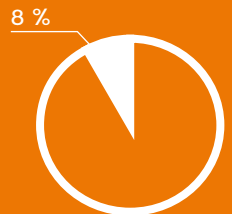
Avainluvut	2009	2008
Liikevaihto, milj. e	789,6	920,3
Osuus konsernin liikevaihdosta, %	39,0	36,0
Kansainvälisen toiminnan osuus toimialan liikevaihdosta, %	46,4	46,5
Liikevoitto, milj.e	25,9	26,2
Tilauskanta, milj. e	322,7	365,4
Henkilöstö keskimäärin,	3 453	3 658
josta ulkomailla	1 942	2 090

Osuus konsernin liikevoitosta

Avainluvut	2009	2008
Liikevaihto, milj. e	233,8	269,9
Osuus konsernin liikevaihdosta, %	11,5	10,6
Kansainvälisen toiminnan osuus toimialan liikevaihdosta, %	3,8	2,9
Liikevoitto, milj.e	12,2	16,3
Tilauskanta, milj. e	106,8	97,7
Henkilöstö keskimäärin,	1 941	2 013
josta ulkomailla	36	20

Osuus konsernin liikevoitosta

Avainluvut	2009	2008
Liikevaihto, milj. e	132,7	156,0
Osuus konsernin liikevaihdosta, %	6,6	6,1
Kansainvälisen toiminnan osuus toimialan liikevaihdosta, %	5,8	5,8
Liikevoitto, milj.e	6,5	10,5
Tilauskanta, milj. e	33,3	25,2
Henkilöstö keskimäärin Suomessa	762	839

Tärkeimmät tapahtumat 2009

YHTIÖKOKOUSTEN PÄÄTÖKSIÄ

- Lemminkäinen Oyj:n yhtiökokous vahvisti 17.3.2009 hallituksen jäsenten lukumääräksi kuusi. Hallituksen jäseniksi valittiin uudelleen Berndt Brunow, Kristina Pentti-von Walzel, Teppo Taberman ja Juhani Mäkinen. Uusiksi hallituksen jäseniksi valittiin DI Mikael Mäkinen ja KTM Heikki Räty.
- Ylimääräinen yhtiökokous 17.11.2009 päätti valtuuttaa hallituksen päättämään osakeannista ja/tai osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:n tarkoittamien osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta yhdessä tai useammassa erässä, joko maksua vastaan tai maksutta. Yhtiökokous päätti valtuuttaa hallituksen päättämään myös omien osakkeiden hankkimisesta. Valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin 10 prosenttia kaikista nykyisistä osakkeista.

KHO:N PÄÄTÖS ASFALTTIKARTELLIASIASSA

- Korkein hallinto-oikeus määräsi syyskuun lopussa seitsemälle kotimaiselle asfalttialan yritykselle kilpailurajoituslain rikkomuksista 82,55 miljoonan euron seuraamusmaksun. Lemminkäisen osuus oli 68 miljoonaa euroa kilpailurajoituslain vastaisesta toiminnasta vuosilta 1994–2002 kotimaan päällystystoiminnassa.

UUSI STRATEGIA, UUSI ILME

- Lemminkäinen Oyj:n hallitus vahvisti konsernin strategian kaudelle 2010–2013 (strategia esitellään sivuilla 10–13). Taloudelliset päätavoitteet ovat kannattava kasvu ja konsernin vakavaraisuuden vahvistaminen. Lemminkäisen tavoitteena on aseman vahvistaminen nykyisissä avainliiketoiminnoissa. Liiketoiminnan kehittämisen painopisteet ovat korjausrakentaminen, talotekniikka, Venäjän asuntorakentaminen ja Pohjoismaiden infrarakentaminen. Konsernirakennetta yksinkertaistetaan ja brändi yhtenäistetään tavoitteena yksi yhtenäinen Lemminkäinen. Uudistettu strategia julkistettiin 5.11.2009. Samalla julkistettiin Lemminkäisen uusi yritystunnus ja visuaalinen ilme.

MUUTOKSIA JOHDOSSA

- KTM Tiina Mellas aloitti henkilöstöjohtajana 7.1.2009.
- KTM Robert Öhman aloitti talous- ja rahoitusjohtajana 9.5.2009.
- DI Jukka Terhonen nimitettiin talonrakentaminen-toimialan johtajaksi ja Lemminkäinen Talo Oy:n toimitusjohtajaksi 10.12.2009 alkaen.
- KTM Marcus Karsten nimitettiin 1.1.2010 alkaen talotekniikka-toimialan johtajaksi ja Tekmanni Oy:n toimitusjohtajaksi.

AVAINHENKILÖILLE KANNUSTINJÄRJESTELMÄ

- Lemminkäinen Oyj:n hallitus päätti uudesta konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä.

SOPEUTTAMISTOIMET

- Vuoden 2008 lopussa alkaneet henkilöstön sopeuttamistoimet jatkuivat, ja tilikauden lopussa henkilöstön määrä oli noin 1 200 pienempi verrattuna vuoden 2008 loppuun.

TUNNUSTUKSIA LEMMINKÄISELLE

- Pauligin uusi paahtimorakennus, jonka projektinjohto- ja talotekniikkaurakoitsijana toimi Lemminkäinen, sai Vuoden 2009 Teräsrakenne -palkinnon.
- Vuoden Vihertaitaja -palkinto rakennusliikkeet-sarjassa myönnettiin Lemminkäiselle, joka urakoi asuntokohteen kivirakenteet ja vihertyöt Helsingin Eiranrannassa.

- Tekmanni Service Oy sai parhaan yleisarvosanan Talotekniikka-tutkimuksen huolto- ja kunnossapitoyritysten ryhmässä. Tutkimus selvittää talotekniikka-alan yritysten tunnettuutta ja asiakastyytyväisyyttä. Yhtiö sai tunnustuksen kolmannen kerran peräkkäin.
- Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL valitsi vuoden 2009 rakennusalan diplomi-insinööriksi Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtaja Timo Kohtamäen. Valinnassaan RIL painotti vastuuta kestävästä elinympäristöstä laadukkaan insinööriosaamisen, suunnittelun merkityksen edistämisen ja henkilön esimerkillisyyden lisäksi.
- Active Workplace Award -palkinto myönnettiin Lemminkäiselle tunnustuksena monipuolisesta ja aktivoivasta liikuntatarjonnasta henkilöstölle. Palkinnon jakaa vuosittain Suomen Kuntoliikuntaliitto.

Merkittävimmät uudet tilaukset

KOTIMAAN TOIMINTA

- Maaliskuussa aloitettiin Vantaalla uuden liiketalon, Tammiston Tähden, rakennustyöt. Hanke on laajuudeltaan noin 4 900 m² ja se valmistuu maaliskuussa 2010. Liiketalo myytiin joulukuussa Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomelle.

- Kesällä käynnistyivät Helsingin Keskuskadun muutostyöt kävelykaduksi. Rakennettava pinta-ala on yhteensä noin 10 000 m². Työt ajoittuvat vuosille 2009–2013. Urakan arvo on noin 6,8 miljoonaa euroa.

- Kesäkuussa solmittiin urakkasopimus IKEA Tampere -tavaratalon rakentamisesta Tampereelle. Projektinjohtourakkana toteutettava hanke valmistuu kesällä 2010. Urakan arvo on noin 18 miljoonaa euroa.

- Pietarsaaressa aloitettiin heinäkuussa Åbo Akademin kampusalueen ensimmäisen osan rakentaminen. Rakennettava ala on lähes 10 000 m² ja sen on määrä valmistua marraskuuhun 2010 mennessä.

- Kesällä Lemminkäinen voitti Tampereelle rakennettavan P-Hämppi-pysäköintilaitoksen louhinta- ja lujitusurakan. Urakan arvo on noin 27 miljoonaa euroa, ja se valmistuu keväällä 2011.

- Lemminkäinen sopi kesällä Pauligin kanssa vanhan paahtimoalueen vaiheittaisesta ostamisesta Helsingin Vuosaaressa, johon on kaavoitettu noin 2 000 asukkaan asuinalue. Alueen suunnittelutyö on käynnistynyt, ja rakentamisen arvioidaan alkavan vuonna 2010.

- Lemminkäinen voitti kesällä useiden erilaisten toimitilojen rakennustöitä eri puolilla Suomea. Toimitilojen kokonaisarvo on noin 40 milj. euroa. Näiden lisäksi Imatralla aloitettiin elokuussa liikekeskuksen rakennustyöt. Rakennuksen pinta-ala on 6 000 m².

- Syksyllä aloitettiin Helsingin Jätkäsaaren asuinalueen kehittäminen arkkitehtikilpailulla. Lemminkäinen rakentaa noin 400 asuntoa Saukonpaaden alueelle. Rakennustyöt aloitetaan syksyllä 2010.

- Syyskuussa solmittiin Oy Teboil Ab:n kanssa jatkosopimus talotekniston huolto- ja kunnossapitopalvelujen toimittamisesta Teboilin huoltoasemille 450 jakelupisteeseen.

- Seinäjoella käynnistettiin syyskuussa Maaseutuviraston toimitilojen rakennustyöt, jotka valmistuvat vuoden 2011 alussa. Toimitilojen laajuus on noin 6 400 m², ja ne myytiin Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Eteralle.

- Lemminkäinen ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen jatkoivat lokakuussa laajaa ja pitkäaikaista kiinteistöpalvelujen kumppanuussopimusta. Sopimukseen kuuluvat toimisto- ja liikekiinteistöjen tekniset huoltopalvelut sekä päivittäinen kiinteistönhoito. Kohteita on kaikkiaan 21 ja niiden laajuus on noin 350 000 m².

- Lokakuussa käynnistettiin 189 asunnon linjasaneeraustyöt Helsingin Vuosaaressa. Urakassa uusitaan kylpyhuoneet vesi- ja viemärijohtoineen. Urakan myötä Lemminkäisellä oli vanhassa Vuosaaressa käynnissä yhteensä 840 asunnon linjasaneeraukset.

- Länsimetron rakentaminen käynnistyi marraskuussa Helsingissä. Aloitusurakkana Lemminkäinen louhii rata- ja ajotunneleita Ruoholahdessa. Urakan arvo on noin 10 miljoonaa euroa, ja se valmistuu toukokuussa 2011.

- Kuopiossa aloitettiin merkittävän elinkaarihankkeen rakennustyöt joulukuussa. Kokonaisuuteen kuuluvat neljän koulun ja yhden päiväkodin uudisrakennus- ja peruskorjaustyöt. Rakennusten hoito ja ylläpito ovat Lemminkäisen vastuulla 25 vuoden ajan. Hankkeen kokonaisarvo on 93,5 miljoonaa euroa.

- Joulukuussa Lemminkäinen valittiin tekemään Helsingin Töölönlahden pysäköintilaitoksen ja väestönsuojan rakennustöitä. Kesällä 2012 valmistuvan urakan arvo on noin 35 miljoonaa euroa.

- Vantaalla käynnistyi Kehäradan itäisen suuaukon rakentaminen joulukuussa. Keväällä 2012 valmistuvan urakan arvo on noin 14 miljoonaa euroa.

ULKOMAAN TOIMINTA

- Tammikuussa tehtiin sopimus Moldovan tiehallinnon kanssa maantien perusparannusurakasta, jonka arvo on 13,5 miljoonaa euroa.

- Viron tiehallinnon kanssa tehtiin helmikuussa sopimus Itä-Virumaalla tehtävästä perusparannusurakasta. Lemminkäinen on johtavana osakkaana työyhteenliittymässä, ja sen osuus urakan töistä on noin kolmannes. Urakan kokonaisarvo on noin 31 miljoonaa euroa.

- Huhtikuussa tehtiin Liettuan tiehallinnon kanssa sopimus työyhteenliittymänä toteutettavasta Vilnan ja Klaipedan välisen moottoritien perusparannusurakasta. Sopimuksen kokonaisarvo on noin 17 miljoonaa euroa. Lemminkäisen osuus urakan töistä on runsas kolmannes.

- Kesällä Cargotec ja Lemminkäinen sopivat Cargotecin uuden kokoonpanotehtaan projektinjohtourakasta Puolaan. Hankkeen kokonaisarvo Lemminkäiselle on noin 22 miljoonaa euroa. Työt valmistuvat kesällä 2010.

- Lemminkäinen voitti elokuussa merkittävän pohjarakennusurakan Ruotsissa. Kyseessä on 1950-luvulla rakennettujen Storfinneforsin ja Ramselen teräsbetonipatojen stabiliteetin parantaminen turvallisuussyistä. Urakan arvo on noin 10 miljoonaa euroa.

- Lemminkäinen voitti Liettuassa kaksi tienrakennusurakkaa, joiden työt alkavat keväällä 2010. Urakat toteutetaan osittain EU-rahoitteisesti ja niiden yhteisarvo on noin 12,3 miljoonaa euroa.

Lisää tehokkuutta ja asiakaspalvelukykyä

Lemminkäinen julkisti marraskuussa 2009 uuden strategiansa kaudelle 2010–2013. Uuden strategian keskiössä on asiakaspalvelun parantaminen luomalla yksi yhtenäinen Lemminkäinen, jossa yhteisiä toimintatapoja kehittämällä ja konsernirakennetta selkiyttämällä voidaan parantaa sekä asiakaspalvelukykyä että sisäistä tehokkuutta.

VISIONA PARAS TAPA RAKENTAA

Lemminkäinen tarjoaa asiakkailleen kattavat ja kustannustehokkaat, tarvittaessa koko rakentamisen elinkaaren kattavat kokonaispalvelut ja -ratkaisut erikoisosaamista ja peruspalveluja unohtamatta.

Lemminkäisen visiona on kehittää jatkuvasti palvelukykyään niin, että yhtiö voi kaikessa toiminnassaan edustaa parasta tapaa rakentaa.

STRATEGIAKAUDEN TAVOITTEET

Taloudellisen aseman parantaminen

Lemminkäisen taloudelliset päätavoitteet ovat kannattava kasvu ja konsernin vakavaraisuuden vahvistaminen. Kannattavuustavoitteena pidetään 18 prosenttia ylittävää tuottoa sijoitetulle pääomalle ja vakavaraisuustavoitteena vähintään 35 prosentin omavaraisuusastetta.

Strategiakaudella 2010–2013 Lemminkäinen tavoittelee keskimäärin noin 10 prosentin liikevaihdon kasvua.

Liiketoimintojen kehittäminen

Lemminkäinen suuntaa toimintaansa sellaisiin liiketoimintoihin ja markkinoille, joilla on kasvupotentiaalia, ja joilla yhtiön on mahdollista saavuttaa merkittävä asema tai joilla vaaditaan erikoisosaamista. Lemminkäisen tavoitteena on aseman vahvistaminen nykyisissä avainliiketoiminnoissa. Strategiset painopistealueet ovat korjausrakentaminen, huolto ja ylläpito, talotekniikka, Venäjän asuntorakentaminen ja Pohjoismaiden infrarakentaminen.

TALOUDELLISET TAVOITTEET

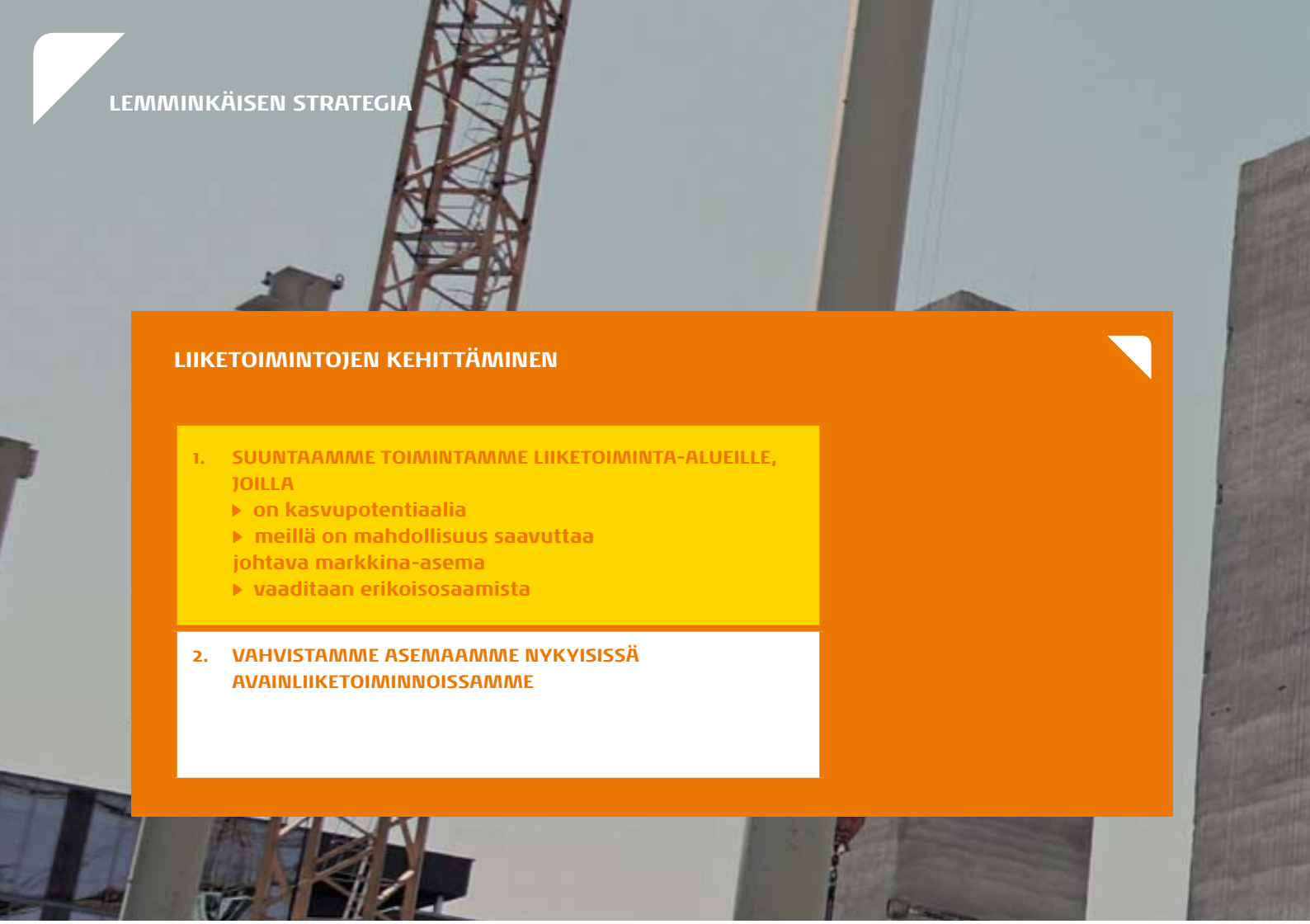
Liikevaihdon kasvu keskimäärin	Sijoitetun pääoman tuotto	Omavaraisuusaste
>10 %	>18 %	>35 %

VISIO 2013: LEMMINKÄINEN – PARAS TAPA RAKENTAA

- Haluamme ymmärtää asiakkaan tarpeet tarjotaksemme kilpailukykyisimmät rakentamisen ratkaisut.
- Kehitämme liiketoimintaamme kestävästi ja pitkäjänteisesti. Haluamme olla rakennusalan kiinnostavin sijoituskohde.
- Panostamme henkilöstön kehittämiseen ja hyvinvointiin. Haluamme olla paras työnantaja.

LEMMINKÄISEN STRATEGISET PÄÄTAVOITTEET

- Taloudellisen aseman parantaminen
- Liiketoimintojen kehittäminen
- Yksi yhtenäinen Lemminkäinen

LIIKETOIMINTOJEN KEHITTÄMINEN

1. **SUUNTAAMME TOIMINTAMME LIIKETOIMINTA-ALUEILLE, JOILLA**
   - **on kasvupotentiaalia**
   - **meillä on mahdollisuus saavuttaa johtava markkina-asema**
   - **vaaditaan erikoisosaamista**

2. **VAHVISTAMME ASEMAAMME NYKYISISSÄ AVAINLIIKETOIMINNOISSAMME**

Vakaasti kasvava korjausrakentaminen ylittänee lähitulevaisuudessa uudisrakentamisen volyymin. Korjausrakentamisen sekä huolto- ja kunnossapitotoiminnan osuutta Lemminkäinen-konsernin liikevaihdosta pyritään kasvattamaan entisestään. Myös erilaiset elinkaariratkaisut lisääntyvät. Lemminkäinen on jo nyt yksi Suomen suurimmista korjausrakentajista, joten sille on luontevaa yhdistää konsernin voimavarat ja hakea uusia palvelumalleja korjausrakentamiseen. Älykkäät ratkaisut, tekniikan ja esimerkiksi energiavaatimusten lisääntyminen mahdollistavat talotekniikan ja taloteknisen huoltotoiminnan kasvattamisen.

Kansainvälisillä markkinoilla Lemminkäisellä on kasvumahdollisuuksia Pohjoismaiden infrarakentamisen markkinoilla, joilla Lemminkäisen asema on jo vahva. Pohjoismaista inframarkkinaa ylläpitävät muun muassa valtioiden tukitoimet.

Venäjän asuntomarkkinat jatkavat kasvuaan lähivuosina. Lemminkäisen tavoitteena on kasvattaa etenkin omaperusteisen asunto- ja toimitilatuotannon määrää urakoinnin ohella.

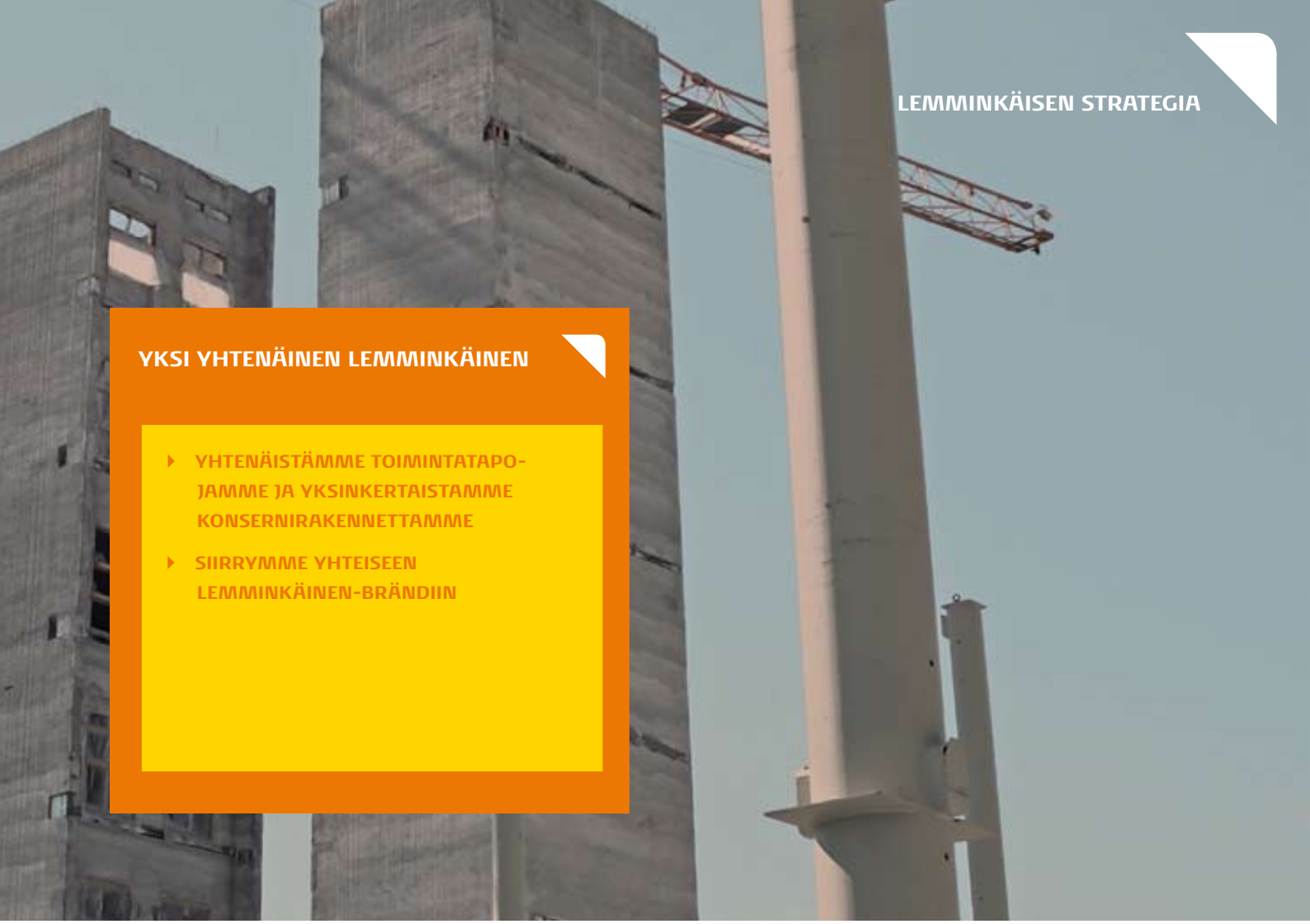
Yksi Lemminkäinen on asiakkaalle enemmän

Vuoden 2009 lopulla Lemminkäinen aloitti konserniorganisaationsa yksinkertaistamisen sekä yhtenäisti brändinsä tavoitteenaan yksi yhtenäinen Lemminkäinen.

Lemminkäisen tavoitteena on, että se jatkossa mielletään yhtenä, yhtenäisenä ja toimintavarmana kumppanina, joka tarjoaa entistäkin parempaa palvelua ja jonka tuotteet ja palvelut asiakas löytää aiempaa helpommin. Muutoksella haetaan myös lisää toiminnan joustavuutta ja kustannustehokkuutta.

PALVELUT ASIAKKAAN TARPEISIIN

Lemminkäisen palvelutarjonnan kehittämisen lähtökohtana ovat asiakkaan tarpeet. Uuden strategian myötä Lemminkäinen tarjoaa erikoisosaamisen ja peruspalveluiden lisäksi entistä laajempia ja kustannustehokkaampia rakentamisen kokonaispalveluja.

YKSI YHTENÄINEN LEMMINKÄINEN

- YHTENÄISTÄMME TOIMINTATAPOJAMME JA YKSINKERTAISTAMME KONSERNIRAKENNETTAMME
- SIIRRYMME YHTEISEEN LEMMINKÄINEN-BRÄNDIIN

Lemminkäinen yhdistää eri asiantuntijoidensa osaamisen tarjotakseen asiakkailleen kaikki näiden tarvitsemat ratkaisut ja palvelut uudisrakentamisen, korjausrakentamisen, huollon ja ylläpidon sekä projekti- ja hankekehityksen alueilla.

Paikallinen toimintatapa lähellä asiakkaita, paikallisten olosuhteiden ja rakentamisympäristön tuntemus sekä pitkäaikaiset asiakas- ja sidosryhmäsuhteet edistävät tuotteiden ja palveluiden kehittämistä ja auttavat Lemminkäistä havaitsemaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

UUSI BRÄNDI – UUSI ILME

Lemminkäinen-konsernissa otettiin uuden strategian julkistuksen yhteydessä käyttöön yhteinen Lemminkäinen-brändi. Tytäryhtiöt siirtyvät käyttämään Lemminkäinen-nimeä ja yhteistä yritystunnusta. Yhteydenpito ja Lemminkäisen palvelujen löytäminen on asiakkaalle entistä helpompaa. Samalla Lemminkäinen-brändin sisältö laajenee vähitellen vastaamaan konsernin liiketoiminnan kokonaistarjoamaa ja sen vahvuudet voidaan tehokkaasti hyödyntää markkinoinnissa ja muissa sidosryhmäsuhteissa.

Lemminkäinen-brändin ytimessä on lupaus kumppanuudesta, jossa Lemminkäisen asiakkaat hyötyvät pitkälle kehittyneistä, rakentamisen koko elinkaaren kattavista ja parhaalla ammattitaidolla toteutetuista tuotteista ja palveluista – olipa kyse uuden rakentamisesta, vanhan uudistamisesta tai jo rakennetun elinympäristön huollosta ja ylläpidosta.

Lemminkäinen hakee jatkuvasti parempia tapoja rakentaa, jolloin myös lopputulos on kestävämpi, toimivampi ja turvallisempi. Lemminkäinen haluaa omalla osaamisellaan lisätä rakennetun ympäristömme viihtyisyyttä ja elinvoimaisuutta.

Yhtenäisen Lemminkäinen-brändin ulkoisena tunnusmerkkinä ovat uusi visuaalinen ilme ja yritystunnus, jotka viestivät uudistumisesta ja eteenpäin menemisestä.

Sitoudumme yhden yhtenäisen Lemminkäisen luomiseen

Vuosi 2009 oli Lemminkäiselle muutosten vuosi. Uudistimme strategiamme ja julkistimme uudet, koko konsernin yhteiset arvot. Uuden strategian mukaisesti aloitimme konsernirakenteen yksinkertaistamisen ja toimintojemme virtaviivaistamisen. Samaan aikaan heikentynyt markkinatilanne vaati toiminnan tehostamista ja sopeuttamista rakentamisen pienentyneeseen kysyntään.

Yleisen taloudellisen tilanteen vaikutuksesta Lemminkäisen kaikkien toimialojen liikevaihdot laskivat edellisvuodesta. Koko konsernin liikevaihto supistui noin viidenneksen. Tästä huolimatta vuotta 2009 voidaan pitää toiminnan kannalta tyydyttävänä. Heikosta markkinatilanteesta huolimatta onnistumisia koettiin kaikilla toimialoilla ja joillakin liiketoiminta-alueilla pystyimme jopa kasvattamaan markkinaosuuttamme. Synkissä tunnelmissa alkanut vuosi kääntyi loppua kohden valoisammaksi. Konsernin tulos jäi kuitenkin edellisvuoden tasosta.

MALTILLISEN KASVUN AIKA

Katsomme vuoteen 2010 varovaisen toiveikkaina. Myönteisiä signaaleja talouden kehityksestä on nähtävissä, ja esimerkiksi rakennusalan työllisyystilanne on parempi kuin vuosi sitten pelättiin. Useimpien ennusteiden mukaan bruttokansantuote kääntyy kasvuun, ja jälkisuhdannealana rakentaminen seuraa viiveellä perässä. Talouden nopean nousun merkkejä ei ole näkyvissä, ja siksi Lemminkäinen varautuu maltillisen kasvun aikaan. Seuraamme markkinoiden kehittymistä ja olemme valmiina reagoimaan muutoksiin.

Suuntaamme toimintaamme liiketoimintoihin ja markkinoille, joilla on kasvupotentiaalia, joilla on mahdollista saavuttaa merkittävä asema tai joilla vaaditaan erikoisosaamista. Lisäksi tavoitteemme on vahvistaa asemaamme nykyisissä avainliiketoiminnoissamme. Strategisen kehittämisen painopisteemme ovat korjausrakentaminen, talotekniikka, Venäjän asuntorakentaminen ja Pohjoismaiden infrarakentaminen.

Korjausrakentamisen odotetaan jatkavan tasaista kasvuaan, ja taloteknisten palveluiden kysynnän odotetaan pitkällä aikavälillä lisääntyvän. Venäjän asuntorakentamisen volyymi kasvanee jo kuluvan vuoden aikana. Erityisesti Skandinavian maat jatkavat lisäpanostuksia infrarakentamiseen, mikä vaikuttaa suotuisasti markkinoihin myös lähivuosina.

UUSI STRATEGIA YHTENÄISTÄÄ TOIMINTATAPOJA

Lemminkäinen pääsi vuonna 2009 toimintansa kehittämisessä jo pitkälle, ja tämä työ jatkuu kuluvana vuonna. Uuden strategian keskeisenä tavoitteena on yhden yhtenäisen Lemminkäisen luominen. Tämä tarkoittaa yhteisten toimintatapojen kehittämistä, konsernirakenteen selkiyttämistä sekä yhtenäisen Lemminkäinen-brändin alle siirtymistä. Strategiakauden taloudelliset päätavoitteet ovat kannattava kasvu ja konsernin vakavaraisuuden vahvistaminen.

Uusi strategiamme vastaa haastavaan markkinatilanteeseen ja asiakastarpeiden muutokseen tuoden lisää joustavuutta ja kustannustehokkuutta yhtiön toimintaan. Yhdistämme eri puolella konsernia olevan osaamisemme ja tarjoamme asiakkaillemme yhden Lemminkäinen-brändin alla kaikki heidän tarvitsemansa ratkaisut ja palvelut uudisrakentamisen, korjausrakentamisen, huollon ja ylläpidon sekä projekti- ja hankekehityksen alueilla.

VAHVUUTENA MONIALAISUUS

Lemminkäisen vahvuuksia ovat monialaisuus ja paikallinen läsnäolo. Monialaisuus tuo vakautta erityisesti suhdannevaihteluita vastaan, ja tämä strategia osoitti toimivuutensa viime vuonna. Paikallinen läsnäolo lähellä asiakasta puolestaan edistää tuotteiden ja palveluiden kehittämistä ja auttaa havaitsemaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Olemme erityisen vahvoja sellaisilla liiketoiminta-alueilla, joilla vaaditaan erikoisosaamista.

YHTEISET PELISÄÄNNÖT

Alkuvuonna 2009 julkistimme Lemminkäisen uudet arvot yhdessä Hyvän liiketavan periaatteiden kanssa. Ne ohjaavat jokaisen lemminkäisen toimintaa. Arvopohjamme muodostuu arvostuksesta ja luottamuksesta, jotka luovat pohjan rakentavalle yhteistyölle sekä kestävälle kasvulle ja kehitykselle. Hyvän liiketavan periaatteet kirjattiin ylös yrityksemme yhteisen tahtotilan ja toimintatapojen konkretisoimiseksi. Vastuullinen ajattelu ja vastuulliset menettelytavat korostuvat toimintamme kaikessa kehittämisessä. Korkeimman hallinto-oikeuden vuonna 2009 langettaman kartelliseuraamusmaksun kaltaisten tilanteiden emme halua toistuvan.

HYVÄÄ TYÖTÄ MYÖS SEURAAVAT SATA VUOTTA

Lemminkäinen viettää kuluvana vuonna 100-vuotisjuhliaan. Haastavasta markkinatilanteesta huolimatta uskomme aloittavamme uuden, entistäkin paremman satavuotiskauden. Strategiatyön tuloksena olemme löytäneet paljon asioita, joita voimme tehdä aiempaa paremmin ja tehokkaammin. Olemme sitoutuneet tekemään tästä vuodesta hyvän alun uudelle satavuotistaipaleelle.

Kiitän nykyisiä ja entisiä työntekijöitämme heidän panoksestaan yhtiön menestykseen, sitoutumisestaan yhtiön kehittämiseen ja osallistumisesta satavuotiaan Lemminkäisen rakentamiseen. Samoin kiitän kaikkia asiakkaitamme ja sidosryhmiämme hyvästä yhteistyöstä. Kiitokset myös osakkeenomistajille heidän yhtiötä kohtaan osoittamastaan luottamuksesta.

Timo Kohtamäki
toimitusjohtaja

09

TARJA MERIKALLIO, Lemminkäinen Infra Oy:n kehityspäällikkö, vastaa toimintajärjestelmän ylläpidosta ja kehityksestä. Hän koordinoi myös Lemminkäinen Infran kehityshankkeita.

Haluamme tarjota asiakkaillemme monipuolista osaamistamme ja entistä laadukkaampia kokonaispalveluja.

Rakennusalan tilanne vakiintunut

Vuosi 2009 oli rakennusteollisuudelle ja koko Suomen taloudelle vaikea. Finanssikriisin jälkeinen lama iski Suomeen ja kokonaistuotanto supistui vuoden aikana miltei kahdeksan prosenttia, mikä oli historiallisen suuri pudotus. Vienti väheni noin neljänneksen edellisestä vuodesta. Myös kotimainen kysyntä – rakentaminen, muut investoinnit sekä yksityinen kulutus – supistuivat paljon arvioitua nopeammin.

Vuonna 2009 kotitalouksien kulutusmahdollisuuksia rajoitti eniten työllisyyden heikkeneminen. Työttömyysaste kääntyi kasvuun ensimmäisen kerran vuoden 1994 jälkeen ja nousi 8,2 prosenttiin. Julkisen talouden tilanne heikkeni nopeasti ja valtion rahoitusasema kääntyi jyrkästi alijäämäiseksi.

Rakentamisen määrä Suomessa supistui kokonaisuudessaan vuoden 2009 aikana noin 13 prosenttia. Voimakkaimmin väheni uudisrakentaminen. Vuonna 2009 uudisrakennustöitä aloitettiin kaikkiaan noin 31 miljoonan kuutiometrin edestä eli neljänneksen vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Talonrakentamisen hiljeneminen vaikutti myös rakennustuotteiden menekkiin. Vähiten huonosta vuodesta kärsivät infra- ja korjausrakentaminen. Infrarakentamisessa jo aiemmin päätetyt suuret investointikohteet, mm. Kehäradan, Länsimetron ja joidenkin tiekohteiden aloittaminen pienensivät osaltaan volyymin laskua.

Valtio käynnisti vuoden aikana joukon talouden elvytystoimia, joista suuri osa kohdistui rakennusalaan, mutta joiden vaikutukset eivät kokonaisuudessaan ehtineet näkyä vielä vuoden 2009 aikana. Elvytystoimet vilkastuttivat erityisesti vuokra-asuntotuotantoa ja ylläpitivät korjausrakentamista.

Rakennusalan työllisten määrä oli Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2009 keskimäärin 175 000 eli 11 000 pienempi kuin edellisenä vuonna. Työvoima lisääntyi korjausrakentamisessa, mutta väheni uudistalonrakentamisessa.

ASUNTORAKENTAMINEN ELPYI LOPPUVUONNA

Asuntorakentamisen volyymi supistui 26 prosenttia vuodesta 2008. Vuoden aikana asuntotuotanto painottui valtion tukemaan vuokra-asuntotuotantoon, joka kasvoi edellisestä vuodesta, kun taas vapaarahoitteisten asuntojen tuotanto väheni samaan aikaan voimakkaasti. Viime vuonna Suomessa aloitettiin 24 000 uuden asunnon rakennustyöt, kun pitkän aikavälin tarpeeksi on arvioitu 30 000 asuntoa vuosittain.

Loppuvuodesta asuntokauppa elpyi, ja sen myötä myös uusien vapaarahoitteisten asuntojen rakentaminen käynnistyi. Asuntokauppaa vilkastuttivat korkotason pysyminen alhaisena, patoutunut kysyntä sekä muuttoliike kasvukeskuksiin.

Muu kuin asuntorakentaminen väheni kolmanneksen vuoden aikana. Voimakkaimmin vähenivät liike- ja toimitilarakentaminen sekä teollisuusrakentaminen. Ainoastaan julkinen rakentaminen lisääntyi hieman. Teollisuus- ja varastorakennusten aloitusten kuutiomäärä puolittui, ja liike- ja toimistorakennusten aloitusten kuutiomäärä väheni runsaan kolmanneksen edellisvuotisesta.

Toimitilojen vajaakäyttöaste kasvoi ja samaan aikaan liikekiinteistöjen tarjonta markkinoilla lisääntyi ulkomaisten kiinteistösijoittajien vetäydyttyä Suomesta. Kiinteistökauppojen määrä laski, samoin toimitilojen vuokrataso ja kiinteistösijoitusten tuotto heikkeni.

KUNNALLISTEN INFRATÖIDEN MÄÄRÄ PYSYI KOHTALAISENA

Infrarakentamisen määrä väheni vuoden 2008 hyvästä tasosta, mutta se ei kuitenkaan pudonnut samalla tavoin kuin muun rakentamisen määrä. Merkittävin syy infrarakentamisen pienenemiseen Suomessa oli useiden suurten infrahankkeiden valmistuminen vuoden 2008 lopussa ja vuoden 2009 alussa. Kunnallisten infratöiden määrä pysyi kohtalaisena. Talonrakentamisen supistuminen näkyi erityisesti pohjatöiden sekä kiviaineksen ja valmisbetonin kysynnän vähenemisenä.

LÄHIALUEILLA INFRAHANKKEITA

Skandinavian maissa infrarakentamisen taso säilyi hyvänä osin elvytystoimien ja osin pitkäkestoisten investointiohjelmien toteuttamisen myötä. Norjassa ja Tanskassa päällystystöiden kysyntä oli erityisen vilkasta, ja Ruotsissa rataverkoston mittava uudistaminen tarjosi työtä myös suomalaisille rakentajille. Sen sijaan Baltian maiden huono taloustilanne jatkui edelleen. Venäjällä talous heikkeni nopeasti alkuvuonna, mutta kääntyi parempaan suuntaan loppuvuodesta, mikä näkyi myös asuntojen kysynnän vilkastumisena.

PAHIN EHKÄ NÄHTY

Rakennusalan suhdannetyöryhmä arvioi, että rakentamisen lasku jatkuu vielä kuluvana vuonna, mutta selvästi loivempana. Suomen kansantuotteen ennustetaan kääntyvän lievään kasvuun. Tie- ja ratarakentaminen lisääntyy muun muassa Kehäradan, Länsimetron ja suurten elinkaarihankkeiden rakennustöiden päästessä vauhtiin. Asuntorakentamista piristää vuokra-asuntotuotannon lisääntyminen ja vapaarahoitteisten asuntojen kysynnän elpyminen. Asuntorakentamisen myötä lisääntyvät myös pohja- ja maarakennustyöt. Toimitilarakentamisessa sen sijaan ei ole odotettavissa kasvua. Kuntien taloustilanteella on rakentamiseen kokonaisuudessaan suuri merkitys.

Monipuolista rakentamisen osaamista

Lemminkäinen toimii rakentamisen kaikilla osa-alueilla. Liiketoiminta on jaettu neljään toimialaan: talonrakentaminen, infrarakentaminen, talotekniikka ja rakennustuotteet.

Paikallisten olosuhteiden tuntemus ja rakentamisympäristön ymmärtäminen ovat Lemminkäisen toiminnan lähtökohtia kotimaassa ja ulkomailla. Näin Lemminkäinen voi tarjota aidosti asiakkaiden tarpeiden mukaiset ja kilpailukykyiset rakentamisen ratkaisut ja palvelut.

TALONRAKENTAMINEN

Asunnot, liike- ja toimitilat, teollisuus- ja logistiikkatilat, urheilu- ja vapaa-ajan tilat, televerkkorakentaminen, projektinjohtopalvelut, elinkaarihankkeet, perustaja- ja kilpailu-urakointi sekä korjausrakentaminen.

TALOTEKNIIKKA

Taloteknisten järjestelmien osa- ja kokonaisurakointi, asennustyöt, huolto, ylläpito, saneeraus, valvomo- ja päivystyspalvelut sekä teollisuuden prosessi- ja rakennussähköistys, instrumentointi, järjestelmien toimitus ja asennus.

INFRARAKENTAMINEN

Päällystystoiminta; asfaltointi ja maarakennus, kiviainestoiminta sekä yhdyskuntarakentaminen; kallio-, pohja- ja väyläkohteet sekä maanalaiset pysäköintilaitokset.

RAKENNUSTUOTTEET

Bitumiset katto- ja vedeneristystuotteet, urakointi, korjausrakentaminen, huolto, porras- ja julkisivuelementit sekä ympäristötuotteet betonista ja luonnonkivistä, asennus ja urakointi, valmisbetoni, urheilu- ja ympäristörakentaminen, erikoispinnoitteet.

TALONRAKENTAMINEN

Kokemusta ja kansainvälisyyttä

Lemminkäinen on yksi Suomen suurimmista, kokeneimmista ja kansainvälisimmistä talonrakentajista.

Talonrakentaminen on Lemminkäinen-konsernin suurin toimiala. Siihen kuuluvat asuntorakentaminen, liike- ja toimistorakentaminen, teollisuus- ja logistiikkarakentaminen, urheilu- ja vapaa-ajanrakentaminen sekä televerkkorakentaminen. Talonrakentamisen keskeisiä asiakkaita ovat asunnonostajat sekä julkiset ja yksityiset toimitilojen käyttäjät, rakennuttajat ja omistajat.

Lemminkäinen Talo Oy toimii kotimaan lisäksi Venäjällä, Kiinassa, Intiassa, Puolassa, Virossa ja Ruotsissa. Projektirakentamisen erikoisosaaminen on tuonut asiakkaita kaikista maanosista. Lemminkäisen palveluksessa on noin 2 400 talonrakennuksen ammattilaista.

Koko Suomen kattavan alueellisen toimintamallin ansiosta Lemminkäisen rakentajat ymmärtävät paikalliset olosuhteet sekä elinkeino- ja väestörakenteen erityispiirteet. Se mahdollistaa asiakkaiden tarpeiden paremman huomioon ottamisen rakentamisen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä toimintaympäristön muutosten ennakoinnin.

ASUNTOTUOTANTO VILKASTUI LOPPUVUONNA

Vuoden 2009 aikana rakentamisen kysynnän voimakas väheneminen näkyi selkeimmin talonrakentamisen aloitusmäärissä, ja myös Lemminkäisen alkuvuosi oli talonrakentamisessa hiljainen. Piristyneen asuntokaupan johdosta Lemminkäinen käynnisti omaperusteisen asuntotuotannon vuoden kolmannella neljänneksellä. Myös Lemminkäisen urakoimien asuntoaloitusten määrä kääntyi kasvuun vuoden loppua kohden.

Toimitilarakentaminen hiljeni selvästi edellisvuodesta, ja varsinkin toimisto- ja teollisuusrakentamisen kysyntä oli vähäistä. Liike- ja logistiikkakohteiden kysyntä pysyi kohtalaisena.

TALONRAKENTAMINEN

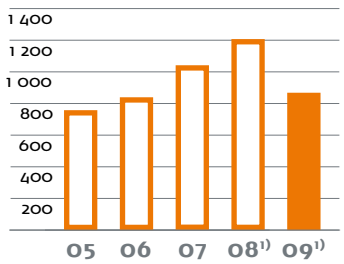
▼ Nokia Siemens Networksin tehdas valmistui Intian Chennaissa. Lemminkäinen on ollut 1990-luvun alusta lähtien toteuttamassa Nokian tuotanto-, tutkimus- ja kehitys- sekä hallinnollisia rakennuksia Suomen lisäksi Saksassa, Unkarissa, Kiinassa ja Intiassa.

▶ Pauligin uusi kahvinpaahtimo valmistui kahden vuoden rakennustöiden jälkeen Helsingin Vuosaaressa. Se oli lähivuosien suurimpia teollisuuden rakennushankkeita Helsingissä. Paahtimon rakentamiseen osallistuivat Lemminkäisen kaikki toimialat.

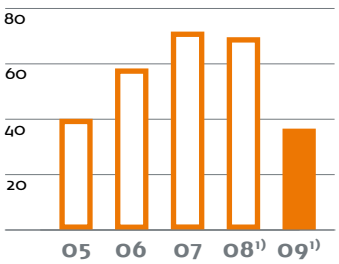

Liikevaihto
milj. euroa

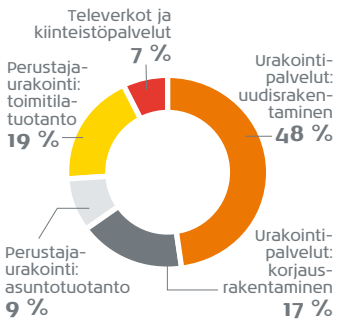
1) Luvut perustuvat sisäiseen, johdolle toimitettavaan segmenttiraportointiin.

Liikevoitto
milj. euroa

1) Luvut perustuvat sisäiseen, johdolle toimitettavaan segmenttiraportointiin.

Tuotannon arvo liiketoiminta-alueittain

Kiinteistösijoittamisen markkinat näyttivät elpymisen merkkejä vuoden loppua kohden, mutta uusien kohteiden aloituskynnys pysyi korkeana. Lemminkäisen talonrakentaminen-toimialan tulosta vuoden lopussa paransivat asuntokaupan piristymisen ohella monet liikekiinteistökaupat vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Korjausrakentamisen markkinatilanne säilyi vakaana. Valtion korjausrakentamisen elvytystoimet ovat jonkin verran lisänneet kysyntää, ja näkymät ovat suotuisat myös jatkossa. Lemminkäinen on yksi suurimmista korjausrakentajista Suomessa. Talonrakentaminen-toimialan liikevaihdosta korjausrakentamisen osuus oli noin 17 prosenttia.

ASUNTORAKENTAMINEN VENÄJÄLLÄ JATKUI

Kansainvälisen toiminnan osuus vuonna 2009 oli noin 18 prosenttia talonrakentamisen liikevaihdosta. Tästä Venäjän osuus oli lähes kolmannes.

Venäjällä talouden epävarmuus jatkui, ja rakentamisen kysyntä väheni, mutta sielläkin asuntojen kysyntä vilkastui loppuvuonna. Lemminkäinen käynnisti uudelleen vuonna 2008 keskeytettyjen 264 asunnon rakentamisen, joiden on määrä valmistua vuonna 2010.

Lemminkäisen kansainvälisen projektinjohtotoiminnan painopiste oli edelleen suomalaisten teollisuusyritysten tehdashankkeissa Kiinassa, Intiassa ja Puolassa.

Televerkkorakentamisen volyymi laski edellisvuodesta.

KOKEMUS JA OSAAMINEN NÄKYVÄT

Lemminkäisen strategian mukaisesti myös talonrakentamisen yhtiörakennetta yksinkertaistetaan ja brändi yhtenäistetään. Lemminkäinen Talo Oy on toiminut Suomessa valtakunnallisesti 12 tytäryhtiönsä kautta. Vuoden 2009 lopulla julkistettiin talonrakentamisen uusi alueellinen organisaatiomalli, jonka mukaisesti Lemminkäinen Talo Oy:llä on jatkossa Suomessa kuusi operatiivista tytäryhtiötä. Kaikki yhtiöt ottivat käyttöön Lemminkäisen uuden yritystunnuksen ja visuaalisen ilmeen.

Lemminkäisen tavoitteena on vahvistaa asemaansa kotimaan talonrakennusmarkkinoilla. Talonrakentaminen-toimialan kehittämisen painopistealueet ovat asuntorakentaminen Venäjällä sekä korjausrakentaminen. Molemmat ovat Lemminkäisen strategisia kasvualueita, joista konsernilla on jo näyttöä, osaamista ja kokemusta.

Lemminkäinen haluaa hyödyntää lähivuosien kasvun Venäjän rakentamismarkkinoilla. Tavoitteena on kasvattaa omaperusteisen asunto- ja toimitilatuotannon määrää perinteisen urakoinnin ohella.

TALONRAKENTAMINEN

Lemminkäinen Talo Oy:n konsernirakenne uudistuu vuoden 2010 aikana. Vuoden 2009 lopussa Lemminkäinen Talo Oy otti käyttöön koko Suomen kattavan alueellisen toimintamallin.

KOTIMAAN TOIMINTA

Lemminkäinen Talo Oy Pääkaupunkiseutu (aiemmin Oy Alfred A. Palmberg Ab)
Palmberg-Urakoitsijat Oy (fuusio 1.6.2010)

Lemminkäinen Talo Oy Kaakkois-Suomi (aiemmin Oka Oy)

Lemminkäinen Talo Oy Keski- ja Lounais-Suomi (aiemmin Rakennustoimisto Palmberg Oy)
Palmberg TKU Oy (fuusio 1.6.2010)
Rakennus-Otava Oy (fuusio 1.6.2010)

Lemminkäinen Talo Oy Itä- ja Pohjois-Suomi (aiemmin Rakennusliike A. Taskinen Oy)
Savocon Oy (fuusio 1.5.2010)
Palmberg-Rakennus Oy (fuusio 1.5.2010)

Lemminkäinen Talo Oy Länsi-Suomi (aiemmin Oy Konte Ab)
Lemminkäinen Talo Oy Forsström

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

Lemminkäinen Talo Oy International (aiemmin Lemcon Oy)

Lemcon Networks Oy

ALUEELLINEN JA PAIKALLINEN PALVELU TEHOSTUU

Lemminkäinen Talo Oy:n alueellisen organisaatiomallin edellyttämät tytäryhtiöfuusiot valmistuvat kesään 2010 mennessä. Kotimaan projektinjohtourakointi jalkautetaan koko Suomeen Lemminkäinen Talon kotimaassa rakentaviin tytäryhtiöihin.

Lemminkäinen Talo Oy Interantional keskittyy kansainväliseen projektinjohtourakointiin.

Alueellisia tytäryhtiöitä palvelevat tukitoiminnot on organisoitu asiakkuuksien, kehittämisen, hankintojen ja konserniyhteistyön näkökulmat huomioon ottaen.

Korjausrakentamisen osuutta talonrakentaminen-toimialan liikevaihdosta pyritään kasvattamaan palvelukykyä ja erikoisosaamista kehittämällä.

Venäjällä Lemminkäinen haluaa hyödyntää lähivuosien kasvua erityisesti Pietarin alueella ja Moskovan ympäristössä asuntorakentajana ja urakoitsijana. Lisäksi Kalugan teollisuuspuisto tarjoaa investoijille nopean ja vähäriskisen tavan etabloitua Venäjän kasvaville markkinoille.

VALMIUS TOIMIA KYSYNNÄN MUKAAN

Kotimaassa rakentamisen odotetaan vilkastuvan hieman Suomen bruttokansantuotteen kasvuodotusten myötä. Loppuvuonna 2009 piristyneen asuntomyynnin odotetaan säilyvän vakaana myös vuonna 2010. Toimitilarakentaminen jatkunee edellisvuosia hiljaisempana. Korjausrakentamisen uskotaan jatkavan tasaista kasvuaan.

◀ Lemminkäinen on johtanut projektinjohtokonsulttina Suomen paviljongin rakentamista Shanghain vuoden 2010 maailmannäyttelyyn. "Kirnuksi" ristitty paviljonki korostaa ratkaisuillaan kestävää kehitystä ja energiatehokasta rakentamista. Rakennuksen julkisivut on verhottu paanuilla, jotka on valmistettu teollisuuden kierrättämästä muovista ja paperista.

INFRARAKENTAMINEN

Vahvistamme yhteiskunnan perustaa

Lemminkäinen on yksi Suomen ja Itämeren alueen suurimmista infrarakentajista. Infrarakentaminen on Lemminkäinen-konsernin toiseksi suurin toimiala. Sen liiketoiminta-alueet ovat päällystys, kiviaines ja yhdyskuntarakentaminen. Lemminkäisellä on omaa asfaltti- ja kiviainestuotantoa. Palveluihin kuuluvat tie-, katu- ja rataverkoston rakentaminen ja ylläpito sekä kallio- ja pohjarakentaminen.

Lemminkäinen on myös Suomen kansainvälisin infrarakentaja. Lemminkäinen Infra Oy tytäryhtiöineen toimii Suomen lisäksi Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Venäjällä, Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Kansainvälisen toiminnan osuus on vajaa puolet infrarakentamisen liiketoiminnasta.

Lemminkäisen palveluksessa on noin 3 500 infrarakentamisen ammattilaista.

Lemminkäisen hyvän asiakaspalvelun perusta on paikallinen läsnäolo. Vahva markkina-asema perustuu kykyyn yhdistää paikallinen osaaminen, erikoisurakointi ja kyky hallita suuria projekteja.

Infrarakentamisen suurimpia asiakkaita ovat tie- ja rata-hallinnot, kaupungit ja kunnat, rakennusliikkeet ja kiinteistöjen omistajat.

LEMMINKÄINEN SÄILYTTI JOHTAVAN ASEMANSA

Infrarakentamisen määrä Suomessa laski vuoden 2008 hyvästä tasosta, mutta vähemmän kuin muu rakentaminen. Suurin syy vähenemiseen oli monien suurten julkisten infrahankkeiden valmistuminen vuosien 2008–2009 vaihteessa. Kunnat työllistivät edelleen hyvin huolimatta kuntatalouden heikentymisestä.

Kilpailutilanteen kiristymisestä huolimatta Lemminkäinen säilytti asemansa alan merkittävimpänä toimijana.

Päällystystoiminnan kokonaismarkkinat supistuivat Suomessa ja asfalttimassoja valmistettiin noin kymmenen prosenttia edellisvuotta vähemmän. Lemminkäisen päällystystoiminnassa vuosi 2009 oli hyvä, joskin varhainen talvi lyhensi infrarakentamisen kautta.

Väylärakentamisen kilpailutilanne pysyi kireänä koko vuoden. Kallio- ja pohjarakentamisen markkinatilanne parani. Lemminkäinen voitti vuonna 2009 muun muassa Länsimetron ensimmäisen osuuden ja kahden kalliopysäköintilaitoksen urakat.

Talonrakentamisen hiljeneminen vähensi etenkin kiviaineksen ja valmisbetonin kysyntää. Louhinta- ja murskausurakoinnin kysyntä pysyi kohtalaisena markkinatilanteeseen nähden.

Infrarakentaminen-toimialaan kuulunut valmisbetonia tuottava Forssan Betoni Oy liitettiin vuoden 2010 alusta osaksi rakennustuotteet-toimialan betoniliiketoimintaa.

PÄÄLLYSTYSTÖIDEN KYSYNTÄ VILKASTA TANSKASSA JA NORJASSA

Päällystystöiden kysyntä oli erityisen vilkasta Norjassa ja Tanskassa.

Ruotsissa infrarakentamisen markkinatilanne on pysynyt hyvänä. Rataverkoston kehittäminen jatkui, mikä tarjosi merkittäviä urakoita pohja- ja kalliorakentamisessa. Lemminkäinen voitti muun muassa kahden teräsbetonipadon vahvistamiseen liittyvät urakat.

Baltiassa heikko taloustilanne piti rakentamisen markkinatilanteen erittäin haasteellisena, ja Lemminkäinen sopeutti toimintaansa vastaamaan kysyntää. Työtilanne pysyi kuitenkin tyydyttävänä Virossa ja Liettuassa, mutta Latvian tilanne oli vaikea. Baltiassa jatkuivat kuitenkin muutamat EU-rahoitteiset tiehankkeet.

TIE-, KALLIO- JA POHJARAKENTAMISEN VAHVAA OSAAMISTA

Lemminkäisen tavoitteena infrarakentamisessa strategiakaudella 2010–2013 on säilyttää asemansa yhtenä Suomen ja Itämeren alueen suurimmista infra-alan yrityksistä sekä vahvistaa toimintaansa pohjoismaisessa infrarakentamisessa.

Lemminkäisen yhdeksi strategiseksi kasvualueeksi määritellyn korjausrakentamisen osuus infrarakentamisessa on jo yli 60 prosenttia toimialan liikevaihdosta.

Kansainvälisillä markkinoilla Lemminkäisen menestys perustuu erityisesti tienrakentamisen sekä kallio- ja pohjarakentamisen vahvaan osaamiseen.

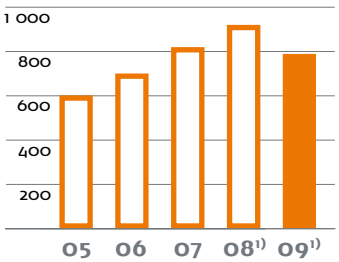
Baltian talousvaikeuksista huolimatta Lemminkäinen toimii alueen inframarkkinoilla myös jatkossa. Toimintaa on sopeutettu vastaamaan kysyntää, ja Lemminkäinen on menestynyt hyvin alueella käynnistyneissä EU-rahoitteisissa tiehankkeissa.

ENERGIATEHOKKAAMPIA TUOTANTOMENETELMIÄ

Lemminkäisen nykyisen markkina-aseman ja tulostason säilyttäminen edellyttää toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja keskittymistä ydinosaamisalueisiin. Uusia liiketoimintoja kehitettäessä haetaan ratkaisuja myös toimialalle tyypillisen voimakkaan kausivaihtelun pienentämiseen.

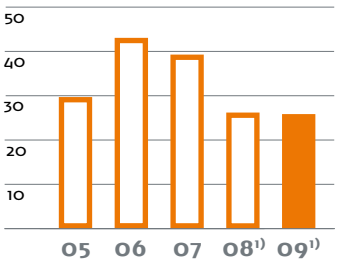
Keskeistä toiminnan kehittämisessä on myös entistä energiatehokkaampien tuotantomenetelmien ja työtapojen käyttö. Esimerkiksi toimialalle keskeinen asfaltin valmistusprosessi kuluttaa paljon energiaa.

Liikevaihto
milj. euroa

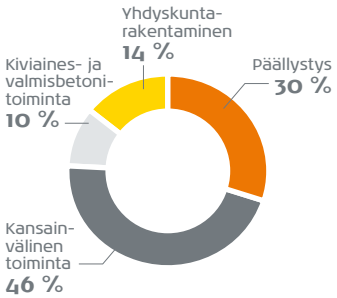
1) Luvut perustuvat sisäiseen, johdolle toimitettavaan segmenttiraportointiin.

Liikevoitto
milj. euroa

1) Luvut perustuvat sisäiseen, johdolle toimitettavaan segmenttiraportointiin.

Tuotannon arvo liiketoiminta-alueittain

ELVYTYS VAUHDITTAA POHJOISMAIDEN INFRARAKENTAMISTA

Kotimaan markkinatilanne infrarakentamisessa jatkuu kireänä vuonna 2010. Kuntien kiristynyt taloustilanne saattaa myös vähentää infrarakentamisen määrää tulevana vuonna. Väylärakentamisen kilpailutilanne on tiukka, eikä uusia kohteita ole juurikaan laskennassa vuonna 2010. Kallio- ja pohjarakentamisen tilanne on parantunut loppuvuonna saatujen töiden ansiosta. Kiviaineksen ja asfaltin kysyntä lisääntynee talonrakentamisen elpyessä.

Ruotsissa tunnelirakentamisen painopiste on siirtymässä Tukholman alueelle, jossa on käynnistynyt merkittäviä infrahankkeita.

Pohjoismaisten hallitusten panostus infrarakentamiseen pitänee kysynnän hyvänä myös vuonna 2010.

Baltian maiden tilanne pysynee jatkossakin epävarmana, ja erityisesti Latvian markkinanäkymät ovat heikot.

▼ Lemminkäinen on mukana isossa tieurakassa, jossa Viron itäistä valtaväylää, Tallinnasta Venäjälle johtavaa Narvan maantietä perusparannetaan. Pääosin EU:n rahoituksella korjattava seitsemän kilometrin mittainen tieosuus Itä-Virumaalla valmistuu syksyllä 2010. Lemminkäinen on viime vuosina toteuttanut useita EU:n ja Maailmanpankin rahoittamia väylähankkeita Baltian maissa.

▶ Länsimetron rakentaminen käynnistyi syksyllä 2009. Lemminkäinen louhii hankkeen aloitusurakassa metrotunnelit Ruoholahden asemalta Salmisaaren rantaan. Yhtiö on ollut rakentamassa metroa Helsingissä alusta alkaen, viidellä vuosikymmenellä.

TALOTEKNIIKKA

Tilat toimimaan

Lemminkäinen on liikevaihdolla mitattuna Suomen toiseksi suurin taloteknisten järjestelmien asennus- ja kunnossapitopalvelujen toimittaja. Talotekniikan sekä huollon ja ylläpidon erityispalveluihin keskittyneet liiketoiminta-alueet tarjoavat kokonaispalvelun, joka kattaa kiinteistöjen koko elinkaaren.

Lemminkäisen palvelutarjontaan kuuluvat taloteknisten järjestelmien asennusurakointi uudis- ja korjauskohteissa, huolto, ylläpito ja saneeraus, asiantuntijapalvelut, valvomo- ja päivystyspalvelut sekä teollisuuspalvelut.

Lemminkäisen talotekniikka-toimiala on viime vuosina kasvanut, ja kysyntään on vastattu palvelukykyä ja alueellista palveluverkostoa vahvistaen. Vuoden 2009 liikevaihto kuitenkin pieneni edellisvuodesta rakentamisen vähennyttyä.

Lemminkäisen menestystekijöitä talotekniikassa ovat kokenut ja asiantunteva henkilöstö, pitkäaikaiset asiakkuudet sekä valtakunnallinen asennus-, urakointi-, huolto- ja ylläpitopalvelujen verkosto, joka mahdollistaa kiinteistöjen nopeasykliset huolto- ja kunnossapitopalvelut sekä joustavan paikallisen asiakaspalvelun.

Talotekniikan tulevaisuuden kasvualueita ovat ylläpito- ja huoltotoiminnot sekä korjausrakentaminen, etenkin putkilinjastojen saneeraus ja energiatehokkuuden parantaminen sekä erikoisosaaminen, kuten kylmälaitteiden huolto- ja asennustoiminta. Lemminkäinen on panostanut henkilöstön koulutukseen, palvelukyvyn ja palvelun laadun kehittämiseen sekä kumppaniverkostoon.

Talotekniikka-toimialan tärkeimpiä asiakkaita ovat valtio, kunnat ja kaupungit, rakennusliikkeet, kiinteistöjen rakennuttajat, omistajat ja käyttäjät, isännöitsijät ja asunto-osakeyhtiöt, teollisuus sekä kauppa ja palvelut. Lemminkäisen asiakkaita palvelevat noin 2 000 talotekniikka-alan eri osaalueiden ammattilaista 36 toimipisteessä ympäri Suomen sekä Pietarin tytäryhtiössä.

◀ Lemminkäinen Talotekniikka Oy on toteuttanut Tapiola-ryhmän uuden pääkonttorin sähkötyöt Espoon Tapiolassa. Kaksi vuotta kestäneessä vaativassa urakassa paneuduttiin erityisesti sähkönjakelun varmuuteen kaikissa tilanteissa, turvajärjestelmiin sekä korkeatasoisiin valaistusratkaisuihin.

▲ Lemminkäisen ja Oy Teboil Ab:n monivuotinen yhteistyö jatkuu. Yhtiöt solmivat jatkosopimuksen taloteknisten huolto- ja kunnossapitopalvelujen toimittamisesta Teboilin huoltoasemille. Lemminkäisen valtakunnallinen palveluverkosto mahdollistaa Teboilin 450 jakelupisteen huollon ympäri Suomea.

TILAUKSET NOUSUUN VUODEN LOPULLA

Uudisrakentamisen vähentyessä talotekniikan painopiste siirtyi korjausrakentamiseen sekä huolto- ja ylläpitotehtäviin. Asuinrakennusten linjasaneeraukset lisääntyivät vuoden aikana.

Kiristyneestä kilpailutilanteesta huolimatta Lemminkäisen talotekniikka-toimialan tilauskanta pysyi vuoden 2008 tasolla ja kääntyi jopa nousuun loppuvuotta kohden. Taloteknisen huollon, kunnossapidon ja korjaustoiminnan osuus talotekniikan liikevaihdosta on jo yli puolet.

Talotekniikan teollisuuspalvelujen kysyntä väheni vuoden 2009 aikana teollisuuden vähentäessä investointejaan ja kunnossapitotoimintojaan.

Vaikeutuneesta taloustilanteesta huolimatta huoltotoiminta Venäjällä lisääntyi vuoden aikana, ja Lemminkäisellä oli Pietarin alueella merkittäviä taloteknisiä urakoita.

KIINTEISTÖJEN HOITOON AMMATTIMAISUUTTA

Talotekniikka on yksi Lemminkäisen strategisista painopistealueista. Strategian mukaisesti myös talotekniikka-toimialan yhtiörakennetta yksinkertaistetaan fuusioimalla tytäryhtiöt. Lemminkäisen talotekniikka-toimialan yhtiöt Tekmanni Oy ja Tekmanni Service Oy tytäryhtiöineen muuttavat nimensä ja ottavat käyttöön Lemminkäisen yritystunnuksen ja visuaalisen ilmeen. Tekmanni Oy on jatkossa Lemminkäinen Talotek-

niikka Oy ja Tekmanni Service Oy on Lemminkäinen Kiinteistötekniikka Oy.

Lemminkäisen talotekniikka-toimialaa kasvatetaan Suomessa orgaanisesti ja mahdollisin yritysostoin. Talotekniikan osuuden sekä uudis- että korjausrakentamisen kustannuksista arvioidaan kasvavan. Kiinteistöt teknistyvät jatkuvasti, automaatio, valvontajärjestelmät ja elektroniikka lisääntyvät sekä jäähdytyksen ja energiatehokkuuden vaatimukset kasvavat. Osaamis- ja vaatimustaso kasvaa, ja tulevaisuudessa kiinteistöjen hoidossa tarvitaan yhä ammattimaisempaa ennakoivaa huoltoa ja ylläpitoa.

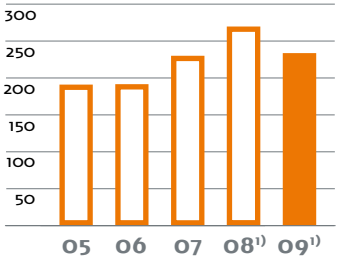
Liiketoiminnan kehittämisessä panostetaan henkilöstön koulutukseen, hankintojen tehostamiseen sekä toiminnanohjausjärjestelmän hyödyntämiseen asiakaspalvelun parantamisessa.

HUOLLON JA KORJAUKSEN TARVE LISÄÄNTYY

Taloteknisen huollon, kunnossapidon ja korjaustoiminnan kysynnän uskotaan pysyvän hyvänä. Kotimaassa asuinrakennusten linjasaneerausten kysyntä jatkuu. Myös kiinteistöjen elinkaarenaikaiset ylläpidon kokonaissopimukset lisääntyvät.

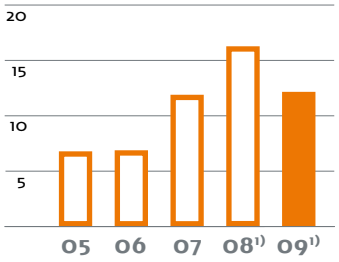
Venäjällä kysyntään vaikuttavat muun muassa öljyn hinta, ulkomaisten investointien väheneminen ja asuntorakentamisen vilkastuminen. Rakentamisen volyymin kasvaessa ja kiinteistöjen laatutason kehittyessä myös kiinteistöjen huollon tarpeen arvioidaan kasvavan.

Liikevaihto
milj. euroa

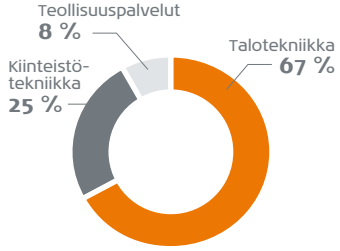
1) Luvut perustuvat sisäiseen, johdolle toimitettavaan segmenttiraportointiin.

Liikevoitto
milj. euroa

1) Luvut perustuvat sisäiseen, johdolle toimitettavaan segmenttiraportointiin.

Tuotannon arvo liiketoiminta-alueittain

TALOTEKNIIKKA

Lemminkäisen talotekniikka-toimialan yhtiörakenne muuttuu. Vuoden 2010 lopussa Lemminkäinen Talotekniikka Oy:llä on Suomessa vain yksi tytäryhtiö Lemminkäinen Kiinteistötekniikka Oy.

Lemminkäinen Talotekniikka Oy
(aiemmin Tekmanni Oy)
Tekmanni Uusimaa Oy
(fuusio 30.4.2010)
Turun Rakennusputki Oy
(fuusio 31.5.2010 mennessä)
Tekmanni Tampere Oy
(fuusio 30.8.2010 mennessä)
Tekmanni Pohjanmaa Oy
(fuusio 30.11.2010 mennessä)
Sähköliike Tekno Oy (fuusio 30.11.2010 mennessä)

Lemminkäinen Kiinteistötekniikka Oy (aiemmin Tekmanni Service Oy)
Oulun LVI-Ykkönen Oy (fuusio 29.10.2010)

RAKENNUSTUOTTEET

Laatua elinympäristöön

Lemminkäisen rakennustuotteet-toimiala on rakennusmateriaalituotannon ja erikoisurakoinnin edelläkävijä.

Lemminkäinen valmistaa, myy ja urakoi betoni- ja luonnonkiviympäristötuotteita, betonielementtejä, valmisbetonia sekä bitumisia katemateriaaleja ja vedeneristystuotteita. Lisäksi Lemminkäinen tuo maahan, välittää ja urakoi sekä kattamiseen että ympäristö- ja urheilurakentamiseen liittyviä erikoistuotteita. Rakennustuotteista toteutetaan asiakkaille pihoja, kattoja sekä ympäristö- ja urheilurakenteita. Lemminkäinen tarjoaa myös korjaus- ja huoltopalveluja sekä asennus- ja neuvontapalveluja valtakunnallisesti.

Lemminkäisen rakennustuotteiden tuotemerkit ovat Elemento-porras- ja julkisivuelementit, Formento-ympäristötuotteet sekä Kerabit-vedeneristystuotteet. Yhtiöllä on lisäksi useiden muiden tuotemerkkien edustus.

Toimialan keskeisiä asiakasryhmiä ovat kunnat ja kaupungit, rakennusliikkeet ja urakoitsijat, jälleenmyyjät, suunnittelijat ja kuluttajat sekä kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt.

Rakennustuotteet-toimialalla on Suomessa tuotantolaitoksia yhdeksällä paikkakunnalla ja muita toimipisteitä 15. Päämarkkina-alue on Suomi, mutta Lemminkäinen urakoi ja vie tuotteita, muun muassa bitumikermejä ja betonituotteita myös muihin Pohjoismaihin, Venäjälle ja itäiseen Keski-Eurooppaan sekä Baltiaan ja Puolaan.

PAINOPISTE KORJAUSRAKENTAMISEEN

Uudisrakentamisen väheneminen laski Lemminkäisen rakennustuotteet-toimialan tuotteiden ja palvelujen kysyntää vuonna 2009. Etenkin porras- ja seinäelementtien kysyntä väheni alkuvuonna, mutta rakentamisen piristyminen nosti betonielementtien kysyntää loppuvuonna selvästi. Lemminkäisen markkinaosuus rakennustuotteissa kasvoi kiristyneestä kilpailusta huolimatta.

Rakentamisen painopisteen siirryttyä uudisrakentamisesta korjausrakentamiseen esimerkiksi taloyhtiöiden piha- ja kattoremontit lisääntyivät. Korjausrakentamista tukivat valtion myöntämä korjausavustus taloyhtiöille sekä yksityisille myönnettävä kotitalousvähennys.

Vaikka katto- ja vedeneristystuotteiden myynti väheni rakentamisen hiljennyttyä, katto- ja vedeneristysurakoinnin tilanne onnistuttiin säilyttämään kohtalaisen hyvänä. Vienti etenkin Baltiaan ja Venäjälle supistui.

▼ Helsingin keskustan viihtyisyys lisääntyy, kun Keskuskatu muutetaan kävelykaduksi. Lemminkäisen toteuttaman kivityön myötä katu saa eriväristen ja -kokoisten luonnonkivilaattojen muodostaman ilmeikkään pinnan.

▲ Lemminkäisen korjausrakentamisosaamisen monipuolisuutta kuvastaa vuonna 1762 valmistuneen Haukiputaan kirkon katon uudistaminen. Sata vuotta vanhat savikattotiilet vaihdettiin uusiin, ja tiilien aluskatteeksi asennettiin Lemminkäisen kumibitumikermi. Kirkon saneeraus tehtiin museoviraston ja kirkkohallituksen valvonnassa.

Urheilu- ja ympäristörakentamisen markkinatilanne oli hyvä kuntien investoidessa edelleen puistojen ja liikuntapaikkojen rakentamiseen.

Raaka-aineiden, kuten bitumin, sementin ja lämmöneristeiden hintakehitys oli maltillista, ja hinnat pysyttelivät tasaisina tilikauden ajan.

Rakennustuotteet Oy:n liiketoiminta-alueet ovat kattoliiketoiminta, betoniliiketoiminta ja urheilurakentamisen liiketoiminta.

Infrarakentaminen-toimialaan kuuluneen valmisbetonia tuottavan Forssan Betoni Oy:n liiketoiminta liitettiin vuoden 2010 alusta osaksi rakennustuotteet-toimialan betoniliiketoimintaa.

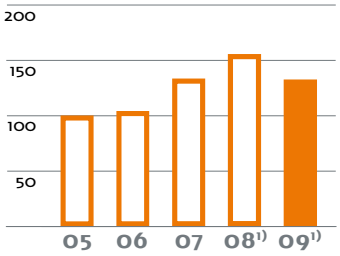
YHÄ KOKONAISVALTAISEMPIA PALVELUJA

Osana Lemminkäisen konsernirakenteen yksinkertaistamista ja brändin yhtenäistämistä rakennustuotteet-toimialan yhtiöt Lemminkäinen Katto Oy, Lemminkäinen Betonituote Oy tytäryhtiöineen ja Omni-Sica Oy yhdistetään Lemminkäinen Rakennustuotteet Oy:ksi kevään 2010 aikana. Lemminkäinen Rakennustuotteet Oy:n liiketoiminta-alueet ovat kattoliiketoiminta, betoniliiketoiminta ja urheilurakentamisen liiketoiminta.

KASVAVAA KYSYNTÄÄ

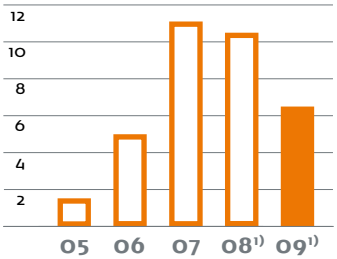
Rakennustuotteiden, etenkin betonielementtien kysyntä kasvanee asuntorakentamisen piristymisen ja korjausrakentamisen kasvun myötä. Myös urheilurakentamisen odotetaan lisääntyvän.

Liikevaihto
milj. euroa

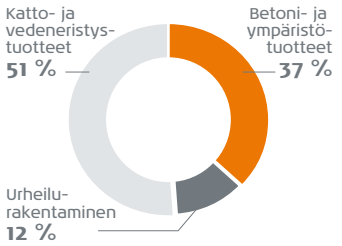
1) Luvut perustuvat sisäiseen, johdolle toimitettavaan segmenttiraportointiin.

Liikevoitto
milj. euroa

1) Luvut perustuvat sisäiseen, johdolle toimitettavaan segmenttiraportointiin.

Tuotannon arvo liiketoiminta-alueittain

RAKENNUSTUOTTEET

Lemminkäinen Rakennustuotteet -toimialan rakenne muuttuu. Vuoden 2010 lopussa toimialalla on vain yksi yhtiö.

Lemminkäinen Rakennustuotteet Oy (aiemmin Lemminkäinen Katto Oy)
Lemminkäinen Betonituote Oy (fuusio 1.6.2010)
Omni-Sica Oy (fuusio 1.6.2010)
Forssan Betoni Oy (fuusio 1.5.2010)
Suonenjoen Betonituote Oy (fuusio 1.4.2010)

'09

SEPPO JA VILLE SUNDVALL, isä ja poika, työvälineenään järeä Track-murskauslaitos. Kallio särkyy pikkukiveksi.

Yhdistämme rakentamisessa ammattitaidon, kokemuksen, tekniikan ja sydämen.

09

Vastuullisuus on vastaus

Lemminkäiselle on tärkeää kasvattaa yhtiön liiketoimintaa pitkäjänteisesti ja kestävästi, asiakkaiden, henkilöstön ja muiden sidosryhmien odotukset huomioon ottaen. Yhtiö kantaa vastuunsa rakentamisesta, sen kehittämisestä, ihmisistä ja ympäristöstä.

Lemminkäisen perustehtävä on tehdä asumisesta, työnteosta ja liikkumisesta yhä helpompaa, turvallisempaa ja terveellisempää, Suomessa ja kansainvälisesti. Visiossaan Lemminkäinen haluaa kaikessa toiminnassaan edustaa parasta tapaa rakentaa.

HYVÄN LIIKETAVAN PERIAATTEET LEMMINKÄISESSÄ

Lemminkäisen hallitus hyväksyi vuonna 2009 yhtiön hyvän liiketavan periaatteet konsernin yhteiseksi toimintaohjeeksi. Periaatteet koskevat kaikkea liiketoimintaa ja määrittävät kaikkien Lemminkäisen työntekijöiden, toimihenkilöiden ja johtajien tavan toimia. Periaatteita täydentävät tarvittavat yksityiskohtaisemmat ohjeistukset.

Hyvän liiketavan periaatteet ohjeistavat toimintatapoja liittyen sisäpiirintietoon, kilpailun edistämiseen, eturistiriitoihin, asiakas- ja yhteistyökumppanisuhteiden sekä muiden sidosryhmäsuhteiden hoitamiseen, yhtiön omaisuudesta huolehtimiseen ja luottamuksellisen tiedon suojaamiseen.

Periaatteet sisältävät ohjeita arvojen mukaiseen toimintaan, kansainvälisten perusoikeuksien kunnioittamiseen, johtamiskulttuuriin, henkilöstön arvostukseen ja tasa-arvoiseen kohteluun sekä hyvän ja turvallisen työympäristön luomiseen kaikissa Lemminkäisen toimipaikoissa.

Ympäristövastuun periaatteissa korostuu jokaisen rakennusyrityksessä työskentelevän oma vastuu ja velvollisuus jatkuvasti vähentää rakentamisen ympäristövaikutuksia ja edistää kestävää kehitystä. Ympäristönäkökohdat otetaan huomioon kaikessa toiminnassa ja päätöksenteossa tavoitteena jatkuva parantaminen ympäristöasioissa.

Sidosryhmäsuhteiden hoidossa ja viestinnässä keskeistä on oikean tiedon välittäminen Lemminkäisen tavoitteista ja toiminnasta luotettavasti, avoimesti ja nopeasti. Lemminkäinen osallistuu aktiivisesti yhteiskunnan ja rakentamistoimialan toimintaedellytysten kehittämiseen elinkeinoelämän järjestöjen kautta.

Jokaisen Lemminkäisen työntekijän on tunnettava omaa työtään koskevat lait, säännökset ja ohjeet ja sitouduttava noudattamaan niitä. Esimiehet vastaavat tarvittavasta perehdyttämisestä ja seuraavat lakien, säännösten ja ohjeiden noudattamista. Yhtiön johto seuraa ohjeen toteutumista.

Hyvän liiketavan periaatteiden vastaisesta toiminnasta tulee ilmoittaa omalle esimiehelle tai sisäiselle tarkastukselle.

TÄRKEIMMÄT LEMMINKÄISEN TOIMINTAA OHJAAVAT KANSAINVÄLISET SÄÄNNÖKSET JA SOPIMUKSET

- YK:n globaalin yritysvastuun aloite Global Compact, joka edistää ihmisoikeuksia, työelämän oikeuksia, ympäristönsuojelua ja korruption ehkäisemistä
- Kansainvälisen työjärjestön ILOn työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia koskeva julistus
- OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille
- Kansainvälisen Kauppakamarin ICC:n suositukset

YK:N GLOBAL COMPACT

Lemminkäinen allekirjoitti vuonna 2009 YK:n Global Compact -aloitteen ja liittyi sen tukijäseneksi. Lemminkäinen haluaa omassa toimintaympäristössään edistää Global Compactin kymmenen periaatteen ohjelmaa, joka liittyy ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, työelämän ja työolosuhteiden parantamiseen, ympäristönsuojelun edistämiseen ja korruption ehkäisyyn.

THE GLOBAL COMPACT
WE SUPPORT

IHMISOIKEUDET

1. Yritysten tulee tukea ja kunnioittaa yleismaailmallisia ihmisoikeuksia omassa vaikutuspiirissään.
2. Yritysten tulee huolehtia siitä, että ne eivät ole osallisina ihmisoikeuksien loukkauksiin.

TYÖELÄMÄ

3. Yritysten tulee kunnioittaa ja tukea henkilöstön yhdistymisvapautta sekä kollektiivista neuvotteluoikeutta.
4. Yritysten tulee tukea kaikenlaisen pakkotyön poistamista.
5. Yritysten tulee tehokkaasti estää lapsityövoiman käyttö.
6. Yritysten tulee ehkäistä työelämässä ilmenevää syrjintää.

YMPÄRISTÖ

7. Yritysten tulee noudattaa varovaisuusperiaatetta kaikessa ympäristöön vaikuttavassa toiminnassaan.
8. Yritysten tulee tehdä aloitteita ympäristövastuullisuuden lisäämiseksi.
9. Yritysten tulee edistää ympäristöystävällisten teknologioiden kehittämistä ja käyttöä.

KORRUPTION VASTAISUUS

10. Yritysten tulee vastustaa kaikkia korruption muotoja, mukaan lukien kiristys ja lahjonta.

Periaatteiden vastaisen toiminnan tulkitsemisesta ja jatkotoimenpiteistä vastaavat linjajohdossa lähimmät esimiehet ja tarvittaessa ylin johto.

Lemminkäisen hyvän liiketavan periaatteet on jaettu koko henkilöstölle painetussa muodossa, ja niihin liittyviä asioita käsitellään säännöllisesti muun muassa henkilöstölehdessä. Periaatteet ovat myös esimieskoulutuksen keskeinen osa-alue. Lemminkäisen hyvän liiketavan periaatteet ovat nähtävillä internet-sivuilla osoitteessa www.lemminkainen.fi.

TALOUDELLINEN VASTUU

Kannattava kasvu luo taloudellista lisäarvoa

Lemminkäisen strategian taloudelliset päätavoitteet ovat kannattava kasvu ja konsernin vakavaraisuuden vahvistaminen.

Lemminkäisen merkitystä yhteiskunnan taloudelliselle hyvinvoinnille voidaan arvioida yhtiön ja sen sidosryhmien välisten rahavirtojen kautta. Niihin kuuluvat muun muassa myyntituotot asiakkailta, ostot tavarantoimittajilta ja alihankkijoilta, henkilöstön palkat, erilaiset verot ja sosiaalimaksut, korvaukset osakkeenomistajille ja rahoittajille sekä liiketoiminnan investoinnit. Epäsuorat taloudelliset vaikutukset liittyvät mm. asiakkaiden ja alihankkijoiden henkilöstöön. Valtio ja kunnat hyötyvät myös yhtiön henkilöstön palkastaan maksamista tuloveroista.

ASIAKKAAT

Vuonna 2009 Lemminkäisen liikevaihto oli 1 964 miljoonaa euroa (2 482). Kansainvälisen liiketoiminnan osuus tästä oli 27 prosenttia eli 527 miljoonaa euroa (677).

TAVARANTOIMITTAJAT JA ALIHANKKIJAT

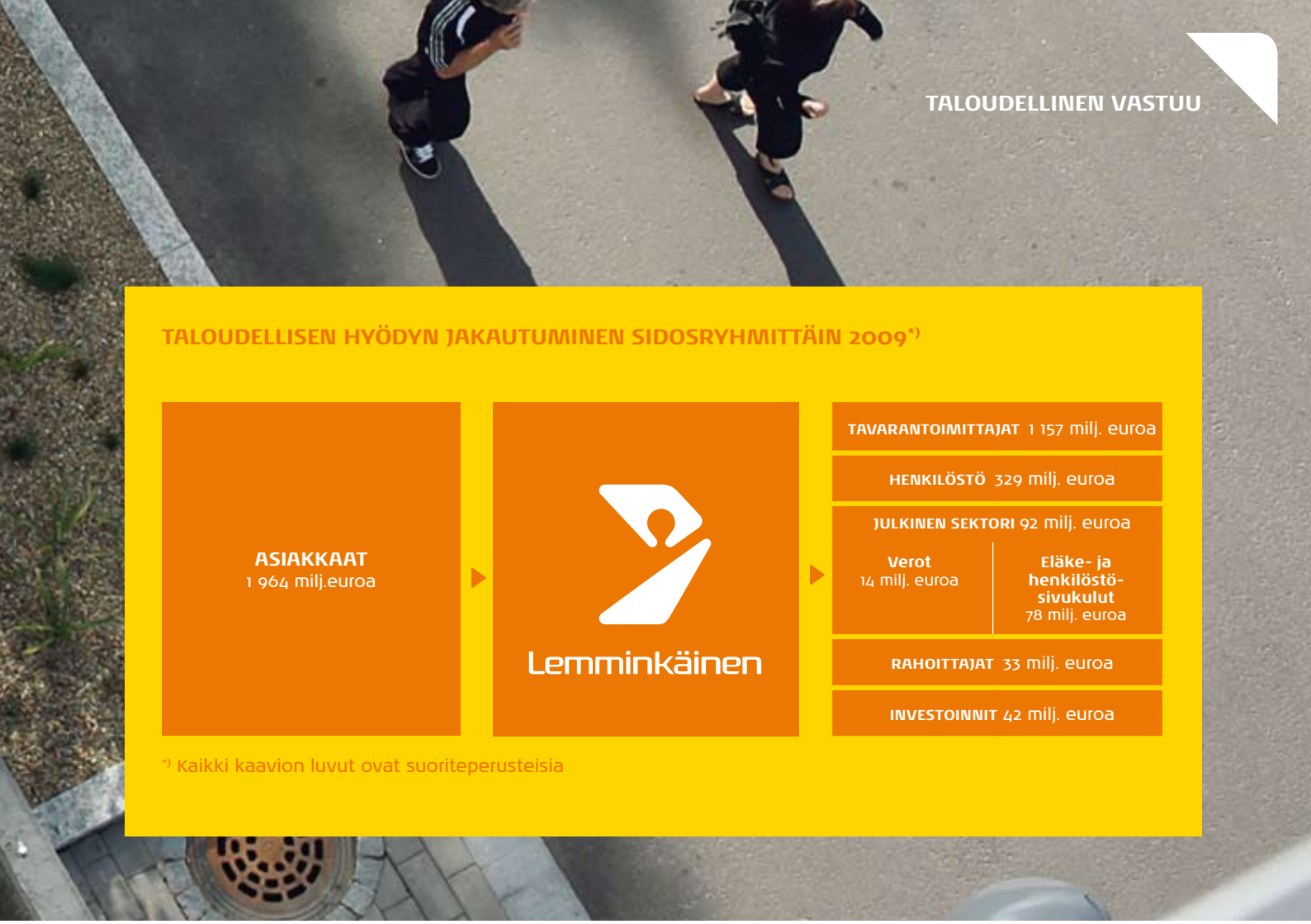
Lemminkäisen kokonaisostot ulkopuolisilta tavarantoimittajilta ja alihankkijoilta vuonna 2009 olivat yhteensä 1 157 miljoonaa euroa (1 634) eli noin kolme viidesosaa yhtiön liikevaihdosta. Tavara- ja raaka-aineostojen osuus oli 500 miljoonaa euroa (722) ja ulkopuolisten palvelujen osuus 664 miljoonaa euroa (945). Ulkopuolisista palveluista suurimman erän muodosti aliurakointi, 530 miljoonaa euroa (770). Ostoista noin 23 prosenttia (19) tehtiin muualta kuin Suomesta.

HENKILÖSTÖ

Lemminkäinen-konsernin palveluksessa oli vuonna 2009 keskimäärin 8 626 henkilöä (9 776). Ulkomailla työskenteli kaikkiaan 2 607 henkilöä (2 836). Yhtiön tuloslaskelman mukaiset palkat ja palkkiot olivat vuonna 2009 yhteensä 329 miljoonaa euroa (358), josta 72 miljoonaa euroa (71) maksettiin Suomen ulkopuolelle.

Henkilöstön eläkekulut olivat vuonna 2009 yhteensä 52 miljoonaa euroa (55) ja muut henkilöstösivukulut 26 miljoonaa euroa (36).

Vuoden 2008 lopussa alkaneet henkilöstön sopeuttamistoimet jatkuivat, ja tilikauden lopussa henkilöstön määrä oli noin 1 200 pienempi verrattuna vuoden 2008 loppuun.

TALOUDELLISEN HYÖDYN JAKAUTUMINEN SIDOSRYHMITTÄIN 2009*)

ASIAKKAAT
1 964 milj.euroa

Lemminkäinen

TAVARANTOIMITTAJAT 1 157 milj. euroa

HENKILÖSTÖ 329 milj. euroa

JULKINEN SEKTORI 92 milj. euroa

Verot
14 milj. euroa

Eläke- ja henkilöstösivukulut
78 milj. euroa

RAHOITTAJAT 33 milj. euroa

INVESTOINNIT 42 milj. euroa

*) Kaikki kaavion luvut ovat suoriteperusteisia

Sopeuttamistoimet jatkuvat, ja lisäksi toimintaa pyritään tehostamaan muun muassa yksinkertaistamalla konsernin rakennetta ja organisoimalla tukitoiminnot uudelleen.

YHTEISKUNTA

Yhtiön tuloverot vuonna 2009 olivat yhteensä 14 miljoonaa euroa (28). Lisäksi yhtiö maksoi muita julkisia maksuja ja veroja kuten kiinteistöveroa, arvonlisäveroa ja ympäristömaksuja.

OSAKKEENOMISTAJAT

Lemminkäisellä oli tilikauden 2009 lopussa 5 017 osakkeenomistajaa (4 511). Lemminkäisen osakkeen kurssi nousi vuoden aikana 85 prosenttia. Lemminkäinen Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, ettei tilikaudelta 2009 makseta osinkoa.

RAHOITTAJAT

Vuonna 2009 yhtiön nettorahoituskulut olivat 33 miljoonaa euroa (32). Lemminkäisen korollinen nettovelka oli 325 miljoonaa euroa (336), nettovelkaantumisaste 109 prosenttia (98) ja omavaraisuusaste 31 prosenttia (26).

INVESTOINNIT

Tilikauden 2009 bruttoinvestoinnit olivat 42 miljoonaa euroa (60). Merkittävin yksittäinen investointi tilikaudella oli Sammonmäessä käynnistetty uusi asfalttitehdas. Muut investoinnit olivat lähinnä päällystys- ja kiviainestoiminnan kaluston korvausinvestointeja.

YLEISHYÖDYLLISET YHTEISÖT

Oskari Vilamon rahasto edistää rakentamisen ja sen edellytysten korkean tason tutkimusta. Rahasto on perustettu vuonna 1985, ja se toimii Liikesivistysrahaston erikoisrahastona. Rahasto myöntää vuosittain tunnustuspalkinnon ja palkitsee akateemisia rakentamiseen liittyviä opinnäytteitä. Esitykset palkittavista opinnäytteistä pyydetään alan professoreilta.

Väitöskirjapalkinto on 3 500 euroa, lisensiaatin tutkimusten ja diplomitöiden palkinto on 2 000 euroa. Vuonna 2009 palkittiin kaksi väitöskirjatutkimusta, yksi lisensiaatintyö ja seitsemän diplomityötä. Rahasto on palkinnut kaikkiaan 112 opinnäytettä.

YMPÄRISTÖVASTUU

Vastuu ympäristöstä on käytännön tekoja

Lemminkäinen haluaa olla ympäristöä arvostavan ja kestävän rakentamisen suunnannäyttäjä. Yhtiö kehittää toimintaansa, tuotteitaan ja palveluitaan ottaen huomioon elinkaari- ja ympäristönäkökohdat. Tavoitteena on tarjota tuotteita ja palveluja, joissa yhdistyvät laatu, turvallisuus ja ympäristön hyvinvointi.

YMPÄRISTÖVASTUU MUKANA KAIKESSA TOIMINNASSA

Kaikki rakentaminen muuttaa elinympäristöämme. Yhtenä Suomen suurimmista rakennusyhtiöistä Lemminkäisellä on sekä velvollisuus että mahdollisuus pyrkiä jatkuvasti vähentämään rakentamisen ympäristövaikutuksia sekä edistämään kestävää kehitystä rakentamisessa ja siihen liittyvässä toiminnassa.

Ympäristövastuu on osa koko konsernin toimintaa, johtamista ja päätöksentekoa. Lemminkäisessä vastuullisuus tarkoittaa, että yhtiö tuntee oman toimintansa ympäristövaikutukset, lainsäädännön velvoitteet ja ympäristöriskit ja osaa ottaa ne huomioon tuotteiden ja palvelujen tarjonnassa.

Lemminkäinen toimii ISO 14001 -ympäristöjohtamisjärjestelmän periaatteiden mukaisesti. Järjestelmä on sertifioitu Lemminkäinen Infra Oy:n yhdyskuntarakentamisessa ja päällystys- ja kiviainestoiminnassa sekä Forssan Betoni Oy:ssä (sertifikaatti on saatu 1/2010), Rakennustuotteet-toimialalla ja Lemminkäinen Talo Oy:n tytäryhtiöissä kotimaassa.

Lemminkäinen kehittää jatkuvasti ympäristöjärjestelmiään, -käytäntöjään ja -mittareitaan.

Konsernin ympäristötoimintaa ohjaa ympäristönsuojelulaki, joka edellyttää haittojen ennaltaehkäisyä ja minimointia, varovaisuutta ja huolellisuutta, parhaan mahdollisen tekniikan käyttöä, ympäristön kannalta parhaiden käytäntöjen omaksumista, vastuuta syntyneistä vahingoista ja selvilläolovelvollisuutta toiminnan ympäristövaikutuksista. Ympäristönsuojelulakiin sisältyy myös maaperän ja pohjaveden pilaamiskielto.

Periaatteena on estää ympäristöhaittojen syntyminen kiinnittämällä erityistä huomiota muun muassa kemikaalien varastointiin ja varastoalueiden sijaintiin, kemikaalikuormitukseen, energiankulutukseen, jätteiden kierrätykseen ja hyötykäyttöön sekä tuotantopaikkojen ja työmaiden järjestykseen ja siisteyteen.

Tuotantolaitoksille ja kiinteistöille on laadittu pelastussuunnitelmat ja järjestetty pelastusharjoituksia.

CLP-asetus (Classification, Labelling and Packaging) astui voimaan 20.1.2009. CLP-asetuksella pannaan täytäntöön YK:n alaisuudessa hyväksytty ja maailmanlaajuisesti yhdenmukaistettu kemikaalien luokitus- ja merkintäjärjestelmä GHS (Globally Harmonised System of classification and labelling of chemi-

KONSERNISSA ON VAHVISTETTU KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ TUKEVAT PERIAATTEET, JOIDEN MUKAAN LEMMINKÄINEN

- noudattaa Suomen ja kohdemaidensa lainsäädäntöä sekä toimintaansa koskevaa ympäristölainsäädäntöä
- arvioi toimintansa ympäristöriskejä, pyrkii poistamaan niitä ja kehittämään niiden hallintaa
- käyttää toiminnassaan kierrätettäviä materiaaleja ja tuotteita sekä vähentää haitallisia ympäristövaikutuksia tuotekehityksen, tuotantoprosessien ja toimintatapojen kehittämisen keinoin
- edellyttää alihankkijoiltaan ja sopimuskumppaneiltaan toimintaa, joka tukee Lemminkäisen ympäristöpolitiikan toteutumista
- ohjaa henkilöstöään vastuullisuuteen ympäristökysymyksissä johdonmukaisella koulutuksella ja opastuksella
- parantaa jatkuvasti ympäristöasioidensa hoitoa
- tiedottaa ympäristöasioista aktiivisesti ja käy avointa keskustelua toimintaansa liittyvissä ympäristökysymyksissä

cals). GHS:n tarkoitus on parantaa ihmisten terveyden ja ympäristön suojelun tasoa.

CLP-asetuksen myötä kaikkien vaaralliseksi luokiteltujen kemikaalien luokitus ja merkintä muuttuvat. Kemikaalien parissa työskentelevien on tunnettava sekä uudet että vanhat käyttöturvallisuustiedotteet ja -merkinnät, jotka laaditaan REACH-asetuksen (Registration, Evaluation and Authorization of Chemicals) säännösten mukaan. REACH on asetus kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinneista, lupamenettelyistä ja rajoituksista.

Kone- ja laitehankinnoissa käytetään ns. parhaan käyttökelpoisen tekniikan BAT-periaatetta (Best Available Technology). Se edellyttää mahdollisimman tehokkaita ja kehittyneitä, teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoisia tuotanto- ja puhdistusmenetelmiä sekä toiminnan suunnittelu-, rakentamis-, ylläpito- ja käyttötapoja, joilla ehkäistään toiminnan aiheuttamaa ympäristön pilaantumista tai vähennetään sitä tehokkaimmin.

Toiminnassa otetaan huomioon BEP-käytännöt (Best Environmental Practise) eli tarkoituksenmukaisia ja kustannustehokkaita toimintatapoja ja -menettelyjä ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja päästöjen vähentämiseksi.

Konsernin tuotantolaitosten toiminta on pääosin ympäristöluvanvaraista. Uusille toimipaikoille luvat haetaan toiminta-suunnitelmien mukaisesti. Tuotantolaitosten toimintaa seurataan ja toiminnasta raportoidaan viranomaisille lupaehtojen mukaisesti.

ENERGIATEHOKKUUS KESKEINEN PÄÄMÄÄRÄ

Energia- ja ympäristökysymykset, rakennetun ympäristön laatu ja kunto, terveellisyys, turvallisuus ja tuottavuus sekä kiinteistönomistajien, käyttäjien ja lainsäädännön kasvavat vaatimukset ovat lähtökohtina Lemminkäisen kaikessa toiminnassa jokaisella toimialalla.

Lemminkäinen on mukana kiinteistö- ja rakennusalan RYM Oy:ssä, joka koordinoi kiinteistö- ja rakennusalan rakennetun ympäristön strategisen huippuosaamisen keskittymää. Sen tavoite on saada alalle yritysvetoista ja yritysten tarpeista lähtevää huippututkimusta ja lisätä rakennusalan ja sen yritysten tutkimus- ja kehityspanostuksia.

Yhtenä maamme suurimmista talonrakentajista ja infrarakentajista Lemminkäiselle tärkeä tavoite on muun muassa uusien ratkaisujen kehittäminen rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen sekä rakennusteknisin että talotekniikan keinoin. Toinen keskeinen tavoite on kilpailukykyinen yhdyskuntainfra, jossa esimerkiksi tieverkoston kunto ja asfalttipäällysteiden kierrätysaste vaikuttavat osaltaan energiankulutukseen.

ILMASTONMUUTOS TUO UUSIA VAATEITA TALONRAKENTAMISELLE

Laadukkaan ja kestävän asuin- ja työympäristön suunnittelu ja rakentaminen edellyttää ympäristövaatimusten ja energiataloudellisten seikkojen huomioon ottamista.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät talonrakentamisessa muun muassa määräysten tiukentumisena ja uusien ekologisten menetelmien ja rakennusteknisten ratkaisujen kehittämisenä. Rakennusten myyjiltä ja vuokraajilta on vaadittu vuoden 2009 alusta alkaen energiatodistusta. Ilmaston lämpeneminen sekä sateiden ja tuulien yleistyminen lisäävät erityisesti rakennusten ulkoseinien ja rakenteiden rasitusta, ja lämmityksen ohella jäähdytyksen tarve kasvaa.

Lemminkäinen vastaa ilmastonmuutoksen aiheuttamiin uusiin ympäristövaatimuksiin kehittämällä rakentamisen laatua ja energiatehokkuutta sekä rakennusteknisin että talotekniikan keinoin. Tutkimustiedon lisääntyessä yhtiö panostaa matalaenergiatalojen kehittämiseen ja rakentamiseen.

Lemminkäinen Talo Oy on käynnistänyt ensimmäiset LEED-hankkeensa (LEED = Leadership in Energy and Environmental Design) Seinäjoella, ja kiristyneiden energiatehokkuusvaatimusten vieminen omaan asuntotuotantoon on käynnistynyt. LEED on rakennusten suunnittelun, rakentamisen, käytön ja ylläpidon ympäristöluokitus.

YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISYYS INFRARAKENTAMISEN PERUSEDELLYTYS

Lemminkäisellä on omaa infrarakentamisen tutkimus- ja kehitystoimintaa, ja yhtiö osallistuu moniin infra-alan yhteisiin projekteihin ympäristöä vähemmän kuormittavien tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseksi.

Päällystystoiminnassa Lemminkäinen tekee jatkuvaa kehitystyötä koneiden ja laitteiden energiankulutuksen ja energiasta aiheutuvien päästöjen vähentämiseksi. Tuotantolaitoksilla käytetään energialähteenä maakaasua, polttoöljyä ja nestekaasua. Lemminkäisen Lahden, Lappeenrannan, Imatran, Hämeenlinnan ja Lohjan asfalttitehtailla käytetään energialähteenä maakaasua. Uusin maakaasukäyttöinen asfalttitehdas valmistui Tuusulan Sammonmäkeen vuonna 2009.

Asfaltti on sataprosenttisesti kierrätettävää, mikä säästää luonnon kiviainesta ja bitumia. Lemminkäisen kokonaisasfalttituotannosta yli kymmenessä prosentissa on käytetty kierrätettyä asfalttia. Yhtiön uudet asfalttitehtaat varustetaan kierrätettävän asfaltin valmistuslaitteistoilla. Lemminkäinen on myös merkittävimpiä hiljaisten päällysteiden tuottajia.

Lemminkäisen Keskuslaboratorio on yksi Suomen ja Pohjoismaiden johtavista rakennusalan erikoislaboratorioista. Se on tehnyt merkittävää kehitystyötä asfaltin kestävyys- ja turvallisuusominaisuuksien parantamiseksi sekä ympäristöhaittojen vähentämiseksi kehittämällä useita asfalttityyppejä erilaisiin olosuhteisiin.

Kiviainestoiminnassa pyritään kestävän kehityksen mukaisiin ratkaisuihin kiviainesten ottoalueiden hankinnassa. Melu- ja pölyhaittoja vähennetään koteloimalla kuljettimia, uusimalla kastelulaitteita ja sijoittamalla laitokset niin, että maaston muodot toimivat meluesteinä.

Yhdyskuntarakentamisessa päästöjä ja energiankulutusta on vähennetty uusilla kone- ja laitehankinnoilla sekä huolto- ja kunnostustoimilla. Kalliorakentamisessa tunnelituulettajat ovat tunneliprojektien suurimpia sähköenergian kuluttajia. Lemminkäinen on kehittänyt tunnelituulettajiin energiaa säästävät ohjausjärjestelmät. Tunnelien porausvesien puhdistusjärjestelmillä vesistä erotetaan öljy ja vedet sedimentoidaan.

TALOTEKNIIKAN TARVE KASVUSSA

Ilmastonmuutoksen ennakoidaan lisäävän talotekniikan tarvetta rakentamisessa. Tämä näkyy erityisesti jäähdytyslaitteiden ja toisaalta matalaenergiarakentamisessa käytettävien lämmön talteenottolaitteiden kysynnässä.

RAKENNUSTUOTTEET TÄYTTÄVÄT TIUKENTUNEET LAATUVAATIMUKSET

Rakennustuotteet-toimialalla Lemminkäinen kehittää kustannustehokkaita tuotantoprosesseja, toimintatapoja ja tuotteita niin, että ne rasittaisivat ympäristöä mahdollisimman vähän.

Lemminkäisen kaikissa rakennustuotteet-toimialan yhtiöissä on sertifioidut ympäristöjärjestelmät.

Muuttuvat sääolot tiukentavat työsuoritusten ja tuotettavien materiaalien laatuvaatimuksia. Elinkaari- ja ympäristönäkökohdat sekä kiristyneet säännökset lämmön- ja kosteudeneristämisessä otetaan tarkoin huomioon. Avainasioita ovat tuotteiden laatu, kestävyys, huollettavuus ja kierrätettävyys sekä ammattitaito ja erikoisosaaminen koko ketjussa tuotteiden suunnittelusta ja valmistuksesta niiden asennukseen ja huoltoon asti. Huomiota kiinnitetään myös logistisiin ratkaisuihin lisäämällä esimerkiksi kierrätysmateriaalien käyttöä tuotteiden pakkaamisessa.

Uudet kone- ja laitehankinnat sekä huolto- ja kunnostustoimet vähentävät rakennustuotteiden valmistuksen päästöjä ja energiankulutusta. Tuotantolaitoksilla käytetään energianlähteenä maakaasua, polttoöljyä ja nestekaasua. Laitoksilla on tehty myös energiakatselmuksia. Lemminkäinen Betonituote on mukana työ- ja elinkeinoministeriön ja Elinkeinoelämän keskusliiton solmimassa vapaaehtoisessa sopimuksessa, jonka tavoitteena on edistää teollisuuden energiansäästöä.

GREEN OFFICE -VERKOSTOON

Lemminkäisen pääkonttori on liittynyt WWF:n Green Office -verkostoon. WWF myönsi Helsingin Salmisaaressa sijaitsevalle konttorille tammikuussa 2010 luvan käyttää Green Office -merkkiä. Lemminkäinen on ensimmäinen Green Office -verkostoon liittynyt Suomessa toimiva suuri rakennusalan yritys.

Syksyllä 2009 Lemminkäisen pääkonttorille tehtiin Green Office -ympäristöohjelma tukemaan kestävää kehitystä. Pääkonttorille valittiin viisi ympäristöteemaa, joiden kehittymistä seurataan vuosittain. Teemat ovat sähkönkulutus, paperinkulutus, jätemäärät sekä toimiston käyttäjien kulutustavat ja lentomäärät.

Green Office on saanut pääkonttorin henkilöstön toimimaan ja ajattelemaan ekologisemmin ja vastuullisemmin. Toimistotyöntekijät voivat vaikuttaa pienillä valinnoilla kestävään kehitykseen ja ekologisuuteen. Työmailla ympäristöystävällistä toimintaa ohjaavat ympäristösertifikaatit.

WWF on myöntänyt Lemminkäisen Helsingin Salmisaaressa sijaitsevalle pääkonttorille tammikuussa 2010 luvan käyttää Green Office -merkkiä.

SOSIAALINEN VASTUU

Arvot ohjaavat arjen työtä

Uudet yhteiset arvot ohjaavat Lemminkäisen kaikkea toimintaa. Lemminkäisen arvopohja muodostuu arvostuksesta ja luottamuksesta, jotka luovat pohjan rakentavalle yhteistyölle ja sitä kautta kestävälle kasvulle ja kehitykselle. Arvojen jatkuva esilläpito henkilöstötyössä tuo ne aidosti osaksi jokapäiväistä työtä ja yhteistä toimintatapaa.

Strategiakauden päättyessä Lemminkäisen tavoitteena on olla toimialan paras työnantaja, jolla on alan osaavin henkilöstö ja parhaat esimiehet. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää panostamista henkilöstön kehittämiseen ja kouluttamiseen sekä kannustavaa esimiestyötä.

Vuonna 2009 Lemminkäiselle perustettiin HR-johtoryhmä, joka koottiin toimialojen edustajista ja konsernitason HR-koordinaattoreista. Ryhmä valmistelee keskeiset henkilöstötyöhön liittyvät asiat konsernin johtoryhmälle päätettäväksi.

Lemminkäisen keväällä 2009 valmistunut henkilöstöstrategian luonnos viimeistellään valmiiksi henkilöstöstrategiaksi keväällä 2010. Vuonna 2009 aloitettiin useita laajoja kehityshankkeita, jotka jatkuvat osin myös vuonna 2010.

Erityisesti esimiesten henkilöstötyön kehittämisellä halutaan osaltaan varmistaa, että Lemminkäinen on houkutteleva työnantaja myös tulevaisuudessa, kun rakennusalalla taantuman jälkeen kilpaillaan työvoimasta.

HENKILÖSTÖTYÖN KÄYTÄNTÖJÄ YHTENÄISTETÄÄN

Tavoitteena on, että yhden yhtenäisen Lemminkäisen henkilöstöhallinnon käytännöt ja henkilöstöedut olisivat yhdenmukaiset koko konsernissa. Eri yhtiöiden henkilöstötyön toimintamalleja, esimerkiksi palkitsemisjärjestelmä ja työterveyshuolto, rekrytoinnin käytäntöjä ja koulutusmahdollisuuksia harmonisoidaan. Yhteiset käytännöt edistävät liiketoimintatavoitteita tukevan henkilöstötyön tekemistä,

viihtyisän työilmapiirin luomista, henkilöstön motivoimista ja kehittymisen tukemista tasapuolisesti. Ne tukevat myös arvojen mukaista esimiestyötä sekä työnantajakuvan parantamista.

PALKKA- JA PALKITSEMISPERIAATTEET YHDENMUKAISIA

Palkka- ja palkitsemisperiaatteet on yhdenmukaistettu koko Lemminkäinen-konsernissa.

Lemminkäisen hallitus hyväksyi vuoden 2009 lopussa johdon palkka- ja palkitsemispolitiikan sekä linjaukset henkilöstön palkkauksesta ja palkitsemisesta, ja ne astuivat voimaan vuoden 2010 alussa. Linjauksia täsmennetään kokemusten perusteella.

Politiikat kattavat kannanoton henkilöstön ja johdon peruspalkkaan luontoisetuineen sekä lyhyen aikavälin palkitsemiseen ja johdon osalta myös pitkän aikavälin palkitsemiseen. Politiikat määrittelevät myös palkitsemisen tavoitetason.

TYÖKYKYRISKIEN HALLINTA TÄRKEÄÄ

Lemminkäinen panostaa vahvasti työhyvinvointiin. Konsernissa kehitetään uusia toimintamalleja työkykyriskien tunnistamiseen, niiden tehokkaampaan hallintaan ja henkilöstön työssä jaksamisen tukemiseen. Työkykyriskien hallinta -projektin tavoitteena on pidentää työuria Lemminkäisessä sekä säästää sairauspoissaoloista ja ennenaikaisesta eläkkeelle siirtymisestä aiheutuvia kustannuksia.

Projektin tavoitteena on yhtenäistää työterveyshuolto koko konsernissa vuoden 2011 alkuun mennessä niin, että kaikilla työntekijöillä on käytössään yhdenmukaiset työterveysedut. Vuonna 2009 tehtiin selvitys Lemminkäisen eri yhtiöiden työterveyshuollon nykytilasta.

Vajaakuntoisten työntekijöiden työssä selviytymistä tuetaan ja uhkaaviin työkykyongelmiin reagoidaan aikaisessa vaiheessa niin kutsutulla varhaisen välittämisen mallilla. Tavoitteena on välttää tarpeettomia ennenaikaisia työkyvyttömyydestä johtuvia eläkkeitä ja varmistaa, että henkilöstö voi jäädä hyväkuntoisena eläkkeelle.

Vuoden 2008 lopusta alkaen pilotoitu sairauspoissaolojen seurantajärjestelmä otetaan käyttöön koko konsernissa vuoden 2011 alkuun mennessä. Varhaisen välittämisen malliin kuuluva poissaolojen seuranta ja niihin reagoiminen auttavat tunnistamaan ajoissa työkyvyn heikkenemisen ja etsimään vajaakykyisille työntekijöille uusia työpaikkoja konsernin sisältä. Työtapaturman sattuessa työterveyshuolto varmistaa, että loukkaantunut pääsee tarvitsemaansa hoitoon ja kuntoutukseen sekä etsii keinot työkyvyn palauttamiseen ja työhön palaamiseen.

Lemminkäinen on tiivistänyt yhteistyötä myös työeläke- ja tapaturmavakuutusyhtiöiden kanssa. Pitkään sairaslomalla olleille on onnistuttu löytämään uusia työpolkuja ja heitä on ohjattu muun muassa uudelleenkoulutukseen.

Työn fyysisen kuormittavuuden kuvaukset -projektissa selvitetään suurimmat tuki- ja liikuntaelimistöä kuormittavat tekijät Lemminkäisen eri ammattiryhmien työssä. Vuonna 2009 kuvattiin talonrakentaminen-, infrarakentaminen- sekä rakennustuotteet-toimialojen työtehtävät. Talotekniikka-toimialan tehtävien kuvaamisen jälkeen koko konsernin työtehtävien kuormittavuus on selvitetty vuoden 2011 alkuun mennessä.

Lemminkäiselle nimitettiin työhyvinvointipäällikkö vuoden 2010 alussa. Työhyvinvointipäällikön tehtävät liittyvät työkykyriskien ennakointiin, kuntoutukseen ja työsuojeluun sekä ravitsemus- ja liikunta-asioihin. Työhyvinvointipäällikkö huolehtii työyhteisön hyvinvoinnista ja tasapuolisesta kohtelusta työpaikalla sekä ikäjohtamiseen liittyvistä asioista yhteistyössä esimiesten, henkilöstön ja työterveyshuollon kanssa.

LEMMINKÄISELLÄ PARAS TYÖPAIKKALIIKUNTAOHJELMA

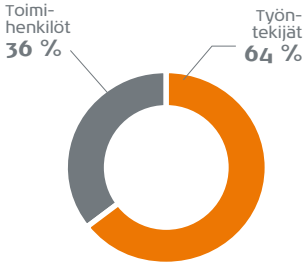
Lemminkäinen on jo vuosia kehittänyt suunnitelmallisesti työpaikkaliikuntaa ja luonut siihen aidosti aktivoivan mallin. Monipuolista liikuntaa on tarjolla tasapuolisesti koko henkilöstölle. Liikuntaan kannustaminen on myös osa esimiesvastuuta ja -koulutusta.

Työpaikkaliikunnan hyödyntäminen on noussut vajaasta 40 000 käynnistä lähes 80 000 käyntiin vuodessa. Terveytensä kannalta riittävästi liikkuvien määrä on lisääntynyt merkittävästi vuodesta 2004 lähtien. Pitkäjänteisen työn tuloksena Suomen Kuntoliikuntaliitto myönsi vuoden 2009 Active Workplace Award -tunnustuksen Lemminkäiselle.

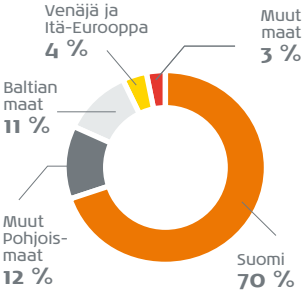

Henkilöstö keskimäärin

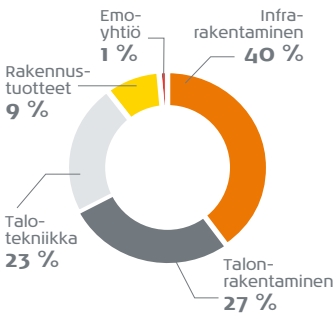
Henkilöstö ryhmittäin

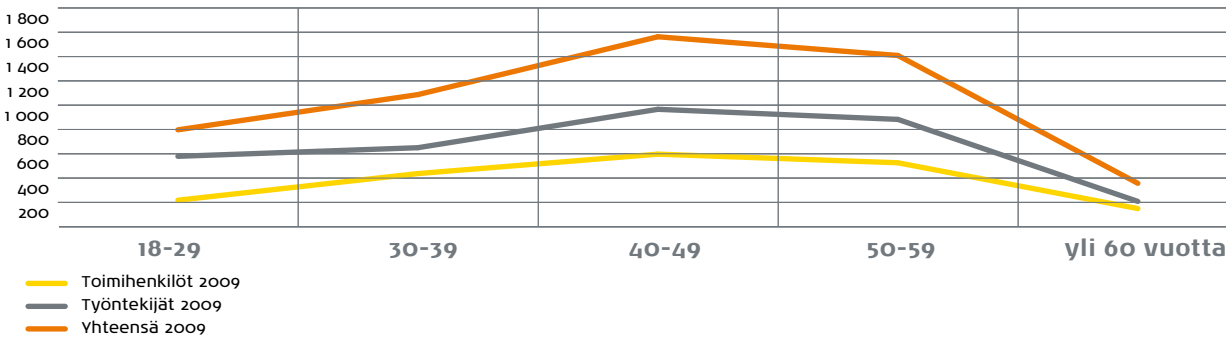
Henkilöstö markkina-alueittain

Henkilöstö toimialoittain

Ikäjakauma, vakituiset työntekijät Suomessa

ESIMIESAKATEMIA LEKA ALOITTI TAVOITTEELLISEN KOULUTTAMISEN KONSERNISSA

EsimiesAkatemia LEKA on Lemminkäisen esimiehille suunnattu koulutuskokonaisuus, jossa käsitellään johtamisen eri osa-alueita henkilöjohtamisesta projektien hallintaan ja liiketoimintaosaamiseen.

LEKAn pilottikoulutukset aloitettiin syksyllä 2009. Koulutuskokonaisuuteen on yhdistetty Lemminkäinen-konsernissa aiemmin järjestetyt erilaiset irralliset esimieskoulutukset ja luotu samalla uutta. Koulutuksissa kohtaavat esimiehet kaikilta Lemminkäisen toimialoilta, ja LEKA onkin yksi esimerkki toimialojen yhteistyön tiivistymisestä

LEKA koostuu eri esimiestasoille suunnatuista neljästä valmennusmodulista, joissa keskitytään sekä omien työtehtävien kannalta olennaisen osaamisen että esimiestaitojen kehittämiseen. LEKA on tarkoitettu kaikille esimiestasoille: johdolle, päälliköille, työmaapäälliköille ja työnjohdolle.

Ensimmäiset LEKA-koulutukset järjestetään vuoden 2010 aikana. Strategiakauden loppuun mennessä kaikki Lemminkäisen 1 400 esimiestä ovat käyneet läpi LEKA-valmennuksen.

LEKAn rinnalle on rakentumassa myös täydentävä esimies- ja asiantuntijakoulutus VIILA. VIILAan kootaan ajankohtaisia valmennuksia tarpeen mukaan. Vuonna 2009 VIILAan kuuluivat kilpailuoikeutta sekä haastavia tilanteita osana esimiestyötä koskevat koulutusjaksot.

SOPEUTTAMISEN TUKI

Haastavat tilanteet osana esimiestyötä -valmennus liittyy läheisesti myös sopeuttamisen tuki -hankkeeseen. Valmennuksessa annetaan esimiehille eväitä haastavien tilanteiden käsittelemiseen. Vuoden 2009 loppuun mennessä koulutuksen oli käynyt noin 250 Lemminkäisen esimiestä.

Vuonna 2009 sopeuttamisen tuki -hankkeessa painotettiin irtisanomis- ja lomautustilanteiden käsittelemistä. Lemminkäisen tavoitteena on hoitaa taantuman aikaiset irtisanomis- ja lomautustilanteet henkilöstöä kunnioittaen. Lemminkäiseltä irtisanotuille tarjotaan kaksi päivää kestävää työnhaun tuki -kurssia.

OPPILAITOSYHTEISTYÖ JA KESÄTYÖT

Konsernin oppilaitosyhteistyön toimintamuotoja ja kohderyhmiä kartoitettiin vuonna 2009 kokonaiskuvan saamiseksi. Lemminkäinen haluaa edistää sekä rakennusalan että omaa houkuttelevuuttaan työnantajana. Noin kaksi kolmasosaa Lemminkäisen henkilöstöstä on työntekijöitä. Siksi yksi tärkeimmistä oppilaitosyhteistyön kohderyhmistä ovat jatkossa ammattikoulut.

Lemminkäinen on mukana korkeakoulujen Get a Life -hankkeessa, jonka tavoitteena on edistää opiskelijoiden oman työuran suunnittelua jo opiskeluaikana. Hankkeessa kehitetään erityisesti korkeakouluopiskelijoiden ja heidän ohjaajiensa tarpeisiin soveltuva verkkotyökalu työelämän muutosten ennakointiin. Hankkeessa tuotetaan myös ohjausmalleja proaktiivisuuden, omaehtoisen yrittäjyyden ja itsenäisen ajattelun edistämiseksi.

Konsernin yhteisiä kesätyöntekijöiden perehdytystilaisuuksia järjestettiin Tampereella, Turussa ja Helsingissä. Haastavasta markkinatilanteesta huolimatta Lemminkäinen haluaa tarjota kehittymisen ja työssä oppimisen mahdollisuuksia tuleville rakennusalan ammattilaisille.

TYÖTURVALLISUUS

Koko Lemminkäinen-konserni noudattaa yhtiön hallituksen hyväksymää turvallisuusohjelmaa, joka on osa johtamisjärjestelmää. Ohjelma kattaa turvallisuusjohtamisen, riskienhallinnan sekä työturvallisuutta parantavat toimet. Ohjelmaan on kirjattu työturvallisuutta ja -terveyttä koskevat pääperiaatteet, tavoitteet, toimenpiteet ja seurantamenettelyt.

Turvallisuustyön perusteena ovat turvallisten työolojen ja -tapojen tukeminen, turvallisuutta korostava työilmapiiri, työtapaturmien vähentäminen ja turvallisuuskoulutus. Turvallisuustyö on määrätietoista ja ennakoivaa. Riskien kartoittamiseksi tehdään turvallisuusanalyysit, henkilöstö käyttää ohjeiden mukaisia turvallisuuden apuvälineitä ja henkilökohtaisia suojaimia. Työnantaja ja työntekijä edistävät turvallisuutta yhdessä. Henkilöstölle annetaan työtehtävässä vaadittava turvallisuuskoulutus. Turvallisuustoimintaa parannetaan jatkuvasti sisäisistä arvioinneista saadun palautteen perusteella. Lemminkäinen noudattaa työturvallisuus-, työterveys- ja ympäristölainsäädäntöä. Vahinkoriskit vakuutetaan vakuutussuunnitelman mukaisesti.

Turvallisuuden kehitystä seurataan kuukausi- ja vuositasolla. Lemminkäinen on suomalaisten työpaikkojen muodostaman Nolla tapaturmaa -foorumin jäsen.

Toimipaikoilla tehdään säännöllisesti erilaisia turvallisuusauditointeja ja -katselmuksia sekä turvallisuusmittauksia. Katselmuksissa käydään läpi yhtiön turvallisuusjohtamisen järjestelmät ja toimipaikkojen turvallisuuskäytännöt sekä annetaan suosituksia työturvallisuuden parantamiseksi.

Kesällä 2009 voimaan astunutta uutta asetusta rakennustyön turvallisuudesta noudatetaan koko konsernissa. Asetus yhdistää neljä aikaisempaa rakennustyömaiden turvallisuuteen liittyvää lakia.

Vastuu toiminnan turvallisuudesta on konsernin toimialojen johdolla. Turvallisuuden varmistaminen ja vastuu sen toteutuksesta jakaantuu johdon, työntekijöiden, turvallisuuspäälliköiden ja työsuojeluorganisaation kesken.

OHSAS 18001 työterveys- ja turvallisuussertifioinnin ovat saaneet:

- Lemminkäinen Talo Oy:n tytäryhtiöt kotimaassa
- Lemminkäinen Infra Oy:n liiketoiminnot: päällystys, kiviaines ja yhdyskuntarakentaminen
- Forssan Betoni Oy (sertifikaatti saatu tammikuussa 2010)
- Rakennustuotteet-toimialalla Lemminkäinen Katto Oy ja Lemminkäinen Betonituote Oy:n tytäryhtiö Suonenjoen Betonituote Oy.

SERTIFIOINTITYÖ KONSERNISSA JATKUU

Tapaturmien käsittelyyn on kiinnitetty erityistä huomiota. Esimerkiksi infrarakentaminen-toimialalla vakavat tapaturmat käsitellään Lemminkäinen Infra Oy:n johtoryhmässä. Käsittelyssä käydään läpi tapaturman kulku ja keinot samanlaisen turman toistumisen estämiseksi.

Konsernin tavoitteena on vähentää työtapaturmien taajuutta 10 prosenttia vuosittain. Tilastoidut tapaturmat ovat viime vuosina vähentyneet. Tapaturmatilastot laaditaan Nolla tapaturmaa -foorumin ja alalla yleisesti käytettyjen laskentaperusteiden mukaan. Tilastoihin lasketaan kaikki vähintään yhden kokonaisen poissaolopäivän aiheuttaneet työtapaturmat. Jatkossa kiinnitetään erityistä huomiota turvallisuustoimenpiteiden ja hyvien käytäntöjen jalkauttamiseen työmaille. Tapaturmien ja vaaratilanteiden tutkinta- ja raportointikäytäntöjä kehitellään edelleen.

Konsernissa järjestetään teemapäiviä ja tuotetaan turvallisuuteen liittyvää koulutus- ja tiedotusmateriaalia, sisältäen muun muassa toimialakohtaisia turvallisuusvideoita perehdytyksen tueksi.

09

TERO TIURA toimii tiilikattoasentajana Lemminkäinen Rakennustuotteet Oy:n kattourakoinnin Tampereen piirissä. Tiuran työssä turvallisuusnäkökohdat ovat tärkeä osa ammattitaitoa.

Teemme asumisesta, työnteosta ja liikkumisesta yhä helpompaa, turvallisempaa ja terveellisempää.

Lemminkäinen-konsernin hallinto

Hallinnointiperiaatteet

Lemminkäinen Oyj:n hallinnoinnissa noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa lainsäädäntöä, kuten voimassaolevaa osakeyhtiö- ja arvopaperimarkkinalainsäädäntöä sekä yhtiön yhtiöjärjestystä.

Yhtiö noudattaa myös NASDAQ OMX Helsinki Oy:n sääntöjä ja sisäpiiriohjetta sekä suomalaisia listayhtiöitä koskevia Corporate Governance -suosituksia.

YHTIÖKOKOUS

Varsinainen yhtiökokous pidetään vuosittain hallituksen määräämänä päivänä kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Yhtiökokous päättää sille osakeyhtiölain mukaan kuuluvista tehtävistä, kuten tilinpäätöksen vahvistamisesta, voitonjaosta ja vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle. Yhtiökokous myös valitsee hallituksen jäsenet ja tilintarkastajat sekä päättää heille maksettavista palkkioista.

Kutsu yhtiökokoukseen julkaistaan vähintään yhdessä Helsingissä ilmestyvässä sanomalehdessä aikaisintaan kaksi kuukautta ennen yhtiökokousta ja viimeistään 17 päivää ennen kokousta. Yhtiökokoukseen saavat osallistua sellaiset yhtiön osakkeenomistajat, jotka on merkitty Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään osakasluetteloon vähintään kymmenen päivää ennen kokousta. Hallintarekisteröidyt osakkeenomistajat voidaan merkitä yhtiön osakasluetteloon tilapäisesti yhtiökokoukseen osallistumista varten. Lemminkäisellä on yksi osakesarja, ja kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa.

Lemminkäisen hallitus vastaa siitä, että osakkeenomistajien saataville asetetaan ennen yhtiökokousta riittävästi tietoa kokouksessa käsiteltävistä asioista. Etukäteistietoja annetaan yhtiökokouskutsussa, muissa tiedotteissa ja yhtiön verkkosivuilla.

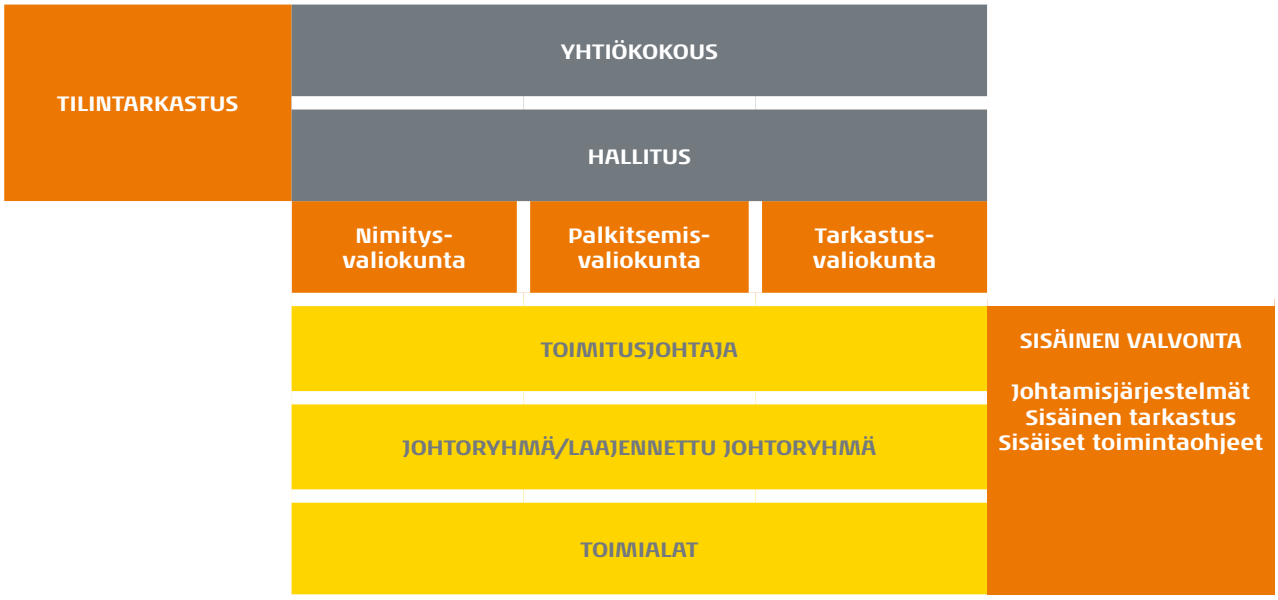
Osakkeenomistajalla on oikeus saada yhtiökokouksen käsiteltäväksi asia, joka osakeyhtiölain mukaan kuuluu yhtiökokouksen käsiteltäväksi, jos hän vaatii sitä kirjallisesti hallitukselta niin hyvissä ajoin, että asia voidaan sisällyttää kokouskutsuun.

Yhtiökokouksen pöytäkirja äänestystuloksineen ja ne pöytäkirjan liitteet, jotka ovat osa yhtiökokouksen päätöstä, ovat saatavilla kahden viikon kuluessa yhtiökokouksesta Lemminkäisen verkkosivuilla.

09

LEMMINKÄINEN-KONSERNIN HALLINTO

Lemminkäinen Oyj:n varsinainen yhtiökokous vuonna 2009 pidettiin 17.3.2009. Yhtiökokous vahvisti yhtiön tilinpäätöksen vuodelta 2008 ja myönsi hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle vastuuvapauden.

Lisäksi pidettiin ylimääräinen yhtiökokous 12.11.2009. Yhtiökokous päätti valtuuttaa hallituksen päättämään osakeannista ja omien osakkeiden hankkimisesta.

Yhtiökokous päätti valtuuttaa hallituksen osakeannista ja/tai osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:n tarkoittamien osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta yhdessä tai useammassa erässä, joko maksua vastaan tai maksutta. Annettavien osakkeiden määrä, mukaan lukien erityisten oikeuksien perusteella saatavat osakkeet, voi olla enintään 4 200 000 osaketta. Valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin 25 prosenttia yhtiön kaikista nykyisistä osakkeista. Hallitus voi päättää antaa joko uusia osakkeita tai yhtiön hallussa mahdollisesti olevia omia osakkeita.

Valtuutus oikeuttaa hallituksen päättämään kaikista osakeannin sekä osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisen ehdoista, mukaan lukien oikeuden osakkeenomistajien merkintäetuoikeudesta poikkeamiseen. Valtuutusta voidaan käyttää mahdollisten yrityskauppojen tai muiden järjestelyjen rahoittamiseen tai toteuttamiseen, yhtiön taseen ja rahoitusaseman vahvistamiseen tai muihin hallituksen päättämiin tarkoituksiin.

Valtuutus on voimassa viisi vuotta yhtiökokouksen päätöksestä lukien.

Lisäksi yhtiökokous päätti valtuuttaa hallituksen päättämään omien osakkeiden hankkimisesta. Hallitus voi valtuutuksen perusteella päättää enintään 1 700 000 oman osakkeen hankkimisesta yhdessä tai useammassa erässä yhtiön vapaalla omalla pääomalla, ottaen kuitenkin huomioon osakeyhtiölain määräykset yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden enimmäismäärästä. Valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin 10 prosenttia yhtiön kaikista nykyisistä osakkeista.

Hallitus voi päättää hankkia osakkeita myös muuten kuin osakkeenomistajien omistamien osakkeiden suhteessa. Osakkeet hankitaan julkisessa kaupankäynnissä markkinahintaan. Osakkeiden hankinnat toteutetaan NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä sen sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti.

Valtuutus on voimassa 18 kuukautta yhtiökokouksen päätöksestä lukien.

HALLITUS

Emoyhtiön hallitus

Lemminkäinen Oyj:n varsinainen yhtiökokous valitsee vuosittain yhtiön hallitukseen vähintään neljä ja enintään kahdeksan jäsentä. Hallituksen jäsenten toimikausi päättyy vaalia ensiksi seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Työjärjestys

Hallitus käsittelee työjärjestyksensä mukaiset asiat sekä päättää konsernia koskevista laajakantoisista ja periaatteellisesti merkittävistä asioista.

Työjärjestyksensä mukaisesti hallitus vahvistaa Lemminkäinen Oyj:n arvot, strategian ja toimintapolitiikat ja seuraa niiden toteutumista ja ajankohtaisuutta. Hallitus tekee yhtiöjärjestyksessä määrätyn toimialan puitteissa päätökset laajentumisesta uusille liiketoiminta-alueille sekä luopumisesta vanhoista liiketoiminnoista.

Hallitus vahvistaa konserniyhtiöiden budjetit osana konsernin budjettia ja tekee konsernin kannalta keskeiset investointi- ja rahoituspäätökset. Lisäksi hallitus varmistaa, että yhtiön riskien hallinnan periaatteet on määritelty ja varmistaa vuosittain, että liiketoiminnan kannalta keskeiset riskit tunnistetaan ja niitä valvotaan suunnitelmallisesti. Hallitus myös varmistaa, että yhtiössä on toimiva sisäinen valvontajärjestelmä.

Hallitus nimittää ja erottaa toimitusjohtajan ja tämän välittömät alaiset. Lisäksi se päättää toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän palkoista, kannustinjärjestelmästä ja muista eduista palkitsemisvaliokunnan esityksen pohjalta. Hallitus päättää myös konsernin kannustepalkkiojärjestelmien periaatteet.

Hallituksen kokouksissa toimitusjohtaja esittelee hallitukselle konsernin eri toimialoja koskevan katsauksensa ja konsernin taloudelliset raportit.

Hallituksen jäsenet

Keväällä 2009 varsinainen yhtiökokous valitsi hallitukseen kuusi jäsentä, jotka kaikki ovat riippumattomia yhtiöstä. Hallituksen jäsenistä Berndt Brunow, Juhani Mäkinen, Mikael Mäkinen, Heikki Räty ja Teppo Taberman ovat riippumattomia suurimmista osakkeenomistajista.

Lemminkäinen Oyj:n hallitus piti järjestäytymiskokouksen 17.3.2009, ja valitsi keskuudestaan puheenjohtajaksi Berndt Brunowin ja varapuheenjohtajaksi Juhani Mäkisen.

Lemminkäinen Oyj:n kuusi hallituksen jäsentä ovat:

- Berndt Brunow, s. 1950, hallituksen puheenjohtaja
- Juhani Mäkinen, s. 1957, hallituksen varapuheenjohtaja
- Mikael Mäkinen, s. 1956
- Kristina Pentti-von Walzel, s. 1978
- Heikki Räty, s. 1953
- Teppo Taberman, s. 1944

Kokoukset

Lemminkäinen Oyj:n hallitus kokoontuu yleensä kuukausittain. Tilikaudella 2009 kokouksia pidettiin 11. Jäsenten läsnäoloprosentti hallituksen kokouksissa oli 100 (vuonna 2008: 95).

Palkkiot

Vuoden 2009 varsinainen yhtiökokous päätti hallituksen puheenjohtajan palkkioksi 10 000 (11 000) euroa kuukaudessa ja hallituksen jäsenen palkkioksi 3 000 (3 000) euroa kuukaudessa. Lisäksi maksetaan 500 euron kokouspalkkio.

Itsearviointi

Hallitus arvioi toimintaansa vuosittain sisäisenä itsearviointina, jossa arvioidaan muun muassa hallituksen työjärjestyksen toteutumista, hallituksen rakennetta ja työskentelytapoja. Hallitus arvioi lisäksi jäsentensä riippumattomuutta vuosittain.

HALLITUKSEN VALIOKUNNAT

Hallitus on valinnut keskuudestaan nimitysvaliokunnan, tarkastusvaliokunnan sekä palkitsemisvaliokunnan. Valiokunnat avustavat hallitusta valmistelemalla sille kuuluvia asioita. Kaikki hallituksen jäsenet voivat osallistua palkitsemisvaliokunnan ja tarkastusvaliokunnan kokouksiin.

Lemminkäisen hallitus on hyväksynyt valiokunnilleen työjärjestykset, joissa määritellään valiokuntien keskeiset tehtävät ja toimintaperiaatteet. Valiokunnat laativat käsittelemistään asioista ehdotuksia ja suosituksia hallituksen päätettäväksi, ja valiokunnan puheenjohtaja esittelee ne hallitukselle. Valiokuntien kokouksista laaditaan pöytäkirjat, jotka jaetaan kaikille hallituksen jäsenille.

Hallitus voi ottaa tarkastusvaliokunnan sekä palkitsemisvaliokunnan työjärjestyksen mukaisia asioita käsiteltäväkseen puheenjohtajan päätöksellä.

Nimitysvaliokunta

Nimitysvaliokunnan tehtävänä on laatia yhtiökokoukselle ehdotus hallituksen jäsenistä ja heidän palkkioistaan.

Nimitysvaliokunnan puheenjohtajana toimi 1.1.2009 Berndt Brunow ja jäseninä Teppo Taberman ja Sakari Tamminen.

Hallitus valitsi kevään 2009 varsinaisen yhtiökokouksen jälkeisessä järjestäytymiskokouksessaan 17.3.2009 nimitysvaliokuntaan Berndt Brunowin, Kristina Pentti-von Walzelin ja Teppo Tabermanin. Valiokunnan puheenjohtajana toimii Berndt Brunow. Valiokunnan kaikki jäsenet ovat riippumattomia yhtiöstä ja kaksi jäsentä riippumattomia merkittävistä osakkeenomistajista

Nimitysvaliokunta kokoontui vuonna 2009 yhden kerran. Kokoukseen osallistuivat kaikki valiokunnan jäsenet.

Tarkastusvaliokunta

Hallituksen tarkastusvaliokunnan tehtävänä on seurata ja valvoa tilinpäätöksen ja taloudellisen raportoinnin prosesseja sekä tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen lakisääteistä tilintarkastusta. Lemminkäinen on julkistanut maaliskuussa 2010 selvityksen yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästä. Tarkastusvaliokunta käsittelee selvitykseen sisältyvää kuvausta taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvistä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmän pääpiirteistä. Valiokunta seuraa konsernin riskienhallinnan, sisäisen valvonnan ja sisäisen tarkastuksen riittävyyttä ja tehokkuutta. Tarkastusvaliokunta käsittelee sisäisen tarkastuksen ja tilintarkastuksen valiokunnalle laatimat raportit ja suunnitelmat. Lisäksi tarkastusvaliokunta arvioi lakisääteisen tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön riippumattomuutta ja erityisesti oheispalvelujen tarjoamista tarkastettavalle yhtiölle. Tarkastusvaliokunta valmistelee hallituksen päätettäväksi ehdotuksen tilintarkastajan valinnasta.

Valiokunnan kokouksissa ovat kutsuttuina läsnä yhtiön tilintarkastaja, sisäinen tarkastaja ja johdon edustajia.

Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimi 1.1.2009 Sakari Tamminen ja jäseninä Juhani Mäkinen ja Kristina Pentti-von Walzel. 17.3.2009 alkaen puheenjohtajana on toiminut Heikki Räty ja jäseninä Juhani Mäkinen ja Kristina Pentti-von Walzel. Valiokunnan kaikki jäsenet ovat riippumattomia yhtiöstä ja kaksi jäsentä riippumattomia merkittävistä osakkeenomistajista.

Tarkastusvaliokunta kokoontui vuonna 2009 viisi kertaa. Kokouksiin osallistuivat kaikki valiokunnan jäsenet.

Tarkastusvaliokunnan jäsenille maksetaan 500 euron kokouskohtainen palkkio valiokunnan kokouksista.

Palkitsemisvaliokunta

Palkitsemisvaliokunta käsittelee ylimmän johdon palkkoihin, palkkioihin ja palvelussopimusten muihin keskeisiin ehtoihin liittyvät asiat. Tämän lisäksi valiokunta käsittelee konsernitason palkitsemis-, kannustin- ja sitouttamisjärjestelmiin liittyvät asiat. Hallitus tekee valiokunnan esitysten pohjalta lopulliset päätökset.

Palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajana toimi 1.1.2009 Teppo Taberman ja jäseninä Berndt Brunow ja Juhani Mäkinen.

Puheenjohtajana on 17.3.2009 alkaen toiminut Teppo Taberman ja jäseninä Mikael Mäkinen ja Berndt Brunow. Valiokunnan kaikki jäsenet ovat riippumattomia yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Palkitsemisvaliokunta kokoontui vuonna 2009 kolme kertaa. Kokoukseen osallistuivat kaikki valiokunnan jäsenet.

KONSERNIN JOHTO

Toimitusjohtaja

Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtaja vastaa yhtiön liiketoiminnan käytännön johtamisesta ja suunnittelusta. Toimitusjohtaja huolehtii konsernitasolla strategisesti merkittävien toimenpiteiden, kuten yritysjärjestelyjen valmistelemisesta sekä hallituksen päättämien toimenpiteiden täytäntöönpanosta. Lisäksi toimitusjohtaja huolehtii siitä, että yhtiön johtamisresurssit ovat riittävät ja että yhtiön hallinto toimii asianmukaisesti.

Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtajana on vuodesta 2009 lähtien toiminut tekniikan lisensiaatti Timo Kohtamäki (s. 1963). Vuonna 2009 toimitusjohtaja Kohtamäelle maksettiin rahapalkkana 416 020 euroa ja luontoisetuina 11 760 euroa. Tulospalkkiota ei maksettu.

Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtajalla on oikeus siirtyä eläkkeelle 60 vuotta täytettyään. Toimitusjohtajan eläkkeen määräytymisperusteina sovelletaan Lemminkäinen-konsernin johdon lisäeläkejärjestelmän ehtoja (selostus sivulla 57).

Toimitusjohtajasopimuksen irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Mikäli yhtiö irtisanoo sopimuksen, on toimitusjohtajalla sopimuksen päättyessä oikeus kertakaikkiseen erokorvaukseen, joka vastaa 18 kuukauden rahapalkkaa sopimuksen päättymishetkellä.

Johtoryhmä

Lemminkäinen-konsernilla on johtoryhmä, johon kuuluvat emoyhtiön toimitusjohtajan lisäksi konsernin toimialojen eli talonrakentamisen, infrarakentamisen, talotekniikan ja rakennustuotteiden johtajat, Lemminkäinen Oyj:n henkilöstöstä ja ICT:stä vastaava johtaja, kehitysjohtaja sekä talous- ja rahoitusjohtaja.

Johtoryhmän jäsenten vastuualueet on tarkistettu vuoden 2010 alussa. Muutoksilla halutaan tiivistää keskeisten toimintojen johtamista ja tehostaa uuden strategian käytäntöön vientiä.

Talotekniikan toimialajohtaja Marcus Karsten vastaa oman toimensa ohella konsernin yhteisten asiakkuuksien kehittämisestä ja hallinnasta.

Talonrakentamisen toimialajohtaja Jukka Terhosen vastuulla ovat Venäjän asuntorakentamisen sekä konserninlaajuisen korjausrakentamisen konseptin kehittäminen.

Erkki Lönnrot toimii rakennustuotteiden toimialajohtajana ja hänen vastuullaan on konsernin alueellisen yhteistyön tehostaminen.

Skandinavian infrarakentamisen kehittämisestä vastaa infrarakentamisen toimialajohtaja Henrik Eklund.

Johtaja Tiina Mellas vastaa konsernin henkilöstötoimesta ja tietohallinnosta sekä niiden kehittämisestä.

Kehitysjohtaja Tiina Mikander vastaa liiketoiminnan strategisen suunnittelun, johtamisjärjestelmän ja yritysvastuuasioiden kehittämisestä. Konserniviestintä sekä ympäristö- ja turvallisuustoiminnot raportoivat kehitysjohtajalle.

Talous- ja rahoitusjohtaja Robert Öhmanin vastuualueet ovat konsernin talous, rahoitus, yritysjärjestelyt, sijoittajasuhteet ja lakiasiat. Lisäksi hän vastaa konsernin hankintatoimen kehittämisestä.

Laajennettu johtoryhmä

Lemminkäinen-konsernissa on lisäksi laajennettu johtoryhmä, johon kuuluu konsernin johtoryhmän lisäksi 20 johtohenkilöä toimialoilta ja tukifunktioista.

JOHTAMISEN KEHITTÄMINEN

Lemminkäisen strategiauudistuksen yhteydessä käynnistyi yhtiörakenteiden selkeyttämistyö sekä uudenlaisen johtamismallin kehittäminen. Konsernin eri osien johtamis- ja suunnittelukäytäntöjä yhtenäistetään. Osana johtamisen kehittämistä uudistettiin Lemminkäisen johdon palkka- ja palkitsemispolitiikka, jonka käyttöönotto alkaa vuonna 2010.

JOHDON PALKITSEMINEN

Lemminkäinen-konsernissa noudatetaan hallituksen hyväksymää johdon palkka- ja palkitsemispolitiikkaa. Sen mukaan toimitusjohtajan, konsernin johtoryhmän ja muun johdon palkat koostuvat kiinteästä peruspalkasta, luontois- ja muista eduista sekä lyhyen ja pitkän aikavälin palkitsemisesta.

Kiinteällä peruspalkalla tarkoitetaan henkilön kuukausittaista rahapalkkaa, joka määräytyy tehtävän vaativuuden sekä tehtävää hoitavan henkilön kokemuksen ja suoriutumisen mukaan. Autoedun, matkapuhelinedun ja ravintoedun lisäksi johdolla on laajennetut vakuutukset vapaa-ajan tapaturmille sekä matkustamiseen.

Lyhyen aikavälin palkitseminen

Lyhyen aikavälin palkitseminen perustuu vuosittaiseen tulospalkkiomahdollisuuteen. Tulospalkkio koostuu vuoden alussa määriteltyjen tulospalkkiotekijöiden ja niille annettujen arvojen ylittämisestä. Lemminkäisen johto on jaettu viiteen tulospalkkioryhmään, mikä määrittelee kunkin henkilön maksimitulospalkkioprosentin. Henkilön tulospalkkioryhmän määräytyminen perustuu organisaatiotasoon sekä tehtävän vaativuuteen ja liiketoiminnalliseen vaikuttavuuteen.

Pitkän aikavälin palkitseminen

Pitkän aikavälin palkitsemiseen Lemminkäisessä on käytössä osakepohjainen kannustinjärjestelmä, jossa on kolme ansaintajaksoa: kalenterivuodet 2010, 2011 ja 2012. Lemminkäisen hallitus päättää ansaintajakson ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansaintajakson alussa. Järjestelmän kohderyhmään kuuluu noin 30 henkilöä. Lemminkäisen hallitus päättää osakkeiden jakautumisesta avainhenkilöille toimitusjohtajan esityksen perusteella.

Lisäeläkejärjestelyt

Vuoden 2010 alusta alkaen johdon lisäeläkejärjestelyt pohjautuvat maksuperusteiseen käytäntöön sekä vapaakirjan ansaitsemiseen. Poikkeuksen muodostavat vuonna 2009 Lemminkäisen johtoryhmään kuuluneet, ennen vuotta 1955 syntyneet jäsenet, jotka kuuluvat etuusperusteisten eläkejärjestelyiden piiriin. Konsernin johtoryhmän jäsenillä on oikeus siirtyä eläkkeelle 60 vuotta täytettyään, muilla eläkeikä on 63 vuotta.

SISÄPIIRIHALLINTO

Lemminkäinen-konsernissa on voimassa NASDAQ OMX Helsinki Oy:n sisäpiiriohje, jota on täydennetty yhtiön hallituksen hyväksymällä sisäisellä sisäpiiriohjeella. Yhtiö pitää julkista ja yrityskohtaista sisäpiirirekisteriään Euroclear Finland Oy:n SIRE-järjestelmässä.

Julkiseen sisäpiiriin kuuluvat Lemminkäinen Oyj:n hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja sekä tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja. Yhtiö on lisäksi määritellyt ilmoitusvelvollisiksi sisäpiiriläisiksi Lemminkäinen Oyj:n johtoryhmän jäsenet.

Lemminkäinen pitää pysyvää yrityskohtaista sisäpiirirekisteriä yhtiön palveluksessa olevista tai muun sopimuksen perusteella yhtiölle työskentelevistä henkilöistä, jotka asemansa tai tehtäviensä johdosta saavat säännöllisesti sisäpiirintietoa. Yhteensä konsernin pysyvien sisäpiiriläisten määrä on noin 60 henkilöä.

Yhtiö pitää tarvittaessa myös hankekohtaista sisäpiirirekisteriä, johon merkityt henkilöt eivät saa käydä kauppaa yhtiön arvopapereilla hankkeen voimassaoloaikana.

Tulosjulkistuksia edeltävä ajanjakso, jolloin yhtiön pysyvät sisäpiiriläiset eivät saa käydä kauppaa yhtiön liikkeeseen laskemilla arvopapereilla, eli niin sanottu suljettu ikkuna on 21 vuorokautta, julkistamispäivä mukaan lukien.

Lemminkäisen sisäpiirivastaavana toimii yhtiön hallituksen sihteeri.

Tiedot Lemminkäinen Oyj:n julkisesta sisäpiiristä ovat nähtävillä yhtiön verkkosivuilla www.lemminkainen.fi.

TILINTARKASTUS

Tilintarkastus käsittää yhtiön kunkin tilikauden kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tarkastuksen. Tilintarkastaja raportoi säännöllisesti hallituksen tarkastusvaliokunnalle ja antaa yhtiökokoukselle tilintarkastuskertomuksen.

Tilintarkastuskertomus sisältää lausunnon siitä, antavatko tilinpäätös ja toimintakertomus noudatetun tilinpäätössäännöstön mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta sekä ovatko tilikauden toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ristiriidattomia.

Lemminkäinen Oyj:n tilintarkastajana tilikaudella 2009 toimi KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy, jossa päävastuullisena tilintarkastajana toimi Jan Holmberg, KHT. Nykyinen tilintarkastusyhteisö on toiminut Lemminkäinen Oyj:n tilintarkastajana vuodesta 2004.

Tilintarkastajan palkkio maksetaan laskun mukaan.

Vuonna 2009 Lemminkäinen-konsernin tilintarkastajille maksettiin tilintarkastustehtävästään palkkiona 729 891 euroa (657 745) ja konsultointipalkkioina 55 658 euroa (97 604).

SISÄINEN VALVONTA

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että toiminta on tehokasta ja tuloksellista, raportointi on yhdenmukaista ja luotettavaa sekä että sovellettavia lakeja, säännöksiä ja konsernin toimintaperiaatteita noudatetaan.

Lemminkäinen Oyj:n hallitus vastaa siitä, että konsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat toiminnan laajuuteen nähden kokonaisuutena riittäviä ja valvonta on asianmukaista. Hallitus valvoo, että toimitusjohtaja hoitaa yhtiön operatiivista liiketoimintaa ja hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Hallitus käsittelee konsernin toimialakohtaiset katsaukset ja konsernin taloudelliset raportit sekä liiketoiminnassa tapahtuneet olennaiset muutokset riittävän riskienhallinnan varmistamiseksi. Lisäksi hallituksen tarkastusvaliokunta arvioi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyyttä ja asianmukaisuutta.

Toimitusjohtaja on vastuussa sisäisen valvonnan käytännön järjestämisestä. Toimitusjohtaja huolehtii mm. siitä, että yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Lemminkäisen liiketoiminta on organisoitu toimialoille, joiden johtajat raportoivat konsernin toimitusjohtajalle. Konsernin muu johto ja esimiehet vastaavat sisäisestä valvonnasta omilla vastuualueillaan.

Keskeinen ohjaus- ja valvontakeino toimintojen tehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden varmistamisessa on lii-

ketoiminta- ja toimialajohdon sekä konsernijohdon talousraportointi ja liiketoimintakatsaukset. Talousraportoinnin sisäisen valvonnan tavoitteena on varmistaa, että julkistettavat osavuosikatsaukset ja tilinpäätökset on laadittu Lemminkäisen soveltamien laskenta- ja raportointiperiaatteiden mukaisesti, ovat luotettavia ja antavat odotusten mukaisen lopputuloksen. Sisäisellä valvonnalla myös seurataan ja varmistetaan, että talousraportointi hoidetaan sille asetettujen aikataulujen mukaisesti. Talousraportoinnin prosesseja ja riskienhallintaa on kuvattu tarkemmin erillisessä selvityksessä yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästä.

Konsernin lakiasioita koordinoidaan konsernitasoisesta yksiköstä yhdenmukaisten toimintatapojen edistämiseksi ja juridisten riskien hallinnan varmistamiseksi. Henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti laki- ja sopimusasioissa. Konsernilla on lisäksi yksityiskohtaisempia ohjeistuksia eri osa-alueilla, kuten mm. kilpailuoikeutta ja sisäpiiriasioita koskevat ohjeistukset. Ohjeiden noudattamista valvotaan osana operatiivista toimintaa ja johtamista. Ohjeistuksista annetaan koulutusta.

Lemminkäisellä on yhteiset arvot ja hyvän liiketavan periaatteet, jotka määrittelevät odotukset henkilöstön toiminnalle ja toiminnalle yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kanssa. Arvot, hyvän liiketavan periaatteet ja konsernin uusi strategia liittyvät kiinteästi toisiinsa, ja niiden käytäntöön vienti on keskeinen osa johtamista ja jokapäiväistä esimiestyötä.

RISKIENHALLINTA

Riskien hallinnan tarkoituksena on tukea konsernin strategisten ja operatiivisten tavoitteiden saavuttamista ja varmistaa liiketoiminnan jatkuvuus. Tavoitteena on tunnistaa keskeiset riskit kuten yhtiön liiketoimintaa, omaisuutta, toimintaympäristöä, asiakkaita, sopimuksia, osaamista, rahoitusta tai strategiaa koskevat riskit.

Lemminkäisen tavoitteiden saavuttamista uhkaavia riskejä tunnistetaan ja arvioidaan osana jokapäiväistä liiketoimintaa ja operatiivista johtamista. Riskejä tunnistetaan myös osana projektihallintaa sekä konsernin eri laatu- ja johtamisjärjestelmiä, joiden noudattamista arvioidaan järjestelmien edellyttämällä tavalla. Keskeisistä toimiala-, liiketoiminta-alue- ja projektikohtaisista riskeistä raportoidaan toimitusjohtajalle, johtoryhmälle ja hallitukselle. Lähiajan riskejä ja epävarmuustekijöitä kuvataan osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöstiedotteissa.

Toimialoittain tehtävien riskianalyysien tavoitteena on tunnistaa keskeiset organisaatiota uhkaavat riskit ja arvioida niiden merkittävyyttä sekä olemassa olevien hallintakeinojen riittävyyttä ja kehittämistarvetta. Riskianalyysien keskeiset tulokset ja johdon toimenpidesuunnitelmat riskienhallinnan kehittämiseksi raportoidaan hallitukselle.

Lemminkäisen riskit jaetaan kuuteen kategoriaan: markkinariskit, projektiriskit, rahoitusriskit, luottotappioriskit, ympäristöriskit sekä tapaturmat ja vahingot. Lähiajan riskejä ja epävarmuustekijöitä kuvataan tarkemmin osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöstiedotteissa.

Markkinariskit

Markkinariskeistä merkittävin on kotimaan uudisrakentamisen suhdanneherkkyys. Tätä riskiä hallitaan sekä rakenteellisesti että toiminnallisesti. Lemminkäisen konsernirakenteessa suhdanneherkästä kotimaan talonrakentamisesta riippuvaisten liiketoiminta-alueiden osuus on ainoastaan noin puolet. Toiminnallisesti markkinariskeihin varaudutaan ylläpitämällä sellaista joustavuutta ja muutosherkkyyttä, joka antaa valmiuden ryhtyä nopeisiinkin sopeutustoimiin markkinatilanteen sitä vaatiessa.

Projektiriskit

Rakennusurakoinnissa projekteihin liittyy riski arvioitujen kustannusten ylittymisestä. Projektiriskejä hallitaan Lemminkäisessä monin tavoin. Liiketoimintaa on suunnattu siten, että keskimääräinen urakkakoko on varsin pieni. Suurenkin yksittäisen urakan vuosittainen osuus konsernin liikevaihdosta jää yleensä alle 5 prosentin, joten yksittäisen urakan epäonnistuminen ei oleellisesti vaikuta konsernin tulokseen.

Yhtiö on myös valikoiva päättäessään tarjottavista hankkeista. Hankkeita, joista ei ole riittävää aikaisempaa kokemusta tai joihin ei ole osoitettavissa osaavia resursseja, ei tarjota. Lisäksi projektien hallintaan ja sen kehittämiseen kiinnitetään jatkuvaa ja suurta huomiota.

Perustajaurakoitavien asunto- ja liikekohteiden myyntiriskiä hallitaan siten, että niitä ei aloiteta ilman esimarkkinointia ja riittäviä ennakkovarauksia. Kaavoittamatonta maata tai rakennusoikeutta ei hankita varastoon ilman selviä suunnitelmia siitä, milloin rakentaminen voidaan aloittaa ja ketkä voisivat olla kohteen käyttäjät ja omistajat.

Rahoitusriskit

Kaikki merkittävät yritys- ja liiketoimintakaupat arvioidaan kriittisesti niiden tuottaman kassavirran ja niiden tasevaikutusten kannalta. Korko- ja valuuttariskeiltä suojaudutaan tavanomaisin keinoin. Toiminnan luonteesta johtuvan kausiluotoituksen korkojaksot ovat lyhyitä ja muiden luottojen korkojaksot enimmäkseen pitkiä.

Luottotappiot

Luottotappioriskiä vältetään seuraamalla myyntisaamisia aktiivisesti.

Ympäristöriskit

Konsernin toimintaan liittyvät ympäristöriskit on tunnistettu. Riskien arviointi ja riskienhallintatyö on osa konsernin normaalia toimintaa. Ympäristöriskejä on minimoitu vähentämällä toiminnasta aiheutuvia päästöjä sekä parantamalla poltto- ja voiteluaineiden ja muiden kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin turvallisuutta.

Ympäristöasioiden hoitoa ja konsernin toiminnan vaikutuksia ympäristöön seurataan jatkuvasti sisäisin valvontaohjelmin.

Tapaturmat ja vahingot

Rakennustyön tapaturma-alttiudesta johtuen työsuojelun kehittämiseen kiinnitetään erityistä ja jatkuvaa huomiota.

Konsernin käyttöomaisuus on vakuutettu vahinkojen varalta vuosittain emoyhtiön hallituksessa vahvistettavan vakuutuspolitiikan mukaisesti.

SISÄINEN TARKASTUS

Toimintaperiaatteet ja tehtävä

Sisäinen tarkastus avustaa hallitusta sen valvontatehtävässä hankkimalla tarkastustyön kautta tietoa Lemminkäinen-konsernin ja sen yksiköiden riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan riittävyydestä ja toimivuudesta. Sisäinen tarkastus arvioi tehtävässään resurssien käytön taloudellisuutta ja tehokkuutta, raportoinnin luotettavuutta, varojen turvaamista sekä säädösten, toimintaperiaatteiden ja ohjeiden noudattamista. Sisäisen tarkastuksen toimintaperiaatteet on määritelty hallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toiminta-ohjeessa.

Asema ja raportointisuhteet

Sisäinen tarkastus toimii hallituksen alaisuudessa ja toimitusjohtajan valvonnassa. Sisäisen tarkastuksen yksikköön kuuluvat tarkastuspäällikkö ja toiminnan edellyttämä määrä sisäisiä tarkastajia. Sisäisen tarkastuksen resursseja vahvistetaan hankkimalla tarpeen mukaan sisäisen tarkastuksen palveluita ulkoiselta palvelutuottajalta. Sisäinen tarkastus raportoi toiminnallisesti hallituksen tarkastusvaliokunnalle ja hallinnollisesti toimitusjohtajalle.

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

Tämä selvitys Lemminkäinen Oyj:n hallinnointi- ja ohjausjärjestelmästä on laadittu Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin suosituksen 51 mukaisesti. Selvitys on laadittu toimintakertomuksesta erillisenä kertomuksena ja se on julkaistu yhtiön internet-sivuilla www.lemminkainen.fi/sijoittajat. Lemminkäisen tilintarkastusyhteisö Pricewaterhouse-Coopers Oy on tarkastanut, että tämä selvitys on annettu ja että sen taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteittäinen kuvaus on yhdenmukainen tilinpäätöksen kanssa.

Lemminkäinen Oyj:n hallinnoinnissa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, kuten osakeyhtiö- ja arvopaperimarkkinalainsäädäntöä sekä yhtiön yhtiöjärjestystä.

Yhtiö noudattaa NASDAQ OMX Helsinki Oy:n sääntöjä ja sisäpiiriohjetta sekä suomalaisia listayhtiöitä koskevaa hallinnointikoodia (Corporate Governance).

Lemminkäinen Oyj:n noudattama hallinnointikoodi löytyy internetistä sivuilta *www.cgfinland.fi.*

HALLITUS

Lemminkäinen Oyj:n varsinainen yhtiökokous valitsee vuosittain yhtiön hallitukseen vähintään neljä ja enintään kahdeksan jäsentä. Hallituksen jäsenten toimikausi päättyy vaalia ensiksi seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Hallitus käsittelee työjärjestyksensä mukaiset asiat sekä päättää konsernia koskevista laajakantoisista ja periaatteellisesti merkittävistä asioista.

TYÖJÄRJESTYS

Työjärjestyksensä mukaisesti hallitus vahvistaa Lemminkäinen Oyj:n arvot, strategian ja toimintapolitiikat ja seuraa niiden toteutumista ja ajankohtaisuutta. Hallitus tekee yhtiöjärjestyksessä määrätyn toimialan puitteissa päätökset laajentumisesta uusille liiketoiminta-alueille sekä luopumisesta vanhoista liiketoiminnoista.

Hallitus vahvistaa konserniyhtiöiden budjetit osana konsernin budjettia ja tekee konsernin kannalta keskeiset investointi- ja rahoituspäätökset. Lisäksi hallitus varmistaa, että yhtiön riskien hallinnan periaatteet on määritelty ja varmistaa vuosittain, että liiketoiminnan kannalta keskeiset riskit tunnistetaan ja että niitä valvotaan suunnitelmallisesti. Hallitus myös varmistaa, että yhtiössä on toimiva sisäinen valvontajärjestelmä.

Hallitus nimittää ja erottaa toimitusjohtajan ja tämän välittömät alaiset. Lisäksi se päättää toimitusjohtajan ja tämän välittömien alaisten palkan, palkkiot ja muut edut palkkio- ja nimitysvaliokunnan esityksestä. Hallitus päättää myös konsernin kannustepalkkiojärjestelmien periaatteet.

Hallituksen kokouksissa toimitusjohtaja esittelee hallitukselle konsernin eri toimialoja koskevan katsauksensa ja konsernin taloudelliset raportit.

Lemminkäinen Oyj:n hallitus kokoontuu yleensä kuukausittain. Tilikaudella 2009 kokouksia pidettiin 11, ja niihin osallistuivat kaikki hallituksen jäsenet.

HALLITUKSEN JÄSENET

Lemminkäisen hallitukseen kuuluvat seuraavat henkilöt:

Berndt Brunow

- s. 1950
- diplomiekonomi
- hallituksen puheenjohtaja
- riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Juhani Mäkinen

- s. 1956
- laamanni, asianajaja
- Asianajotoimisto Hannes Snellman Oy, hallituksen puheenjohtaja
- hallituksen varapuheenjohtaja
- riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Mikael Mäkinen
- S. 1956
- diplomi-insinööri
- toimitusjohtaja, Cargotec Oyj
- riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Kristina Pentti-von Walzel
- S. 1978
- kauppatieteiden maisteri, valtiotieteiden kandidaatti
- kampanjajohtaja, Svenska handelshögskolan Hanken
- riippumaton yhtiöstä ja ei-riippumaton merkittävistä osakkeenomistajista

Heikki Räty
- S.1953
- kauppatieteiden maisteri
- toimitusjohtaja, Helectron Oy
- riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Teppo Taberman
- S. 1944
- taloustieteiden maisteri
- hallitusammattilainen ja taloudellinen neuvonantaja
- riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

VALIOKUNNAT

Hallitus on valinnut keskuudestaan nimitysvaliokunnan, tarkastusvaliokunnan sekä palkitsemisvaliokunnan. Valiokunnat avustavat hallitusta valmistelemalla sille kuuluvia asioita. Kaikki hallituksen jäsenet voivat osallistua palkitsemisvaliokunnan ja tarkastusvaliokunnan kokouksiin.

Lemminkäisen hallitus on hyväksynyt valiokunnilleen työjärjestykset, joissa määritellään valiokuntien keskeiset tehtävät ja toimintaperiaatteet. Valiokunnat laativat käsittelemistään asioista ehdotuksia ja suosituksia hallituksen päätettäväksi, ja valiokunnan puheenjohtaja esittelee ne hallitukselle. Valiokuntien kokouksista laaditaan pöytäkirjat, jotka jaetaan kaikille hallituksen jäsenille.

Hallitus voi ottaa tarkastusvaliokunnan sekä palkitsemisvaliokunnan työjärjestyksen mukaisia asioita käsiteltäväkseen puheenjohtajan päätöksellä.

Nimitysvaliokunta

Nimitysvaliokunnan tehtävänä on laatia yhtiökokoukselle ehdotus hallituksen jäseniksi ja heidän palkkioikseen.

Nimitysvaliokunnan puheenjohtajana toimii Berndt Brunow ja jäseninä Kristina Pentti-von Walzel ja Teppo Taberman. Valiokunnan kaikki jäsenet ovat riippumattomia yhtiöstä ja kaksi jäsentä riippumattomia merkittävistä osakkeenomistajista.

Nimitysvaliokunta kokoontui vuonna 2009 yhden kerran. Kokoukseen osallistuivat kaikki valiokunnan jäsenet.

Tarkastusvaliokunta

Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on seurata ja valvoa tilinpäätöksen ja taloudellisen raportoinnin prosesseja sekä tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen lakisääteistä tilintarkastusta. Tarkastusvaliokunta käsittelee yhtiön hallinta- ja ohjausjärjestelmään antamaan selvitykseen sisältyvää kuvausta taloudellisiin raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä. Valiokunta seuraa konsernin riskienhallinnan, sisäisen valvonnan ja sisäisen tarkastuksen riittävyyttä ja tehokkuutta.

Tarkastusvaliokunta käsittelee sisäisen tarkastuksen ja tilintarkastuksen valiokunnalle laatimat raportit ja suunnitelmat. Lisäksi tarkastusvaliokunta arvioi lakisääteisen tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön riippumattomuutta ja erityisesti oheispalvelujen tarjoamista tarkastettavalle yhtiölle. Tarkastusvaliokunta valmistelee hallituksen päätettäväksi ehdotuksen tilintarkastajan valinnasta.

Tarkastusvaliokunnan kokouksissa ovat kutsuttuina läsnä yhtiön tilintarkastaja, sisäinen tarkastaja ja johdon edustajia.

Tarkastusvaliokunnan kokouksista laaditaan pöytäkirja, joka jaetaan kaikille hallituksen jäsenille. Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja esittelee valiokunnan käsittelemät asiat ja ehdotukset hallitukselle.

Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimii Heikki Räty ja jäseninä Juhani Mäkinen ja Kristina Pentti-von Walzel. Valiokunnan kaikki jäsenet ovat riippumattomia yhtiöstä ja kaksi jäsentä riippumattomia merkittävistä osakkeenomistajista.

Tarkastusvaliokunta kokoontui vuonna 2009 viisi kertaa. Kokouksiin osallistuivat kaikki valiokunnan jäsenet.

Palkitsemisvaliokunta

Palkitsemisvaliokunta käsittelee ylimmän johdon palkkoihin, palkkioihin ja etuisuuksiin ja palvelussopimusten muihin keskeisiin ehtoihin liittyvät asiat. Tämän lisäksi valiokunta käsittelee konsernitason palkitsemis-, kannustin- ja sitouttamisjärjestelmiin liittyvät asiat.

Palkitsemisvaliokunta laatii käsittelemistään asioista ehdotuksia ja suosituksia hallituksen päätettäväksi. Palkitsemisvaliokunnan kokouksesta laaditaan pöytäkirja, joka jaetaan kaikille hallituksen jäsenille.

Palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajana toimii Teppo Taberman ja jäseninä Berndt Brunow ja Mikael Mäkinen. Valiokunnan kaikki jäsenet ovat riippumattomia yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Palkitsemisvaliokunta kokoontui vuonna 2009 kolme kertaa. Kokoukseen osallistuivat kaikki valiokunnan jäsenet.

TOIMITUSJOHTAJA

Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtajana on vuodesta 2009 lähtien toiminut tekniikan lisensiaatti Timo Kohtamäki (s. 1963).

Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtaja vastaa yhtiön liiketoiminnan käytännön johtamisesta ja suunnittelusta. Toimitusjohtaja huolehtii konsernitasolla strategisesti merkittävien toimenpiteiden, kuten yritysjärjestelyjen valmistelemisesta sekä hallituksen päättämien toimenpiteiden täytäntöönpanosta. Lisäksi toimitusjohtaja huolehtii siitä, että yhtiön johtamisresurssit ovat riittävät ja että yhtiön hallinto toimii asianmukaisesti.

TALOUDELLISEEN RAPORTOINTIPROSESSIIN LIITTYVIEN SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTELMIEN PÄÄPIIRTEET

Lemminkäisen talousraportoinnin sisäinen valvonta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että toiminta on tehokasta ja tuloksellista, raportointi on yhdenmukaista ja luotettavaa sekä, että sovellettavia lakeja, säännöksiä ja konsernin toimintaperiaatteita noudatetaan. Talousraportoinnin sisäisen valvonnan tavoitteena on varmistaa, että julkistettavat osavuosikatsaukset ja tilinpäätökset on laadittu Lemminkäisen soveltamien laskenta- ja raportointiperiaatteiden mukaisesti, ovat luotettavia ja antavat odotusten mukaisen lopputuloksen. Sisäisellä valvonnalla myös seurataan ja varmistetaan, että talousraportointi hoidetaan sille asetettujen aikataulujen mukaisesti.

Lemminkäisen talousraportointiprosessi koostuu sisäisestä ja ulkoisesta laskennasta. Sisäinen laskenta keskittyy konsernin tuloskehityksen seurantaan ja ennustamiseen, kun taas ulkoinen laskenta ja raportointi perustuu Lemminkäisen tapaan soveltaa EU:n hyväksymiä IFRS-raportointistandardeja. Toimintakertomus ja konsernin emoyhtiön tilinpäätös laaditaan Suomen kirjanpitolain sekä kirjanpitolautakunnan ohjeiden ja lausuntojen mukaisesti.

Konsernilaskenta ohjeistaa erillisyhtiöt laatimaan neljännesvuosittain ulkoisen laskennan konserniraportin. Konserniohjeistuksen lisäksi konsernilaskenta tukee ja koordinoi toimialojen talousyksikköjä talousraportoinnissa. Toimialojen talousyksiköt antavat täydentäviä toimialakohtaisia laskenta- ja raportointiohjeita erillisyhtiöille. Konserniraportoinnissa käytetään yhtenäistä tilikarttaa sekä raportointi- ja konsolidointijärjestelmää. Konsernilaskenta ohjeistaa myös sisäisen laskennan raportointiaikataulun. Toimialojen talousyksiköt valvovat, että toimialan tulosyksiköt laativat sisäisen lasken-

nan raportoinnin annettujen ohjeiden ja periaatteiden mukaisesti. Sisäisen ja ulkoisen laskennan neljännesvuosittainen täsmäytys tehdään talousinformaation luotettavuuden varmistamiseksi.

Lemminkäisen tytäryhtiöissä on erilliset taloushallinnon organisaatiot Suomessa eri paikkakunnilla ja ulkomaisissa tytäryhtiöissä. Erillisyhtiöt käyttävät paikallisia peruskirjanpitojärjestelmiä.

Talousraportoinnin sisäisen valvonnan menettelyt ovat osa päivittäistä toimintaa ja talouden johtamista

Lemminkäisen liiketoiminnalle luonteenomaista on projektityyppinen toiminta, jossa sovelletaan osatuloutusta. Hankkeille on määritelty hyväksymisvaltuutukset, jotka määräytyvät hankkeen suuruuden ja riskien mukaisesti.

Rakennusprojektien päivittäistä taloudellista seurantaa valvoo projektiorganisaatio. Säännöllisissä kokouksissa yhtiötasolla läpikäydään projektiennustetta ja sen muutoksia, projektin riskejä, valmiusastetta ja tuloutusta. Rakennusprojektien tuloutus perustuu johdon harkintaan ja arvioihin.

Liiketapahtumien kirjaaminen Lemminkäisellä perustuu hyväksyttyihin tapahtumiin. Hyväksymisohjeet investoinneille on määritelty konsernitasolla. Erillisyhtiötasolla on määritelty hyväksymisohjeet esimerkiksi ostotoiminnalle ja kirjanpidon tapahtumille. Näiden lisäksi keskeisiä kontrollimenettelyitä erillisyhtiöissä ovat esimerkiksi tehtävien eriyttäminen, alakirjanpitojen ja tilien täsmäytykset, järjestelmäkontrollit ja analyyttiset kontrollit.

Lemminkäisen konsernilaskennan kontrollimenettelyitä ovat esimerkiksi konsernin sisäisten tapahtumien eliminointi, konsernieliminoinnit, konsernin oman pääoman jatkuvuuden varmistaminen, liikearvojen säännöllinen arvonalentumistestaus ja raportoitujen lukujen loogisuuden arviointi vertailukauteen nähden.

Emoyhtiön toimitusjohtaja ja talousjohtaja osallistuvat toimialojen hallitustyöskentelyyn. Kuukausittaisissa kokouksissa toimialojen johto esittelee sisäisen laskennan konserniraporttia sekä ennustetta ja poikkeamia, joita käsitellään ja analysoidaan kokouksissa poikkeamien havaitsemiseksi ja korjaamiseksi. Lisäksi ulkoisen laskennan konserniraportti hyväksytään neljännesvuosittain.

Konsernin johto, tarkastusvaliokunta ja hallitus saavat kuukausittain konsernin sisäisen laskennan raporttipaketin, joka sisältää tuloslaskelman, tulosennusteen, keskeiset taseerät, investoinnit, korolliset nettovelat, tilauskannan sekä operatiivisia tunnuslukuja ja rahavirran toimialoittain. Tämän lisäksi neljännesvuosittain raportoidaan ulkoisen laskennan osavuosikatsaus- tai tilinpäätösaineisto ja se sisältää osavuosikatsauksen tai tilinpäätöstiedotteen tekstiosan ja taulukko-osan sekä yksityiskohtaisen konsernin tuloslaskelman, taseen ja rahavirtalaskelman vertailutietoineen. Hallitus käsittelee, analysoi ja hyväksyy osavuosikatsaukset, tilinpäätöstiedotteen ja tilinpäätöksen.

Sisäisen valvonnan vastuut on määritelty

Lemminkäisen hallitus on perustanut tarkastusvaliokunnan, joka työjärjestyksensä mukaisesti seuraa ja valvoo tilinpäätöksen ja taloudellisen raportoinnin prosesseja, seuraa yhtiön sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallintajärjestelmien tehokkuutta sekä ulkoisen tilintarkastajan raportointia. Tarkastusvaliokunta hyväksyy sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman sekä valmistelee osavuosikatsaukset ja tilinpäätökset hallitukselle hyväksyttäviksi.

Sisäisen valvonnan järjestäminen ja päivittäinen johtaminen on operatiivisen johdon tehtävä.

Lemminkäisen sisäinen tarkastus avustaa hallitusta sen valvontatehtävässä tarkastamalla ja arvioimalla sisäisen valvonnan ja riskienhallintajärjestelmien toimivuutta ja tasoa vuosisuunnitelmansa mukaisesti. Näillä yksiköiden tarkastuskäynneillä tehdään ennalta laadittujen tarkastussuunnitelmien mukaisia toimenpiteitä. Tulokset tarkastuksista raportoidaan puolivuosittain konsernin johdolle ja tarkastusvaliokunnalle.

Lemminkäinen Oyj:n hallitus

Berndt Brunow S. 1950

Lemminkäisen hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2008 ja hallituksen jäsen vuodesta 2002. Lemminkäisen nimitysvaliokunnan puheenjohtaja sekä palkitsemisvaliokunnan jäsen. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Diplomiekonomi

Lemminkäisen osakkeita 10 000 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Oy Karl Fazer Ab, toimitusjohtaja 2002–2007
- Sanitec Oyj, toimitusjohtaja 2000–2002
- Metsäteollisuuden johtotehtävissä yli 20 vuotta Suomessa ja ulkomailla

Merkittävimmät luottamustehtävät
- Oy Karl Fazer Ab, hallituksen puheenjohtaja
- UPM Kymmene Oyj, hallituksen varapuheenjohtaja
- Svenska handelshögskolan, hallituksen varapuheenjohtaja
- Oy Nautor Ab, hallituksen jäsen

Juhani Mäkinen S. 1956

Lemminkäisen hallituksen jäsen ja varapuheenjohtaja vuodesta 2008. Lemminkäisen tarkastusvaliokunnan jäsen. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Laamanni, asianajaja

Lemminkäisen osakkeita 1 600 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Asianajotoimisto Hannes Snellman Oy, partneri 1985–
- Scandinavian Law Office, Rotterdam, Alankomaat, Resident Lawyer, 1982–1984

Merkittävimmät luottamustehtävät
- Oy Forcit Ab, hallituksen puheenjohtaja
- Myllykoski Oyj, hallituksen varapuheenjohtaja
- Componenta Oyj, hallituksen varapuheenjohtaja
- Oy Karl Fazer Ab, hallituksen jäsen
- Polttimo Oy, hallituksen jäsen
- Virala Oy Ab, hallituksen jäsen

Mikael Mäkinen S. 1956

Lemminkäisen hallituksen jäsen vuodesta 2009. Lemminkäisen palkitsemisvaliokunnan jäsen. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Diplomi-insinööri

Lemminkäisen osakkeita 0 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Cargotec Oyj, toimitusjohtaja 2006–
- Wärtsilä Oyj, Ship Power -liiketoiminnan johtaja 1999–2006, Wärtsilä NSD Singapore, toimitusjohtaja 1997–1998, Merimoottorit, Wärtsilä SACM Diesel, johtaja 1992–1997

Merkittävimmät luottamustehtävät
- Finpro, hallituksen puheenjohtaja
- Kansainvälinen kauppakamari ICC Suomi, hallituksen jäsen
- Teknologiateollisuus ry, hallituksen jäsen

Kristina Pentti-von Walzel S. 1978

Lemminkäisen hallituksen jäsen vuodesta 2007. Lemminkäisen nimitysvaliokunnan ja tarkastusvaliokunnan jäsen. Riippumaton yhtiöstä ja ei-riippumaton merkittävistä osakkeenomistajista.

Kauppatieteiden maisteri, valtiotieteiden kandidaatti

Lemminkäisen osakkeita 635 660 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Svenska handelshögskolan, kampanjajohtaja/fundraising 2008–
- Harjoittelujaksoja ulkoasiainministeriössä sekä eri henkilöstö- ja rahoitusalan tehtävissä, mm. Mandatum Pankkiiriliikkeessä ja Fortum Oyj:ssä 1999–2006

Merkittävimmät luottamustehtävät
- Aspo Oyj, hallituksen jäsen
- Liikesivistysrahasto, hallituksen jäsen
- CMI Crisis Management Initiative, hallituksen jäsen
- Perheyritysten liitto, hallituksen jäsen

Heikki Räty S. 1953

Lemminkäisen hallituksen jäsen vuodesta 2009. Lemminkäisen tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Kauppatieteiden maisteri

Lemminkäisen osakkeita 0 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Helectron Oy Ab, toimitusjohtaja 2009–
- EHA-Invest GmbH, Strategisen johtamisen ja rahoituksen konsultti 2008–2009
- Myllykoski Oyj, talousjohtaja ja varatoimitusjohtaja 1998–2008, talousjohtaja 1994–1997

Merkittävimmät luottamustehtävät
- Mekalasi Oy, hallituksen puheenjohtaja
- Saxo Oy, hallituksen jäsen
- Pato Oy, hallituksen jäsen
- Electrosonic Group Oy Ab, hallituksen jäsen

Teppo Taberman S. 1944

Lemminkäisen hallituksen jäsen vuodesta 1997 ja hallituksen varapuheenjohtaja vuosina 1998–2008. Lemminkäisen palkitsemisvaliokunnan puheenjohtaja ja nimitysvaliokunnan jäsen. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Taloustieteiden maisteri

Lemminkäisen osakkeita 2 500 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Hallitusammattilainen ja taloudellinen neuvonantaja 1995–
- Pankkitoiminnassa 20 vuotta, mm. varatoimitusjohtajana kahdessa eri pankissa

Merkittävimmät luottamustehtävät
- Oy Rettig Ab, hallituksen jäsen
- Ålandsbanken Abp, hallituksen jäsen
- Ingman Group Oy Ab, hallituksen jäsen
- Larox Oyj, hallituksen jäsen
- SKS Group Oy, hallituksen jäsen

*) Osakemäärätieto 31.12.2009

Lemminkäisen johtoryhmä

Timo Kohtamäki S. 1963

Toimitusjohtaja 2009–
Tekniikan lisensiaatti
Konsernin palvelukseen 1996

Lemminkäisen osakkeita 97 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Lemminkäinen Infra Oy, toimitusjohtaja 2008
- Lemcon Oy, Infrayksikkö, johtaja 2000–2007, rakennuspäällikkö 1996–1999
- Viatek Yhtiöt Oy/ Geoinsinöörit Oy, projektipäällikkö 1989–1996

Luottamustehtävät
- Rakennusteollisuus RT ry, hallituksen varapuheenjohtaja 2009–
- Infra ry, hallituksen puheenjohtaja 2007–2009, hallituksen jäsen 2010–
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, hallintoneuvoston jäsen 2009–
- Nordea Pankin neuvottelukunta, jäsen 2009–
- Helsingin seudun kauppakamarin valtuuskunnan jäsen 2010–

Henrik Eklund S. 1961

Infrarakentamisen toimialajohtaja 2009–
Diplomi-insinööri
Konsernin palvelukseen 1989

Lemminkäisen osakkeita 525 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Lemminkäinen Infra Oy, toimitusjohtaja 2009–
- Lemminkäinen Infra Oy, päällystystoiminta ja kansainvälinen toiminta, johtaja 2008
- Lemminkäinen Oyj, Päällystys- ja kiviainesryhmä, johtaja 2005–2007
- Lemcon Oy, vientijohtaja 2001–2004
- Rakennus Oy Lemminkäinen, projektisuunnittelupäällikkö, projektipäällikkö, aluepäällikkö 1995–2000

Luottamustehtävät
- Etera, hallintoneuvoston jäsen 2007–
- RYM Oy (Rakennetun ympäristön strategisen huippuosaamisen keskittymä), hallituksen jäsen 2009–

Marcus Karsten S. 1966

Talotekniikan toimialajohtaja 2010–
Kauppatieteiden maisteri
Konsernin palvelukseen 2002

Lemminkäisen osakkeita 200 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Tekmanni Oy, toimitusjohtaja 2010–
- Tekmanni Service Oy, toimitusjohtaja 2004–2009, markkinointi- ja kehitysjohtaja 2002–2004
- Siemens-konserni, eri johtotason tehtäviä 1992–2002

Luottamustehtävät
- Oy Victor Ek Ab, hallituksen puheenjohtaja 2009–, hallituksen jäsen 2000–2009
- LVI-TU, hallituksen jäsen 2009–

Erkki Lönnrot S. 1954

Rakennustuotteiden toimialajohtaja 2002–
Rakennusinsinööri
Konsernin palvelukseen 1980

Lemminkäisen osakkeita 500 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Lemminkäinen Rakennustuotteet Oy, toimitusjohtaja 2005–
- Kattourakointi, johtaja 1999–2002, urakointipäällikkö 1993–1998

Tiina Mellas S. 1960

Johtaja, HR ja ICT 2010–
Kauppatieteiden maisteri
Konsernin palvelukseen 2009

Lemminkäisen osakkeita 0 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Lemminkäinen Oyj:n henkilöstöjohtaja 2009–2010
- TietoEnator, HR Centre, Vice President 2005–2008
- TietoEnator, Käsittely ja verkkopalvelut -liiketoiminta-alue, yksikön liiketoiminnan kehitysjohtaja 2004–2005, yksikön johtaja 1999–2004, osastopäällikkö 1997–1998
- Avancer, henkilöstöpäällikkö 1995–1996
- VTT, Henkilöstöyksikkö, IT-projektipäällikkö, HR-asiantuntija ja ryhmäpäällikkö 1987–1995
- Tietotehdas, IT-suunnittelija 1985–1986

Tiina Mikander S. 1967

Kehitysjohtaja 2010–
Varatuomari
Konsernin palvelukseen 1998

Lemminkäisen osakkeita 0 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Lemminkäinen Oyj, lakiasiainjohtaja 2005–2010, yhtiölakimies 1998–2005
- Kauniaisten kaupunki, vs. kaupunginsihteeri ja vs. hallintopäällikkö 1997–1998
- Loviisan käräjäoikeus, auskultointi ja käräjätuomarin sijaisuuksia 1994–1996

Jukka Terhonen S. 1954

Talonrakentamisen toimialajohtaja 2009–
Diplomi-insinööri
Konsernin palvelukseen 2001

Lemminkäisen osakkeita 0 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Lemminkäinen Talo Oy, toimitusjohtaja 2009–
- Rakennustoimisto Palmberg Oy, toimitusjohtaja 2001–2009
- YIT Oyj, talonrakennus-toimialajohtaja, Tampere-Vaasa aluejohtaja, PKS asuntotuotannon johtaja, toimitusjohtaja (Otto Wuorio Oy), tuotantojohtaja (Otto Wuorio Oy), KVR-päällikkö (Otto Wuorio Oy) 1985–2001

Luottamustehtävät
- Tampereen Kauppakamari, puheenjohtaja 2010–, hallituksen jäsen 2007–2009
- Talonrakennusteollisuus TRT ry:n Sisä-Suomen piiri, hallituksen puheenjohtaja 2010–, hallituksen jäsen 2002–2009
- Talonrakennusteollisuus TRT ry, hallituksen varapuheenjohtaja 2009–
- Rakennusteollisuus RT, asuntoryhmä, puheenjohtaja 2004–
- SFHP (asunto- ja kaupunkisuunnittelualan yhdistys), hallituksen jäsen 1994–

Robert Öhman S. 1959

Talous- ja rahoitusjohtaja 2009–
Kauppatieteiden maisteri
Konsernin palvelukseen 2009

Lemminkäisen osakkeita 0 kpl*)

Keskeinen työkokemus
- Sponda Oyj, talous- ja rahoitusjohtaja 2006–2009
- Vattenfall Oy, talousjohtaja 1996–2006
- Waste Management Finland Oy, talousjohtaja 1992–1996
- Reuters Ges.m.b.H, talous- ja hallintopäällikkö 1990–1992
- Reuters Suomi Oy Ab, talouspäällikkö 1986–1990

Luottamustehtävät
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera, hallituksen jäsen 2010–

*) Osakemäärätieto 31.12.2009

09

ERKKI RATILAINEN on näkyvä hahmo asiakkaan tiloissa hoitaessaan taloteknisiä huoltotehtäviä.

Seuraavan
vuosisadan me
lemminkäiset
rakennamme
yhtenäisinä,
uudistuneina
ja uutta luovina.

Tilinpäätös

09

70 Hallituksen toiminta-kertomus 2009
80 Konsernin tulos-laskelma
80 Konsernin laaja tuloslaskelma
81 Konsernin tase
82 Konsernin rahavirta-laskelma
83 Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista
84 IFRS-konsernitilin-päätöksen laadinta-periaatteet
96 Konsernitilinpäätöksen liitetiedot
130 Emoyhtiön tulos-laskelma
131 Emoyhtiön tase
132 Emoyhtiön rahavirta-laskelma
133 Emoyhtiön tilinpäätök-sen laadintaperiaatteet
134 Emoyhtiön tilin-päätöksen liitetiedot
141 Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut
143 Osakekohtaiset tunnusluvut
144 Hallituksen ehdotus emoyhtiön voitto-varojen käytöstä
145 Tilintarkastus-kertomus

Hallituksen toimintakertomus 2009

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Kotimaan toiminta

Rakentamisen kysyntä väheni vuoden 2009 aikana voimakkaasti ja supistuminen näkyi voimakkaimmin talonrakentamisen aloitusmäärissä erityisesti vuoden ensimmäisellä puoliskolla.

Asuntorakentamisen pääpaino siirtyi etenkin vuoden ensimmäisen vuosipuoliskon aikana vuokra-asuntotuotantoon ja valtion tukemia vuokra-asuntoja aloitettiin Suomessa noin 14 000. Omaperusteisten asuntojen myynti piristyi selvästi edellisvuoden lopun tasosta, ja omaperusteisen asuntotuotannon määrä lähti varovaiseen kasvuun vuoden loppua kohden. Asuntoja aloitettiin Suomessa vuoden 2009 aikana yhteensä noin 24 000. Vuonna 2010 asuntoaloitusten määrän ennustetaan hieman kasvavan.

Toimitilarakentamisessa liike- ja logistiikkakohteiden kysyntä pysytteli kohtuullisella tasolla, mutta toimisto- ja teollisuusrakennusten rakentaminen väheni tuntuvasti vuoden 2009 aikana. Kotimaiset kiinteistösijoittajat jatkoivat sijoittamista kiinteistökohteisiin eri puolella Suomea ja kiinteistösijoittamisen markkinat näyttävät elpymisen merkkejä. Myös julkisyhteisöjen rakennuttamistoiminta vaikutti positiivisesti toimitilarakentamisen markkinoihin.

Infrarakentamisen määrä väheni vuoden 2008 hyvästä tasosta, mutta se ei kuitenkaan pudonnut samalla tavoin kuin muun rakentamisen määrä. Merkittävin syy infrarakentamisen pienenemiseen Suomessa oli useiden suurten infrahankkeiden valmistuminen vuoden 2008 lopussa ja vuoden 2009 alussa. Kunnallisten infratöiden volyymi pysyi kohtalaisella tasolla. Talonrakentamisen supistuminen näkyi erityisesti pohjatöiden sekä kiviaines- ja valmisbetonitoiminnan kysynnän vähentymisenä.

Uudisrakentamisen hiljenemisen myötä talotekniikka-toimialan painopiste siirtyi korjausrakentamiseen osin valtion myöntämien tukien ansiosta. Korjausrakentamisen määrä kasvoi vuoden 2009 aikana hieman, ja sen odotetaan jatkavan kasvuaan myös tulevina vuosina. Taloteknisen huollon ja kunnossapidon kysyntä pysyi vakaana.

Kansainvälinen toiminta

Skandinaviassa valtioiden suurhankkeisiin ja perustienpitoon suunnatut elvytystoimet pitivät infrarakentamisen markkinatilanteen hyvänä. Norjassa ja Tanskassa päällystystöiden kysyntä oli erityisen vilkasta. Ruotsissa rataverkoston kehittäminen jatkui, mikä tarjosi merkittäviä urakoita pohja- ja kalliorakentajille.

Baltian maissa rakentamisen markkinatilanne jatkui erittäin haasteellisena. Baltian maiden inframarkkinoita ylläpitivät muutamat EU-rahoitteiset tiehankkeet.

Venäjällä taloudellinen epävarmuus jatkui, ja rakentamisen kysyntä väheni Venäjällä huomattavasti edellisvuodesta. Asuntomyynti piristyi kuitenkin selvästi myös Venäjällä vuoden loppua kohden, ja sen odotetaan pysyvän vilkkaana myös vuoden 2010 aikana.

LIIKEVAIHTO, TULOS JA TALOUDELLINEN ASEMA VUONNA 2009

Tunnusluvut

milj. euroa	2009	2008	2007
Liikevaihto,	**1 964,4**	2 481,8	2 174,1
josta kansainvälistä liiketoimintaa	**527,1**	676,7	581,6
Liikevoitto	**23,3**	123,2	127,2
Liikevoitto-%	**1,2**	5,0	5,8
Tulos ennen veroja	**-10,0**	91,0	111,2
Tilikauden tulos,	**-23,7**	63,5	80,6
josta emoyhtiön omistajien osuus	**-26,1**	55,9	72,9
Tulos/osake, euroa	**-1,53**	3,28	4,29
Osinko/osake	**0,00**[1)]	0,90	1,80
Sijoitetun pääoman tuotto, %	**5,4**	17,7	20,7
Oman pääoman tuotto, %	**-7,4**	19,2	27,5
Omavaraisuusaste, %	**31,4**	26,2	32,7
Nettovelkaantumisaste, %	**108,6**	98,4	87,2
Rahavarat	**74,4**	250,1	78,5
Korolliset velat	**399,1**	586,5	357,0

[1)] Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle

Lemminkäinen-konsernin liikevaihto oli 1 964,4 milj. euroa (2 481,8). Liikevaihdosta 73 % (73) tuli Suomesta, 17 % (13) muista Pohjoismaista, 3 % (4) Venäjältä, 4 % (5) Baltian maista ja 3 % (5) muista maista. Tilikauden liikevoitto oli 23,3 milj. euroa (123,2) ja liikevoittoprosentti 1,2 % (5,0).

Yleisen taloudellisen tilanteen vaikutuksesta Lemminkäisen kaikkien toimialojen liikevaihdot pienenivät edellisvuodesta. Voimakkaimmin kehitys näkyi talonrakentamisessa, jossa alkuvuosi oli hiljainen. Asuntotuotannon piristyminen vuoden loppua kohden Suomessa ja Venäjällä paransi kuitenkin tilannetta. Myös päällystystoiminnan vilkas kysyntä Norjassa ja Tanskassa sekä hyvä menestyminen kotimaan markkinoilla vaikuttivat positiivisesti liikevaihtoon. Lemminkäisen tilauskanta tilikauden lopussa oli noin 10 % edellisvuotta pienempi.

Tilikauden tulos oli -23,7 milj. euroa (63,5). Vuoden 2009 tulosta heikensi yleisestä taloudellisesta tilanteesta johtunut volyymien pienentyminen. Etenkin talonrakentamisen liike-

vaihto laski merkittävästi edellisvuodesta. Talonrakentamisen tuloskehitykseen vaikutti myös asuntomyynnin vähentyminen Suomessa ja Venäjällä etenkin vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Konsernin tulosta heikensi myös KHO:n määräämä seuraamusmaksu 68,0 milj. euroa, josta kirjattiin 54,0 milj. euroa vuoden kolmannelle vuosineljännekselle. Ilman seuraamusmaksua yhtiön tulos ennen veroja olisi ollut 44,0 milj. euroa (91,0). Rahoituskustannukset pysyttelivät lähes edellisvuoden tasolla ja olivat 33,4 milj. euroa (32,1).

Vuoden 2008 lopussa alkaneet henkilöstön sopeuttamistoimet jatkuivat, ja tilikauden lopussa henkilöstön määrä oli noin 1 200 pienempi edellisen vuoden loppuun verrattuna. Sopeuttamistoimet jatkuvat, minkä lisäksi toimintaa pyritään tehostamaan muun muassa yksinkertaistamalla konsernin rakennetta ja organisoimalla tukitoiminnot uudelleen.

Lemminkäisen omavaraisuusaste tilikauden lopussa oli selvästi edellisvuotta korkeammalla tasolla ja se oli 31,4 % (26,2). Liiketoiminnan rahavirta parani edellisvuodesta ja oli 64,2 milj. euroa (24,6).

Yhtiön rahavarat tilikauden päättyessä olivat 74,4 milj. euroa (250,1). Lemminkäisen sopimista rahoitusjärjestelyistä on tilikauden päättyessä käyttämättä 150 milj. euron rahoituslimiitti. Tämän lisäksi yhtiöllä on nostamatta myönnettyjä TyEL-lainoja noin 23 milj. euroa.

Liikevaihto toimialoittain

milj. euroa	2009	2008[2)]	2007
Talonrakentaminen	**867,7**	1 207,5	1 042,9[1)]
Infrarakentaminen	**789,6**	920,3	820,3[1)]
Talotekniikka	**233,8**	269,9	230,2
Rakennustuotteet	**132,7**	156,0	133,8
Muut toiminnot ja konsernieliminoinnit	**-42,2**	-52,2	-53,0
Toimialat yhteensä	**1 981,5**	2 501,5	2 174,1
Kohdistamattomat erät	**-17,1**	-19,7	
Konserni yhteensä (IFRS),	**1 964,4**	2 481,8	2 174,1
josta kansainvälistä liiketoimintaa	**527,1**	676,7	581,6

[1)] Pro forma
[2)] Toimintasegmenttiraportointia säätelevä standardi otettiin käyttöön 1.1.2009, mutta myös vertailutiedot 1.1.2008 alkaen laskettiin saman standardin määräysten mukaisesti

Liikevoitto toimialoittain

milj. euroa	2009	2008[2)]	2007
Talonrakentaminen	**36,6**	69,7	71,7[1)]
Infrarakentaminen	**25,9**	26,2	39,3[1)]
Talotekniikka	**12,2**	16,3	11,9
Rakennustuotteet	**6,5**	10,5	11,1
Muut toiminnot	**-61,7** [3)]	-3,3	-6,7
Toimialat yhteensä	**19,5**	119,4	127,2
Kohdistamattomat erät	**3,8**	3,8	
Konserni yhteensä (IFRS)	**23,3**	123,2	127,2

Liikevoitto-% toimialoittain

	2009	2008[2)]	2007
Talonrakentaminen	**4,2**	5,8	6,9[1)]
Infrarakentaminen	**3,3**	2,8	4,8[1)]
Talotekniikka	**5,2**	6,1	5,2
Rakennustuotteet	**4,9**	6,7	8,3
Konserni yhteensä (IFRS)	**1,2**	5,0	5,8

[1)] Pro forma
[2)] Toimintasegmenttiraportointia säätelevä standardi otettiin käyttöön 1.1.2009, mutta myös vertailutiedot 1.1.2008 alkaen laskettiin saman standardin määräysten mukaisesti
[3)] Sisältää tilikaudelle kirjatun 54 milj. osuuden KHO:n määräämästä seuraamusmaksusta

TILAUSKANTA

Tilauskanta toimialoittain

milj. euroa	2009	2008	2007
Talonrakentaminen	**495,6**	576,3	938,0
Infrarakentaminen	**322,7**	365,4	326,5
Talotekniikka	**106,8**	97,7	111,9
Rakennustuotteet	**33,3**	25,2	37,7
Konserni yhteensä,	**958,4**	1 064,5	1 414,1
josta kansainvälistä tilauskantaa	**206,8**	263,1	284,0

Lemminkäisen tilauskanta heikkeni kymmenyksen edellisvuodesta. Tilauskannasta 78 % (75) tuli Suomesta, 11 % (16) muista Pohjoismaista, 2 % (2) Venäjältä, 5 % (5) Baltian maista ja 4 % (2) muista maista.

Tilikaudella saadut merkittävät tilaukset

Tammikuussa Lemminkäinen sopi Moldovan tiehallinnon kanssa maantien perusparannusurakasta, jonka arvo on 13,5 milj. euroa.

Viron tiehallinnon kanssa tehtiin helmikuussa sopimus Itä-Virumaalla tehtävästä perusparannusurakasta. Lemminkäinen on johtavana osakkaana työyhteenliittymässä, ja sen osuus urakan töistä on noin kolmannes. Urakan kokonaisarvo on noin 31 milj. euroa.

Maaliskuussa aloitettiin Vantaalla uuden liiketalon, Tammiston Tähden, rakennustyöt. Hanke on laajuudeltaan noin 4 900 m², ja se valmistuu maaliskuussa 2010. Liiketalo myytiin joulukuussa Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomelle.

Huhtikuussa tehtiin Liettuan tiehallinnon kanssa sopimus työyhteenliittymänä toteutettavasta Vilnan ja Klaipedan välisen moottoritien perusparannusurakasta. Sopimuksen kokonaisarvo on noin 17 milj. euroa. Lemminkäisen osuus urakan töistä on runsas kolmannes.

Kesällä tehtiin sopimus Cargotecin uuden kokoonpanotehtaan projektinjohtourakasta Puolaan. Hankkeen kokonaisarvo Lemminkäiselle on noin 22 milj. euroa. Työt valmistuvat kesällä 2010.

Kesällä käynnistyivät Helsingin Keskuskadun muutostyöt kävelykaduksi. Rakennettava pinta-ala on yhteensä noin 10 000 m², ja työt ajoittuvat vuosille 2009-2013. Urakan arvo on yhteensä noin 6,8 milj. euroa.

Lemminkäinen sopi kesällä Pauligin kanssa vanhan paahtimoalueen vaiheittaisesta ostamisesta Helsingin Vuosaaressa, johon on kaavoitettu noin 2 000 asukkaan asuinalue. Alueen suunnittelutyö on käynnistynyt, ja rakentamisen arvioidaan alkavan vuonna 2010.

Kesäkuussa Lemminkäinen solmi urakkasopimuksen IKEA Tampere -tavaratalon rakentamisesta Tampereelle. Projektinjohtourakkana toteutettava hanke valmistuu kesällä 2010. Urakan arvo on noin 18 milj. euroa.

Lemminkäinen voitti kesällä useiden erilaisten toimitilojen rakennustöitä eri puolilla Suomea. Toimitilojen kokonaisarvo on noin 40 milj. euroa. Näiden lisäksi Imatralla aloitettiin elokuussa liikekeskuksen rakennustyöt. Rakennuksen pinta-ala on 6 000 m².

Pietarsaaressa aloitettiin heinäkuussa Åbo Akademin kampusalueen ensimmäisen osan rakentaminen. Rakennettava ala on lähes 10 000 m², ja sen on määrä valmistua marraskuuhun 2010 mennessä.

Kesällä Lemminkäinen voitti Tampereelle rakennettavan P-Hämppi -pysäköintilaitoksen louhinta- ja lujitusurakan. Urakan arvo on noin 27 milj. euroa, ja se valmistuu keväällä 2011.

Lemminkäinen voitti elokuussa merkittävän pohjarakennusurakan Ruotsissa. Kyseessä on 1950-luvulla rakennettujen Storfinneforsin ja Ramselen teräsbetonipatojen stabiliteetin parantaminen turvallisuussyistä. Urakan arvo on noin 10 milj. euroa.

Syksyllä aloitettiin Helsingin Jätkäsaaren asuinalueen kehittäminen arkkitehtikilpailulla. Lemminkäinen rakentaa noin 400 asuntoa Saukonpaaden alueelle. Rakennustyöt aloitetaan syksyllä 2010.

Syyskuussa solmittiin Oy Teboil Ab:n kanssa jatkosopimus taloteknisten huolto- ja kunnossapitopalvelujen toimittamisesta Teboilin huoltoasemille 450 jakelupisteeseen.

Seinäjoella käynnistettiin syyskuussa Maaseutuviraston toimitilojen rakennustyöt, jotka valmistuvat vuoden 2011 alussa. Toimitilojen laajuus on noin 6 400 m², ja ne myytiin Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Eteralle.

Lemminkäinen ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen jatkoivat lokakuussa laajaa ja pitkäaikaista kiinteistöpalvelujen kumppanuussopimusta. Sopimukseen kuuluu toimisto- ja liikekiinteistöjen tekniset huoltopalvelut sekä päivittäinen kiinteistönhoito. Kohteita on kaikkiaan 21, ja niiden laajuus on noin 350 000 m².

Lokakuussa käynnistettiin 189 asunnon linjasaneeraustyöt Helsingin Vuosaaressa. Urakassa uusitaan kylpyhuoneet vesi- ja viemärijohtoineen. Urakan myötä Lemminkäisellä oli vanhassa Vuosaaressa käynnissä yhteensä 840 asunnon linjasaneeraukset.

Länsimetron rakentaminen käynnistyi marraskuussa Helsingissä. Aloitusurakkana Lemminkäinen louhii rata- ja ajotunneleita Ruoholahdessa. Urakan arvo on noin 10 milj. euroa, ja se valmistuu toukokuussa 2011.

Kuopiossa aloitettiin merkittävän elinkaarihankkeen rakennustyöt joulukuussa. Hankekokonaisuuteen kuuluvat neljän koulun ja yhden päiväkodin uudisrakennus- ja peruskorjaustyöt. Rakennusten hoito ja ylläpito ovat Lemminkäisen vastuulla 25 vuoden ajan. Hankkeen kokonaisarvo on 93,5 milj. euroa.

Joulukuussa Lemminkäinen valittiin tekemään Helsingin Töölönlahden pysäköintilaitoksen ja väestönsuojan rakennustyöt. Kesällä 2012 valmistuvan urakan arvo on noin 35 milj. euroa.

Vantaalla käynnistyi Kehäradan itäisen suuaukon rakentaminen joulukuussa. Keväällä 2012 valmistuvan urakan arvo on noin 14 milj. euroa.

Lemminkäinen voitti Liettuassa kaksi tienrakennusurakkaa, joiden työt alkavat keväällä 2010. Urakat toteutetaan osittain EU-rahoitteisesti, ja niiden yhteisarvo on noin 12,3 milj. euroa.

Tilikauden jälkeen saadut merkittävät tilaukset

Lemminkäinen uudistaa Helsingin Olympiastadionin kentän. Työt valmistuvat heinäkuun 2010 lopussa, ja hankkeen arvo on noin 4 milj. euroa.

TASE, RAHAVIRTA JA RAHOITUS

Taseen loppusumma 31.12.2009 oli 1 033,7 milj. euroa (1 413,3). Sijoitetun pääoman tuotto oli 5,4 % (17,7) ja omavaraisuusaste 31,4 % (26,2). Nettovelkaantumisaste oli 108,6 % (98,4).

Rahavirtalaskelman mukainen liiketoiminnan rahavirta oli 64,2 milj. euroa (24,6), investointien rahavirta oli -18,5 milj. euroa (-27,9) ja rahoituksen rahavirta -220,2 milj. euroa (177,3). Tilikauden rahavirtaan sisältyy vuodelta 2008 maksettuja osinkoja 18,0 milj. euroa (32,6).

Käyttöpääoma pieneni 24 % ja oli tilikaudella 660,6 milj. euroa (874,6), ja nettokäyttöpääoma pieneni 15 % ja oli 348,9 milj. euroa (411,9).

Likvidit varat tilikauden päättyessä olivat 74,4 milj. euroa (250,1).

Korollisen velan määrä katsauskauden lopussa oli 399,1 milj. euroa (586,5), josta lyhytaikaista korollista velkaa oli 108,4 milj. euroa ja pitkäaikaista korollista velkaa 290,7 milj. euroa. Korollinen nettovelka oli 324,7 milj. euroa (336,4). Nettorahoituskulut olivat 33,4 milj. euroa (32,1), mikä oli 1,7 % (1,3) liikevaihdosta.

Lemminkäisen korollisesta velasta oli 49 % lainoja rahoituslaitoksilta, 1 % yritystodistuksia, 11 % omaperusteiseen asunto- ja toimitilatuotantoon liittyviä projektilainoja, 22 % TyEL-lainoja, 14 % rahoitusleasingvelkoja ja 3 % muita velkoja.

KHO:n määräämästä 68 milj. euron seuraamusmaksusta kirjattiin vuoden kolmannella neljänneksellä 54 milj. euroa liiketoiminnan muihin kuluihin. Lainaehtoihin sisällytetty kovenantti rikkoontui kirjauksen johdosta, ja Lemminkäinen neuvotteli sitä rahoittavan pankkiryhmittymän kanssa jatkosopimuksen, jonka mukaan rahoitusjärjestelyt jatkuvat alkuperäisen maturiteetin mukaisesti ja lähes entisin ehdoin.

Lemminkäisen sopimista rahoitusjärjestelyistä on tilikauden päättyessä käyttämättä 150 milj. euron rahoituslimiitti. Tämän lisäksi yhtiöllä on nostamatta TyEL-lainakiintiötä noin 23 milj. euroa.

TOIMIALAT

Talonrakentaminen

Avainluvut

milj. euroa	2009	2008[2)]	2007[1)]
Liikevaihto	**867,7**	1 207,5	1 042,9
Liikevoitto	**36,6**	69,7	71,7
Liikevoitto-%	**4,2**	5,8	6,9
Tulos ennen veroja	**24,7**	56,7	64,6
Tilauskanta kauden lopussa	**495,6**	576,3	938,0
Henkilöstö keskimäärin	**2 356**	3 159	3 055

1) Pro forma

2) Toimintasegmenttiraportointia säätelevä standardi otettiin käyttöön 1.1.2009, mutta myös vertailutiedot 1.1.2008 alkaen laskettiin saman standardin määräysten mukaisesti

Talonrakentamisen liikevaihto pieneni 28 % ja oli 867,7 milj. euroa (1 207,5). Liikevaihdosta 82 % tuli Suomesta, 7 % muista Pohjoismaista, 5 % Venäjältä ja 6 % muista maista.

Talonrakentamisen liikevoitto pieneni 47 % ja oli 36,6 milj. euroa (69,7). Talonrakentamisen tulos oli markkinatilanteeseen nähden tyydyttävä. Asuntokaupan piristyminen ja vuoden viimeiselle vuosineljännekselle ajoittuneet useat liikekiinteistökaupat paransivat toimialan tulosta vuoden lopussa.

Toimialan tilauskanta laski 14 % ja oli 495,6 milj. euroa (576,3). Kansainvälisen tilauskannan osuus oli 82,3 milj. euroa (89,4).

Kotimaan toiminta:

Asuntojen myynti oli odotuksia vilkkaampaa ja omaperusteisia asuntoja myytiin tilikaudella 771 (634). Omaperusteisia asuntoja valmistui tilikaudella 533 (1 030). Piristyneen asuntokaupan johdosta omaperusteinen asuntotuotanto käynnistettiin vuoden kolmannella neljänneksellä ja koko tilikauden aikana uusia asuntoja aloitettiin yhteensä 351 (504). Katsauskauden lopussa rakenteilla oli 405 (587) asuntoa, joista 193 oli myymättömiä. Valmiita myymättömiä oli 263 (496). Myös urakoitujen asuntoaloitusten määrä on ollut selvässä kasvussa, ja vuonna 2009 aloitettiin 1 090 (397) uuden vuokra-asunnon rakentaminen. Kaikkiaan Lemminkäinen aloitti vuoden 2009 aikana 1 444 (901) asunnon rakentamisen Suomessa.

Lemminkäisen vapaarahoitteinen asuntotuotanto, kotimaa

	2009	2008	2007
Asuntoaloitukset	**351**	504	852
Myydyt asunnot	**771**	634	883
Valmiit myymättömät	**263**	496	283
Valmistuneet	**533**	1 030	1 488
Rakenteilla kauden lopussa,	**405**	587	1 123
joista myymättömiä	**193**	380	733

Lemminkäisen omistuksessa oli tilikauden päättyessä käyttämätöntä rakennusoikeutta kotimaassa yhteensä 877 000 k-m², josta asuntorakennusoikeuden osuus oli noin 388 000 k-m². Lisäksi sitovia tai ehdollisia yhteistyö- ja kaavoitussopimuksia oli noin 818 000 k-m² vastaava määrä, josta asuntorakennusoikeuden osuus oli noin 332 000 k-m². Tonttien tasearvo oli 94,7 milj. euroa (74,8).

Toimitilarakentaminen hiljeni selvästi edellisvuodesta, ja etenkin toimistorakentamisen kysyntä oli tilikaudella vähäistä. Liike- ja logistiikkakohteiden kysyntä pysytteli kohtuullisella tasolla. Kiinteistösijoittamisen markkinat näyttivät elpymisen merkkejä vuoden loppua kohden, mutta rakentajien kynnys aloittaa kohde pysyi edelleen korkealla.

Korjausrakentamisessa markkinatilanne säilyi vakaana, ja näkymät ovat suotuisat myös lähitulevaisuudessa. Valtion korjausrakentamiseen suunnatut elvytystoimet ovat jonkin verran lisänneet korjaustöiden kysyntää. Korjausrakentamisen osuus Lemminkäisen talonrakentamisesta tilikauden aikana oli noin 17 %, ja osuuden odotetaan kasvavan.

Kansainvälinen toiminta:

Talonrakentamisessa kansainvälisen toiminnan osuus vuonna 2009 oli noin 18 % (20), josta Venäjän osuus oli lähes kolmannes. Kansainvälisen rahoituskriisin seurauksena rakentamisen kysyntä väheni Venäjällä huomattavasti edellisvuodesta, mutta asuntomyynti vilkastui vuoden loppua kohden, ja asuntoja myytiin tilikauden aikana selvästi edellisvuotta enemmän. Maan taloudellinen epävarmuus jatkuu, mutta asuntomyynnin odotetaan pysyvän vakaana myös vuoden 2010 aikana.

Omaperusteisia asuntoja myytiin Venäjällä tilikauden aikana 133 (61). Tilikauden aikana käynnistettiin uudelleen Pietarissa vuonna 2008 keskeytettyjen 264 asunnon rakentaminen. Tilikauden lopussa rakenteilla oli 479 (306) asuntoa, joista 367 oli myymättä. Valmiita myymättömiä asuntoja oli tilikauden lopussa 22.

Lemminkäisen Venäjälle sitoutuneen vaihto-omaisuuden määrä katsauskauden lopussa oli 36,5 milj. euroa.

Ruotsissa ei ollut tilikauden lopussa rakenteilla omaperusteisia asuntoja. Valmiita myymättömiä asuntoja oli 11. Myytyjen asuntojen määrä tilikaudella oli 27.

Kansainvälisessä talonrakennustoiminnassa kasvua haetaan jatkossa Venäjän asuntorakentamisesta perinteistä urakointia unohtamatta. Muu kansainvälinen toiminta painottuu lähinnä teollisuusrakentamiseen mm. Kiinassa, Intiassa ja Puolassa.

Televerkkorakentamisen toiminnan volyymi laski selvästi edellisvuodesta.

Infrarakentaminen

Avainluvut

milj. euroa	2009	2008[2)]	2007[1)]
Liikevaihto	**789,6**	920,3	820,3
Liikevoitto	**25,9**	26,2	39,3
Liikevoitto-%	**3,3**	2,8	4,8
Tulos ennen veroja	**16,0**	16,8	36,3
Tilauskanta kauden lopussa	**322,7**	365,4	326,5
Henkilöstö keskimäärin	**3 453**	3 658	3 365

[1)] Pro forma

[2)] Toimintasegmenttiraportointia säätelevä standardi otettiin käyttöön 1.1.2009, mutta myös vertailutiedot 1.1.2008 alkaen laskettiin saman standardin määräysten mukaisesti

Infrarakentamisen liikevaihto pieneni 14 % ja oli 789,6 milj. euroa (920,3). Liikevaihdosta 54 % tuli Suomesta, 34 % muista Pohjoismaista, 10 % Baltian maista ja 2 % Venäjältä. Toiminnan volyymi pysyi Pohjoismaissa vuoden 2008 tasolla, mutta etenkin Baltian sekä kiviaines- ja valmisbetonitoiminnan volyymit laskivat edellisvuodesta rakentamisen vähentymisen vaikutuksesta. Liikevaihdon laskuun vaikutti myös poikkeuksellisen aikaisin alkanut talvi, joka lyhensi infrarakentamisen kautta.

Toimialan liikevoitto pysyi edellisen vuoden tasolla ja oli 25,9 milj. euroa (26,2) Liikevoittoprosentti kasvoi hieman kotimaan päällystystoiminnan sekä Norjan ja Tanskan hyvien päällystyskausien ansiosta. Tulosta heikensi erityisesti Baltian maiden huono markkinatilanne.

Infrarakentamisen tilauskanta väheni noin 12 % edellisvuodesta.

Kotimaan toiminta:

Lemminkäisen päällystystoiminta oli vilkasta koko vuoden, ja kuntatalouden kiristymisen vaikutus oli ennakkoarvioita pienempi. Päällystystoiminnan kokonaismarkkinat supistuivat Suomessa, ja asfalttimassoja valmistettiin kaikkiaan noin 5,6 milj.

tonnia eli 10 % edellisvuotta vähemmän. Kilpailutilanteen kiristymisestä huolimatta Lemminkäinen säilytti asemansa alan merkittävimpänä toimijana.

Väylärakentamisen kilpailutilanne on kireä, ja uusia kohteita ei juurikaan ole laskennassa vuonna 2010. Kallio- ja pohjarakentamisen markkinatilanne parani. Lemminkäinen voitti tilikaudella muun muassa Länsimetron ensimmäisen osuuden ja kahden kalliopysäköintilaitoksen urakat.

Talonrakentamisen hiljeneminen vähensi kiviaines- ja valmisbetonitoiminnan kysyntää. Louhinta- ja murskausurakoinnin kysyntä pysytteli markkinatilanteeseen nähden kohtuullisena.

Kansainvälinen toiminta:

Norjassa ja Tanskassa päällystystöiden kysyntä oli tilikaudella vilkasta, ja maiden hallitusten elvytystoimet pitänevät kysynnän hyvänä myös vuonna 2010.

Ruotsissa Lemminkäinen jatkoi ratatunneliurakoitaan, joista viimeisten on määrä valmistua vuoden 2010 aikana. Infrarakentamisen markkinatilanne on pysynyt Ruotsissa hyvänä ja Lemminkäinen voitti tilikauden aikana muun muassa kahden teräsbetonipadon vahvistamiseen liittyvät urakat. Tunnelirakentamisen painopiste on siirtymässä Tukholman alueelle, jossa on alkanut merkittäviä infrahankkeita.

Baltian maiden taloustilanne jatkui heikkona ja Lemminkäinen sopeutti toimintaansa vastaamaan markkinatilannetta. Työkanta pysyi tyydyttävällä tasolla Virossa ja Liettuassa, mutta Latvian tilanne oli vaikea. Baltian maiden inframarkkinoita ylläpitivät muutamat EU-rahoitteiset tiehankkeet.

Talotekniikka

Avainluvut

milj. euroa	2009	2008[1)]	2007
Liikevaihto	**233,8**	269,9	230,2
Liikevoitto	**12,2**	16,3	11,9
Liikevoitto-%	**5,2**	6,1	5,2
Tulos ennen veroja	**12,8**	18,5	13,6
Tilauskanta kauden lopussa	**106,8**	97,7	111,9
Henkilöstö keskimäärin	**1 941**	2 013	1 918

[1)] Toimintasegmenttiraportointia säätelevä standardi otettiin käyttöön 1.1.2009, mutta myös vertailutiedot 1.1.2008 alkaen laskettiin saman standardin määräysten mukaisesti

Talotekniikan liikevaihto laski 13 % ja oli 233,8 milj. euroa (269,5). Liikevoitto laski neljänneksen ja oli 12,2 milj. euroa (16,3). Talotekniikan tuloskehitys oli vaikeaan markkinatilanteeseen nähden hyvä.

Kiristyneestä kilpailutilanteesta huolimatta tilauskanta pysyi tilikauden ajan edellisvuoden tasolla, ja vuoden loppua kohden se lähti jopa nousuun. Toimialan tilauskanta tilikauden lopussa oli 106,8 milj. euroa (97,7).

Alan merkittäviksi kilpailutekijöiksi ovat muodostuneet energiatehokkuuden parantaminen ja erikoisosaaminen, kuten kylmälaitteiden huolto- ja asennustoiminta. Materiaalien hintatason kehitys oli maltillista syksyyn asti, jolloin raaka-aineiden, kuten kuparin, hinnat lähtivät voimakkaaseen kasvuun.

Uudisrakentamisen vähentymisen myötä talotekniikan painopiste siirtyi korjausrakentamiseen sekä huolto- ja ylläpitotehtäviin. Asuintalojen linjasaneeraukset lisääntyivät vuoden aikana hallituksen elvytystoimien turvin, ja kehityksen odotetaan jatkuvan samansuuntaisena myös jatkossa. Talotekniikan teollisuuspalveluiden kysyntä väheni tilikauden aikana teollisuuden vähentäessä investointejaan ja kunnossapitotoimintojaan. Taloteknisen huollon, kunnossapidon ja korjaustoiminnan osuus Talotekniikan liikevaihdosta on jo yli puolet, ja niiden kysynnän odotetaan pysyvän hyvänä myös tulevina vuosina.

Vaikeutuneesta taloustilanteesta huolimatta huoltotoiminta Venäjällä lisääntyi tilikauden aikana ja Lemminkäinen teki Pietarin alueella merkittäviä taloteknisiä urakoita.

Rakennustuotteet

Avainluvut

milj. euroa	2009	2008[1)]	2007
Liikevaihto	**132,7**	156,0	133,8
Liikevoitto	**6,5**	10,5	11,1
Liikevoitto-%	**4,9**	6,7	8,3
Tulos ennen veroja	**5,8**	9,9	10,5
Tilauskanta kauden lopussa	**33,3**	25,2	37,7
Henkilöstö keskimäärin	**762**	839	749

[1)] Toimintasegmenttiraportointia säätelevä standardi otettiin käyttöön 1.1.2009, mutta myös vertailutiedot 1.1.2008 alkaen laskettiin saman standardin määräysten mukaisesti

Rakennustuotteiden liikevaihto pieneni 15 % ja oli 132,7 milj. euroa (156,0). Liikevoitto heikkeni noin 38 % ja oli 6,5 milj. euroa (10,5).

Tilauskanta kasvoi kolmanneksen ja oli tilikauden lopussa 33,3 milj. euroa (25,2).

Katto- ja vedeneristysurakoinnin osalta vuosi oli kohtuullisen vilkas, ja kilpailun koventumisesta huolimatta Lemminkäisen markkinaosuus kasvoi. Rakentamisen painopisteen siirtyminen korjausrakentamiseen lisäsi esimerkiksi taloyhtiöiden

piha- ja kattokorjaustöiden määrää. Katto- ja vedeneristystuotteiden myynti väheni tilikauden aikana ja vientitoiminta supistui. Raaka-aineiden hintakehitys oli maltillista, ja hinnat pysyttelivät tasaisina tilikauden ajan.

Asunto- ja toimitilarakentamisen hidastuminen vähensi porras- ja seinäelementtien kysyntää alkuvuonna, mutta rakentamisen piristyminen näkyi vahvasti betonielementtien kysynnän kasvuna vuoden loppua kohden. Urheilu- ja ympäristörakentamisen markkinatilanne oli hyvä.

OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Lemminkäinen Oyj:n osakkeen kurssi tilikauden alussa oli 13,05 euroa (31,50) ja tilikauden lopussa 24,20 euroa (13,05). Osakekannan markkina-arvo tilikauden lopussa oli 411,9 milj. euroa (222,1). Osakkeita vaihdettiin tilikauden aikana yhteensä 1 918 039 kappaletta (3 185 174). Vaihdon arvo oli 41,0 milj. euroa (87,3). Yhtiöllä oli tilikauden lopussa 5 017 osakkeenomistajaa (4 511).

Lemminkäisen osakepääoma on 34 042 500 euroa. Yhtiöllä on yksi osakesarja, ja osakkeiden lukumäärä on 17 021 250 kappaletta.

Lemminkäinen Oyj:n 12.11.2009 kokoontunut ylimääräinen yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti valtuuttaa hallituksen päättämään osakeannista ja/tai osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:n tarkoittamien osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta yhdessä tai useammassa erässä, joko maksua vastaan tai maksutta. Samalla yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta.

INVESTOINNIT

Tilikauden investoinnit olivat 41,5 milj. euroa (60,2). Merkittävin yksittäinen investointi tilikaudella oli Sammonmäessä käynnistetty uusi asfalttitehdas. Muut investoinnit olivat lähinnä päällystys- ja kiviainestoiminnan korvausinvestointeja.

HENKILÖSTÖ

Konserniyhtiöiden palveluksessa oli tilikauden aikana keskimäärin 8 626 henkilöä (9 776). Henkilöstöstä 70 % (71) työskenteli Suomessa, 12 % (11) muissa Pohjoismaissa, 11 % (11) Baltian maissa ja 7 % (7) muissa maissa.

Lemminkäinen ryhtyi vuoden 2008 loppupuoliskolla toimenpiteisiin henkilöstön määrän sopeuttamiseksi vallitsevaa markkinatilannetta vastaavaksi. Vähennystoimenpiteet ovat tähän mennessä koskeneet noin 1 500 henkilöä. Toimialoista eniten henkilöstövähennyksiä on toteutettu talonrakentamisessa ja rakennustuotteissa. Sopeuttamistoimet ovat jatkuneet tilikauden jälkeen.

Henkilöstö keskimäärin

	2009	2008	2007
Työntekijät	**5 559**	6 490	6 084
Toimihenkilöt	**3 067**	3 286	3 117
Henkilöstö yhteensä,	**8 626**	9 776	9 201
josta ulkomailla työskenteleviä	**2 607**	2 836	2 565
Henkilöstö tilikauden lopussa	**7 759**	8 910	8 718
Tilikauden palkat ja palkkiot, milj. euroa	**329,3**	358,1	327,2

Henkilöstö toimialoittain, keskimäärin

	2009	2008	2007
Talonrakentaminen	**2 356**	3 159	3 055
Infrarakentaminen	**3 453**	3 658	3 365
Talotekniikka	**1 941**	2 013	1 918
Rakennustuotteet	**762**	839	749
Emoyhtiö	**114**	107	114
Yhteensä	**8 626**	9 776	9 201

VARSINAINEN YHTIÖKOKOUS 2009 JA HALLINTO

Lemminkäinen Oyj:n 17.3.2009 pidetty varsinainen yhtiökokous vahvisti yhtiön tilinpäätöksen vuodelta 2008 ja myönsi hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle vastuuvapauden. Yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti jakaa osinkoa 0,90 euroa osakkeelta eli yhteensä 15 319 125 euroa. Osingonmaksun täsmäytyspäivä oli 20.3.2009 ja osingon maksupäivä 27.3.2009.

Hallituksen jäseniksi valittiin uudelleen Berndt Brunow, Kristina Pentti-von Walzel, Teppo Taberman ja Juhani Mäkinen. Uusiksi hallituksen jäseniksi valittiin DI Mikael Mäkinen ja KTM Heikki Räty. Yhtiön tilintarkastajaksi valittiin KHT-Yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy, jossa päävastuullisena tilintarkastajana toimii Jan Holmberg, KHT.

Lemminkäinen Oyj:n hallitus piti järjestäytymiskokouksen 17.3.2009. Lemminkäinen Oyj:n hallituksen puheenjohtajana jatkaa Berndt Brunow ja varapuheenjohtajana Juhani Mäkinen.

YLIMÄÄRÄINEN YHTIÖKOKOUS 2009

Lemminkäinen Oyj:n 12.11.2009 kokoontunut ylimääräinen yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti valtuuttaa hallituksen päättämään osakeannista ja/tai osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:n tarkoittamien osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta yhdessä tai useammassa erässä, joko maksua vastaan tai maksutta. Annettavien osakkeiden määrä, mukaan lukien erityisten oikeuksien perusteella saatavat osakkeet, voi olla enintään 4 200 000 osaketta. Valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin 25 % yhtiön kaikista nykyisistä osakkeista. Hallitus voi päättää antaa joko uusia osakkeita tai yhtiön hallussa mahdollisesti olevia omia osakkeita.

Samalla yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään enintään 1 700 000 oman osakkeen hankkimisesta yhdessä tai useammassa erässä yhtiön vapaalla omalla pääomalla, ottaen kuitenkin huomioon osakeyhtiölain määräykset yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden enimmäismäärästä. Valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin 10 % yhtiön kaikista nykyisistä osakkeista.

HALLITUKSEN VALIOKUNNAT

Hallitus valitsee keskuudestaan nimitysvaliokunnan, tarkastusvaliokunnan sekä palkitsemisvaliokunnan. Valiokunnat avustavat hallitusta valmistelemalla sille kuuluvia asioita. Kaikki hallituksen jäsenet voivat osallistua palkitsemisvaliokunnan ja tarkastusvaliokunnan kokouksiin.

Lemminkäinen Oyj:n hallituksen järjestäytymiskokouksessa 17.3.2009 päätettiin tarkastusvaliokunnan, nimitysvaliokunnan sekä palkitsemisvaliokunnan kokoonpanoista. Hallitus valitsi tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaksi Heikki Rädyn ja jäseniksi Juhani Mäkisen ja Kristina Pentti-von Walzelin. Nimitysvaliokunnan puheenjohtajaksi valittiin Berndt Brunow ja jäseniksi Kristina Pentti-von Walzel ja Teppo Taberman. Palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajaksi valittiin Teppo Taberman ja jäseniksi Berndt Brunow ja Mikael Mäkinen.

MUUTOKSIA YHTIÖN JOHDOSSA

KTM Tiina Mellas (ent. Kihlakaski) nimitettiin Lemminkäinen Oyj:n henkilöstöjohtajaksi ja konsernin johtoryhmän jäseneksi 7.1.2009 alkaen.

KTM Robert Öhman nimitettiin Lemminkäinen Oyj:n talous- ja rahoitusjohtajaksi ja konsernin johtoryhmän jäseneksi 9.5.2009 alkaen.

Talotekniikan toimialajohtajaksi ja konsernin johtoryhmän jäseneksi nimitettiin 1.1.2010 alkaen KTM Marcus Karsten, joka toimi aiemmin talotekniikkatoimialaan kuuluvan Tekmanni Service Oy:n toimitusjohtajana.

DI Jukka Terhonen nimitettiin Lemminkäisen talonrakentamisen toimialajohtajaksi ja konsernin johtoryhmän jäseneksi 10.12.2009 alkaen.

OIKEUDENKÄYNNIT

Korkein hallinto-oikeus (KHO) määräsi 29.9.2009 kotimaisille asfalttialan yrityksille 82,55 milj. euron seuraamusmaksun, josta Lemminkäiselle 68 milj. euroa. Päätöksellä ratkaistiin lopullisesti kilpailuviraston vuonna 2004 tekemä vaatimus seuraamusmaksun määräämiseksi seitsemälle asfalttialalla vuosina 1994–2002 toimineelle yhtiölle koskien kilpailunrajoituslain rikkomuksia. Kilpailuvirasto esitti tuolloin alan yhtiöille ja Asfalttiliitolle yhteensä 97 milj. euron seuraamusmaksua, josta Lemminkäiselle esitettiin 68 milj. euroa. Markkinaoikeus hylkäsi kilpailuviraston esityksen pääosin ja määräsi joulukuussa 2007 asfalttiyhtiöille 19,4 milj. euron seuraamusmaksun, josta Lemminkäiselle 14 milj. euroa. KHO hyväksyi kilpailuviraston esittämän seuraamusmaksun kokonaisuudessaan.

KHO:n määräämän 68 milj. euron seuraamusmaksun ja markkinaoikeuden määräämän 14 milj. euron seuraamusmaksun erotus (54 milj. euroa) kirjattiin kuluksi Lemminkäisen vuoden 2009 kolmannelle kvartaalille. Yhtiö kirjasi vastaavasti markkinaoikeuden päätöksen mukaisen 14 milj. euron seuraamusmaksun vuoden 2007 neljännen kvartaalin tulokseen.

Tähän mennessä 21 kuntaa ja Tiehallinto ovat nostaneet Lemminkäistä ja eräitä muita asfalttialan yhtiöitä vastaan vahingonkorvauskanteen Helsingin käräjäoikeudessa. Kantajat katsovat, että kilpailunrajoituksilla on aiheutettu niille vahinkoa. Tiehallinto on vaatinut valtion töihin liittyen Lemminkäiseltä enintään 10,5 milj. euroa ja yhteisvastuullisesti muiden asfalttiyhtiöiden kanssa enintään 5,6 milj. euroa. Haastehakemuksissa esitetyt vaatimukset ovat määriltään ja perusteiltaan toisistaan poikkeavia. Kantajat ovat varanneet oikeuden täsmentää vaatimuksiaan, mutta suurin osa kantajista ei ole vielä toimittanut täsmennettyjä kannekirjelmiään käräjäoikeuteen.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös ei merkitse sellaisenaan, että Lemminkäinen tai jotkin muut asfalttialan yhtiöt olisivat aiheuttaneet asfalttiurakoiden tilaajille vahinkoa. Päätös ei koske niitä yksittäisiä urakkasopimuksia, joihin kantajat ovat ilmoittaneet vetoavansa korvausvaatimustensa tueksi. Päätös ei koske myöskään yksittäisten urakoiden hinnoittelua.

Lemminkäinen perehtyy vahingonkorvausvaatimuksiin ja arvioi kutakin vaatimusta erikseen. Lähtökohtaisesti yhtiö pitää vaatimuksia perusteettomina.

Siltä osin kuin kantajat lopulta päättävät täsmennetyissä kannekirjelmissään jatkaa Lemminkäistä vastaan nostettujen kanteiden ajamista, ne käsitellään käräjäoikeuden määräämässä järjestyksessä ja aikataulussa.

Käräjäoikeuteen jätetyistä kuntien ja Tiehallinnon haastehakemuksista ja niiden sisältämistä vaatimuksista ei ole tehty kuluvarauksia. On todennäköistä, että käräjäoikeuden käsittely jatkuu vuoden 2011 puolelle.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Lemminkäisen liiketoiminnan riskit on luokiteltu kuuteen ryhmään, jotka ovat markkinariskit, projektiriskit, rahoitusriskit, luottotappioriskit, ympäristöriskit sekä tapaturmat ja vahingot. Tunnistettujen merkittävimpien riskien hallitsemiseksi on määritelty tarvittavat toimenpiteet.

Merkittävin Lemminkäisen lähiajan riskeistä on markkinariski. Kansainvälinen talouden taantuma luo epävarmuutta Lemminkäisen toimintaympäristössä sen keskeisillä toimialoilla ja vaikeuttaa tulevien muutosten ennakointia. Tästä johtuen yhtiössä on ryhdytty tarvittaviin sopeuttamistoimiin.

Vaikka asuntomyynti on kehittynyt myönteisesti, on yleinen taloustilanne edelleen epävakaa. Tämän vuoksi uusia asuntokohteita on aloitettu vain, jos kohteilla on riittävän korkea varausaste.

Yksittäisen riskin muodostavat edellä mainitut eräiden kuntien ja Tiehallinnon käräjäoikeuteen jättämät haastehakemukset.

Lemminkäisen strategian lähtökohtana on toiminnan suuntaaminen suhdannekäyttäytymiseltään toisistaan poikkeaville liiketoiminta-alueille. Kotimaan uudistalonrakentamisen kysynnän vaihtelua tasapainottaa infrarakentaminen. Huollon ja korjausrakentamisen osuus konsernin kaikesta liiketoiminnasta on noin kolmannes.

Lemminkäisen riskienhallinnasta kerrotaan tarkemmin vuosikertomuksen sivuilla 40-43 ja yhtiön verkkosivuilla.

TUTKIMUS- JA KEHITYSTOIMINTA

Lemminkäisen tutkimus- ja kehitystoiminta suuntautuu yhtiön toimintaedellytysten kehittämiseen sekä palveluiden ja tuotteiden kehittämiseen ja niiden laadun varmistamiseen. Turvallisuusasioiden ja ympäristövaikutusten huomioon ottaminen ovat Lemminkäisen kehitystyön tärkeät perusteet. Tuotteita ja palveluja kehitetään pitkäjänteisesti yhteistyössä asiakkaiden kanssa.

Konsernin yksiköt ja tytäryhtiöt vastaavat omasta tutkimus- ja kehitystoiminnastaan. Lemminkäisen Keskuslaboratorio tekee keskitetysti konsernin tutkimus- ja kehitystyötä. Vuonna 2009 konsernin tutkimus- ja kehitysmenot olivat noin 0,7 % liikevaihdosta.

YMPÄRISTÖ

Konserni kehittää toimintaansa, tuotteitaan ja palveluitaan elinkaari- ja ympäristönäkökohdat huomioon ottaen. Ympäristöasioiden hoitoa ja konsernin toiminnan vaikutuksia ympäristöön seurataan sisäisin seuranta- ja tarkkailuohjelmin. Lemminkäisen ympäristöasioista kerrotaan tarkemmin vuosikertomuksen sivuilla 58-59 ja yhtiön verkkosivuilla.

NÄKYMÄT VUODELLE 2010

Talousennusteiden mukaan Suomen bruttokansantuotteen odotetaan kääntyvän kasvuun, ja rakentamisen odotetaan sen myötä hieman vilkastuvan. Asuntomyynti piristyi vuoden 2009 loppua kohden, ja sen odotetaan säilyvän vakaana myös vuonna 2010. Toimitilarakentaminen jatkunee edellisvuosia hiljaisempana. Korjausrakentaminen jatkanee tasaista kasvuaan, ja taloteknisten palveluiden kysynnän odotetaan myös hieman kohoavan. Venäjällä asuntokaupan piristyminen jatkuu, ja rakentamisen volyymi kasvanee vuoden 2010 aikana.

Vaikka väylärakentamisen uusia suurhankkeita ei ole laskennassa vuodelle 2010 Suomessa, jo käynnistyneet väylä- ja ratahankkeet työllistävät infrarakentajia. Myös talonrakentamisen elpyminen työllistää infrarakentajia. Kotimaassa valtio supistaa edelleen panostuksiaan perustienpitoon, ja kuntien kiristynyt taloustilanne saattaa myös vähentää infrarakentamisen määrää tulevana vuonna.

Muiden Pohjoismaiden budjetoimat lisäpanostukset infrarakentamisen kehittämiseen jatkuvat, mikä pitää maiden markkinat suotuisina myös lähivuosina. Baltian maissa tilanne jatkuu epävarmana.

Rakennustuotteiden kysyntä seuraa vahvasti talonrakentamisen suhdanteita, ja kysynnän odotetaan lisääntyvän asuntorakentamisen piristymisen myötä vuonna 2010.

Lemminkäinen arvioi vuoden 2010 liikevaihdon ja tuloksen ennen veroja olevan vuoden 2009 tasolla. Tällöin vuoden 2009 vertailuluvuissa ei oteta huomioon KHO:n määräämää seuraamusmaksua.

HALLITUKSEN EHDOTUS EMOYHTIÖN VOITTOVAROJEN KÄYTÖSTÄ

Konsernitaseen 31.12.2009 mukaan konsernin voitonjakokelpoinen oma pääoma on 217 772 976,72 euroa. Emoyhtiö Lemminkäinen Oyj:n voitonjakokelpoinen oma pääoma on 75 123 976,38 euroa, josta voittovarat edellisiltä tilikausilta ovat 72 636 193,59 euroa ja tilikauden voitto 2 487 782,79 euroa.

Lemminkäinen Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, ettei yhtiö jakaisi osinkoa 31.12.2009 päättyneeltä tilikaudelta, jolloin voittovaroihin jää 75 123 976,38 euroa.

TILIKAUDEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Lemminkäisen johtoryhmän jäsenten vastuualueet tarkistettiin 14.1.2010. Johtoryhmässä tehtiin vastuualuejaon muutoksia, joilla halutaan tiivistää keskeisten toimintojen johtamista ja tehostaa uuden strategian käytäntöön vientiä.

Tilikauden jälkeen saadut merkittävät tilaukset:
Lemminkäinen uudistaa Helsingin Olympiastadionin kentän. Työt valmistuvat heinäkuun 2010 lopussa, ja hankkeen arvo on noin 4 milj. euroa.

Helsingissä 12. päivänä helmikuuta 2010

LEMMINKÄINEN OYJ
Hallitus

Konsernin tuloslaskelma (IFRS)

1000 euroa	Liite	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
LIIKEVAIHTO	1, 2	**1 964 442**	2 481 758
Liiketoiminnan muut tuotot	5	**7 091**	12 403
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos		**-49 605**	34 721
Valmistus omaan käyttöön		**213**	101
Aineiden ja tarvikkeiden käyttö		**1 156 607**	1 633 709
Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	8	**406 850**	448 489
Poistot	7	**34 258**	34 891
Liiketoiminnan muut kulut	6	**302 601**	289 978
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	9	**1 499**	1 244
LIIKEVOITTO		**23 323**	123 161
Rahoituskulut	10	**54 095**	50 675
Rahoitustuotot	10	**20 744**	18 545
TULOS ENNEN VEROJA		**-10 028**	91 031
Tuloverot	11	**-13 664**	-27 549
TILIKAUDEN TULOS JATKUVISTA TOIMINNOISTA		**-23 692**	63 482
TILIKAUDEN TULOS		**-23 692**	63 482
Tilikauden tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		**-26 087**	55 871
Vähemmistölle		**2 396**	7 611
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta tuloksesta laskettu osakekohtainen tulos (euroa)			
Laimentamaton ja laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos		**-1,53**	3,28

Konsernin laaja tuloslaskelma (IFRS)

1000 euroa	Liite	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
TILIKAUDEN TULOS		**-23 692**	63 482
Muuntoerot	20	**3 341**	-6 374
Ulkomaiseen tytäryhtiöön tehdyn nettosijoituksen suojaus	11, 20	**-368**	1 604
Rahavirran suojaus	11, 20	**-240**	-1 942
MUUT LAAJAN TULOKSEN ERÄT YHTEENSÄ		**2 733**	-6 712
TILIKAUDEN LAAJA TULOS		**-20 959**	56 770
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		**-23 355**	49 159
Vähemmistölle		**2 396**	7 611

Konsernin tase (IFRS)

1000 euroa	Liite	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
VARAT			
PITKÄAIKAISET VARAT			
Aineelliset hyödykkeet	13	**184 613**	186 954
Liikearvo	14	**78 265**	74 945
Muut aineettomat hyödykkeet	14	**2 698**	2 545
Osuudet osakkuusyrityksissä	9	**6 251**	4 626
Myytävissä olevat sijoitukset	16	**6 582**	6 038
Laskennallinen verosaaminen	11	**12 850**	7 237
Muut pitkäaikaiset saamiset	18	**7 481**	6 345
		298 740	288 690
LYHYTAIKAISET VARAT			
Vaihto-omaisuus	17	**355 430**	398 232
Myyntisaamiset ja muut saamiset	18	**305 139**	476 333
Rahavarat	19	**74 400**	250 090
		734 969	1 124 656
VARAT YHTEENSÄ		**1 033 708**	1 413 346
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
EMOYHTIÖN OMISTAJILLE KUULUVA OMA PÄÄOMA			
Osakepääoma	20	**34 043**	34 043
Ylikurssirahasto	20	**5 750**	5 750
Muuntoerot	20	**-1 739**	-4 711
Suojausrahasto	20	**-1 970**	-1 730
Edellisten tilikausien voitto	20	**265 375**	224 824
Tilikauden tulos	20	**-26 087**	55 871
		275 372	314 046
VÄHEMMISTÖOSUUS		**23 673**	27 751
OMA PÄÄOMA		**299 045**	341 796
PITKÄAIKAISET VELAT			
Lainat	23	**290 749**	118 810
Laskennalliset verovelat	11	**18 975**	18 693
Eläkevelvoitteet	21	**749**	192
Varaukset	22	**1 762**	2 181
Muut pitkäaikaiset velat	24	**2 390**	1 293
		314 626	141 169
LYHYTAIKAISET VELAT			
Lainat	23	**108 397**	467 728
Varaukset	22	**8 271**	7 092
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	24	**303 369**	455 561
		420 037	930 380
OMA PÄÄOMA JA VELAT YHTEENSÄ		**1 033 708**	1 413 346

Konsernin rahavirtalaskelma (IFRS)

1000 euroa	Liite	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Liiketoiminnan rahavirta			
Tulos ennen veroja		**-10 028**	91 031
Oikaisut	27		
Poistot		**34 258**	34 891
Osuus osakkuusyritysten tuloksista		**-1 499**	-1 244
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua		**5 246**	1 576
Rahoitustuotot ja -kulut		**33 351**	32 130
Muut oikaisut		**-3 203**	-5 750
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta		**58 125**	152 635
Käyttöpääoman muutos			
Lyhytaikaisten liikesaamisten lisäys(-)/vähennys(+)		**166 512**	-82 938
Vaihto-omaisuuden lisäys(-)/vähennys(+)		**43 169**	-68 389
Lyhytaikaisten velkojen lisäys(+)/vähennys(-)		**-157 392**	105 992
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja		**110 413**	107 300
Maksetut korot		**-29 418**	-35 429
Maksetut muut rahoituskulut		**-21 992**	-9 778
Saadut osingot		**197**	3 771
Saadut korot		**4 223**	8 253
Saadut muut rahoitustuotot		**16 788**	1 739
Maksetut välittömät verot		**-16 049**	-51 209
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA		**64 162**	24 647
Investointien rahavirta			
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		**-21 720**	-38 080
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot		**11 744**	13 351
Investoinnit muihin sijoituksiin		**-288**	-1 835
Luovutustulot muista sijoituksista		**45**	461
Ostetut tytäryhtiöosakkeet			
vähennettynä ostohetken rahavaroilla	3	**-8 464**	-3 149
Myydyt tytäryhtiöosakkeet			
vähennettynä myyntihetken rahavaroilla	3	**45**	1 432
Ostetut osakkuusyhtiöosakkeet			-115
Myydyt osakkuusyhtiöosakkeet		**100**	
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		**-18 538**	-27 935
Rahoituksen rahavirta			
Pitkäaikaisten saamisten lisäys(-)/vähennys(+)		**35**	-1 604
Lyhytaikaisten lainojen nostot		**341 776**	1 740 434
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut		**-716 954**	-1 473 200
Pitkäaikaisten lainojen nostot		**220 568**	
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut		**-34 226**	-40 108
Rahoitusleasingvelkojen takaisinmaksut		**-13 447**	-15 599
Maksetut osingot		**-17 991**	-32 643
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		**-220 238**	177 280
RAHAVAROJEN LISÄYS(+)/VÄHENNYS(-)		**-174 614**	173 991
Rahavarat tilikauden alussa	19	**250 090**	78 534
Rahavarojen muuntoero		**-1 076**	-2 435
RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA		**74 400**	250 090

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista (IFRS)

1000 euroa	Liite	Osake-pääoma	Ylikurssi-rahasto	Muunto-erot	Suojaus-rahasto	Kertyneet voittovarat	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	Vähem-mistö-osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2008		34 043	5 750	59	211	255 449	295 513	23 701	319 214
Osinkovelan peruutus	20					12	12		12
Osingonjako	20					-30 638	-30 638	-2 940	-33 578
Tilikauden laaja tulos				-4 770	-1 942	55 871	49 159	7 611	56 770
Vähemmistöomistuksen muutos								-622	-622
Oma pääoma 31.12.2008		34 043	5 750	-4 711	-1 730	280 695	314 046	27 751	341 796

1000 euroa	Liite	Osake-pääoma	Ylikurssi-rahasto	Muunto-erot	Suojaus-rahasto	Kertyneet voittovarat	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	Vähem-mistö-osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2009		**34 043**	**5 750**	**-4 711**	**-1 730**	**280 695**	**314 046**	**27 751**	**341 796**
Osingonjako	20					**-15 319**	**-15 319**	**-1 999**	**-17 318**
Tilikauden laaja tulos				**2 972**	**-240**	**-26 087**	**-23 355**	**2 396**	**-20 959**
Vähemmistöomistuksen muutos								**-4 474**	**-4 474**
Oma pääoma 31.12.2009		**34 043**	**5 750**	**-1 739**	**-1 970**	**239 288**	**275 372**	**23 673**	**299 045**

IFRS-konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet 31.12.2009

YRITYKSEN PERUSTIEDOT

Lemminkäinen Oyj on suomalainen, Suomen lakien mukaan perustettu julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Helsinki. Rekisteröity osoite on Salmisaarenaukio 2, 00180 Helsinki. Lemminkäinen Oyj on konsernin emoyritys. Konserni toimii kaikilla rakentamisen osa-alueilla.

Konserni muodostuu seuraavista liiketoimintasegmenteistä: Talonrakentaminen, Infrarakentaminen, Talotekniikka ja Rakennustuotteet. Näistä ryhmistä Infrarakentaminen toimii Pohjois- ja Itä-Euroopassa ja Talonrakentaminen maailmanlaajuisesti. Muut ryhmät toimivat pääasiallisesti kotimaassa ja lähialueilla.

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti, ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2009 voimassa olevia IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksyttyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävän kirjanpito- ja yhteisölainsäädännön mukaiset. Konsernitilinpäätös on saatavilla internet-sivuilta www.lemminkainen.fi viikosta 12/2010 alkaen. Painetun konsernitilinpäätöksen voi tilata yhtiön Konserniviestinnästä, puh. 02071 53511 tai sähköpostiosoitteesta julkaisut@lemminkainen.fi viikosta 16/2010 alkaen.

Tilinpäätöstiedot esitetään tuhansina euroina. Liiketapahtumat on käsitelty alkuperäisten hankintamenojen perusteella lukuun ottamatta myytävissä olevia sijoituksia ja johdannaissopimuksia, jotka on kirjattu käypiin arvoihin. Hallitus hyväksyi konsernitilinpäätöksen julkaistavaksi 12.2.2010.

KONSOLIDOINTIPERIAATTEET

Tytäryritykset

Konsernitilinpäätös sisältää Lemminkäinen Oyj:n sekä sellaiset tytäryhtiöt, joissa emoyhtiöllä on suoraan tai välillisesti yli 50 prosentin osuus osakkeiden äänimääristä tai muutoin oikeus määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista. Konserniyritysten keskinäisen osakeomistuksen eliminoinnissa on käytetty hankintamenomenetelmää, ja hankitun yrityksen varat ja velat arvostetaan käypiin arvoihin hankintahetkellä, ja jäljelle jäänyt osuus hankintahinnan ja hankitun oman pääoman erotuksesta on liikearvoa. Konsernitilinpäätökseen sisältyvä liikearvo on merkitty taseeseen ostavan yhtiön valuutassa, ja hankinnoista syntyvä liikearvo kirjataan ulkomaisen yksikön toimintavaluutassa. Tilikauden aikana hankitut tytäryhtiöt on sisällytetty konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, jolloin konserni on saanut määräysvallan ja myydyt siihen hetkeen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, realisoitumattomat sisäiset katteet, sisäiset saamiset ja velat sekä sisäinen osingonjako on eliminoitu konsolidoinnissa. Tilikauden voiton jakautuminen emoyhtiön omistajille ja vähemmistölle esitetään tuloslaskelman yhteydessä. Taseessa vähemmistöosuus sisältyy konsernin oman pääoman yhteismäärään.

Osakkuus- ja yhteisyritykset

Sijoitukset osakkuusyrityksiin (yleensä 20–50 prosenttia äänimääristä tai muutoin huomattava vaikutusvalta) ja yhteisyrityksiin, joissa konserni käyttää muiden osapuolten kanssa yhteistä määräysvaltaa, otetaan mukaan konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Tällöin konsernin tuloslaskelmaan on sisällytetty konsernin omistusosuutta vastaava osuus osakkuusyrityksen tuloksesta. Vastaavasti taseessa on esitetty osakkeiden arvona osuus osakkuusyritysten omista pääomista, mukaan lukien osakkuusyhtiön hankinnasta aiheutunut liikearvo. Mikäli Lemminkäisen osuus osakkuusyrityksen tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitus merkitään taseeseen nolla-arvoon ja sen ylittäviä tappio-osuuksia ei huomioida, ellei konsernilla ole velvoitteita osakkuus- tai yhteisyritykseen liittyen.

Konsernin ja osakkuus- tai yhteisyritysten välisistä liiketoimista ja käyttöomaisuuskaupoista syntyneet realisoitumattomat myyntivoitot eliminoidaan omistusosuuden suhteessa. Erät vähennetään konsernin kertyneistä voittovaroista ja pitkäaikaisista varoista. Eliminoitu myyntivoitto tuloutetaan sen realisoituessa.

Osuus osakkuusyritysten tuloksista esitetään liikevoitossa, koska osakkuusyritysten tulososuudet ovat osa raportoitavien liiketoimintasegmenttien toimintaa.

TOIMINTASEGMENTIT

Esitettävät toimialatiedot perustuvat sisäiseen, johdolle toimitettavaan segmenttiraportointiin. Lemminkäinen-konsernissa standardin mukaisella johdolla tarkoitetaan Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtajaa, joka on ylin operatiivinen päätöksentekijä. Segmenttiraportoinnissa esitetään liikevaihto, poistot, liikevoitto, rahoituserät ja tulos ennen veroja sekä varoina käyt-

töomaisuus, vaihto-omaisuus ja myyntisaamiset. Luvut raportoidaan johdolle tuhannen euron tarkkuudella.

Raportoitavat segmenttitiedot on pääsääntöisesti laadittu samoilla laskentaperiaatteilla kuin konsernitilinpäätös. Segmenttiraportoinnissa ei huomioida laskennallisia eriä. Tällaisia eriä ovat muun muassa rahoitusleasingillä hankittujen hyödykkeiden poistot ja maksuista erotetut korot sekä takuuvaraukset ja realisoitumattomat johdannaisvoitot tai -tappiot. Rahoitusleasingjärjestelyt on käsitelty johdon segmenttiraportoinnissa tavallisina vuokrasopimuksina, mikä poikkeaa IFRS-tilinpäätöksen laadintaperiaatteista. Osakkuusyritykset yhdistellään segmenttiraportoinnissa omistusosuuden suhteessa rivi-riviltä -menetelmällä. IFRS-tilinpäätöksessä osakkuusyritykset yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Segmenttiraportoinnissa segmenttien välistä myyntiä ei kohdisteta segmenteille sen vähäisyyden vuoksi eikä sitä raportoida johdolle.

TILINPÄÄTÖKSEN ESITTÄMINEN

Konserni esittää kaksi erillistä tuloslaskelmaa. Konsernin tuloslaskelma sisältää voiton tai tappion osatekijät. Konsernin laaja tuloslaskelma lähtee voitosta tai tappiosta ja siinä esitetään omistajiin liittymättömät oman pääoman muutokset. Oman pääoman muutoslaskelmassa eritellään liiketoimet omistajien kanssa.

ULKOMAANRAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Konsernitilinpäätös esitetään euroina, joka on myös konsernin emoyrityksen toiminta- ja esittämisvaluutta. Konserniyhtiöiden omassa kirjanpidossa ulkomaanrahan määräiset tapahtumat on muunnettu toimintavaluutaksi tapahtumapäivän kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat saamiset ja velat on muunnettu tilinpäätöspäivän kurssiin. Myynteihin ja ostoihin liittyvistä liiketapahtumista aiheutuvat kurssierot on kirjattu vastaavien erien oikaisuksi liikevoiton yläpuolelle. Rahoituksen kurssivoitot ja -tappiot on kirjattu rahoitustuottoihin ja -kuluihin lukuun ottamatta niiden lainojen kurssieroja, jotka on määritetty suojaamaan ulkomaista nettoinvestointia ja ovat siinä tehokkaita.

Tuloslaskelmat on muunnettu euroiksi tilikauden keskikursseja käyttäen. Kaikki tase-erät tilikauden tulosta lukuun ottamatta muunnetaan esittämisvaluuttaan käyttäen tilinpäätöspäivän valuuttakursseja. Muuntoero, joka syntyy tuloslaskelman ja taseen muuntamisesta eri kursseilla, sekä ulkomaisten tytäryhtiöiden omien pääomien eliminoinnissa syntynyt muuntoero, on kirjattu omaan pääomaan.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden hankinnasta syntyvä liikearvo ja kyseisten ulkomaisten tytäryhtiöiden varojen ja velkojen kirjanpitoarvoihin hankinnan yhteydessä tehtävät käypien arvojen oikaisut on käsitelty kyseisten ulkomaisten tytäryhtiöiden varoina ja velkoina ja muunnettu euroiksi tilinpäätöspäivän kursseja käyttäen.

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on kurssimuutoksista aiheutuva muuntoero tytäryhtiöiden ja osakkuusyhtiöiden osalta kirjattu omana eränään konsernin oman pääoman muuntoeroon. Kun ulkomaisesta tytär- tai osakkuusyhtiöstä luovutaan, kertynyt muuntoero kirjataan tuloslaskelmaan myyntivoiton tai -tappion osaksi.

RAHOITUSVARAT

Konserni kirjaa rahoitusvarat kirjanpitoon selvityspäivänä lukuun ottamatta johdannaisia, jotka merkitään kirjanpitoon kaupantekopäivänä. Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun konserni on menettänyt sopimusperusteisen oikeuden rahavirtoihin tai kun se on siirtänyt merkittäviltä osin riskit ja tuotot konsernin ulkopuolelle. Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä konserni luokittelee rahoitusvarat seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, myytävissä olevat sijoitukset sekä muut lainat ja saamiset.

KÄYPÄÄN ARVOON TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATTAVAT RAHOITUSVARAT

Ryhmään kuuluvat ne johdannaissopimukset, jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan tilikauden tulokseen. Taseeseen kirjattavat saamis- tai velkaerät sisältyvät lyhytaikaisiin saamisiin tai velkoihin.

Johdannaisten käyvät arvot perustuvat markkinahintoihin. Koronvaihtosopimusten käyvät arvot perustuvat diskontattuihin kassavirtoihin, ja valuutta- ja korko-optioiden käyvät arvot perustuvat yleisesti hyväksyttyihin arvostusmalleihin. Valuuttatermiinien käyvät arvot perustuvat tilinpäätöshetken termiinikursseihin.

MYYTÄVISSÄ OLEVAT SIJOITUKSET

Myytävissä olevat sijoitukset ovat muita kuin johdannaissopimuksia, ja niistä voidaan luopua tarvittaessa. Myytävissä olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon. Mikäli käypää arvoa ei ole määritettävissä, merkitään sijoitus kirjanpitoon hankintamenoon. Myytävissä olevat sijoitukset sisältävät asunto-osakkeita sekä muita sijoituksia kuten puhelinosakkeita. Noteeraamattomien osakkeiden käypää arvoa ei ole voitu luotettavasti määrittää, koska niillä ei ole toimivia markkinoita. Myytävissä olevien sijoitusten käypien arvojen muutokset kirjataan oman pääoman arvonmuutosrahastoon siihen asti, kunnes sijoituksesta luovutaan, jolloin omaan pääomaan kirjattu kumulatiivinen käyvän arvon muutos kirjataan pois omasta pääomasta tulosvaikutteisesti. Omaan pääomaan kirjattu kumulatiivinen käyvän arvon muutos kirjataan tuloslaskelmaan myös silloin, kun myytävissä olevan sijoituksen arvo on alentunut.

LAINAT JA MUUT SAAMISET

Lainat ja muut saamiset arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä. Lainat ja muut saamiset ovat eriä, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä ja määritettävissä olevia. Ne sisältyvät taseen lyhyt- ja pitkäaikaisiin varoihin.

RAHAVARAT

Rahavarat koostuvat pankkitilien saldoista ja likvideistä riskittömistä sijoituksista, joiden maturiteetti on alle kolme kuukautta. Rahavarat merkitään kirjanpitoon hankintamenoon. Koska rahavaroihin kuuluvien sijoitusten maturiteetti on lyhyt, katsotaan niiden hankintamenon vastaavan niiden käypää arvoa.

RAHOITUSVELAT

Rahoitusvelat merkitään alun perin kirjanpitoon saadun vastikkeen perusteella. Transaktiomenot on sisällytetty rahoitusvelkojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Myöhemmin kaikki rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenoon. Rahoitusvelkoja sisältyy pitkä- ja lyhytaikaisiin lainoihin, ja ne voivat olla korollisia tai korottomia.

VIERAAN PÄÄOMAN MENOJEN AKTIVOINTI

Konserni aktivoi 1.1.2009 alkaen vieraan pääoman menot osaksi hyödykkeen hankintamenoa ehdot täyttävissä hankkeissa ja osatuloutusprojekteissa.

Ehdot täyttävä omaisuuserä

Ehdot täyttävä omaisuuserä on kyseessä silloin, kun sen valmiiksi saattaminen aiottuun käyttötarkoitukseen vie enemmän kuin yhden vuoden. Ehdot täyttävä omaisuuserä voi olla kiinteää tai irtainta käyttöomaisuutta, vaihto-omaisuutta tai aineeton hyödyke.

Omaisuuserän hankintaa varten otetun velan menot

Kun velka on erityisesti otettu ehdot täyttävän omaisuuserän rahoitusta varten, aktivoitavat vieraan pääoman menot ovat todellisesta velasta aiheutuvat allokoidut rahoitusmenot vähennettyinä kyseisten varojen tilapäisestä sijoittamisesta saaduilla rahoitustuloilla. Omaisuuserän valmistumisen jälkeen hanketta varten otetun velan maksamaton osuus siirtyy yleisvelkoihin.

Yleisvelkojen menot

Yhtiön velkojen katsotaan aina olevan ensisijainen rahoitusmuoto siitä huolimatta, että yhtiön kassavirta riittäisi kattamaan ehdot täyttävän omaisuuserän hankintamenon. Kun ehdot täyttävän omaisuuserän rahoitukseen on käytetty yleisesti lainaksi otettuja varoja, aktivoitavien vieraan pääoman menojen määrä määritetään kertomalla kyseisen omaisuuserän menot rahoitusmenokertoimella. Rahoitusmenokertoimella tarkoitetaan kaikkien niiden vieraan pääoman menojen painotettua keskiarvoa, jotka johtuvat yrityksellä kauden aikana olevista lainoista, pois lukien lainat, jotka on otettu nimenomaisesti jonkin ehdot täyttävän omaisuuserän hankkimista varten.

Ennakkomaksut

Hankkeen vieraan pääoman menojen määrää laskettaessa asiakkaalta saadut hankkeeseen liittyvät ennakkomaksut huomioidaan sopimuksesta aiheutuvassa nettopositiossa. Mikäli ennakkomaksujen huomioiminen johtaa siihen, että hankkeen nettotilanne on positiivinen koko rakentamisen ajan, vieraan pääoman menoja ei aktivoida. Mikäli hankkeen rahoituksen nettotilanne muuttuu toteutusaikana positiivisesta negatiiviseksi, aktivointi tehdään niiltä ajanjaksoilta, jolloin nettotilanne oli negatiivinen.

Aktivoinnin aloittaminen ja lopettaminen

Aktivointi aloitetaan, kun omaisuuserästä syntyy kustannuksia, joista aiheutuu vieraan pääoman menoja, ja kun toimenpiteet, joilla omaisuuserä saatetaan aiottuun käyttöönsä tai myyntiin, ovat käynnissä. Aktivointi keskeytetään silloin, kun tehokas tuotanto on pysähdyksissä. Aktivointi lopetetaan, kun kaikki olennaiset toimenpiteet, jotka liittyvät omaisuuserän saattamiseen aiottuun käyttöön tai myyntiin, on loppuun suoritettu.

JOHDANNAISET JA SUOJAUSLASKENTA

Konserni soveltaa suojauslaskentaa tiettyihin johdannaisiin ja valuuttamääräisiin lainoihin, jotka suojaavat ulkomaisiin yksiköihin tehtyjä valuuttamääräisiä nettosijoituksia ja täyttävät kansainvälisten tilinpäätösstandardien määrittelemät suojauslaskennan ehdot. Konserni dokumentoi suojauslaskentaa aloittaessaan suojattavan kohteen ja suojausinstrumenttien välisen suhteen sekä konsernin riskienhallinnan tavoitteet ja suojaukseen ryhtymisen strategian. Suojaussuhteen tehokkuus testataan laskemalla suojaavan instrumentin kyky kumota suojattavan erän käyvän arvon muutokset. Suojauslaskentaa on sovellettu ulkomaisia nettosijoituksia suojaaviin valuuttatermiineihin. Kun suojausinstrumenttina käytetään valuuttatermiinejä, kirjataan suojauksessa käytettävän termiinin spot-kurssin muutoksesta johtuva käyvän arvon muutos suoraan oman pääoman muuntoeroihin siltä osin kuin suojaussuhde on tehokas. Tehoton osa kirjataan rahoituskuluihin tai -tuottoihin. Omaan pääomaan kirjattu suojausinstrumentin kumulatiivinen käyvän arvon muutos kirjataan pois omasta pääomasta tulosvaikutteisesti sillä tilikaudella, jolla sijoituksesta luovutaan osittain tai kokonaan. Ulkomaisia nettosijoituksia suojaavien

valuuttatermiinien suojauslaskenta lopetettiin Norjan kruunumääräisten valuuttatermiinien osalta 1.10.2009 ja Latvian latimääräisten osalta 1.7.2009.

Tietyt valuutta- ja korkojohdannaiset eivät täytä tilinpäätösstandardien mukaisia suojauslaskennan ehtoja, ja ne luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin. Operatiivista toimintaa suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin tai kuluihin, ja rahoitustapahtumia suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Näillä johdannaisilla toteutetaan hallituksen hyväksymiä valuutta- ja korkoriskien hallinnan periaatteita. Suojauslaskennan ulkopuolisista johdannaisista on kerrottu tarkemmin liitetietojen kappaleessa Rahoitusriskien hallinta.

Vuonna 2009 konserni on soveltanut suojauslaskentaa koronvaihtosopimuksiin, joilla on suojattu kaksi vaihtuvakorkoista lainaa. Sopimukset on määritetty rahavirran suojauksiksi, ja ne suojaavat markkinakorkojen muutoksista aiheutuvilta heilahteluilta lainojen koronmaksuissa. Suojaavien koronvaihtosopimusten käyvän arvon muutos kirjataan suoraan oman pääoman suojausrahastoon siltä osin kuin suojaussuhde on tehokas. Tehoton osuus muutoksesta kirjataan tuloslaskelman korkokuluihin. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset siirretään tuloslaskelman korkokuluiksi sillä kaudella, kun suojauskohteesta syntyy tulosvaikutusta.

Mikäli tilinpäätösstandarien mukaiset suojauslaskennan kriteerit eivät täyty, suojaussuhde lopetetaan. Tällöin suojausinstrumentista kertynyt kumulatiivinen voitto tai tappio jää omaan pääomaan siihen asti, kunnes ennustettu liiketapahtuma toteutuu ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos ennustetun liiketapahtuman ei enää odoteta toteutuvan, omaan pääomaan kertynyt voitto tai tappio siirretään tuloslaskelman rahoituseriin.

TULOUTUSPERIAATTEET

Valmisteiden myynnin tuloutus

Konserni tulouttaa valmistamiensa tuotteiden myynnin sillä hetkellä, kun tuotteen omistukseen liittyvät merkittävät riskit ja edut siirtyvät ostajalle eikä konsernilla ole enää valvontaeikä määräysvaltaa tuotteeseen. Pääsääntöisesti tämä tarkoittaa hetkeä, jolloin tuote on luovutettu sovittujen toimitusehtojen mukaisesti asiakkaalle. Liikevaihtona esitetään saadut tuotot käypään arvoon arvostettuina oikaistuina välillisillä veroilla, myönnetyillä alennuksilla ja valuuttamääräisen myynnin kurssierolla.

Rakennusprojektien tuloutus

Tilinpäätös laaditaan osatuloutusperiaatetta noudattaen, jolloin rakennushankkeet on tuloutettu niiden valmistusasteen mukaisesti. Projektien valmistusaste on laskettu toteutuneiden kustannusten suhteena arvioituihin kokonaiskustannuksiin. Mikäli on todennäköistä, että tilauskantaan sisältyvän projektin valmiiksi saamiseen tarvittavat kokonaiskustannukset ylittävät hankkeesta saatavat kokonaistulot, odotettavissa oleva ennakoitu tappio kirjataan kokonaan kuluksi.

Kun syntyneet menot ja kertyneet voitot ovat suuremmat kuin projektin edistymiseen perustuva laskutus, esitetään erotus taseen Myyntisaamiset ja muut saamiset -erässä. Jos syntyneet menot ja kirjatut voitot ovat pienemmät kuin projektin edistymiseen perustuva laskutus, esitetään erotus taseen Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat -erässä.

Perustajaurakoinnissa projektit tuloutetaan kokonaisvalmistusasteen mukaan. Kokonaisvalmistusaste muodostuu kertomalla keskenään rakentamisen valmistusaste ja myyntiaste. Myyntiaste lasketaan jakamalla myytyjen huoneistojen velaton myyntihinta projektin velattomalla kokonaismyyntihinnalla. Siltä osin kuin kertyneet kustannukset kohdistuvat vielä myymättömään rakentamiseen, kustannusten määrä esitetään vaihto-omaisuudessa keskeneräisissä töissä.

Joidenkin tytäryhtiöiden virallisissa tilinpäätöksissä noudatetaan suomalaiseen tilinpäätöskäytäntöön perustuvaa rakennusprojektien luovutuksen mukaista tuloutusta. Konsernitilinpäätöstä varten nämä yhtiöt laativat osatuloutukseen perustuvan tilinpäätöksen.

PITKÄAIKAISTEN VAROJEN ARVOSTUS JA JAKSOTUS

Aineelliset hyödykkeet

Konserniyhtiöiden aineelliset hyödykkeet on arvostettu taseessa poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenoon. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Aineellisista hyödykkeistä tehdään poistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Aineellisten hyödykkeiden arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat seuraavat:

- Rakennukset ja rakennelmat 10–40 vuotta
- Koneet ja kalusto 4–10 vuotta
- Kiviainesalueet poistetaan käytön mukaan (substanssipoisto)
- Muut aineelliset hyödykkeet 10 vuotta

Hyödykkeestä kirjataan poistoja siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Poistoja kirjataan käyttöönottohetkestä alkaen niiden taloudellisen vaikutusajan loppuun asti. Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia. Kun poistosuunnitelman mukaiset poistot on tehty, hyödykkeen jäännösarvo on nolla.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistot lopetetaan silloin, kun aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot -standardin mukaisesti.

Normaalit kunnossapito- ja korjauskustannukset kirjataan kuluksi niiden syntymishetkellä. Merkittävät parannus- tai lisäinvestoinnit aktivoidaan ja poistetaan päähyödykkeen jäljellä olevana taloudellisena vaikutusaikana, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu yrityksen hyväksi. Myyntivoitot esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa ja myyntitappiot liiketoiminnan muissa kuluissa. Konserni kirjaa aineellisten hyödykkeiden hankintojen korkomenot kuluksi, ellei kyseessä ole vieraan pääoman aktivoinnin ehdot täyttävä hanke, jolloin ne aktivoidaan hankintamenoksi.

Aineettomat hyödykkeet

Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää konsernin osuuden 1.1.2004 jälkeen hankitun yrityksen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Liikearvoon sisällytetään kaikki hankinnasta välittömästi aiheutuvat menot, kuten laki- ja tilintarkastuspalveluista aiheutuvat menot. Ennen vuotta 2004 tapahtuneiden liiketoimintojen yhdistämisestä syntynyt liikearvo vastaa aiemman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, jota käytetään IFRS:n mukaisena oletushankintamenona. Liikearvoa ei poisteta. Liikearvo testataan säännöllisesti arvonalentumisen varalta. Liikearvot on arvonalentumistestauksessa kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille. Liikearvo kirjataan tilinpäätökseen alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä mahdollisella arvonalentumisella, joka merkitään tuloslaskelmaan kuluksi.

Tutkimus- ja kehitysmenot

Tutkimus- ja kehitysmenot kirjataan kuluksi sen tilikauden aikana, jolloin ne syntyvät, lukuun ottamatta IAS 38:n perusteella taseeseen merkittäviä kehittämismenoja, jotka merkitään taseeseen ja kirjataan poistoina kuluksi taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

Muut jaksotetut menot

Aineettomiin hyödykkeisiin lasketaan jaksotetut menot, jotka eivät kohdistu aineellisiin hyödykkeisiin ja joiden vaikutusaika on pidempi kuin vuosi. Tällaisia jaksotettuja menoja ovat mm. vuokratiloihin kohdistuvat peruskorjauskustannukset, jotka poistetaan tilojen vuokra-aikana.

Muut aineettomat oikeudet

Aineettomiin hyödykkeisiin kuuluvat myös käyttöoikeusmaksut ATK-ohjelmista sekä mm. patentit ja lisenssit sekä näihin kohdistuvat ennakkomaksut. Muut aineettomat hyödykkeet on kirjattu taseessa alkuperäiseen hankintamenoon ja poistetaan niiden taloudellisena vaikutusaikana. Aineettomien hyödykkeiden poistoajat ovat seuraavat:

- ATK-ohjelmistojen käyttöoikeusmaksut 5 vuotta
- Muut aineettomat oikeudet 5–10 vuotta

Hyödykkeestä kirjataan poistoja siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Poistoja kirjataan käyttöönottohetkestä alkaen niiden taloudellisen vaikutusajan loppuun asti. Kun poistosuunnitelman mukaiset poistot on tehty, hyödykkeen jäännösarvo on nolla.

Saadut avustukset

Valtiolta tai muulta julkiselta taholta saadut avustukset tuloutetaan tuloslaskelmaan samaan aikaan kulujen kirjauksen kanssa. Investointiavustukset vähennetään asianomaisen käyttöomaisuushyödykkeen arvosta.

Arvonalentumiset

Omaisuuserän tasearvoa arvioidaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisen arvonalentumisen selvittämiseksi. Jos arvonalentumiseen viittaavia tekijöitä ilmenee, arvioidaan omaisuuserän kerrytettävissä oleva rahamäärä, joka on joko käypä arvo, josta on vähennetty luovutuksesta aiheutuvat menot, tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvoa määritettäessä arvioidut vastaiset rahavirrat diskontataan nykyarvoonsa diskonttokoroilla, jotka kuvastavat sijaintimaan keskimääräisiä pääomakustannuksia ennen veroja. Diskonttokorkokannassa otetaan huomioon pääoman markkinariski- ja epälikvidisyyspreemiot. Mikäli kerrytettäviä vastaisia rahavirtoja ei kyetä laskemaan yksittäisen omaisuuserän osalta, määritetään kerrytettävissä oleva rahamäärä sille rahavirtaa tuottavalle yksikölle, johon kyseinen omaisuuserä kuuluu. Arvonalennus kirjataan, jos tasearvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän. Arvonalentuminen kirjataan tuloslaskelmaan.

Omaisuuserien kirjanpitoarvo tarkistetaan arvonalentumisten varalta testeillä, jotka tehdään kerran vuodessa ja aina silloin, kun voidaan päätellä siihen olevan tarvetta. Liikearvot kohdistetaan järkevällä ja johdonmukaisella tavalla rahavirtaa tuottaville yksiköille. Rahavirtaa tuottavan yksikön liiketoiminnasta kerrytettävissä oleva rahamäärä perustuu arvonalennustesteissä käyttöarvolaskelmiin, joissa käytettyjen ennustettujen rahavirtojen perustana ovat yritysjohdon vahvistamat tietyn aikajakson kattavat tulossuunnitelmat sekä muut perusteltavissa olevat arviot toimialan ja rahavirtaa tuottavan yksikön tulevaisuudennäkymistä.

Aineellisiin hyödykkeisiin sekä muihin aineettomiin hyödykkeisiin paitsi liikearvoon liittyvät arvonalentumistappiot peruutetaan, jos on tapahtunut muutos arvioissa, joita on käytetty määritettäessä omaisuuserästä kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Peruutus tapahtuu korkeintaan siihen määrään asti, joka omaisuuserälle olisi määrätty kirjanpitoarvoksi poistoilla vähennettynä, jos siitä ei olisi aikaisempina vuosina kirjattu arvonalentumistappiota.

Sijoituskiinteistöt

Konsernilla ei ole sijoituskiinteistöiksi luokiteltavaa omaisuutta.

VUOKRASOPIMUKSET, JOISSA KONSERNI ON VUOKRALLE OTTAJANA

Vuokrasopimukset, jotka koskevat aineellisia hyödykkeitä ja joissa konsernille siirtyy olennainen osa omistukselle ominaisista eduista ja riskeistä, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Rahoitusleasingsopimukset on esitetty varoina käyttöomaisuudessa määrään, joka on yhtä suuri kuin hyödykkeen käypä arvo sopimuksen alkamisajankohtana, tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Vastaava velka on esitetty pitkäaikaisissa ja lyhytaikaisissa lainoissa.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokratuista omaisuuseristä tehdään poistot kyseisen hyödykeryhmän taloudellisena vaikutusaikana tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa ja kirjataan mahdolliset arvonalentumistappiot. Vuotuiset leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen vuokra-aikana siten, että tilikausittain jäljellä olevalle velalle muodostuu samansuuruinen korkoprosentti.

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokranantajalle, käsitellään muina vuokrasopimuksina. Muiden vuokrasopimusten mukaiset maksut käsitellään vuokrakuluina ja ne kirjataan tuloslaskelmaan tasasuuruisina erinä vuokra-ajan kuluessa.

VAIHTO-OMAISUUDEN ARVOSTUS

Vaihto-omaisuuskiinteistöt ja -huoneistot esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman nettorealisointiarvon määräisenä. Nettorealisointiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa markkinoilla saatava arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty arvioidut tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavat menot ja myynnistä johtuvat menot. Aineiden ja tarvikkeiden arvo on määritetty FIFO-menetelmää (first-in, first-out) käyttäen. Vaihto-omaisuuden arvo sisältää kaikki hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot sekä niihin kohdistuneen osuuden valmistuksen yleismenoista ja kiinteistä menoista normaalitoiminta-asteella laskettuina. Hankintamenoon ei kohdisteta myynnin kustannuksia. Myöskään rahoituksen kustannuksia ei kohdisteta hankintamenoon, ellei kyseessä ole hanke, joka täyttää vieraan pääoman menojen aktivoinnin ehdot.

MYYNTISAAMISET JA MUUT SAAMISET

Myynti- ja muut saamiset kirjataan hankintamenoon. Tilinpäätösten yhteydessä niille suoritetaan arvonalennustestaus. Kirjattuja epävarmoja saamisia arvioidaan tapauskohtaisesti. Mikäli myyntisaamisten tai muiden saamisten arvonalentumisesta on perusteltua näyttöä, kirjataan luottotappiot kuluksi tuloslaskelmaan.

LYHYTAIKAISET SIJOITUKSET PERUSTETTUIHIN YHTIÖIHIN

Perustajaurakointikohteiden myymättömään osuuteen sitoutuneet menot aktivoidaan taseen lyhytaikaisiin varoihin ja saamisiin. Rakenteilla oleviin yhtiöihin liittyvät velat ja ennakkomaksut sisältyvät lyhytaikaisiin velkoihin.

Keskeneräisten asuntokohteiden myymätöntä osaa vastaava osa nostetuista lainoista sekä valmiisiin myymättömiin huoneistoihin kohdistuvat lainaosuudet esitetään lyhytaikaisissa korollisissa veloissa.

TYÖSUHDE-ETUUDET

Eläkevelvoitteet

Eri maissa toimivien konserniyhtiöiden eläkejärjestelyt ovat pääsääntöisesti maksupohjaisia järjestelyjä. Maksupohjaisista eläkejärjestelyistä suoritettavat maksut kirjataan kuluiksi sen tilikauden tuloslaskelmaan, johon ne kohdistuvat. Siltä osin kuin etuuspohjaisesta eläkejärjestelystä aiheutuu eläkevelvoite, siitä on kirjattu eläkevastuuvelka. Jos etuuspohjaisesta eläkejärjestelystä aiheutuu saaminen, se kirjataan taseen siirtosaamisiin.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä eläkekustannukset määritetään käyttäen ennakoituun etuoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää. Eläkevelan määrä on laskettu siten, että tulevien eläkevelvoitteiden tilinpäätöspäivän nykyarvosta on vähennetty eläkejärjestelyyn kuuluvien varojen tilinpäätöspäivän käypä arvo. Eläkevelvoitteet kirjataan kuluksi henkilöiden työssäoloajalle vakuutusmatemaatikoiden suorittamien laskelmien perusteella. Näistä eläkevelvoitteista aiheutuvat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan järjestelyn piiriin kuuluvien työntekijöiden keskimääräisen jäljellä olevan työajan aikana, siltä osin kuin se ylittää 10 % järjestelyn etuuspohjaisten eläkevelvoitteiden nykyarvosta tai tätä suuremmasta järjestelyyn kuuluvien varojen käyvästä arvosta. Diskonttauskorkona on käytetty juoksuajaltaan eläkevastuuta lähinnä vastaavien, vähäiseen riskiluokkaan kuuluvien rahoitusarvopapereiden korkoa.

Johdon palkitsemisohjelmat

Johdon palkitsemisohjelmien kulut kirjataan tuloslaskelmaan henkilöstökuluiksi sinä ajankohtana, jolloin kulut ovat muodostuneet.

VARAUKSET

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisempaan tapahtumaan perustuva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja on

todennäköistä, että vastuusta vapautuminen edellyttää taloudellista suoritusta tai aiheuttaa taloudellisen menetyksen ja vastuun määrä pystytään arvioimaan luotettavasti. Varaukset liittyvät takuuvarauksiin, tappiollisiin töihin tai sopimuksiin, maisemointi- ja muihin ympäristövastuisiin, jotka pääsääntöisesti realisoituvat alkavalla tai sitä seuraavalla tilikaudella, ja joiden diskonttaamisella ei ole olennaista vaikutusta tilinpäätöksen oikeellisuuteen.

Rakentamisessa takuuvaraukset lasketaan takuukulujen aikaisempina tilikausina toteutuneen tason perusteella ja kirjataan, kun valmis projekti tuloutetaan tuloslaskelmaan. Mikäli konserni saa hyvityksen kuluista, joihin on varauduttu, sopimuksen perusteella aliurakoitsijalta tai materiaalin toimittajalta, kirjataan tulevasta korvauksesta saaminen, kun se on käytännöllisesti katsoen varma.

Tappiollisista töistä tai sopimuksista kirjataan varaus, kun velvoitteiden täyttämiseksi vaadittavat sopimuksen edellyttämät menot ylittävät sopimuksesta saatavat hyödyt.

Maisemointivaraus kirjataan maa-ainesten käytön mukaisesti maisemointivelvoitteen realisoitumisperusteella niistä kohteista, joissa sopimuksiin sisältyy kyseinen velvoite.

Perustajaurakoinnin kymmenvuotisvastuut on esitetty varauksina tilinpäätöksessä siltä osin kuin niiden toteutumista pidetään todennäköisenä.

TULOVEROT

Konsernituloslaskelman verokuluihin kirjataan konserniyhtiöiden tilikauden verotettavan tuloksen perusteella lasketut suoriteperusteiset verot, aikaisempien tilikausien verojen oikaisut sekä laskennallisen verovelan ja -saamisen muutos. Suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin liittyvä verovaikutus kirjataan vastaavasti osaksi omaa pääomaa.

Laskennallisen veron muutos lasketaan kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välisestä väliaikaisesta jaksotuserosta käyttäen joko tilinpäätöshetkellä voimassa olevaa verokantaa tai myöhemmin voimaantulevaa, mutta tiedossa olevaa verokantaa. Laskennallista verovelkaa ei kuitenkaan kirjata, kun kyseessä on alun perin kirjanpitoon merkittävä omaisuuserä tai velka, joka ei ole syntynyt liiketoimintojen yhdistämisestä, eikä sen kirjaaminen vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon liiketoimen toteutumisajankohtana. Laskennallinen verosaaminen kirjataan vain siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää. Merkittävimmät jaksotuserot syntyvät tilinpäätössiirroista, rakennusprojektien tuloutuskäytännöstä, käyttöomaisuuden sisäisistä myyntivoitoista, rahoitusleasingjärjestelyistä, varauksista, käyttämättömistä verotuksellisista tappioista, yrityshankintojen yhteydessä tapahtuneista käypiin arvoihin arvostamisesta ja eläkevelvoitteista.

Verotuksessa vähennyskelpoiset vahvistetut tappiot on otettu huomioon verosaamisena siinä määrin kuin yhtiö pystyy niitä todennäköisesti hyödyntämään lähitulevaisuudessa. Verotuksessa vähennyskelvottomasta liikearvosta ei kirjata laskennallista veroa siltä osin, kuin ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa. Tytäryritysten jakamattomista voittovaroista kirjataan laskennallinen verovelka vain silloin, jos veronmaksun voidaan katsoa realisoituvan ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

OSINGONJAKO

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottama osingonmaksu kirjataan jakokelpoisen oman pääoman vähennykseksi vasta yhtiökokouksen hyväksynnän jälkeen.

OSAKEKOHTAINEN TULOS

Laimentamaton osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto kauden aikana ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla. Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa osakkeiden lukumäärän painotetussa keskiarvossa otetaan huomioon kaikkien laimentavien potentiaalisten kantaosakkeiden osakkeiksi muuttamisesta johtuva laimentava vaikutus.

OMAT OSAKKEET

Jos yhtiö tai sen tytäryhtiöt hankkivat yhtiön omia osakkeita, vähennetään yhtiön omaa pääomaa määrällä, joka muodostuu maksetusta vastikkeesta lisättynä transaktiomenoilla verojen jälkeen, kunnes omat osakkeet mitätöidään. Jos ostetut omat osakkeet myydään edelleen tai lasketaan uudelleen liikkeelle, saatu vastike merkitään omaan pääomaan. Yhtiön omien oman pääoman ehtoisten instrumenttien ostosta, myynnistä, liikkeeseenlaskusta tai mitätöinnistä ei kirjata voittoa tai tappiota.

JOHDON HARKINTA JA ARVIOT

Harkinnan ja arvioiden käyttö

Tilinpäätöstä laatiessaan yhtiön johto on joutunut tekemään tulevaisuuteen kohdistuvia kirjanpidollisia arvioita ja oletuksia sekä tekemään harkintaan perustuvia päätöksiä tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Nämä arviot ja päätökset vaikuttavat raportointikaudella kirjattavien varojen, velkojen, tuottojen ja kulujen määriin sekä esitettyihin ehdollisiin eriin. Arviot ja oletukset perustuvat historialliseen kokemukseen ja muihin perusteltavissa oleviin oletuksiin, joiden uskotaan olevan järkeviä olosuhteissa, joissa tilinpäätökseen merkittyjä eriä on arvioitu. Alla on esitetty tietoa keskeisistä johdon harkintaa

ja arvioita vaativista tilinpäätöksen osa-alueista.

Yhtiön johto on joutunut käyttämään harkintaa määrittäessään aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden taloudellisia vaikutusaikoja ja luokitellessaan vuokrasopimuksia rahoitusleasingsopimuksiin ja muihin vuokrasopimuksiin. Tilinpäätöspäivän arviot ja tulevaisuutta koskevat oletukset liittyvät pääosin valmistusasteen mukaiseen osatuloutukseen, varausten kirjaamiseen, hankittujen yritysten omaisuuserien arvostukseen ja niiden realisoitavuuteen, työsuhde-etuuksissa käytettäviin laskentatekijöihin, arvonalentumisten testauksessa käytettäviin ennusteisiin ja oletuksiin sekä laskennallisten verosaamisten hyödyntämiseen tulevaisuudessa syntyvää verotettavaa tuloa vastaan.

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden taloudelliset vaikutusajat

Johto käyttää harkintaa määritellessään ja tarkistaessaan tuotantohyödykkeiden taloudellisia vaikutusaikoja ja poistomenetelmiä. Taloudellista vaikutusaikaa määritettäessä huomioidaan tuotannollisen hyödykkeen käyttötarkoitus, hyödykkeen käytöstä johtuva kuluminen, korjaus- ja huoltotöiden vaikutukset, hyödykkeen teknisen käytettävyyden aika, sekä mahdollisista sopimuksista, esimerkiksi vuokrasopimuksista, aiheutuvat rajoitteet, velvoitteet ja jäännösarvo.

Vuokrasopimukset, joissa konserni on vuokralle ottajana

Johto on joutunut käyttämään harkintaa luokitellessaan vuokrasopimukset rahoitusleasingsopimuksiin ja muihin vuokrasopimuksiin. Vuokrasopimusten luokittelu tehdään rahoitusleasingsopimusten määrittelyssä käytettyjen ja yleisesti hyväksyttyjen normien mukaan, ja se perustuu sopimuksen tosiasialliseen sisältöön. Rahoitusleasingsopimuksen määritelmän mukaan sopimuksella siirretään hyödykkeen taloudelliset tuotot ja riskit olennaisilta osin hyödykkeen käyttäjälle. Tarkastelu tehdään aina sopimuksen alkamisajankohtana. Sopimusehtojen muuttamisesta voidaan sopia vuokralle antajan kanssa, jolloin sopimus voidaan joutua luokittelemaan uudelleen. Arvioissa mahdollisesti tapahtunut muutos, esimerkiksi vähimmäisvuokrien nykyarvon suhteellinen muutos käypään arvon verrattuna, ei johda uudelleenluokitteluun.

Rakennushankkeiden osatuloutus

Konsernissa noudatetaan pitkäaikaisten rakennusprojektien tuloutuksessa osatuloutusperiaatetta, jonka mukaan rakennushankkeet tuloutetaan niiden valmistusasteen mukaisesti. Projektien valmistusaste lasketaan toteutuneiden kustannusten suhteena arvioituihin kokonaiskustannuksiin. Hankkeen toteutuneisiin kustannuksiin sisältyvät vain ne menot, jotka vastaavat suoritettua työtä. Hankkeen valmiiksi saattamisesta syntyvien kokonaiskustannusten luotettava määrittäminen edellyttää johdon arviota. Kaikki hankkeen kustannukset ovat yksilöityjä ja mahdollisimman luotettavasti määriteltyjä, jotta niiden vertaaminen aiempiin arvioihin on mahdollista. Mikäli johto ei kykene arvioimaan kokonaistulosta luotettavasti, rakennushanketta tuloutetaan tilikaudella ilman katetta. Tuottoja voidaan kirjata vain siihen määrään asti kuin hankkeen toteutuneita kustannuksia vastaavan määrän arvioidaan olevan kerrytettävissä. Mikäli johdon arvion mukaan rakennushanke on tappiollinen eli kokonaismenot ylittävät kokonaistulot, tappio kirjataan kuluksi välittömästi.

Varausten kirjaaminen tilinpäätökseen

Johto arvioi käytettävissä olevan historiatiedon perusteella, onko todennäköistä, että olemassa olevan velvoitteen täyttäminen aiheuttaa taloudellista hyötyä ilmentävien voimavarojen siirtymisen pois yrityksestä. Jos edellä mainittu ehto täyttyy ja jos velvoitteen toteutumisajankohta ja lopullinen määrä on luotettavasti arvioitavissa, velvoite kirjataan tilinpäätökseen varauksena.

Hankintamenon kohdistaminen

Ostetun tytäryrityksen osakkeiden hankintameno kohdistetaan yksilöitävissä oleville varoille ja veloille niiden käyvän arvon perusteella. Käyvän arvon määrityksessä johto käyttää omaan kokemukseensa perustuvien arvioiden lisäksi tarvittaessa apunaan kyseessä olevien tase-erien erityisasiantuntijoita. Johdon käsityksen mukaan tehdyt arviot ja oletukset ovat riittävän tarkkoja tase-eriin liittyvien rahavirtojen oikeellisuuden takaamiseksi.

Työsuhde-etuudet

Johdon arviota edellyttäviä työsuhde-etuuksiin liittyvien velvoitteiden laskennassa käytettäviä tekijöitä kytkeytyy mm. etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin kuuluvien varojen odotetun tuoton arviointiin, tilikauden eläkekulun ja eläkevelvoitteen laskennassa käytetyn diskonttokoron määrittämiseen, palkkatason tulevan kehityksen ennustamiseen, eläkkeiden korotusoletukseen, oletuksiin henkilöstön palvelusaikojen pituuksista ja inflaatiokehitykseen.

Arvonalentumisen testaaminen

Omaisuuserien kirjanpitoarvo tarkistetaan arvonalentumisten varalta testeillä, jotka tehdään kerran vuodessa ja aina silloin, kun voidaan päätellä siihen olevan tarvetta. Liikearvot kohdistetaan järkevällä ja johdonmukaisella tavalla rahavirtaa tuottaville yksiköille. Rahavirtaa tuottavan yksikön liiketoiminnasta kerrytettävissä oleva rahamäärä perustuu arvonalennustesteissä käyttöarvolaskelmiin, joissa käytettyjen ennustettujen rahavirtojen perustana ovat yritysjohdon vahvistamat tietyn aikajakson kattavat tulossuunnitelmat sekä muut perusteltavissa olevat arviot toimialan ja rahavirtaa tuottavan yksikön

tulevaisuudennäkymistä. Arvonalentumisen testauksiin liittyen johto joutuu arvioimaan, onko omaisuuserän markkina-arvo pienentynyt tilikauden aikana, onko toimintaympäristössä tapahtunut merkittäviä haitallisia muutoksia, joudutaanko käyttöarvolaskelmissa sovellettavaa diskonttokorkokantaa muuttamaan, tai onko yrityksen nettovarallisuuden kirjanpitoarvo korkeampi kuin sen markkina-arvo. Näiden ja muiden mahdollisten yrityksen sisä- ja ulkopuolisten indikaattorien pohjalta johdon tulee jatkuvasti arvioida, onko tarvetta suorittaa omaisuuserille ylimääräisiä arvonalennustestauksia vuotuisten testien välillä. Liikearvon alentumistestaukseen liittyvistä arvioista ja oletuksista kerrotaan tarkemmin tilinpäätöksen liitetietiedoissa.

Verot

Johdon olennaisin arvio kohdistuu laskennallisten verosaamisten kirjaamisperusteisiin. Verotuksessa vähennyskelpoisen väliaikaisen eron purkautuminen aiheuttaa verotettavan tulon pienenemisen tulevilla tilikausilla. Yleisin vähennyskelpoinen väliaikainen ero verotuksen ja kirjanpidon välillä on verotuksessa vahvistettu tappio. Johto joutuu arvioimaan, kertyykö tulevaisuudessa riittävästi verotettavaa tuloa, jota vastaan käyttämättömiä verotustappioita voidaan käyttää. Laskennallinen verosaaminen kirjataan tappioista vain siihen määrään asti kuin tulevina tilikausina on arvioitu syntyvän tuloja, joita vastaan yhtiö kykenee vähentämään verotustappionsa.

Arviot perustuvat johdon parhaaseen näkemykseen, mutta on mahdollista, että toteumat poikkeavat tilinpäätöksessä käytetyistä arvioista.

UUDET STANDARDIT JA TULKINNAT

Vuonna 2009 voimaan tulleet standardit ja tulkinnat

– IAS 1 (uudistettu) Tilinpäätöksen esittäminen. Standardin muutoksen tarkoituksena on parantaa tilinpäätöksen käyttäjien mahdollisuuksia analysoida ja vertailla tilinpäätöslaskelmissa annettavia tietoja muun muassa erottamalla yrityksen omassa pääomassa tapahtuvat muutokset, jotka liittyvät liiketoimiin yrityksen omistajien kanssa muista oman pääoman muutoksista. Omistajiin liittymättömät muutokset esitetään laajassa tuloslaskelmassa. Muutos vaikuttaa ainoastaan tilinpäätöksen esittämiseen.

– IFRS 8 Toimintasegmentit. Standardi edellyttää, että esitettävät segmenttitiedot perustuvat sisäiseen, johdolle toimitettavaan segmenttiraportointiin. Lemminkäinen raportoi segmenttitiedot tilikauden 2009 alusta IFRS 8 -standardin mukaisesti. Standardin käyttöönotolla ei ole vaikutusta Lemminkäinen-konsernin toimintasegmenttien lukumäärään tai niiden rakenteeseen, mutta se muuttaa segmenttitietoja. Standardilla ei ole vaikutusta maantieteellisiin segmenttitietoihin.

Johdolle raportoitavat segmenttitiedot on pääsääntöisesti laadittu samoilla laskentaperiaatteilla kuin konsernitilinpäätös. Segmenttiraportoinnissa ei huomioida laskennallisia eriä. Tällaisia eriä ovat muun muassa rahoitusleasingillä hankittujen hyödykkeiden poistot ja maksuista erotetut korot sekä takuuvaraukset ja realisoitumattomat johdannaisvoitot tai -tappiot. Rahoitusleasingjärjestelyt on käsitelty johdon segmenttiraportoinnissa tavallisina vuokrasopimuksina, mikä poikkeaa IFRS-tilinpäätöksen laadintaperiaatteista. Osakkuusyritykset yhdistellään segmenttiraportoinnissa omistusosuuden suhteessa rivi-riviltä -menetelmällä. IFRS-tilinpäätöksessä osakkuusyritykset yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Segmenttiraportoinnissa segmenttien välistä myyntiä ei kohdisteta segmenteille sen vähäisyyden vuoksi eikä sitä raportoida johdolle. Segmenttiraportoinnin vertailutiedot vuodelta 2008 on julkaistu erillisessä tiedotteessa 5.5.2009.

– IAS 23 (uudistettu) Vieraan pääoman menot. Standardin muutos edellyttää ehdot täyttäviin hyödykkeisiin liittyvien vieraan pääoman menojen aktivoimista osaksi hyödykkeen hankintamenoa. Näiden menojen kirjaaminen suoraan kuluksi kielletään. Konserni aktivoi 1.1.2009 alkaen vieraan pääoman menot ehdot täyttävissä hankkeissa ja osatuloutusprojekteissa. Standardin siirtymäsäännösten mukaisesti vertailutietoja ei ole oikaistu.

Tehdyn selvityksen perusteella seuraavilla tulkinnoilla ja standardeilla ei ole olennaista vaikutusta Lemminkäinen-konsernin vuositilinpäätökseen: IAS 32 (muutos), IFRS 2, IFRS 7 (muutos), IFRIC 11, IFRIC 13, IFRIC 14 ja IFRIC 16.

Vuonna 2010 voimaan tulevat standardit ja tulkinnat

IASB on julkistanut alla luetellut standardit ja tulkinnat, jotka tulevat voimaan vuonna 2010 tai myöhemmin. Konserni on päättänyt olla soveltamatta näitä ennenaikaisesti ja ottaa ne käyttöön vasta tulevina tilikausina.

– IFRIC 15 Kiinteistöjen rakentamissopimukset. Lemminkäinen noudattaa 1.1.2010 alkaen EU:n komission heinäkuussa 2009 vahvistamaa IFRIC 15 -tulkintaohjetta Kiinteistöjen rakentamissopimukset. Tulkinnassa ohjeistetaan, milloin kiinteistöjen rakentamisesta aiheutuvat tuotot kirjataan luovutuksen mukaan, ja milloin tuloutusperiaatteena voidaan käyttää osatuloutusta. Lemminkäinen-konsernissa tulkintaohjeen vaikutus kohdistuu erityisesti asuntorakentamisen perustajaurakoinnin tuloutukseen, joka vuoden 2010 alusta alkaen muuttuu osatuloutuksesta luovutuksen mukaiseksi. Uusien laskentaperiaatteiden mukaiset tilikauden 2009 vertailuluvut julkistetaan ennen vuoden 2010 ensimmäisen osavuosikatsauksen julkistamista. Tämän tulkinnan käyttöönotto pienentää yhtiön avaavan taseen 1.1.2009 omaa pääomaa noin 5 miljoonalla eurolla.

– IFRIC 12 Service Concession Arrangements. Palvelusopimukset julkisen sektorin kanssa. Tulkinta koskee sopimusjärjestelyjä, joissa yksityinen taho osallistuu julkisten palveluiden kehittämiseen, rahoittamiseen, toteuttamiseen tai infrastruk-

tuurin ylläpitoon. EU hyväksyi tulkinnan maaliskuussa 2009, ja sitä on sovellettava viimeistään 29.3.2009 alkaneella tilikaudella.

– IFRS 3 (uudistettu) Liiketoimintojen yhdistäminen. Uudistettu standardi edellyttää edelleen hankintamenomenetelmän käyttöä yritysten yhteenliittymien käsittelyssä, kuitenkin eräillä merkittävillä muutoksilla. Esimerkiksi kaikki yritysten hankkimiseen liittyvät maksut tulee kirjata käypään arvoon hankinta-ajankohtana ja eräät ehdolliset vastikkeet arvostetaan hankinnan jälkeen käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Liikearvo voidaan laskea perustuen emoyhtiön osuuteen nettovarallisuudesta tai se voi sisältää vähemmistöosuudelle kohdistetun liikearvon. Kaikki transaktiomenot kirjataan kuluksi. EU hyväksyi standardin kesäkuussa 2009, ja sitä on sovellettava viimeistään 30.6.2009 alkaneella tilikaudella.

– IAS 27 (uudistettu) Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös. Uudistetun standardin mukaan määräysvallattomien omistajien kanssa toteutuneiden liiketoimien vaikutukset on kirjattava omaan pääomaan, jos määräysvalta ei muutu, eikä näistä liiketoimista synny enää liikearvoa tai voittoja ja tappioita. Standardissa ohjeistetaan myös kirjanpitokäsittelyä tilanteessa, jossa määräysvalta menetetään. Mahdollinen jäljelle jäävä omistusosuus arvostetaan käypään arvoon, ja voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. EU hyväksyi standardin kesäkuussa 2009, ja sitä on sovellettava viimeistään 30.6.2009 alkaneella tilikaudella.

– IFRIC 16 Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaukset. Nykyisellään IAS 39 -standardi sisältää vain suppean ohjeistuksen ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojauslaskennasta. Tulkinnassa ohjeistetaan mm. siitä, millainen suojauslaskennan kohteena oleva valuuttakurssiriski voi olla, missä konserniyhtiössä suojausinstrumentti voi olla ja miten valuuttakurssivoitot tai -tappiot kirjataan luovuttaessa ulkomaisesta nettosijoituksesta. EU hyväksyi tulkinnan kesäkuussa 2009, ja sitä on sovellettava viimeistään 30.6.2009 alkaneella tilikaudella. Standardilla ei tule olemaan olennaista vaikutusta Lemminkäinen-konsernin tilinpäätöksiin.

– IFRS 2 (muutos) Osakeperusteiset maksut – käteisvaroina maksettavat konsernin osakeperusteiset liiketoimet (Group Cash-settled Share-based Payment Transactions). Standardimuutoksella muutetaan standardin soveltamisalaa ja osakeperusteisten maksujen määritelmää sekä lisätään ohjeistusta osakeperusteisten maksujen käsittelystä konserniyhtiöiden erillistilinpäätöksissä. Muutoksella tulkintojen IFRIC 8 IFRS 2:n soveltamisala ja IFRIC 11 IFRS 2 – Konserniyhtiöiden osakkeita ja omia osakkeita koskeva liiketoimet sisältö on siirretty standardiin, minkä johdosta kumpikin tulkinta poistetaan. Muutos tuli voimaan 1.1.2010 tai sen jälkeen alkavalta tilikaudelta. EU ei ole vielä hyväksynyt muutosta. Standardilla ei tule olemaan olennaista vaikutusta Lemminkäinen-konsernin tilinpäätöksiin.

– IAS 39 (muutos) Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen – suojauslaskennan kohteet (Eligible hedged items). Muutoksilla selvennetään mm. osittaiseen suojaukseen liittyviä laskentakysymyksiä sekä inflaatioriskin suojausta. EU hyväksyi muutoksen 15.9.2009, ja sitä on sovellettava viimeistään 29.3.2009 alkaneella tilikaudella. Standardilla ei tule olemaan olennaista vaikutusta Lemminkäinen-konsernin tilinpäätöksiin.

– IFRS 5 (muutos) Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot. Kun tytäryhtiö on määritelty myytävänä olevaksi, kaikki tytäryhtiön varat ja velat käsitellään IFRS 5 -standardin mukaisesti myytävänä olevina, vaikka emoyhtiölle jäisi myynnin jälkeen tytäryhtiöstä vähemmistöosuus. Standardia on sovellettava viimeistään 1.7.2009 alkaneella tilikaudella. Standardilla ei tule olemaan olennaista vaikutusta Lemminkäinen-konsernin tilinpäätöksiin.

– IFRIC 17 Muiden kuin käteisvarojen jakaminen omistajille (Distributions on Non-cash Assets to Owners). Tulkinnan mukaan muuna kuin rahana jaettava osinko (tai pääomanpalautus) tulee arvostaa käypään arvoon. Osinko kirjataan käypään arvoon velaksi, kun jako ei ole enää yhtiön määräysvallassa. Jaettavien varojen kirjanpitoarvon ja velan käyvän arvon erotus kirjataan tulosvaikutteisesti osingon maksuhetkellä. EU hyväksyi tulkinnan 26.11.2009 ja sitä on sovellettava viimeistään 31.10.2009 alkaneella tilikaudella. Standardilla ei tule olemaan olennaista vaikutusta Lemminkäinen-konsernin tilinpäätöksiin.

– IFRIC 18 Omaisuuserien siirrot asiakkailta (Transfers of Assets from Customers). Tulkinta ohjeistaa omaisuuseräksi kirjaamisen edellytyksiä tilanteissa, joissa yritys vastaanottaa asiakkaalta omaisuuserän, jota käytetään tuotteen tai palvelun toimittamiseksi asiakkaalle. Tulkinnan mukaan käyttöön saatu omaisuuserä tulee kirjata taseeseen, mikäli yrityksellä on siihen määräysvalta. Vastaeräksi kirjattu velka kirjataan tuotoiksi tuotteiden tai palvelun toimituksen mukaisesti. EU hyväksyi tulkinnan 27.11.2009 ja sitä on sovellettava viimeistään 31.10.2009 alkaneella tilikaudella. Standardilla ei tule olemaan olennaista vaikutusta Lemminkäinen-konsernin tilinpäätöksiin.

– IFRS 5 (muutos) Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot. Kun tytäryhtiö on määritelty myytävänä olevaksi, kaikki tytäryhtiön varat ja velat käsitellään IFRS 5 -standardin mukaisesti myytävänä olevina, vaikka emoyhtiölle jäisi myynnin jälkeen tytäryhtiöstä vähemmistöosuus. EU hyväksyi standardimuutoksen tammikuussa 2009. Sitä on sovellettava viimeistään 1.7.2009 alkaneella tilikaudella. Standardilla ei tule olemaan olennaista vaikutusta Lemminkäinen-konsernin tilinpäätöksiin.

– IFRS 2 (muutos) Osakeperusteiset maksut. Liiketoiminnan sijoittaminen yhteisyritykseen tai yhteisessä määräysvallassa olevaan yritykseen ei ole IFRS 2 -standardin soveltamisalan piiriin kuuluva liiketoimi. Muutos astui voimaan 1.7.2009, mutta

EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IFRS 5 (muutos) Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot. Myytävänä olevista pitkäaikaisista omaisuuseristä, luovutettavien erien ryhmistä ja lopetetuista toiminnoista esitetään vain IFRS 5 -standardissa vaaditut tiedot. Standardi astui voimaan 1.1.2010, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt muutoksia.

– IFRS 8 (muutos) Toimintasegmentit. Segmentin varat ja velat tulee esittää vain, jos ne ovat mukana luvuissa, joita yrityksen ylin operatiivinen päätöksentekijä käyttää. Muutos astui voimaan 1.1.2010, mutta. EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IAS 1 (muutos) Tilinpäätöksen esittäminen. Velkakirjan ehto, jonka mukaan velka voidaan milloin tahansa velkojan vaatiessa maksaa oman pääoman ehtoisilla instrumenteilla, ei vaikuta velan luokitteluun lyhyt- tai pitkäaikaiseksi eräksi. Muutos astui voimaan 1.1.2010, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IAS 7 (muutos) Rahavirtalaskelmat. Investoinneista aiheutuvina rahavirtoina voidaan esittää vain ne, jotka liittyvät taseeseen aktivoituihin omaisuuseriin. Muutos astui voimaan 1.1.2010, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IAS 17 (muutos) Vuokrasopimukset. Erityinen ohjeistus maan vuokrauksen osalta on poistettu. Maan vuokraukseen sovelletaan jatkossa standardin yleisperiaatteita. Muutos astui voimaan 1.1.2010, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IAS 18 (muutos) Tuotot. Standardin liitteeseen on lisätty ohjeistusta sen tunnistamiseksi, onko yritys päämies vai agentti. Agentti voi kirjata tuotoiksi ainoastaan komission osuuden. Muutos astui voimaan heti sen julkaisusta vuonna 2009, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IAS 36 (muutos) Omaisuuserien arvon alentuminen. Suurin yksikkö, jolle voidaan kohdistaa liiketoimintojen yhdistämisessä kirjattua liikearvoa, on IFRS 8 Toimintasegmentit -standardin mukainen toimintasegmentti ennen toimintasegmenttien mahdollista yhdistämistä raportoitavaksi toimintasegmentiksi. Muutos astui voimaan 1.1.2010, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IAS 38 (muutos) Aineettomat hyödykkeet. Mikäli liiketoimintojen yhdistämisessä hankittu aineeton hyödyke on yksilöitävissä vain toisen aineettoman hyödykkeen kanssa, tällainen aineettomien hyödykkeiden ryhmä saadaan kirjata taseeseen yhtenä omaisuuseränä, mikäli hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika on samanlainen. Muutos astui voimaan 1.7.2009, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IAS 39 (muutos) Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen. Lainan ennakkolyhennysoptiota pidetään kytkettynä johdannaisena, joka liittyy läheisesti lainaan (pääsopimukseen), kun toteutushintana maksetaan velkojalle korkeintaan jäljellä olevaa laina-aikaa vastaavan koron nykyarvo. Muutos astui voimaan 1.1.2010, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IAS 39 (muutos) Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen. Standardin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät liiketoimintojen yhdistämisissä tehdyt sopimukset ostaa tai myydä hankinnan kohde tulevaisuudessa vain silloin, kun nämä sopimukset ovat sitovia termiinejä eivätkä esimerkiksi optioita. Muutos astui voimaan 1.1.2010, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IAS 39 (muutos) Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen. Voitot ja tappiot rahavirran suojauksesta tulee siirtää tuloslaskelmaan luokittelun muutoksena johtuvana oikaisuna samalla kaudella kuin suojauksen kohteena olevat rahavirrat tapahtuvat. Muutos astui voimaan 1.1.2010, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IFRIC 9 (muutos) Kytkettyjen johdannaisten uudelleenarviointi. Tulkintaa ei sovelleta yhteisessä määräysvallassa olevien yritysten hankintojen tai yhteisyrityksen perustamisen yhteydessä. Muutos astui voimaan 1.1.2010, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

– IFRIC 16 (muutos) Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaukset. Konsernissa millä tahansa konserniyhtiöllä voi olla nettosijoitukseen liittyvä suojausinstrumentti. Muutos astui voimaan 1.7.2009, mutta EU ei ole vielä hyväksynyt sitä.

IFRS-tilinpäätösstandardien uusien tulkintojen vaikutukset tulevaisuudessa

– IAS 24 (uudistettu) Lähipiiriä koskevat tiedot tilinpäätöksessä. Uudistuksen tarkoituksena on selventää ja yksinkertaistaa lähipiirin määritelmää. Lisäksi muutoksella helpotetaan tiettyjen valtion määräysvallassa olevien yritysten raportointivaatimuksia. Uudistettu standardi tulee voimaan 1.1.2011 tai sen jälkeen alkavalta tilikaudelta. EU ei ole vielä hyväksynyt uudistettua standardia.

– IAS 32 (muutos) Rahoitusinstrumentit: esittämistapa – Osakeantien, optioiden ja merkintäoikeuksien luokittelu (Classification of Rights Issues). Muutos koskee valuuttamääräisten osakeantien, optioiden tai merkintäoikeuksien luokittelua. Jatkossa valuuttamääräiset osakeannit, optiot tai merkintäoikeudet voidaan tietyin ehdoin luokitella omaksi pääomaksi eikä johdannaisinstrumenteiksi kuten aikaisemmin. Muutos tuli voimaan 1.2.2010 ja sitä on sovellettava sen jälkeen alkavalta tilikaudelta. EU ei ole vielä hyväksynyt muutosta.

– IFRIC 14 ja IAS 19 (muutos) Etuuspohjaisesta järjestelystä johtuvan omaisuuserän yläraja, vähimmäisrahastointivaatimukset ja näiden välinen yhteys. Tulkintaa tehtiin muutos, jolla poistetaan tarkoitukseton laskentakäsittely tilanteessa, jossa vähimmäisrahastointivaatimuksen kattamiseksi suoritetaan ennenaikaisia maksuja. Muutos tulee voimaan 1.1.2011 tai sen jälkeen alkavalta tilikaudelta. EU ei ole vielä hyväksynyt tulkinnan muutosta.

– IFRIC 19 Rahoitusvelkojen muuttaminen oman pääoman ehtoisiksi instrumenteiksi (Extinguishing Financial Liabilities

with Equity Instruments). Tulkinta käsittelee rahoitusvelkojen muuttamista oman pääoman ehtoisiksi instrumenteiksi. Muuttamista käsitellään pääsääntöisesti velkojen takaisinmaksuna. Rahoitusvelan kirjanpitoarvon ja oman pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo kirjataan tulosvaikutteisesti. Tulkinta tulee voimaan 1.7.2010 tai sen jälkeen alkavalta tilikaudelta. EU ei ole vielä hyväksynyt tulkintaa.

– IFRS 9 Rahoitusinstrumentit, osa 1 (Financial Instruments). IFRS 9 -standardi tulee vaiheittain korvaamaan kokonaan nykyisen IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin. Standardin ensimmäinen julkaistu osio käsittelee rahoitusvarojen luokittelua ja kirjaamista. Uudessa standardissa rahoitusvarat, jotka ovat velkainstrumentteja, arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen jälkeen joko jaksotettuun hankintamenoon tai käypään arvoon riippuen yrityksen rahoitusvarojen hallinnan liiketoimintamallista ja rahoitusvarojen sopimusperusteisista kassavirroista. Oman pääoman ehtoiset rahoitusvarat arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen jälkeen käypään arvoon. Nyt julkistettu osio tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.1.2013. EU ei ole vielä hyväksynyt standardia.

1 TIETOJA TOIMIALARYHMITTÄIN

Lemminkäinen-konsernin päätoimialat ovat talonrakentaminen, infrarakentaminen, talotekniikka ja rakennustuotteet. Toimialojen ulkopuoliset toiminnot on raportoitu kohdassa kohdistamattomat erät.

Talonrakentaminen (Lemminkäinen Talo Oy)

Toimintaan kuuluvat asuntorakentaminen, liike- ja toimitilarakentaminen, teollisuus- ja logistiikkarakentaminen, televerkkorakentaminen sekä urheilu- ja vapaa-ajanrakentaminen.

Infrarakentaminen (Lemminkäinen Infra Oy)

Toimintaan kuuluvat tie-, katu- ja rataverkoston rakentaminen ja ylläpito sekä kallio-, insinööri- ja pohjarakentaminen. Yhtiöllä on oma asfaltti-, betoni- ja kiviainestuotanto.

Talotekniikka (Tekmanni Oy)

Yhtiön toimialueet ovat talotekniikka, kiinteistötekniikka ja teollisuuspalvelut. Yhtiö suorittaa asennus-, urakointi-, huolto- ja ylläpitopalveluja.

Rakennustuotteet

Lemminkäinen Rakennustuotteet myy ja urakoi katto- ja vedeneristystuotteita, betoni- ja luonnonkivituotteita sekä urheilu- ja ympäristörakentamisen tuotteita.

Kohdistamattomat erät

Tuloslaskelman kohdistamattomat erät sisältävät konsernin jakamattomia kuluja. Kohdistamattomat varat sisältää pääasiassa rahoitussaamisia.

Segmenttiraportointi

IFRS 8 Toimintasegmentit -standardi edellyttää, että esitettävät segmenttitiedot perustuvat sisäiseen, johdolle toimitettavaan segmenttiraportointiin. Lemminkäinen-konsernissa standardin mukaisella johdolla tarkoitetaan Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtajaa, joka on ylin operatiivinen päätöksentekijä. Segmenttiraportoinnissa esitetään liikevaihto, poistot, liikevoitto, rahoituserät ja tulos ennen veroja sekä varoina käyttöomaisuus, vaihto-omaisuus ja myyntisaamiset. Luvut raportoidaan johdolle tuhannen euron tarkkuudella.

Raportoitavat segmenttitiedot on pääsääntöisesti laadittu samoilla laskentaperiaatteilla kuin konsernitilinpäätös. Segmenttiraportoinnissa ei huomioida laskennallisia eriä. Tällaisia eriä ovat muun muassa rahoitusleasingillä hankittujen hyödykkeiden poistot ja maksuista erotetut korot sekä takuuvaraukset ja realisoitumattomat johdannaisvoitot tai -tappiot. Rahoitusleasingjärjestelyt on käsitelty johdon segmenttiraportoinnissa tavallisina vuokrasopimuksina, mikä poikkeaa IFRS-tilinpäätöksen laadintaperiaatteista. Osakkuusyritykset yhdistellään segmenttiraportoinnissa omistusosuuden suhteessa rivi-riviltä-menetelmällä. IFRS-tilinpäätöksessä osakkuusyritykset yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Segmenttiraportoinnissa segmenttien välistä myyntiä ei kohdisteta segmenteille sen vähäisyyden vuoksi eikä sitä raportoida johdolle.

Segmenttien välinen liiketoiminta hinnoitellaan markkinaehtoperiaatteen mukaisesti. Siirtohinnoittelumenetelmänä käytetään pääasiassa kustannusvoittolisämenetelmää, jossa tuotteen tai palvelun siirtohinta määritellään lisäämällä aiheutuviin kustannuksiin tarkoituksenmukainen voittolisä.

1 000 euroa	Talonrakentaminen	Infrarakentaminen	Talotekniikka	Rakennustuotteet	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Segmentit yhteensä	Täsmäytyserät	Konserni yhteensä, IFRS
1.1.-31.12.2009									
Liikevaihto	867 661	789 550	233 805	132 651	10 341	-52 500	1 981 508	-17 066	1 964 442
Poistot	2 552	31 523	773	2 448	818		38 114	-3 856	34 258
Liikevoitto	36 575	25 885	12 226	6 521	-61 662		19 545	3 778	23 323
Rahoitustuotot ja -kulut	-11 925	-9 904	587	-672	-9 305		-31 219	-2 132	-33 351
Tulos ennen veroja	24 650	15 981	12 813	5 849	-70 967		-11 674	1 646	-10 028

Liikevaihdon täsmäytyserät muodostuvat osakkuusyritysten pääomaosuuskäsittelystä -18,0 milj. euroa sekä käsittelyerosta liikevaihtoon ja muihin tuottoihin tehtyjen kirjausten välillä.

Liikevoiton täsmäytyserät muodostuvat henkilöstökuluista 1,3 milj. euroa, rahoitusleasingin IFRS-käsittelystä 3,4 milj. euroa, osakkuusyritysten pääomaosuuskäsittelystä -0,2 milj. euroa ja muista tilinpäätösvienneistä -0,7 milj. euroa.

Rahoituserien täsmäytyserät ovat rahoitusleasingkorkoja -1,7 milj. euroa kurssieroja sekä korkojen jaksotuseroja ja johdannaisten realisoitumattomia voittoja ja tappioita.

1 000 euroa	Talon-rakenta-minen	Infra-rakenta-minen	Talo-tekniikka	Rakennus-tuotteet	Muut toiminnot	Elimi-noinnit	Segmentit yhteensä	Täsmäytys-erät	Konserni yhteensä, IFRS
1.1. - 31.12.2008									
Liikevaihto	1 207 480	920 322	269 899	155 965	13 464	-65 670	2 501 460	-19 702	2 481 758
Poistot	2 900	30 733	814	2 561	869		37 877	-2 986	34 891
Liikevoitto	69 661	26 229	16 337	10 460	-3 318		119 369	3 792	123 161
Rahoitustuotot ja -kulut	-12 979	-9 417	2 169	-519	-7 012		-27 758	-4 371	-32 129
Tulos ennen veroja	56 682	16 812	18 506	9 941	-10 330		91 611	-580	91 031

Liikevaihdon täsmäytyserät muodostuvat osakkuusyritysten pääomaosuuskäsittelystä -17,5 milj. euroa ja segmenttiraportoinnissa liiketoiminnan muista tuotoista liikevaihtoon kirjatuista eristä.

Liikevoiton täsmäytyserät muodostuvat henkilöstökuluista 1,1 milj. euroa, johdannaisten myyntivoitosta 0,8 milj. euroa, rahoitusleasingin IFRS-käsittelystä 3,3 milj. euroa, osakkuusyritysten pääomaosuuskäsittelystä -0,2 milj. euroa ja muista tilinpäätösvienneistä -1,2 milj. euroa.

Rahoituserien täsmäytyserät ovat rahoitusleasingkorkoja -1,5 milj. euroa, kurssieroja sekä korkojen jaksotuseroja ja johdannaisten realisoitumattomia voittoja ja tappioita.

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Varat liiketoimintasegmenteittäin		
Talonrakentaminen	**338 515**	467 454
Infrarakentaminen	**263 061**	294 513
Talotekniikka	**30 495**	32 979
Rakennustuotteet	**46 082**	46 275
Muut toiminnot	**43 570**	41 019
Segmentit yhteensä	**721 723**	882 240
Segmenteille kohdistamattomat varat ja konsernieliminoinnit yhteensä	**311 985**	531 106
Konserni yhteensä, IFRS	**1 033 708**	1 413 346

2 TIETOJA MARKKINA-ALUEITTAIN

Maantieteelliset segmentit

1 000 euroa	Suomi	Muut Pohjoismaat	Itä-Eurooppa ja Baltian maat	Länsi-Eurooppa	Muut maat	Yhteensä
1.1. - 31.12.2009						
Liikevaihto	**1 437 390**	**327 411**	**163 317**	**239**	**36 084**	**1 964 442**
Varat	**756 298**	**142 746**	**103 199**	**1 341**	**30 124**	**1 033 708**
Investoinnit	**25 917**	**11 275**	**4 285**			**41 477**
1.1. - 31.12.2008						
Liikevaihto	1 805 095	323 767	270 650	5 676	76 571	2 481 758
Varat	1 111 493	121 359	140 338	6 181	33 975	1 413 346
Investoinnit	45 768	7 568	6 785		118	60 239

Segmenttien tuotot on esitetty asiakkaiden sijaintipaikan mukaan ja varat niiden maantieteellisen sijaintipaikan mukaan.

3 HANKITUT JA MYYDYT LIIKETOIMINNOT

Hankitut liiketoiminnot

1.1.2009 ostettiin ympäristörakentamiseen erikoistuneen EH-Tekno Oy:n liiketoiminta. Yhtiön toimialueena ovat metalli- ja teräsrakennustyöt sekä urheilu- ja ulkoilualueiden suunnittelu, rakentaminen ja urakointi.

1.9.2009 hankittiin Lødingen Stenindustri AS:n koko osakekanta. Yhtiön toimialana on kiven louhinta ja murskaus.

16.10.2009 hankittiin OÜ Magistraalen koko osakekanta. Yhtiön toimialana on asfalttimassojen valmistus, teiden rakentaminen, korjaus ja huolto sekä tiemerkinnät.

1.3.2008 hankittiin Kokkolan NSA-Rakennus Oy:ltä rakennusliiketoiminta.

5.6.2008 hankittiin Tolarock Oy:n koko osakekanta. Yhtiön toimialana on kalliorakentaminen.

1.10.2008 hankittiin Paavon Betoni Oy:n koko osakekanta. Yhtiön toimialana on valmisbetonin valmistus.

Yhdistetyt tiedot näistä hankinnoista on esitetty seuraavassa taulukossa.

1 000 euroa	Kirjanpitoarvot ennen yhdistämistä 31.12.2009	Kirjatut käyvät arvot yhdistämisen jälkeen 31.12.2009	Kirjanpitoarvot ennen yhdistämistä 31.12.2008	Kirjatut käyvät arvot yhdistämisen jälkeen 31.12.2008
Varat				
Aineelliset hyödykkeet	**1 367**	**2 739**	1 175	2 323
Aineettomat hyödykkeet			400	400
Vaihto-omaisuus	**531**	**531**	1 296	1 596
Lyhytaikaiset saamiset	**334**	**334**	805	805
Rahavarat	**272**	**272**	1 153	1 153
Varat yhteensä	**2 504**	**3 876**	4 829	6 277
Velat				
Laskennalliset verovelat		**384**		376
Korolliset velat	**479**	**479**	647	647
Muut velat	**694**	**694**	119	119
Velat yhteensä	**1 174**	**1 558**	766	1 142
Nettovarat	**1 330**	**2 318**	4 064	5 135
Hankintameno yhteensä	**3 191**	**3 191**	6 000	6 000
Liikearvot yhteensä		**873**		866
Rahavirtavaikutus				
Rahana maksettu kauppahinta		**3 191**		4 030
Hankitun tytäryhtiön rahavarat		**-272**		-1 153
Rahavirtavaikutus		**2 919**		2 877

Ostettujen yhtiöiden koko vuoden liikevaihto vuonna 2009 oli noin 1,3 milj. euroa. Näiden hankintojen vaikutus konsernin katsauskauden liiketulokseen on noin -0,3 milj. euroa. Liiketoimintojen hankinnoilla saavutetaan synergian kautta muodostuvien kustannussäästöjen lisäksi markkinaosuuden lisäystä ja uusia asiakasyhteyksiä, joiden vaikutus on kohdistettu liikearvoon.

Myydyt liiketoiminnot

Konsernilla ei ole IFRS 5 -standardin tarkoittamia myytäviksi luokiteltavia liiketoiminta-alueita katsauskauden päättyessä. Vuoden 2009 aikana konsernissa ei ole myyty liiketoimintoja.

4 PITKÄAIKAISHANKKEITA KOSKEVIA LIITETIETOJA

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Hankkeista valmistusasteen mukaan tilikaudella tuotoiksi kirjatut tulot	**1 178 742**	1 627 183
Keskeneräisten hankkeiden toteutuneet menot ja kirjatut voitot (vähennettynä kirjatuilla tappioilla)	**1 067 646**	1 253 920
Saadut ennakkomaksut (suorittamattomista töistä)	**17 934**	11 649
Hankkeita koskevat bruttosaamiset asiakkailta	**35 034**	55 835
Hankkeita koskevat bruttovelat asiakkaille	**49 065**	66 949
Perustajaurakoinnin vaihto-omaisuus	**32 112**	68 636
Sijoitukset rakenteilla oleviin yhtiöihin	**10 508**	19 734
Velat rakenteilla oleville yhtiöille	**-9 289**	-30 276
Konserniyhtiöissä tehtyjen nettoeliminointien määrä	**8 289**	18 158
Perustajaurakoinnin oman käytön perusteella tilitetty arvonlisävero on vähennetty liikevaihdosta.		
Perustajaurakoinnin oman käytön arvonlisäveron määrä tilikaudella	**24 594**	48 599

5 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

1 000 euroa	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Aineellisten hyödykkeiden myyntivoitot	**2 849**	3 541
Sijoitusten myyntivoitot	**20**	1 076
Vuokratuotot	**721**	1 605
Myyntien ja ostojen suojaustuotot	**664**	766
Muut	**2 836**	5 415
	7 091	12 403

6 LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

1 000 euroa	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntitappiot	**623**	213
Sijoitusten myyntitappiot	**13**	395
Vapaaehtoiset henkilösivukulut	**18 979**	29 101
Vuokrakulut	**30 605**	25 772
Seuraamusmaksu	**54 000**	
Muut	**198 381**	234 496
	302 601	289 978

7 POISTOT JA ARVONALENTUMISET

1 000 euroa	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Poistot aineellisista hyödykkeistä		
Rakennukset ja rakennelmat	**2 408**	2 479
Koneet ja kalusto	**18 884**	19 094
Leasingkoneet ja -kalusto	**9 943**	10 240
Muut aineelliset hyödykkeet	**2 231**	2 139
	33 466	33 952
Poistot aineettomista hyödykkeistä		
ATK-ohjelmien käyttöoikeudet	**652**	777
Muut aineettomat oikeudet	**115**	122
Muut aineettomat hyödykkeet	**25**	40
	791	939
Poistot yhteensä	**34 258**	34 891

Esitetyillä tilikausilla ei ole kirjattu arvonalentumistappioita.

8 TYÖSUHDE-ETUUKSISTA AIHEUTUVAT KULUT JA HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ

1 000 euroa	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	**329 296**	358 052
Eläkekulut	**51 524**	54 746
Muut henkilösivukulut	**26 031**	35 691
	406 850	448 489
Johdon palkat ja palkkiot		
Hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajille maksetut palkat ja palkkiot	**6 143**	6 223

Eläkekuluja selvitetään tarkemmin kappaleessa 21 ja lähipiiriä kappaleessa 31.

	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Henkilöstö keskimäärin		
Toimihenkilöt	**3 067**	3 286
Työntekijät	**5 559**	6 490
	8 626	9 776
Henkilöstö liiketoimintasegmenteittäin		
Talonrakentaminen	**2 356**	3 159
Infrarakentaminen	**3 453**	3 658
Talotekniikka	**1 941**	2 013
Rakennustuotteet	**762**	839
Emoyhtiö	**114**	107
	8 626	9 776

Eläkesitoumukset

Lemminkäinen-konsernin johtoryhmän jäsenillä on mahdollisuus jäädä eläkkeelle 60-vuotiaina. Johtoryhmään kuuluvat Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtaja, talous- ja rahoitusjohtaja, henkilöstöjohtaja, kehitysjohtaja sekä toimialojen johtajat.

9 OSAKKUUSYRITYKSET

1 000 euroa	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Osuus osakkuusyritysten tuloksista		
Osuus osakkuusyritysten voitoista	**1 541**	1 246
Osuus osakkuusyritysten tappioista	**-42**	-2
	1 499	1 244

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Osuudet osakkuusyrityksissä		
Hankintameno 1.1.	**4 626**	4 742
Muuntoero	**619**	-770
Lisäykset	**1 399**	654
Vähennykset	**-100**	
Siirrot erien välillä	**-293**	
Hankintameno 31.12.	**6 251**	4 626

Merkittävimmät osakkuusyritykset

1 000 euroa	Konsernin omistusosuus, %	Varat	Velat	Liikevaihto	Tilikauden tulos
2009					
Finavo Oy, Suomi	**47,5**	**1 483**	**1 459**	**4 050**	**21**
Genvej A/S, Tanska	**50,0**	**237**	**11**	**118**	**-81**
Martin Haraldstad AS, Norja	**50,0**	**4 883**	**1 637**	**4 887**	**784**
Nordasfalt AS, Norja	**50,0**	**11 723**	**6 305**	**23 271**	**2 406**
Ullensaker Asfalt ANS, Norja	**50,0**	**2 946**	**63**	**7 469**	**457**
2008					
Finavo Oy, Suomi	47,5	1 002			
Scandinavian Cement Oy, Suomi	33,3	300			
Genvej A/S, Tanska	50,0	503	72	153	-4
Martin Haraldstad AS, Norja	50,0	3 101	808	4 782	975
Nordasfalt AS, Norja	50,0	7 719	4 956	21 606	1 076
Ullensaker Asfalt ANS, Norja	50,0	2 322	277	8 531	360

10 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

1 000 euroa	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Rahoituskulut		
Korkokulut	**28 171**	33 231
Johdannaisten käyvän arvon muutostappiot	**5 090**	1 517
Valuuttakurssitappiot	**16 149**	11 310
Muut rahoituskulut	**4 686**	4 617
	54 095	50 675
Rahoitustuotot		
Korkotuotot	**3 950**	7 616
Johdannaisten käyvän arvon muutosvoitot	**70**	
Osinkotuotot	**16**	2 616
Valuuttakurssivoitot	**16 618**	8 109
Muut rahoitustuotot	**90**	205
	20 744	18 545
Rahoituskulut, netto	**33 351**	32 130
Nettorahoituskulut liikevaihdosta, %	**1,70**	1,29
Nettokorkokulut liikevaihdosta, %	**1,23**	1,03

1 000 euroa	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Myyntien kurssierot	**-122**	2 447
Ostojen kurssierot	**991**	-3 201
Liikevoiton yläpuolella oleviin eriin sisältyy valuuttakurssivoittoja ja -tappioita yhteensä	**870**	-754
Rahoituserien kurssierot	**470**	-3 201
	1 339	-3 956

Rahoitustuotot ja -kulut ryhmittäin

1 000 euroa	Korkotuotot	Korkokulut	Kurssivoitot ja -tappiot	Osinkotuotot	Muut rahoituskulut ja -tuotot	Johdannaisten käyvän arvon muutosvoitot ja -tappiot
1.1. - 31.12.2009						
Käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat/-velat			**207**			**-5 020**
Lainat ja muut saamiset	**3 950**		**3 132**		**35**	
Myytävissä olevat rahoitusvarat				**16**		
Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat rahoitusvelat		**-28 171**	**-2 869**		**-4 630**	

1 000 euroa	Korkotuotot	Korkokulut	Kurssivoitot ja -tappiot	Osinkotuotot	Muut rahoituskulut ja -tuotot	Johdannaisten käyvän arvon muutosvoitot ja -tappiot
1.1. - 31.12.2008						
Käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat/-velat			4 378			2 888
Lainat ja muut saamiset	7 616		-3 693		161	
Myytävissä olevat rahoitusvarat				2 616	3	
Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat rahoitusvelat		-33 231	-3 886		-597	

Vieraan pääoman menojen aktivoinnin ehdot täyttäviä hankkeita ei ollut vuonna 2009.

11 VEROT

Tuloverot

1 000 euroa	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	**-19 116**	-23 964
Tuloverot aikaisemmilta vuosilta	**-231**	-256
Laskennalliset verot	**5 683**	-3 330
	-13 664	-27 549
Kotimaan ja ulkomaiden tuloverot		
Suomi	**-8 259**	-19 390
Muut maat	**-5 405**	-8 160
	-13 664	-27 549
Tuloslaskelman verojen ja kotimaan verokannalla laskettujen verojen välinen täsmäytyslaskelma		
Tulos ennen veroja	**-10 028**	91 031
Verot laskettuna Suomen verokannalla edellisestä	**2 607**	-23 668
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	**-460**	106
Verovapaat tulot	**455**	1 835
Vähennyskelvottomat kulut	**-17 032**	-5 417
Aiemmin kirjaamattomien verotuksellisten tappioiden käyttö	**1 292**	141
Tilikauden tappiollisten tulosten verovaikutus	**-209**	-325
Yhtiöverokannan muutoksen vaikutus	**-143**	
Muut erät	**59**	33
Edellisen tilikauden verot	**-231**	-256
Verot tuloslaskelmassa yhteensä	**-13 664**	-27 549

Laskennalliset verot

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Laskennalliset verosaamiset		
Käyttöomaisuuden sisäinen kate	**1 260**	1 796
Rahoitusleasing	**329**	740
Maisemointivaraus	**326**	141
Vahvistetut tappiot	**5 815**	1 729
Henkilöstöön liittyvät velvoitteet	**193**	488
Pitkäaikaishankkeiden tuloutus		142
Käypään arvoon arvostaminen	**1 159**	557
Muut väliaikaiset erot	**3 768**	1 644
	12 850	7 237
Laskennalliset verovelat		
Kertyneet poistoerot	**9 061**	7 011
Arvonkorotukset	**823**	843
Pitkäaikaishankkeiden tuloutus	**7 317**	6 940
Käypään arvoon arvostaminen	**1 141**	1 776
Muut väliaikaiset erot	**634**	2 123
	18 975	18 693
Laskennallinen nettoverovelka	**6 126**	11 456

Ulkomaisten tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska varat on sijoitettu pysyvästi kohdemaiden toimintoihin.

Muut laajan tuloksen erät

1 000 euroa	Ennen veroja	Verot	Verojen jälkeen
2009			
Nettosijoitusten suojaus	**-368**		**-368**
Rahavirran suojaukset	**-324**	**84**	**-240**
2008			
Nettosijoitusten suojaus	1 604		1 604
Rahavirran suojaukset	-2 624	682	-1 942

12 MAKSETUT JA EHDOTETUT OSINGOT

	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Maksettu osinko tilikauden aikana		
Edelliseltä vuodelta / osake, euroa	**0,90**	1,80
Edelliseltä vuodelta yhteensä, 1 000 euroa	**15 319**	30 638
Esitetty varsinaisen yhtiökokouksen hyväksyttäväksi		
Tilikaudelta / osake, euroa	**0,00**	0,90
Tilikaudelta yhteensä, 1 000 euroa	**0**	15 319

13 AINEELLISET HYÖDYKKEET

1 000 euroa	Maa-alueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko-maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2009	**13 174**	**52 464**	**342 757**	**31 059**	**5 349**	**444 802**
Muuntoero	**143**	**436**	**4 041**	**446**	**6**	**5 072**
Lisäykset	**45**	**2 054**	**27 166**	**2 277**	**3 951**	**35 493**
Lisäykset hankituista liiketoiminnoista	**51**	**845**	**1 534**	**1 441**		**3 870**
Vähennykset	**-44**	**-456**	**-29 761**	**-375**	**-193**	**-30 829**
Siirrot erien välillä		**119**	**5 539**	**-349**	**-5 442**	**-133**
Hankintameno 31.12.2009	**13 369**	**55 461**	**351 275**	**34 499**	**3 671**	**458 275**
Kertyneet poistot 1.1.2009		**-32 110**	**-208 775**	**-16 964**		**-257 849**
Muuntoero		**-152**	**-2 218**	**-300**		**-2 670**
Lisäysten kertyneet poistot		**-210**	**-911**	**-10**		**-1 131**
Vähennysten kertyneet poistot		**90**	**21 287**	**283**		**21 660**
Siirrot erien välillä			**157**	**-157**		
Tilikauden poistot		**-2 416**	**-29 014**	**-2 242**		**-33 671**
Kertyneet poistot 31.12.2009		**-34 798**	**-219 474**	**-19 390**		**-273 661**
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	**13 369**	**20 664**	**131 801**	**15 109**	**3 671**	**184 613**
Kirjanpitoarvo 1.1.2009	**13 174**	**20 354**	**133 981**	**14 095**	**5 349**	**186 954**

1 000 euroa	Maa-alueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko-maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2008	13 519	51 826	311 720	28 784	5 699	411 548
Muuntoero	-181	-577	-4 910	-533	-353	-6 554
Lisäykset	108	1 452	43 974	1 698	9 388	56 621
Lisäykset hankituista liiketoiminnoista		75	2 248			2 323
Vähennykset	-518	-1 380	-13 127	-471	-3 344	-18 840
Siirrot erien välillä	246	1 068	2 851	1 581	-6 042	-296
Hankintameno 31.12.2008	13 174	52 464	342 757	31 059	5 349	444 802
Kertyneet poistot 1.1.2008		-29 930	-191 037	-14 522		-235 488
Muuntoero		175	2 632	317		3 124
Lisäysten kertyneet poistot			-177			-177
Vähennysten kertyneet poistot		103	7 584	372		8 059
Siirrot erien välillä			1 058	-1 058		
Tilikauden poistot		-2 459	-28 834	-2 074		-33 366
Kertyneet poistot 31.12.2008		-32 110	-208 775	-16 964		-257 849
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	13 174	20 354	133 981	14 095	5 349	186 954
Kirjanpitoarvo 1.1.2008	13 519	21 896	120 683	14 262	5 699	176 060

Konsernilla ei ole käyttöomaisuuteen aktivoituja korkomenoja.

Rahoitusleasingsopimuksin hankittua omaisuutta sisältyy koneisiin ja kalustoon seuraavasti:

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Hankintameno 1.1.	**116 935**	102 069
Muuntoero	**1 506**	-1 610
Lisäykset	**13 809**	19 487
Vähennykset	**-18 229**	-3 011
Hankintameno 31.12.	**114 022**	116 935
Kertyneet poistot 31.12.	**-56 199**	-62 636
Kirjanpitoarvo 31.12.	**57 823**	54 299

14 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

1 000 euroa	Liikearvot	Aineettomat oikeudet	Muut jaksotetut menot	Ennakko-maksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2009	**74 945**	**7 253**	**1 999**	**147**	**84 345**
Muuntoero	**1 278**		**72**		**1 350**
Lisäykset	**1 457**	**711**	**69**	**46**	**2 283**
Lisäykset hankituista liiketoiminnoista	**873**				**873**
Vähennykset	**-288**	**-62**	**-15**		**-365**
Siirrot erien välillä		**133**			**133**
Hankintameno 31.12.2009	**78 265**	**8 035**	**2 125**	**193**	**88 618**
Kertyneet poistot 1.1.2009		**-5 606**	**-1 249**		**-6 855**
Muuntoero			**-72**		**-72**
Lisäysten kertyneet poistot		**-1**			**-1**
Vähennysten kertyneet poistot		**60**	**14**		**74**
Siirrot erien välillä					
Tilikauden poistot		**-687**	**-115**		**-802**
Kertyneet poistot 31.12.2009		**-6 233**	**-1 422**		**-7 656**
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	**78 265**	**1 802**	**703**	**193**	**80 963**
Kirjanpitoarvo 1.1.2009	**74 945**	**1 648**	**750**	**147**	**77 490**

1 000 euroa	Liikearvot	Aineettomat oikeudet	Muut jaksotetut menot	Ennakko-maksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2008	75 093	6 561	2 097	308	84 060
Muuntoero	-1 583	-4	-92	7	-1 673
Lisäykset	930	121	92		1 143
Lisäykset hankituista liiketoiminnoista	866	400			1 266
Vähennykset	-361	-243	-142		-746
Siirrot erien välillä		419	45	-167	296
Hankintameno 31.12.2008	74 945	7 253	1 999	147	84 345
Kertyneet poistot 1.1.2008		-5 023	-1 311		-6 334
Muuntoero		4	92		96
Vähennysten kertyneet poistot		230	92		322
Tilikauden poistot		-817	-122		-939
Kertyneet poistot 31.12.2008		-5 606	-1 249		-6 855
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	74 945	1 648	750	147	77 490
Kirjanpitoarvo 1.1.2008	75 093	1 539	786	308	77 725

Liikearvon alentumistestit laaditaan vuosittain tai aina, kun ilmaantuu viitteitä liikearvon mahdollisesta arvonalennustarpeesta. Testit laaditaan käyttöarvolaskelmina liiketoiminta-kohtaisesti noudattaen pienimmän rahavirtaa tuottavan yksikön periaatetta. Laskelmat on laadittu johdon arvioiman liiketoiminnan kehityksen ja tulevaisuuden näkymien mukaisesti. Johdon arviot perustuvat yhtiön liiketoiminta-alueiden pitkäaikaiseen tuntemukseen sekä niistä yleisesti saatavilla oleviin kehitysennusteisiin.

Liikearvo kohdistuu toimialoille seuraavasti:

1 000 euroa	Suomi	Muut Pohjoismaat	Itä-Eurooppa ja Baltian maat	Markkina-alueet yhteensä	Segmentin yhteinen [1]	Yhteensä
31.12.2009						
Talonrakentaminen	**6 687**		**73**	**6 760**		**6 760**
Infrarakentaminen	**3 105**	**10 714**	**949**	**14 768**	**23 554**	**38 322**
Talotekniikka	**25 502**			**25 502**		**25 502**
Rakennustuotteet	**7 680**			**7 680**		**7 680**
	42 974	**10 714**	**1 022**	**54 711**	**23 554**	**78 265**

1 000 euroa	Suomi	Muut Pohjoismaat	Itä-Eurooppa ja Baltian maat	Markkina-alueet yhteensä	Segmentin yhteinen [1]	Yhteensä
31.12.2008						
Talonrakentaminen	5 550		73	5 624		5 624
Infrarakentaminen	3 105	9 946	715	13 766	22 660	36 426
Talotekniikka	25 475			25 475		25 475
Rakennustuotteet	7 421			7 421		7 421
	41 552	9 946	788	52 286	22 660	74 945

[1] Segmentin yhteinen -sarakkeessa ilmoitettu liikearvo on syntynyt Tanskan ja Norjan asfalttiliiketoimintojen hankinnasta. Se on kohdistettu koko Infrarakentamisen toimialalle, koska Infrarakentamisen strategiana on toimia laajasti Itämeren alueen maissa. Tämä liikearvo on testattu koko toimialan tasolla, minkä lisäksi kullekin Infrarakentamisen liiketoiminta-alueelle kohdistettu liikearvo on testattu maakohtaisesti.

Arvonalentumistestauksissa verrataan kunkin rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevien rahavirtojen diskontattua nykyarvoa kyseisen yksikön kirjanpitoarvoon. Mikäli nykyarvo on alhaisempi kuin kirjanpitoarvo, kirjataan erotus tulosvaikuteisesti meneillään olevan vuoden kuluksi.

Liiketoimintayksiköiden rahavirtalaskelmat laaditaan viidelle tai seitsemälle seuraavalle suunnitelmavuodelle riippuen testattavan yksikön toimialan ja liiketoimintaympäristön ennustet-

tavuudesta. Seitsemän suunnitelmavuoden aikajännettä on käytetty Tanskan ja Norjan päällystystoimintojen sekä Infrarakentamisen toimialatason testauksissa. Infrarakentaminen on teollisuusmaissa pitkällä aikavälillä hyvin ennustettavissa oleva toimiala, koska valtiot ja kunnat joutuvat suhdannevaihtelusta riippumatta investoimaan infrastruktuurinsa ylläpitoon. Suunnitelmajakson jälkeinen rahavirtaennuste määritellään varovaisuusperiaatetta noudattaen siten, ettei liiketoiminnalle arvioida tulevan reaalista kasvua.

Diskonttaustekijänä käytetään painotettua oman ja vieraan pääoman kustannusta (WACC, Weighted Average Cost of Capital), jossa huomioidaan riskitön korkotaso, epälikvidisyyspreemio, markkinoiden tuotto-odotus, toimialakohtainen beta-arvo ja vieraan pääoman korkotaso korkomarginaali huomioiden. Näitä tekijöitä painotetaan toimialan keskimääräisen tavoitepääomarakenteen mukaan. Oman ja vieraan pääoman kustannus ennen veroja (Pre-tax WACC) määritellään testauksissa yksikkökohtaisesti. Vuoden 2009 testauksissa riskittömät korkotasot olivat merkittävästi alentuneet, mutta finanssikriisin seurauksena kasvaneen riskin takia vieraan pääoman korkomarginaalit taas nousivat merkittävästi.

Käyttöarvon laskennassa käytettyjen keskeisten oletusten painotetut keskiarvot toimialoittain: [1]

	Talon-rakentaminen	Infra-rakentaminen	Talo-tekniikka	Rakennus-tuotteet
2009				
Diskonttauskorko, % (ennen veroja)	**9,2**	**10,2**	**9,1**	**9,5**
Liikevaihdon keskimääräinen kasvu ennustekausina, %	**-0,5**	**2,6**	**6,3**	**4,2**
Pitkän aikavälin vuotuinen kasvu, %	**1,0**	**1,0**	**1,0**	**1,0**
2008 [2]				
Diskonttauskorko, % (ennen veroja)	9,3	9,5	9,8	9,7
Liikevaihdon keskimääräinen kasvu ennustekausina, %	-3,1	2,3	4,5	0,8
Pitkän aikavälin vuotuinen kasvu, %	1,0	1,0	1,0	1,0

[1] Lukuja ei tule pitää koko toimialojen ennusteina, koska keskiarvot on laskettu vain niistä rahavirtaa tuottavista yksiköistä, joille on kohdistettu testattavaa liikearvoa. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kokoerot on huomioitu painottamalla luvut yksiköiden liikevaihdon mukaan keskiarvoa laskettaessa. Ennusteissa on noudatettu varovaisia näkemyksiä luotettavien testaustulosten varmistamiseksi.

[2] Vertailuvuoden luvut ovat alkuperäisistä Q3/2008 testeistä. Luvut eivät ole suoraan toimialoittain vertailukelpoisia, koska toimialoille kuuluvat, liikearvoa sisältävät rahavirtaa tuottavat yksiköt voivat lisääntyä tai vähentyä mm. yrityskauppojen kautta.

Vuoden 2009 kolmannen neljänneksen aikana tehdyt liikearvojen arvonalennustestaukset osoittivat, että rahavirtojen nykyarvot ylittävät kaikissa liiketoimintayksiköissä kirjanpitoarvon. Liikearvon alentumiskirjauksille ei siten ollut tarvetta.

Arvonalennustestauksien yhteydessä laaditaan herkkyysanalyysit, joissa selvitetään yksiköittäin arvonalennustestauksien tärkeimpien oletusten mahdollisten muutosten vaikutusta testien tuloksiin. Keskeisimmät rahavirtojen nykyarvoon vaikuttavat oletukset ovat markkina- ja kilpailutilanteen kehitys, testattavan liiketoiminnan laajuus ja kannattavuus sekä diskonttaustekijä. Herkkyysanalyyseissä näihin oletuksiin vaikuttavia laskennan muuttujia vaihdellaan ja tutkitaan muutosten vaikutuksia rahavirtojen nykyarvon ja kirjanpitoarvon väliseen marginaaliin.

Herkkyysanalyysit osoittivat, että Lemminkäisen liiketoiminta-alueisiin yleisesti kuuluvat, kohtuulliset ja tavanomaiset vaihtelut keskeisissä laskentaoletuksissa eivät aiheuttaisi arvonalennustarvetta. Suurin osa Lemminkäinen-konsernin liikearvoista on kohdistettu Infrarakentamisen ulkomaiden päällystystoiminnoille sekä Talotekniikka-toimialalle. Päällystystoimintojen ja Talotekniikan yksiköiden marginaalit rahavirtojen nykyarvon ja kirjanpitoarvon välillä ovat erityisen suuret eivätkä rajutkaan näkymien muutokset riittäisi aiheuttamaan näille arvonalennustarpeita. Talonrakennustoiminnassa joidenkin testattavien yksiköiden marginaalit ovat pienehköjä. Näille suoritetaan tarvittaessa tarkistustestauksia, jos herkkyysanalyysitulokset ja mahdolliset näkymien muutokset antavat tälle aihetta. Lemminkäisen liiketoiminta-alueiden ennustettavuus on pitkällä aikavälillä kohtuullisen hyvä ja liikearvoriski pieni myös laskusuhdanteissa.

Testattavien yksiköiden liikearvoriskiä kuvaavat luvut toimialoittain

1 000 euroa	Talon-rakentaminen	Infra-rakentaminen	Talo-tekniikka	Rakennus-tuotteet
2009				
Toimialalle kohdistetut liikearvot yhteensä	**6 760**	**38 322**	**25 502**	**7 680**
Nykyarvon suhde kirjanpitoarvoon [1]	**1,76**	**2,61**	**6,18**	**2,55**
Liikearvon alennus, jos pitkän aikavälin vuotuinen kasvu olisi				
yhden prosenttiyksikön matalampi	**684**	**0**	**0**	**0**
kaksi prosenttiyksikköä matalampi	**684**	**0**	**0**	**0**
Liikearvon alennus, jos vieraan pääoman kustannus olisi				
yhden prosenttiyksikön korkeampi	**0**	**0**	**0**	**0**
kaksi prosenttiyksikköä korkeampi	**684**	**0**	**0**	**0**

1 000 euroa	Talon-rakentaminen	Infra-rakentaminen	Talo-tekniikka	Rakennus-tuotteet
2008 [2]				
Toimialalle kohdistetut liikearvot yhteensä	5 624	36 426	25 475	7 421
Nykyarvon suhde kirjanpitoarvoon [1]	2,81	3,40	9,05	2,56
Liikearvon alennus, jos pitkän aikavälin vuotuinen kasvu olisi				
yhden prosenttiyksikön matalampi	0	0	0	0
kaksi prosenttiyksikköä matalampi	173	0	0	0
Liikearvon alennus, jos vieraan pääoman kustannus olisi				
yhden prosenttiyksikön korkeampi	0	0	0	0
kaksi prosenttiyksikköä korkeampi	74	0	0	0

[1] Toimialoille kuuluvien testattavien, rahavirtaa tuottavien yksiköiden liikevaihdon mukaan painotettu keskiarvo. Alle yhden suhdeluku johtaisi arvonalennukseen.
[2] Vertailuvuoden herkkyysluvut laskettu alkuperäisistä Q3/2008 testituloksista. Toimialojen liikearvot on laskettu vuoden 2008 lopun tilanteen mukaan.

15 RAHOITUSINSTRUMENTIT RYHMITTÄIN

1 000 euroa	Tasearvo	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat/-velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat rahoitusvelat	Käypä arvo
31.12.2009						
Pitkäaikaiset rahoitusvarat						
Osakkeet ja osuudet	**6 582**			**6 582**		
Muut pitkäaikaiset saamiset	**7 481**		**7 481**			**7 481**
Lyhytaikaiset rahoitusvarat						
Myyntisaamiset ja muut saamiset	**176 731**		**176 731**			**176 731**
Johdannaissopimukset	**66**	**66**				**66**
Rahavarat	**74 400**		**74 400**			**74 400**
Pitkäaikaiset rahoitusvelat						
Lainat	**290 749**				**290 749**	**289 401**
Muut pitkäaikaiset velat	**2 390**				**2 390**	**2 390**
Lyhytaikaiset rahoitusvelat						
Lainat	**108 397**				**108 397**	**108 397**
Ostovelat	**66 589**				**66 589**	**66 589**
Johdannaissopimukset [1]	**2 188**	**2 188**				**2 188**

[1] Lukuun eivät sisälly ne johdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa (2,8 milj. euroa).

1 000 euroa	Tasearvo	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat/-velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat rahoitusvelat	Käypä arvo
31.12.2008						
Pitkäaikaiset rahoitusvarat						
Osakkeet ja osuudet	6 038			6 038		
Muut pitkäaikaiset saamiset	6 345		6 345			6 345
Lyhytaikaiset rahoitusvarat						
Myyntisaamiset ja muut saamiset	250 346		250 346			250 346
Johdannaissopimukset	6 832	6 832				6 832
Rahavarat	250 090		250 090			250 090
Pitkäaikaiset rahoitusvelat						
Lainat	118 810				118 810	119 827
Muut pitkäaikaiset velat	1 293				1 293	1 293
Lyhytaikaiset rahoitusvelat						
Lainat	467 728				467 728	467 852
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	117 257				117 257	117 257
Johdannaissopimukset [1]	2 091	2 091				2 091

[1] Lukuun eivät sisälly ne johdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa (2,7 milj. euroa).

Käypien arvojen määrittäminen

Taseissa 31.12.2009 ja 31.12.2008 ei ollut noteerattuja osakkeita. Noteeraamattomat osakkeet sisältävät asunto-osakkeita sekä muita oman pääoman ehtoisia sijoituksia kuten puhelinosakkeita. Noteeraamattomilla osakkeilla ei ole toimivia markkinoita, eikä niiden käypää arvoa ole voitu luotettavasti määrittää, minkä vuoksi ne arvostetaan taseissa hankintamenoon. Sijoituksista voidaan luopua tulevaisuudessa, minkä vuoksi ne on luokiteltu myytävissä oleviin rahoitusvaroihin.

Muut pitkäaikaiset saamiset sisältävät korollisia lainasaamisia ja niiden tasearvot vastaavat niiden käypiä arvoja.

Myyntisaamisten ja muiden saamisten kirjanpitoarvon oletetaan olevan lähellä niiden käypää arvoa.

Johdannaissaamiset ja -velat on arvostettu käypiin arvoihin. Sopimusten käypä arvo on tilinpäätöspäivän markkinahinnan perusteella laskettu voitto tai tappio sopimuksen sulkemisesta. Koronvaihtosopimusten käyvät arvot perustuvat diskontattuihin kassavirtoihin. Valuutta- ja korko-optioiden käyvät arvot perustuvat yleisesti hyväksyttyihin arvostusmalleihin. Valuuttatermiinien käyvät arvot on laskettu käyttämällä tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksia.

Rahavarat koostuvat pankkitilien saldoista ja likvideistä, vakavaraisiin yhteistyöpankkeihin tehdyistä sijoituksista, joiden maturiteetti on alle kolme kuukautta. Rahavarat merkitään kirjanpitoon hankintamenoon. Koska rahavaroihin kuuluvien sijoitusten maturiteetti on lyhyt, katsotaan niiden hankintamenon vastaavan niiden käypää arvoa.

Pitkä- ja lyhytaikaisten lainojen käyvät arvot on laskettu diskonttaamalla lainoista tulevaisuudessa aiheutuvat kassavirrat korolla, jolla konserni saisi vastaavaa lainaa tilinpäätöshetkellä. Diskonttauksessa käytettyjen korkojen painotettu keskiarvo vuonna 2009 oli 3,35 % (4,65 % vuonna 2008).

Ostovelkojen ja muiden lyhytaikaisten velkojen kirjanpitoarvon oletetaan olevan lähellä niiden käypää arvoa.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

1 000 euroa	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
31.12.2009				
Tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat kaupankäyntijohdannaisista				
Varat				
Valuuttatermiinit		66		66
Velat				
Valuuttatermiinit		1 768		1 768
Koronvaihtosopimukset,			3 236	3 236
joista rahavirran suojauslaskennassa			2 815	2 815
		1 768	3 236	5 004
Nettovelat yhteensä		1 702	3 236	4 938

Tason 3 täsmäytyslaskelma 1 000 euroa	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	Muut laajan tuloksen erien kautta käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat
	Kaupankäyntijohdannaiset	Suojauslaskennassa olevat johdannaiset
Käyvät arvot 1.1.2009	-425	-2 258
Voitot tai tappiot yhteensä		
tuloslaskelmassa	4	-233
laajassa tuloksessa		-324
Käyvät arvot 31.12.2009	-421	-2 815
Voitot tai tappiot yhteensä rahoitustuotoissa ja -kuluissa [1]	4	-233

[1] Raportointikauden lopussa hallussa olevista varoista kaudella tulosvaikutteisesti kirjatut voitot ja tappiot yhteensä.

Konserni on luokitellut käypään arvoon arvostettavat varat käyttäen käypien arvojen kolmitasoista hierarkiaa. Jokainen käypään arvoon arvostettu rahoitusinstrumentti kuuluu joilleki tasoista 1-3 riippuen käypien arvojen suhteellisesta luotettavuudesta. Tasoon 1 kuuluvat rahoitusinstrumentit kuvaavat luotettavinta ja parasta tietoa käyvästä arvosta, joka on saatavilla toimivilta ja tehokkailta markkinoilta. Tasolle 2 on kirjattu valuuttatermiinien käypä arvo nettona -1,7 milj. euroa, mikä perustuu todennettavissa olevaan markkinatietoon sekä yleisesti hyväksyttyihin arvostusmenetelmiin. Muut rahoitusinstrumentit, lukuun ottamatta valuuttatermiinejä, on kirjattu tasolle 3 käypään arvoon nettona -3,2 milj. euroa. Tason 3 käyvät arvot perustuvat välittäjien antamiin noteerauksiin ja markkina-arvostusraportteihin. Tasolla 3 olevien käypään arvoon arvostettavien rahoitusinstrumenttien osalta on esitetty alku- ja loppusaldojen välinen täsmäytyslaskelma, jossa esitetään erikseen kauden aikana tapahtuneet muutokset.

16 MYYTÄVISSÄ OLEVAT SIJOITUKSET

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Tasearvo 1.1.	6 038	4 990
Lisäykset	289	1 835
Vähennykset	-38	-784
Siirrot erien välillä	293	-3
Tasearvo 31.12.	6 582	6 038

Taseissa 31.12.2009 ja 31.12.2008 ei ollut noteerattuja osakkeita. Noteeraamattomien osakkeiden käypää arvoa ei ole voitu luotettavasti määrittää, minkä vuoksi ne esitetään hankintahintaisina mahdollisilla arvonalentumisilla vähennettyinä.

17 VAIHTO-OMAISUUS

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Aineet ja tarvikkeet	**37 589**	37 200
Tontit ja kiinteistöt	**104 050**	106 659
Keskeneräiset huoneistot	**13 990**	45 222
Keskeneräiset liikekiinteistöt	**20 282**	7 929
Keskeneräiset työt	**55 062**	75 210
Ennakkomaksut	**8 636**	1 146
Valmiit huoneisto-osakkeet	**67 025**	86 556
Valmiit liikekiinteistöt	**10 187**	3 254
Valmisteet/tavarat	**38 608**	35 057
	355 430	398 232

18 PITKÄ- JA LYHYTAIKAISET SAAMISET

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Pitkäaikaiset saamiset		
Korolliset		
Lainasaamiset	**6 155**	4 788
Muut saamiset	**131**	131
	6 286	4 919
Korottomat		
Myyntisaamiset	**195**	426
Muut saamiset	**1 000**	1 000
	1 195	1 426
Pitkäaikaiset myynti- ja muut saamiset yhteensä	**7 481**	6 345
Lyhytaikaiset saamiset		
Korolliset		
Lainasaamiset	**1 047**	10 960
Korottomat		
Myyntisaamiset	**175 791**	239 383
Projektitulosaamiset	**64 284**	123 331
Saamiset osakkuusyrityksiltä	**28**	2
Verosaamiset	**13 988**	18 425
Korkosaamiset	**332**	605
Henkilöstökulujen jaksotukset	**3 723**	2 194
Rahoituskulujen jaksotus	**3 100**	
Muut siirtosaamiset ja menoennakot	**17 502**	35 442
Johdannaisten käypä arvo	**66**	6 832
Saamiset rakenteilla olevilta yhtiöiltä	**9 747**	16 206
Muut saamiset	**15 530**	22 953
	304 091	465 373
Lyhytaikaiset myynti- ja muut saamiset yhteensä	**305 139**	476 333

Pitkäaikaiset korolliset lainasaamiset sisältävät pääasiassa saamisia Tieyhtiö Ykköstie Oy:ltä. Pitkä- ja lyhytaikaisten korollisten lainasaamisten tasearvot vastaavat niiden käypiä arvoja.

Myyntisaamisista kirjattiin tilikauden aikana luottotappioiksi 3,3 milj. euroa (0,6 milj. euroa vuonna 2008).

19 RAHAVARAT

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Rahoitusarvopaperit	**815**	82 278
Käteinen raha ja pankkitilit	**73 585**	167 812
	74 400	250 090

Vuonna 2008 rahoitusarvopaperit koostuivat pääosin sijoituksista vakavaraisten yhteistyöpankkien liikkeelle laskemiin lyhytaikaisiin sijoitustodistuksiin.

20 OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

1 000 euroa	Osakkeiden lukumäärä (1 000 kpl)	Osakepääoma	Ylikurssirahasto	Yhteensä
1.1.2008	17 021	34 043	5 750	39 793
31.12.2008	17 021	34 043	5 750	39 793
31.12.2009	**17 021**	**34 043**	**5 750**	**39 793**

Ylikurssirahastoon on kirjattu emissiovoitot.

Lemminkäinen Oyj:llä on yksi osakelaji. Yhtiön osakkeiden lukumäärä on 17 021 250 kappaletta. Kaikki liikkeelle lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti. Yhtiöllä on yksi osakesarja. Konsernin hallussa ei ole omia osakkeita.

Osakeantivaltuutus

Lemminkäinen Oyj:n 12.11.2009 kokoontunut ylimääräinen yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti valtuuttaa hallituksen päättämään osakeannista ja/tai osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:n tarkoittamien osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta yhdessä tai useammassa erässä, joko maksua vastaan tai maksutta. Annettavien osakkeiden määrä, mukaan lukien erityisten oikeuksien perusteella saatavat osakkeet, voi olla enintään 4 200 000 osaketta. Valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin 25 % yhtiön kaikista nykyisistä osakkeista. Hallitus voi päättää antaa joko uusia osakkeita tai yhtiön hallussa mahdollisesti olevia omia osakkeita.

Valtuutus omien osakkeiden hankkimiseen

Ylimääräisessä yhtiökokouksessa 12.11.2009 annettiin valtuutus omien osakkeiden hankkimiseen. Hallitus voi valtuutuksen perusteella päättää enintään 1 700 000 oman osakkeen hankkimisesta yhdessä tai useammassa erässä yhtiön vapaalla omalla pääomalla, ottaen kuitenkin huomioon osakeyhtiölain määräykset yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden enimmäismäärästä. Valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin 10 % yhtiön kaikista nykyisistä osakkeista.

	Muuntoerot	Suojausrahasto	Yhteensä
1.1.2008	59	211	270
Muuntoerot	-6 374		-6 374
Ulkomaiseen tytäryhtiöön tehdyn nettosijoituksen suojaus	1 604		1 604
Rahavirran suojaus		-1 942	-1 942
31.12.2008	-4 711	-1 730	-6 442
1.1.2009	**-4 711**	**-1 730**	**-6 441**
Muuntoerot	**3 341**		**3 341**
Ulkomaiseen tytäryhtiöön tehdyn nettosijoituksen suojaus	**-368**		**-368**
Rahavirran suojaus		**-240**	**-240**
31.12.2009	**-1 739**	**-1 970**	**-3 709**

Muuntoerot sisältää ulkomaisten yksikköjen tilinpäätösten muuntamisesta syntyneet muuntoerot. Myös ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosijoitusten suojauksista syntyvät voitot ja tappiot sisältyvät muuntoeroihin silloin, kun suojauslaskennan edellytykset ovat täyttyneet. Rahavirran suojauksesta on tarkempi erittely liitetiedossa 15.

Suojausrahastoon kirjataan suojauslaskennan piirissä olevien johdannaisten tehokas osuus.

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Edellisten tilikausien voitto 1.1.	**280 695**	255 449
Osinkovelan peruutus		12
Osingonjako	**-15 319**	-30 638
Edellisten tilikausien voitto 31.12.	**265 375**	224 824
Tilikauden tulos	**-26 087**	55 871
Vapaa oma pääoma taseessa 31.12.	**239 288**	280 695
Tilinpäätössiirtojen osuus voittovaroissa	**-21 515**	-19 368
Jakokelpoinen oma pääoma 31.12.	**217 773**	261 326

21 ELÄKEVELVOITTEET

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Eläkevelka taseessa	**749**	192
Rahastoitujen eläkevelvoitteiden muutos tilikauden aikana		
Tilikauden alussa	**12 419**	11 255
Muuntoerot	**1 520**	-1 667
Kauden työsuoritukseen perustuvat menot	**1 675**	740
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot		1 052
Korkomenot	**978**	486
Vakuutusmatemaattiset tappiot ja voitot	**-1 921**	673
Voitot/tappiot etuusjärjestelyn supistuksista	**1 637**	
Maksetut etuudet	**-365**	-119
Tilikauden lopussa	**15 941**	12 419
Järjestelyyn kuuluvien varojen nykyarvon muutokset		
Tilikauden alussa	**10 164**	9 911
Muuntoerot	**1 097**	-1 334
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	**657**	462
Vakuutusmatemaattiset tappiot ja voitot	**-143**	-1 002
Työnantajan suorittamat maksut	**931**	2 247
Maksetut etuudet	**-153**	-119
Tilikauden lopussa	**12 553**	10 164
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo		922
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	**15 941**	12 419
Varojen käypä arvo	**-12 553**	-10 164
	3 388	3 176
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot tai tappiot	**-2 526**	-3 238
Kirjaamattomat takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	**-658**	-780
Etuuspohjainen eläkejärjestelyvelvoite(+)/-saaminen(-)	**205**	-843
Etuuspohjaisiin eläkkeisiin liittyvät tuloslaskelman kulut		
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat eläkemenot	**1 675**	472
Etuuksista johtuva velvoitteen korkomeno	**701**	355
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	**-645**	-294
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	**278**	-329
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot		1 052
	2 009	1 254
Taseen eläkevelvoitteen muutos		
Velvoite tilikauden alussa	**-843**	640
Muuntoerot	**33**	-142
Työnantajasuoritukset	**-995**	-2 594
Tuloslaskelmaan merkityt nettomääräiset erät	**2 009**	1 254
Velvoite(+)/saaminen(-) tilikauden lopussa	**205**	-843
Eläkejärjestelyvelvoitteet taseessa	**749**	192
Eläkejärjestelysaaminen taseessa	**-545**	-1 034

Eläkejärjestelysaamiset on kirjattu taseen siirtosaamisiin.

Eri maissa toimivien konserniyhtiöiden eläkejärjestelyt ovat pääsääntöisesti maksupohjaisia järjestelyjä. Maksupohjaisista eläkejärjestelyistä suoritettavat maksut kirjataan kuluiksi sen tilikauden tuloslaskelmaan, johon ne kohdistuvat. Etuuspohjaisiksi eläkejärjestelyiksi on luokiteltu konsernin ryhmäeläkkeet, joihin liittyvien velvoitteiden nykyarvo on määritetty ennakoituun etuusoikeusyksikköön perustuvalla menetelmällä, ja järjestelyyn kuuluvat varat on arvostettu käypään arvoon tilinpäätöspäivänä. Näistä eläkevelvoitteista aiheutuvat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan järjestelyyn osallistuvien työntekijöiden keskimääräisen jäljellä olevan työajan aikana, siltä osin kuin se ylittää 10 % järjestelyn etuuspohjaisten eläkevelvoitteiden nykyarvosta tai tätä suuremmasta järjestelyyn kuuluvien varojen käyvästä arvosta.

Arvio Lemminkäinen-konsernissa vuoden 2010 aikana etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin maksettavista maksuista on 2,1 milj. euroa.

	Suomi 31.12.2009	Ulkomaat 31.12.2009	Suomi 31.12.2008	Ulkomaat 31.12.2008
Tärkeimmät vakuutusmatemaattiset oletukset				
Diskonttauskorko, %	**5,0**	**4,4**	5,0	4,3
Varojen odotettu tuotto, %	**6,5**	**5,6**	6,5	6,3
Tuleva palkankorotusolettamus, %	**3,0**	**4,0**	3,0	4,5
Eläkkeiden korotusolettamus, %	**2,1**	**1,3**	2,1	2,0
Inflaatio, %	**2,0**	**4,0**	2,0	2,5

22 VARAUKSET

1 000 euroa	Luottotappio-varaukset	Takuu-varaukset	Maisemointi-varaukset	Muut varaukset	Yhteensä 31.12.2009	Yhteensä 31.12.2008
Varaukset 1.1.	**89**	**7 104**	**846**	**1 234**	**9 273**	8 152
Muuntoerot		**1**	**28**	**-1**	**29**	-61
Varausten lisäykset	**24**	**1 419**	**36**	**1 740**	**3 219**	3 026
Kuluksi kirjatut käytetyt varaukset	**-90**	**-1 319**	**-44**	**-791**	**-2 243**	-574
Käyttämättömien varausten peruutukset		**-73**		**-171**	**-244**	-1 271
Varaukset 31.12.2009	**24**	**7 133**	**866**	**2 010**	**10 033**	
Varaukset 31.12.2008	89	7 104	846	1 234		9 273

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Varaukset jakautuvat		
Pitkäaikaisiin	**1 762**	2 181
Lyhytaikaisiin	**8 271**	7 092
	10 033	9 273

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisempaan tapahtumaan perustuva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja on todennäköistä, että vastuusta vapautuminen edellyttää taloudellista suoritusta tai aiheuttaa taloudellisen menetyksen, ja vastuun määrä pystytään arvioimaan luotettavasti.

Takuuvaraukset lasketaan takuukulujen aikaisempina tilikausina toteutuneen tason perusteella. Mikäli konserni saa hyvityksen kuluista, joihin on varauduttu sopimuksen perusteella aliurakoitsijalta tai materiaalin toimittajalta, kirjataan tulevasta korvauksesta saaminen, kun se on käytännöllisesti katsoen varma. Maisemointivastuista varaukset kirjataan maa-aineksen käytön mukaisesti.

23 LAINAT

1 000 euroa	Tasearvot 31.12.2009	Käyvät arvot 31.12.2009	Tasearvot 31.12.2008	Käyvät arvot 31.12.2008
Pitkäaikaiset				
Lainat rahoituslaitoksilta	**176 334**	**176 334**	74 320	74 140
Eläkelainat	**70 400**	**69 609**		
Rahoitusleasingvelat	**43 422**	**43 422**	43 366	43 366
Muut pitkäaikaiset lainat	**594**	**589**	1 124	1 029
	290 749	**289 953**	118 810	118 535
Lyhytaikaiset				
Rahoituslaitoslainojen seuraavan vuoden lyhennykset	**20 073**	**20 073**	24 472	24 596
Eläkelainojen seuraavan vuoden lyhennykset	**18 400**	**20 382**		
Rahoitusleasingvelkojen seuraavan vuoden lyhennykset	**13 703**	**13 703**	13 717	13 717
Lainat rahoituslaitoksilta			258 000	258 000
Shekkitililimiitit	**9 266**	**9 266**	14 061	14 061
Yritystodistukset	**5 000**	**5 000**	55 000	55 000
Rakenteilla olevien yhtiöiden velat	**41 873**	**41 873**	100 066	100 066
Muut lyhytaikaiset lainat	**82**	**82**	2 411	2 411
	108 397	**110 379**	467 728	467 852

Lainojen käyvät arvot on laskettu diskonttaamalla lainoista tulevaisuudessa aiheutuvat kassavirrat korolla, jolla konserni saisi vastaavaa lainaa tilinpäätöshetkellä. Diskonttaukseen käytettyjen korkojen painotettu keskiarvo on 3,35 % (4,65 % vuonna 2008).

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Pitkäaikaisten lainojen erääntyminen		
Vuonna 2010 (2009) erääntyvät	**52 176**	38 189
Vuonna 2011 (2010) erääntyvät	**163 298**	30 885
Vuonna 2012 (2011) erääntyvät	**41 342**	23 108
Vuonna 2013 (2012) erääntyvät	**40 428**	22 132
Vuonna 2014 (2013) erääntyvät	**27 276**	20 988
Vuonna 2015 (2014) ja sitä myöhemmin erääntyvät	**18 406**	21 698
	342 925	157 000

1 000 euroa	Pitkäaikaiset lainat valuutoittain 31.12.2009	Lyhytaikaiset lainat valuutoittain 31.12.2009	Pitkäaikaiset lainat valuutoittain 31.12.2008	Lyhytaikaiset lainat valuutoittain 31.12.2008
EUR	**272 273**	**95 124**	103 891	444 969
DKK	**10 727**	**6 631**	7 244	11 120
EEK	**728**	**303**	147	46
LTL	**6**	**4 188**	9	5 645
NOK	**7 015**	**1 395**	7 519	2 938
SEK		**754**		3 010
	290 749	**108 397**	118 810	467 728

Seuraava taulukko kuvaa konsernin lainojen alttiutta korkojen muutoksille sekä korkojen määräytymisvälejä. Taulukossa korolliset velat ovat jaoteltuna lyhennyshetken tai seuraavan korontarkistushetken mukaisesti.

1 000 euroa	Alle vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
31.12.2009				
Lainat yhteensä	**328 645**	**70 501**		**399 146**
Koronvaihtosopimusten vaikutus	**-51 443**	**45 691**	**5 751**	
	277 202	**116 193**	**5 751**	**399 146**
31.12.2008				
Lainat yhteensä	580 285	6 253		586 538
Koronvaihtosopimusten vaikutus	-62 866	45 691	17 174	
	517 419	51 945	17 174	586 538

	31.12.2009	31.12.2008
Korollisten velkojen efektiivisten korkokantojen painotetut keskiarvot, %		
Rahoituslaitoslainat	**3,02**	4,49
Rahoitusleasingvelat	**3,75**	3,85
Muut lyhytaikaiset lainat	**1,44**	4,85

Rahoitusleasingvelat

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Rahoitusleasingvelat ja niiden korkojen erääntyminen		
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	**15 410**	15 830
Yli vuoden, mutta enintään viiden vuoden kuluttua	**33 748**	36 018
Yli viiden vuoden kuluttua	**16 814**	12 534
	65 972	64 383
Vähimmäisvuokrien nykyarvo		
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	**13 678**	13 800
Yli vuoden, mutta enintään viiden vuoden kuluttua	**29 999**	31 526
Yli viiden vuoden kuluttua	**15 771**	11 795
	59 449	57 120
Rahoitusleasingveloista tulevaisuudessa kertyvät rahoituskulut	**6 523**	7 262
Rahoitusleasingvelat		
Pitkäaikaiset rahoitusleasingvelat	**43 422**	43 366
Lyhytaikaiset rahoitusleasingvelat	**13 703**	13 717
	57 125	57 083

24 OSTOVELAT JA MUUT VELAT

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Pitkäaikaiset		
Muut pitkäaikaiset velat	**2 390**	1 293
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat		
Saadut ennakkomaksut	**77 451**	70 979
Velat rakenteilla oleville yhtiöille	**2 467**	39 126
Velat osakkuusyrityksille	**106**	450
Ostovelat muille	**66 589**	117 257
Projektikuluvelat	**26 253**	38 218
Tuloverovelat	**7 008**	7 370
Arvonlisäverovelat	**20 416**	27 425
Korkovelat	**2 412**	3 660
Henkilöstökulujen jaksotukset	**69 713**	71 584
Muut siirtovelat	**12 206**	26 568
Johdannaisten käypä arvo	**5 004**	4 793
Muut lyhytaikaiset velat	**13 745**	48 130
	303 369	455 561

25 RAHOITUSRISKIEN HALLINTA

Rahoitusriskit

Lemminkäinen-konserni altistuu liiketoiminnassaan rahoitusriskeille, joista pääasiallisia ovat korkoriski, valuuttakurssiriski, rahoituksen saamis- ja likviditeettiriski sekä luottoriski. Lemminkäinen-konsernin rahoitusriskien hallinnan tavoitteena on pienentää epävarmuutta, jota muutokset rahoitusmarkkinoilla mahdollisesti aiheuttaisivat konsernin tulokseen, kassavirtaan ja taseen eri osiin. Rahoitusriskien hallinta perustuu hallituksen hyväksymiin periaatteisiin. Yhtiön hallitus on vahvistanut joulukuussa 2009 konsernille uuden rahoituspolitiikan, jota tarkastellaan ja tarvittaessa päivitetään vuosittain. Rahoituspolitiikka määrittää rahoitusriskien hallinnan ja rahoitustoimien periaatteet ja vastuunjaot.

Rahoituspolitiikan toteutuksesta vastaa Konsernirahoitusyksikkö, joka pääasiallisesti vastaa rahoitusriskien hallinnasta, ja johon konsernin rahoitustoimet on keskitetty. Konsernin rahoituspolitiikka määrittelee Konsernirahoituksen ja liiketoimintayksiköiden välisen vastuunjaon osa-alueittain. Konserniyhtiöiden vastuulla on toimittaa ajantasaista ja täsmällistä informaatiota Konsernirahoitusyksikölle liiketoimintansa rahoitukseen liittyvistä asioista. Sisäistä pankkia hallinnoi Konsernirahoitusyksikkö, joka koordinoi, ohjeistaa ja tukee konserniyhtiöitä rahoitusasioissa siten, että konsernin rahoitustarpeet tyydytetään ja rahoitusriskejä hallinnoidaan tehokkaalla tavalla.

Korkoriski

Lemminkäinen-konsernin korkoriskin hallinnan tavoitteena on minimoida korkojen vaihtelun aiheuttamat konsernin arvoon ja tulokseen kohdistuvat muutokset. Konsernirahoitusyksikkö laskee, valvoo ja hallinnoi korkoriskipositiota. Konsernin korkoriski muodostuu pääasiassa liiketoiminnan rahoittamiseen liittyvistä laina- ja rahoitusleasingsopimuksista, korollisista rahoitussaamisista sekä korkojohdannaisista. Korkotason muutokset vaikuttavat tuloslaskelma- ja tase-eriin rahoituskulujen ja -tuottojen kautta.

Konsernin liiketoiminnan korkoherkkyys minimoituu asettamalla konsernin keskimääräinen korkojen kiinnitysaika samaksi kuin liiketoiminnan korkoherkkyys. Konsernin liiketoiminnan korkoherkkyysposition on arvioitu olevan noin 15 kuukautta. Rahoituspolitiikka määrittää siten konsernin keskimääräiseksi korkojen kiinnitysajaksi 12–18 kuukautta. Konsernin tavoitteena on myös pitää suojattuna 40–65 prosenttia valuuttakohtaisesta velkamäärästä. Vuoden lopussa Lemminkäisen keskimääräinen korkojen kiinnitysaika oli 18 kuukautta ja korkojen suojausaste 36 prosenttia.

Konserni voi ottaa pitkäaikaista lainaa sekä vaihtuva- että kiinteäkorkoisena. Vaihtuva- ja kiinteäkorkoisten lainojen suhdetta voidaan muuttaa korkojohdannaisilla. Vuonna 2009 konserni on käyttänyt korkokatto-, korkolattia- sekä koronvaihtosopimusinstrumentteja sekä soveltanut suojauslaskentaa kahteen koronvaihtosopimukseen.

Korkotason muutoksilla ei ole vuonna 2009 ollut tavallisuudesta poikkeavaa vaikutusta konsernin liiketoimintaan, mutta korkotason merkittävällä nousulla saattaa olla haitallista vaikutusta asuntojen kysyntään.

Herkkyys korkoriskille

Korkotason muutoksesta aiheutuvaa herkkyyttä laskettaessa on käytetty seuraavia oletuksia:

- korkotason muutokseksi oletetaan yksi prosenttiyksikkö
- positio sisältää vaihtuvakorkoiset rahoitusvelat -306,5 milj. euroa (-572,2 milj. euroa vuonna 2008), vaihtuvakorkoiset rahoitussaamiset 0,8 milj. euroa (82,3 milj. euroa vuonna 2008) sekä korkojohdannaiset -3,2 milj. euroa (-2,7 milj. euroa vuonna 2008)
- vaihtuvakorkoiset rahoitusinstrumentit vaikuttavat tuloslaskelmaan lukuun ottamatta niitä johdannaissopimuksia, joihin sovelletaan suojauslaskentaa ja jotka vaikuttavat omaan pääomaan
- kaikki muut tekijät korkotason muutosta lukuun ottamatta pysyvät vakioina.

Korkotason muutoksesta aiheutuva herkkyys

1 %-yksikön muutos markkinakoroissa

1 000 euroa	Tuloslaskelma + 1%	Tuloslaskelma -1 %	Oma pääoma + 1%	Oma pääoma -1 %
31.12.2009				
Vaihtuvakorkoiset lainat	**3 065**	**-3 065**		
Korolliset saamiset	**8**	**-8**		
Korkojohdannaiset	**317**	**526**	**1 407**	**757**
	3 390	**-2 547**	**1 407**	**757**

1 000 euroa	Tuloslaskelma + 1%	Tuloslaskelma -1 %	Oma pääoma + 1%	Oma pääoma -1 %
31.12.2008				
Vaihtuvakorkoiset lainat	-5 722	5 722		
Korolliset saamiset	823	-823		
Korkojohdannaiset	-240	-611	874	-2 269
	-5 140	4 289	874	-2 269

Valuuttakurssiriski

Valuuttakurssiriskien hallinnan tavoitteena on pienentää sitä epävarmuutta, jota valuuttakurssimuutokset aiheuttavat kassavirtojen, liiketoiminnallisten saamisten ja velkojen sekä taseen eri erien tuleviin arvoihin. Valuuttakurssiriski koostuu pääasiassa transaktioriskistä ja translaatioriskistä.

Translaatioriski muodostuu ulkomaisten konserniyhtiöiden tuloslaskelmien ja taseiden muunnosta konsernin kotivaluuttaan aiheutuvista valuuttakurssieroista. Käytännössä Lemminkäinen-konsernissa raportoitavaa translaatioriskiä aiheuttavat ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehdyt oman pääoman sijoitukset ja kertyneet voittovarat, joiden laskennalliset vaikutukset näkyvät konsernitasolle konsolidoituna oman pääoman muuntoeroissa. Lemminkäinen-konsernilla on ulkomaisia nettosijoituksia useissa eri valuutoissa. Joulukuussa 2009 hallituksen vahvistaman rahoituspolitiikan mukaisesti konserni suojautuu translaatioriskeiltä ensisijaisesti pitämällä oman pääoman sijoitukset ulkomaisissa yhtiöissä sopivan pieninä, eikä siten jatkossa käytä rahoitusinstrumenttejä translaatioriskeiltä suojautumiseen. Vuoden 2009 lopussa suojattuna oli vielä LTL-määräinen nettosijoitus. Konserni on vuoden 2009 aikana soveltanut suojauslaskentaa LVL- ja NOK-määräisten nettosijoitusten suojauksiin.

Transaktioriski muodostuu liiketoiminnan ja rahoituksen valuuttamääräisistä kassavirroista. Liiketoiminnan valuuttariskejä pyritään suojaamaan ensisijaisesti operatiivisin keinoin. Jäljelle jäävä osa transaktioriskistä suojataan käyttämällä esimerkiksi valuuttalainoja tai valuuttajohdannaisia. Tytäryhtiöt vastaavat transaktiopositionsa tunnistamisesta, raportoinnista, ennustamisesta ja suojaamisesta sisäisesti. Konsernirahoitusyksikkö on vastuussa merkittävien riskipositioiden suojaamisesta rahoituspolitiikan mukaisesti ulkoisina transaktioina. Pääsääntönä on, että merkittävät tarkasteluhetkeä seuraavalle 12 kuukaudelle ennustetut nettopositiot suojataan. Merkittävimmät valuutat, joissa konsernilla oli transaktioriskiä vuonna 2009, olivat USD ja RUB. Konserni ei ole vuonna 2009 soveltanut suojauslaskentaa transaktioriskin suojaukseen.

Herkkyys valuuttakurssiriskille

Euron ja dollarin sekä euron ja ruplan välisten valuuttakurssien muutoksista aiheutuvaa herkkyyttä laskettaessa on käytetty seuraavia oletuksia:

- euron ja dollarin valuuttakurssimuutoksen oletetaan olevan +/- 10 %
- euron ja ruplan valuuttakurssimuutoksen oletetaan olevan +/- 10 %
- positio sisältää rupla- ja dollarimääräiset rahoitusvarat ja -velat
- positio ei sisällä tulevia kassavirtoja

Valuuttakurssin muutoksesta aiheutuva herkkyys

1 000 euroa	Tuloslaskelma 31.12.2009	Oma pääoma 31.12.2009	Tuloslaskelma 31.12.2008	Oma pääoma 31.12.2008
+/- 10 % euron ja dollarin välisessä valuuttakurssissa	**+3 335 / -2 586**		-691 / +566	
+/- 10 % euron ja ruplan välisessä valuuttakurssissa	**-3 964 / +345**		+4 428 / +2 577	
+/- 10 % dollarin ja ruplan välisessä valuuttakurssissa				

Rahoituksen saamis- ja likviditeettiriski

Konsernin pyrkimyksenä on optimoida likvidien varojen käyttö liiketoimintojen rahoittamisessa sekä minimoida korkokulut ja pankkikustannukset. Konsernirahoitusyksikkö vastaa konsernin kokonaislikviditeetin hallinnasta sekä huolehtii, että käytettävissä on riittävät rahoituslimiitit ja riittävä määrä rahoituslähteitä. Lisäksi se varmistaa, että konsernin lainojen erääntymisprofiili jakautuu riittävän tasaisesti useille eri vuosille. Konsernin likviditeetinhallinta perustuu kuukausittain tehtävään rahoitusennusteeseen sekä päivittäiseen kassasuunnitteluun. Välillisesti rahoituskriisin vuoksi konsernin velkojen erääntymisprofiili ei ole ollut tavoitteiden mukainen vuoden 2009 lopussa. Konserni pyrkii muuttamaan velkojen erääntymisprofiilia vuoden 2010 aikana.

Finanssikriisillä on edelleen vuonna 2009 ollut vaikutusta rahoituksen saantiin rahoitusmarkkinoilta, mikä on myös nostanut rahoituksen kustannuksia. Konserni järjesti vuoden aikana uudelleen 270,0 milj. euron arvosta lyhytaikaisia luottojaan sekä neuvotteli pankkitakauksen 115,0 milj. euron TyEL-lainakiintiölle. Nämä järjestelyt turvaavat konsernin likviditeettiä ja lisäävät yhtiön taloudellista liikkumavaraa. Konsernin tavoitteena on myös vapauttaa sitoutuneita pääomia, ja siten alentaa velkarasitetta. Rahoitusjärjestelyn lainojen ja limiittien takaisinmaksu- ja voimassaoloajat ovat yhdestä viiteen vuoteen tilinpäätöshetkestä. Joulukuussa 2009 vahvistetun rahoituspolitiikan mukaisesti konsernin likviditeettireservin tulee kaikkina aikoina vastata konsernin kokonaislikviditeettitarvetta, ja sen tulee olla nostettavissa viiden pankkipäivän sisällä ilman lisämaksuja. Konsernin kokonaislikviditeettitarve koostuu päivittäisen operatiivisen liiketoiminnan likviditeettitarpeesta, riskilisätarpeesta ja strategisesta likviditeettitarpeesta.

Liiketoiminnan luonteesta johtuen kausiluotoituksen merkitys on suuri. Kausivaihtelun vaikutusta lyhytaikaiseen likviditeettiin hallitaan käyttämällä yritystodistusohjelmaa ja komittoitua rahoituslimiittiä sekä luotollisia tilejä. Konsernin yritystodistusohjelman yhteismäärä on 300,0 milj. euroa, josta käytössä 31.12.2009 oli 5,0 milj. euroa (55,0 milj. euroa vuonna 2008). Konsernilla oli käyttämättä 31.12.2009 yhteismäärältään 150,0 milj. euron komittoitu revolver-rahoituslimiitti ja nostamatta 115,0 milj. euron TyEL-lainakiintiöstä 22,8 milj. euroa.

Pääperiaatteena on käyttää ylimääräinen likviditeetti lainojen lyhentämiseen. Konsernin likviditeettiylijäämän kokoaminen hoidetaan sisäisillä talletuksilla ja konsernitilien avulla. Kassavarojen määrä 31.12.2009 oli 74,4 milj. euroa (250,1 milj. euroa vuonna 2008).

Analyysi rahoitusvelkojen erääntymisestä

1 000 euroa	2010	2011	2012	2013	2014	2015-	Yhteensä
31.12.2009							
Lainat							
Lyhennykset	**95 246**	**153 859**	**34 226**	**33 705**	**23 048**	**1 938**	**342 021**
Korot	**8 880**	**2 552**	**1 702**	**1 033**	**397**	**302**	**14 866**
Yhteensä	**104 126**	**156 411**	**35 927**	**34 738**	**23 444**	**2 240**	**356 887**
Rahoitusleasingvelat							
Lyhennykset	**13 703**	**8 689**	**7 489**	**6 577**	**4 895**	**15 771**	**57 125**
Korot	**1 706**	**2 385**	**2 032**	**992**	**687**	**1 043**	**8 846**
Yhteensä	**15 410**	**11 075**	**9 521**	**7 569**	**5 582**	**16 814**	**65 972**
Korkojohdannaiset							
Rahavirran suojauslaskennassa	**1 733**	**1 321**	**904**	**481**	**83**		**4 521**
Rahoituskulut	**336**	**167**					**503**
Valuuttatermiinit							
Maksut	**36 595**						**36 595**
Tulot	**-34 893**						**-34 893**
Muut pitkäaikaiset velat		**1 721**	**220**	**229**	**220**		**2 390**
Ostovelat	**66 589**						**66 589**

1 000 euroa	2009	2010	2011	2012	2013	2014-	Yhteensä
31.12.2008							
Lainat							
Lyhennykset	454 011	20 455	14 896	15 321	14 906	9 866	529 455
Korot	10 886	2 936	2 148	1 503	857	380	18 711
Yhteensä	464 897	23 391	17 044	16 824	15 763	10 246	548 166
Rahoitusleasingvelat							
Lyhennykset	13 717	10 242	8 212	6 809	6 082	12 021	57 083
Korot	2 118	1 632	1 247	911	644	652	7 204
Yhteensä	15 835	11 874	9 459	7 720	6 726	12 673	64 287
Korkojohdannaiset							
Rahoituskulut	761	834	593	352	188		2 727
Valuuttatermiinit							
Maksut	76 701						76 701
Tulot	-81 844						-81 844
Muut pitkäaikaiset velat		293		1 000			1 293
Ostovelat	117 257						117 257

Luottoriski

Luottoriski syntyy tilanteessa, jossa vastapuoli ei pysty täyttämään sopimuksen mukaisia velvoitteitaan aiheuttaen toiselle osapuolelle taloudellisen tappion. Lemminkäiselle on määritelty asiakassaamisten luottopolitiikka, jonka päämääränä on lisätä kannattavaa myyntiä ennakolta tunnistaen ja halliten luottoriskit. Pääosa liiketoiminnasta perustuu vakiintuneisiin, luotettaviin asiakassuhteisiin sekä alalla yleisesti noudatettaviin sopimusehtoihin. Luottopolitiikka määrittelee Lemminkäinen-konsernille luottokauppaa ja perintää koskevat vähimmäisvaatimukset. Luottoriskien määrittelijänä toimii konsernin luotonvalvonta ja luottoriskien hallinnasta vastaavat liiketoimintayksiköt. Vallitsevassa taloudellisessa tilanteessa luotonvalvonnan merkitys on korostunut, ja luotonvalvonnan prosesseja on yhtiössä tehostettu.

Konserni altistuu luottoriskille kaikkien konsernin myyntisaatavien, talletusten ja johdannaisiin liittyvien saamisten kautta. Luottoriskin enimmäismäärä on edellä mainittujen erien yhteenlaskettu tasearvo. Myynti- ja lainasaamisten määrä ja erääntyminen on esitetty alla olevassa taulukossa. Konsernilla ei ole merkittäviä luottoriskikeskittymiä, vaan myyntisaatavat jakautuvat monen eri asiakkaan kesken usealle markkina-alueelle. Sopimuksen tehnyt liiketoimintayksikkö seuraa saatavatilannetta aktiivisesti. Mikäli liiketoimintayksiköt neuvottelevat saatavien ehdoista uudelleen, tapahtuu se konsernin luottopolitiikan vaatimusten mukaisesti. Luottotappioriskiä voidaan pienentää vakuuksilla, pääsääntöisesti pankkitakauksilla ja pankkitalletuksilla. Lemminkäisen luottotappiot ovat aina olleet toiminnan laajuuteen nähden vähäiset. Merkittävimmät riskit tässä suhteessa liittyvät toimintaan Venäjällä, ja pääsääntönä Venäjän projekteissa on rakentaminen ainoastaan ennakkomaksuja vastaan. Mikäli luottotappioriskiä poikkeuksellisesti otetaan, se on aina ennakolta suhteutettu kyseisen hankkeen kateodotuksiin. Alaskirjatut rahoitusvarat muodostuvat luottotappioista. Luottotappioiksi kirjataan oikeudelliseen perintään siirretyt saamiset.

Konsernirahoitusyksikkö vastaa konsernin kassavaroihin, rahoitussijoituksiin ja rahoitustransaktioihin liittyvästä vastapuoli- ja luottoriskin hallinnasta. Vastapuoliriskille konserni altistuu sijoittaessaan likvidejä varojaan ja käyttäessään johdannaisinstrumentteja. Likvidit varat sijoitetaan lyhytaikaisiin pankkitalletuksiin ja vakavaraisten yhteistyöpankkien liikkeelle laskemiin sijoitustodistuksiin sekä hyvän luottoluokituksen omaavien yritysten yritystodistuksiin. Joulukuussa 2009 vahvistettu rahoituspolitiikka määrittelee hyväksytyt vastapuolet ja niiden kriteerit. Vuoden 2009 lopussa vastapuoliriskiä pidettiin pienenä.

Myynti- ja lainasaamisten ikäjakauma

1 000 euroa	Erääntymättömät	1-30 päivää erääntyneet	31-60 päivää erääntyneet	61-90 päivää erääntyneet	yli 90 päivää erääntyneet	Yhteensä
31.12.2009						
Pitkäaikaiset saamiset						
Myyntisaamiset	**145**				**50**	**195**
Lainasaamiset	**1 173**					**1 173**
Lyhytaikaiset saamiset						
Myyntisaamiset	**130 188**	**26 289**	**4 161**	**1 359**	**13 794**	**175 791**
Lainasaamiset	**940**					**940**
	132 445	**26 289**	**4 161**	**1 359**	**13 844**	**178 099**

1 000 euroa	Erääntymättömät	1-30 päivää erääntyneet	31-60 päivää erääntyneet	61-90 päivää erääntyneet	yli 90 päivää erääntyneet	Yhteensä
31.12.2008						
Pitkäaikaiset saamiset						
Myyntisaamiset	426					426
Lainasaamiset	4 788					4 788
Lyhytaikaiset saamiset						
Myyntisaamiset	173 946	35 770	9 200	5 416	15 053	239 386
Lainasaamiset	10 322	638				10 960
	189 482	36 408	9 200	5 416	15 053	255 560

Hyödykeriski

Konsernin päällystystoimintaan liittyy bitumin hintariski. Bitumin hinta määräytyy öljyn maailmanmarkkinahinnan mukaisesti. Konserni seuraa bitumin hintariskiä, joka ei ollut merkittävä tilinpäätöshetkellä.

Pääoman hallinta

Pääomalla tarkoitetaan Lemminkäinen-konsernin taseen osoittamaa omaa pääomaa ja korollista vierasta pääomaa.

Lemminkäinen-konsernin pääoman hallinnalla pyritään varmistamaan kustannustehokkaasti konsernin liiketoiminta-alueiden toimintaedellytysten säilyminen kilpailukykyisellä tasolla kaikissa suhdannetilanteissa, riittävä riskinkantokyky muun muassa rakennusurakoinnissa sekä hyvä osingonmaksu- ja lainojenhoitokyky.

Konsernin korollisen vieraan pääoman määrään vaikuttavat muun muassa toiminnan laajentaminen, yritysostot sekä inves-

toinnit tuotantokalustoon, -rakennuksiin ja rakennusmaahan. Yhtiö seuraa jatkuvasti velan määrää, korollisen nettovelan suhdetta käyttökatteeseen sekä omavaraisuusastetta. Korollinen nettovelka muodostuu korollisista veloista vähennettynä rahavaroilla. Nettovelan määrä voi vaihdella tilikauden aikana johtuen ensisijaisesti tuotannon kausivaihteluista, investoinneista ja rakennusmaan hankinnasta. Korollisen nettovelan määrä 31.12.2009 oli 324,7 milj. euroa (336,4 milj. euroa vuonna 2008).

Lainajärjestelyihin liittyy kaksi kvartaaleittain tarkasteltavaa taloudellista tunnuslukukovenanttia: nettovelan ja käyttökatteen suhdeluku sekä yhtiön omavaraisuusaste. Näistä nettovelka/käyttökate-kovenantti rikkoutui syyskuussa 2009 KHO:n yhtiölle määräämän seuraamusmaksun vuoksi. Yhtiö neuvotteli marraskuussa 2009 rahoitussopimuksen ehtoja uudelleen siten, että rahoitusjärjestelyt jatkuvat alkuperäisen maturiteetin mukaisesti ja pääosin entisin ehdoin. Uusien ehtojen mukaan Lemminkäinen-konsernin nettovelka/käyttökate-suhdeluku voi vaihdella neljännesvuosittain, ja tulee olla alle 3,5–4,5. Yhtiön omavaraisuusasteen tulee olla yli 23 prosenttia vuoden 2010 toiseen vuosineljännekseen asti, ja tämän jälkeen yli 30 prosenttia.

Yhtiö seuraa pääoman kehitystä myös sijoitetun pääoman tuottoasteella. Hyvänä tuottona pidetään keskimäärin 18 prosentin ylittävää tasoa pitkällä aikavälillä. Sijoitetun pääoman tuottoaste vuonna 2009 oli 5,4 prosenttia (17,7 % vuonna 2008). Sijoitettuun pääomaan sisältyvät sekä konsernin oma pääoma että korollinen vieras pääoma tilikauden aikana.

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Korolliset velat	**399 146**	586 538
Rahavarat	**74 400**	250 090
Korollinen nettovelka	**324 745**	336 448
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma	**275 372**	314 046
Oma pääoma yhteensä	**299 045**	341 796
Omavaraisuusaste, %	**31,4**	26,2
Nettovelkaantumisaste, %	**108,6**	98,4
Sijoitetun pääoman tuotto, %	**5,4**	17,7

26 JOHDANNAISET

1 000 euroa	Nimellisarvo	Käypä arvo positiivinen	Käypä arvo negatiivinen	Käypä arvo netto
31.12.2009				
Valuuttatermiinit	**36 634**	**66**	**-1 768**	**-1 702**
Koronvaihtosopimukset,	**59 585**		**-3 236**	**-3 236**
joista rahavirran suojauslaskennassa	**51 443**		**-2 815**	**-2 815**

1 000 euroa	Nimellisarvo	Käypä arvo positiivinen	Käypä arvo negatiivinen	Käypä arvo netto
31.12.2008				
Valuuttatermiinit,	81 246	6 832	-1 688	5 143
joista oman pääoman suojauslaskennassa	20 779		-455	-455
Korko-optiot, ostetut	1 420			
Korko-optiot, asetetut	1 420		-27	-27
Koronvaihtosopimukset,	71 893		-2 690	-2 690
joista rahavirran suojauslaskennassa	62 866		-2 258	-2 258
Hyödykejohdannaiset	1 112		-398	-398

Sopimusten käypä arvo on tilinpäätöspäivän markkinahinnan perusteella laskettu voitto tai tappio sopimuksen sulkemisesta.

Konsernilla on tytäryhtiöitä euroalueen ulkopuolella, jolloin se altistuu oman pääoman valuuttakurssiriskille. Tämän takia konserni on soveltanut suojauslaskentaa ulkomaisia nettosijoituksia suojaaviin valuuttatermiineihin Norjan kruunun (NOK) ja Latvian latin (LVL) osalta. Toteutuneet kurssierot on kirjattu tuottojen ja kulujen laskelman kautta konsolidoinnissa syntyvää muuntoeroa vastaan siltä osin kuin suojaukset ovat olleet tehokkaita. Johdannaisten korkotekijä on kirjattu rahoitustuottoihin ja -kuluihin. NOK-määräinen suojauslaskenta lopetettiin 1.10.2009 ja LVL-määräinen suojauslaskenta 1.7.2009. Kauden aikana johdannaisista oman pääoman muuntoeroihin kirjattu määrä nettona oli 0,4 milj. euroa (-1,6 milj. euroa vuonna 2008). Omaan pääomaan kirjattu osuus tuloutetaan vasta, kun ulkomaiseen yksikköön tehdystä nettoinvestoinnista luovutaan.

Kaikki johdannaiset eivät ole olleet mukana suojauslaskennassa. Osa valuuttatermiineistä, valuuttaoptiot, osa koronvaihtosopimuksista, korko-optiot sekä hyödykejohdannaiset on solmittu vähentämään liiketoiminnan riskejä sekä valuuttamääräisten tase-erien suojaamiseen.

Avoinna olevat valuuttatermiinit, joihin ei ole sovellettu suojauslaskentaa, ovat nimellisarvoltaan 36,6 milj. euroa (60,5 milj. euroa vuonna 2008) ja niiden käypä arvo nettona on -1,7 milj. euroa (5,6 milj. euroa vuonna 2008). Koska avoimien termiinien valuuttakurssin muutoksesta aiheutuva osuus ei ole suojauslaskennan piirissä, käyvän arvon muutoksia ei ole kirjattu omaan pääomaan vaan tulosvaikutteisesti rahoituseriin.

Suojauslaskennan alaisten koronvaihtosopimusten nimellisarvot 31.12.2009 olivat 51,4 milj. euroa (62,9 milj. euroa vuonna 2008) ja käyvät arvot -2,8 milj. euroa (-2,3 milj. euroa vuonna 2008). Suojauslaskennan ulkopuolisten koronvaihtosopimusten nimellisarvot olivat 8,1 milj. euroa (9,0 milj. euroa vuonna 2008) ja käyvät arvot -0,4 milj. euroa (-0,4 milj. euroa vuonna 2008). Koron osuus kirjataan tulosvaikutteisesti ja esitetään rahoituserissä. Korkojohdannaisiin liittyvien rahavirtojen odotetaan toteutuvan vuosittain 2015 mennessä (erääntyminen esitetty liitetiedossa 25).

27 LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTOJEN OIKAISUT

1 000 euroa	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Poistot	**34 258**	34 891
Pakollisten varausten muutos	**726**	1 177
Eläkevelvoitteiden muutos	**1 014**	-306
Luottotappiot myyntisaamisista	**3 256**	644
Suoriteperusteisesti kirjatut rahoitustuotot ja -kulut	**33 351**	32 130
Voitot/tappiot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien varojen arvostamisesta		48
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot sekä muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	**-1 852**	-3 815
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	**-1 499**	-1 244
Muuntoerot	**-1 100**	-1 922
	68 152	61 604

28 MUUT VUOKRASITOUMUKSET

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Peruuttamattomien vuokrasopimusten vähimmäisvuokrat		
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	**11 093**	9 907
Yli yhden, mutta enintään viiden vuoden kuluessa	**24 913**	26 563
Yli viiden vuoden kuluttua	**20 670**	18 939
	56 675	55 409
Muut vuokrasitoumukset sisältää leasingvastuita seuraavasti		
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	**3 306**	2 795
Yli yhden, mutta enintään viiden vuoden kuluessa	**4 909**	3 748
Yli viiden vuoden kuluttua	**1**	
	8 216	6 543

Peruuttamattomat vuokrasitoumukset ovat pääosin kiinteistöjen ja leasingkoneiden vuokrasopimuksia.

29 VAKUUDET JA VASTUUSITOUMUKSET

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Velat ja niiden vakuudeksi annetut kiinnitykset ja pantit		
Eläkelainat	**88 800**	
Rahalaitoslainat	**189 500**	22 737
	278 300	22 737
Annetut kiinteistökiinnitykset	**80 000**	1 463
Annetut yrityskiinnitykset	**1 218 844**	34 565
	1 298 844	36 027
Muut omasta puolesta annetut kiinnitykset ja pantit		
Annetut kiinteistökiinnitykset		69
Annetut yrityskiinnitykset	**2 460**	6 080
Pantatut arvopaperit	**578**	333
Talletukset	**72**	169
	3 110	6 651
Kiinnitykset ja pantit yhteensä		
Annetut kiinteistökiinnitykset	**80 000**	1 532
Annetut yrityskiinnitykset	**1 221 304**	40 645
Pantatut arvopaperit	**578**	333
Talletukset	**72**	169
	1 301 954	42 678
Takaukset		
Osakkuusyritysten puolesta		49 068
Muiden puolesta	**34 697**	19 878
	34 697	68 946
Investointien ostositoumukset	**11 076**	13 174

Vuonna 2008 osakkuusyhtiöiden puolesta annettu takaus 49,1 milj. euroa liittyy Finavo Oy:n kiinteistöosakeyhtiöiden lainoituksiin, jotka on järjestetty uudelleen tilikauden 2009 aikana.

30 OIKEUDENKÄYNNIT

Korkein hallinto-oikeus (KHO) määräsi 29.9.2009 kotimaisille asfalttialan yrityksille 82,55 milj. euron seuraamusmaksun, josta Lemminkäiselle 68 milj. euroa. Päätöksellä ratkaistiin lopullisesti kilpailuviraston vuonna 2004 tekemä vaatimus seuraamusmaksun määräämiseksi seitsemälle asfalttialalla vuosina 1994–2002 toimineelle yhtiölle koskien kilpailunrajoituslain rikkomuksia. Kilpailuvirasto esitti tuolloin alan yhtiöille ja Asfalttiliitolle yhteensä 97 milj. euron seuraamusmaksua, josta Lemminkäiselle esitettiin 68 milj. euroa. Markkinaoikeus hylkäsi kilpailuviraston esityksen pääosin ja määräsi joulukuussa 2007 asfalttiyhtiöille 19,4 milj. euron seuraamusmaksun, josta Lemminkäiselle 14 milj. euroa. KHO hyväksyi kilpailuviraston esittämän seuraamusmaksun kokonaisuudessaan.

KHO:n määräämän 68 milj. euron seuraamusmaksun ja markkinaoikeuden määräämän 14 milj. euron seuraamusmaksun erotus (54 milj. euroa) kirjattiin kuluksi Lemminkäisen vuoden 2009 kolmannelle kvartaalille. Yhtiö kirjasi vastaavasti markkinaoikeuden päätöksen mukaisen 14 milj. euron seuraamusmaksun vuoden 2007 neljännen kvartaalin tulokseen.

Tähän mennessä 21 kuntaa ja Tiehallinto ovat nostaneet Lemminkäistä ja eräitä muita asfalttialan yhtiöitä vastaan vahingonkorvauskanteen Helsingin käräjäoikeudessa. Kantajat katsovat, että kilpailunrajoituksilla on aiheutettu niille vahinkoa. Tiehallinto on vaatinut valtion töihin liittyen Lemminkäiseltä enintään 10,5 milj. euroa ja yhteisvastuullisesti muiden asfalttiyhtiöiden kanssa enintään 5,6 milj. euroa. Haastehakemuksissa esitetyt vaatimukset ovat määriltään ja perusteiltaan toisistaan poikkeavia. Kantajat ovat varanneet oikeuden täsmentää vaatimuksiaan, mutta suurin osa kantajista ei ole vielä toimittanut täsmennettyjä kannekirjelmiään käräjäoikeuteen.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös ei merkitse sellaisenaan, että Lemminkäinen tai jotkin muut asfalttialan yhtiöt olisivat aiheuttaneet asfalttiurakoiden tilaajille vahinkoa. Päätös ei koske niitä yksittäisiä urakkasopimuksia, joihin kantajat ovat

ilmoittaneet vetoavansa korvausvaatimustensa tueksi. Päätös ei koske myöskään yksittäisten urakoiden hinnoittelua.

Lemminkäinen perehtyy vahingonkorvausvaatimuksiin ja arvioi kutakin vaatimusta erikseen. Lähtökohtaisesti yhtiö pitää vaatimuksia perusteettomina.

Siltä osin kuin kantajat lopulta päättävät täsmennetyissä kannekirjelmissään jatkaa Lemminkäistä vastaan nostettujen kanteiden ajamista, ne käsitellään käräjäoikeuden määräämässä järjestyksessä ja aikataulussa.

Käräjäoikeuteen jätetyistä kuntien ja Tiehallinnon haastehakemuksista ja niiden sisältämistä vaatimuksista ei ole tehty kuluvarauksia. On todennäköistä, että käräjäoikeuden käsittely jatkuu vuoden 2011 puolelle.

31 LÄHIPIIRITAPAHTUMAT

Lemminkäinen-konsernin lähipiiriin kuuluvat osakkuusyritykset ja ylin johto. Ylin johto muodostuu hallituksesta, toimitusjohtajasta, johtoryhmästä ja sisäisen tarkastuksen päälliköstä. Liiketoimet osakkuusyritysten kanssa tapahtuvat käyvin markkinahinnoin.

Liiketoimet lähipiirin kanssa

1 000 euroa	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Tavaroiden ja palveluiden myynti		
Osakkuusyrityksille	**539**	22
Tavaroiden ja palveluiden osto		
Osakkuusyrityksiltä	**6 378**	4 069

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Tavaroiden/palveluiden ostoista/myynneistä aiheutuvat loppusaldot		
Myyntisaamiset		
Osakkuusyrityksiltä	**28**	2
Ostovelat		
Osakkuusyrityksille	**8**	9

Konsernissa ei ollut lainoja lähipiirille 31.12.2009 eikä 31.12.2008. Lähipiiritoimet osakkuusyhtiöiden kanssa ovat asfalttiurakoita ja kiviainestoimituksia. Luettelo sijoituksista tytär- ja osakkuusyrityksiin löytyy kappaleesta 33 ja osakkuusyhtiöiden lisätietoja kappaleesta 9.

Lähipiirille maksetut palkat, palkkiot ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet

1 000 euroa	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
Hallituksen jäsenet		
Berndt Brunow	**127**	102
Mikael Mäkinen	**32**	
Kristina Pentti-von Walzel	**42**	35
Heikki Räty	**34**	
Teppo Taberman	**40**	35
Heikki Pentti		40
Juhani Mäkinen	**42**	30
Sakari Tamminen	**6**	35
Johtoryhmä ja sisäisen tarkastuksen päällikkö		
Timo Kohtamäki	**428**	
Juhani Sormaala		793
Muu johtoryhmä ja sisäisen tarkastuksen päällikkö	**1 701**	
Lähipiirille maksetut palkat, palkkiot ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	**2 452**	1 071

Lemminkäinen-konsernin johtoryhmä on toiminut 1.1.2009 alkaen.

Emoyhtiön hallituksen jäsenten palkkioista päättää yhtiökokous. Vuonna 2009 emoyhtiön hallituksen jäsenten palkkio oli 3 000 euroa (3 000 euroa vuonna 2008) kuukaudessa ja hallituksen puheenjohtajan palkkio 10 000 euroa (11 000 euroa) kuukaudessa sekä kokouspalkkio 500 euroa kokoukselta. Lisäksi tarkastusvaliokunnan jäsenille maksetaan 500 euron kokouskohtainen palkkio valiokunnan kokouksista. Matkakustannukset korvataan laskun mukaan.

Yhtiöllä ei ole voimassaolevia optio-ohjelmia eikä muita osakesidonnaisia palkitsemisjärjestelmiä.

Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtaja on konsernin johdon palkitsemisjärjestelmän piirissä. Palkitsemisjärjestelmä muodostuu tulokseen perustuvasta vuosipalkkiosta ja taloudellisen lisäarvon syntymiseen perustuvasta pitkäaikaisesta sitouttamisjärjestelmästä. Lemminkäisen hallitus vahvistaa palkitsemisjärjestelmän raja-arvot vuosittain. Tulokseen perustuva vuosipalkkio voi olla enintään 30 prosenttia vuoden rahapalkasta. Sitouttamisjärjestelmän mukainen palkkio voi olla enintään kuuden kuukauden rahapalkan määräinen.

Toimitusjohtajasopimuksen irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Mikäli yhtiö irtisanoo sopimuksen, on toimitusjohtajalla sopimuksen päättyessä oikeus kertakaikkiseen erokorvaukseen, joka vastaa 18 kuukauden rahapalkkaa sopimuksen päättymishetkellä.

Toimitusjohtajalla on oikeus jäädä eläkkeelle täytettyään 60 vuotta. Tällöin hänen eläkkeensä on yhtiön ottaman lisäeläkevakuutuksen johdosta 60 prosenttia TEL:n mukaisesta eläkepalkasta.

32 TILINPÄÄTÖSPÄIVÄN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Olennaisia tapahtumia ei ole.

33 OSAKKEET JA OSUUDET

Yhtiö	Konsernin omistus-osuus, %	Emoyhtiön omistus-osuus, %	Emoyhtiön omistusosuus, kpl	Emoyhtiön omistusosuus, kirjanpitoarvo 1 000 euroa	Muiden konserniyritysten omistusosuus, kirjanpitoarvo 1 000 euroa
31.12.2009					
Konserniyritysosakkeet					
Elemento Oy, Savonlinna	100,0				9 359
Lembet Oy, Helsinki	100,0				5
Lemminkäinen Betonituote Oy, Helsinki	100,0	100,0	250	4 895	
Lemminkäinen Katto Oy, Helsinki	100,0	100,0	250	1 325	
UAB Lemminkainen Lietuva, Liettua	99,6	99,6	3 737 272	3 498	
ZAO Lemruf, Venäjä	100,0				3
Omni-Sica Oy, Helsinki	100,0	100,0	50	9	
Oy Roofing Ab, Helsinki	100,0				16
Sica Oy, Helsinki	100,0	100,0	1 003	55 946	
Suonenjoen Betonituote Oy, Suonenjoki	100,0				758
Lemminkäinen Talo Oy, Helsinki	100,0	51,5	2 552	27 962	10 392
Oy Alfred A. Palmberg Ab, Helsinki	95,0				7 983
Byggnads Ab Forsström Rakennus Oy, Kokkola	83,3				3 802
OOO Sibus, Venäjä	100,0				
ICM International Construction Management, Unkari	100,0				684
Oy Konte Ab, Vaasa	100,0				3 146
Lemcon Co., Ltd, Kiina	100,0				14
Lemcon Construction Private Limited, Intia	100,0				853
Lemcon HR Oy, Helsinki	100,0				142
OOO Lemcon Invest, Venäjä	100,0				2 284
Lemcon Oy, Helsinki	100,0				5
Lemcon Polska Sp.Z O.O, Puola	100,0				1 576
OOO Lemcon Rus, Venäjä	100,0				864
Lemcon RusInvest Oy, Helsinki	100,0				
Lemcon RusProject Oy, Helsinki	100,0				3
Lemcon Eesti As, Viro	100,0				3
Lemminkäinen PPP Oy, Kuopio	100,0				3
ZAO Lemstroi, Venäjä	100,0				282
ZAO Lipsanen, Venäjä	89,9				14 629
Oka Oy, Kouvola	84,9				4 392
Palmberg-Rakennus Oy, Oulu	85,0				143
Palmberg TKU Oy, Turku	100,0				1 773
Palmberg-Urakoitsijat Oy, Hyvinkää	98,3				877
Rakennusliike A. Taskinen Oy, Kitee	95,0				3 186
Rakennusliike S. Horttanainen Oy, Porvoo	100,0				67
Rakennus-Otava Oy, Jyväskylä	95,0				1 112
Lemminkäinen Talo Oy Keski- ja Lounais-Suomi, Tampere	70,0				572
Rekab Entreprenad Ab, Ruotsi	80,0				243
Savocon Oy, Kuopio	100,0				2 228
StP-Rakennus Oy, Imatra	89,9				91
WPL-System Oy, Helsinki	100,0				4 633
Lemcon Development Oy, Helsinki	100,0	100,0	100	1 682	
Lemcon (Philippines) Inc, Filippiinit	71,0				222
Lemcon (Thailand) Ltd, Thaimaa	71,0				51
Lemcon Argentina S.R.L, Argentiina	71,0				5
LEMCON Baumanagement GmbH, Saksa	100,0				26
Lemcon Bauprojekt-Management GmbH, Itävalta	71,0				28
Lemcon Bulgaria EOOD, Bulgaria	71,0				3
Lemcon Canada Ltd, Kanada	71,0				1
Lemcon Chile Ltda, Chile	71,0				16
Lemcon Colombia Ltda, Kolumbia	71,0				3
Lemcon do Brasil Ltda, Brasilia	71,0				22
LEMCONECUADOR SA, Ecuador	71,0				1
Lemcon Építöipari Kft, Unkari	71,0				28

Yhtiö	Konsernin omistus-osuus, %	Emoyhtiön omistus-osuus, %	Emoyhtiön omistusosuus, kpl	Emoyhtiön omistusosuus, kirjanpitoarvo 1 000 euroa	Muiden konserniyritysten omistusosuus, kirjanpitoarvo 1 000 euroa
Lemcon Networks Oy, Helsinki	71,0				326
Lemcon Networks Holding Oy, Helsinki	84,5				632
Lemcon Network Services Ltd, Iso-Britannia	71,0				19
Lemcon Norge As, Norja	71,0				12
Lemcon Pte Ltd, Singapore	71,0				7
Lemcon Servicos de Planejamento de Engenharia Ltda, Brasilia	71,0				20
Lemcon Ukraine, Ukraina	71,0				8
Lemcon USA Corporation, Yhdysvallat	71,0				1
Lemcon Venezuela C.A., Venezuela	71,0				8
UAB Lemcon Vilnius, Liettua	100,0				
Pasila Telecom Oy, Helsinki	71,0				8
PT Lemcon Networks, Indonesia	71,0				75
Lemminkäinen Infra Oy, Helsinki	100,0	89,9	1 100	30 191	3 387
Fjellhamar Asfalt AS, Norja	100,0				6
Forssan Betoni Oy, Forssa	100,0				3 305
ICS "Lemminkainen Infra Oy" SRL, Moldova	100,0				
Oü Järva Paas, Viro	85,0				3
UAB Kelio Linija, Liettua	100,0				3
ZAO Lemminkäinen Dor Stroi, Venäjä	100,0				544
SIA Lemminkainen Latvija, Latvia	100,0				1 835
Lemminkäinen Norge AS, Norja	100,0				11 799
Lemminkäinen Sverige Ab, Ruotsi	100,0				12
LMK VEJ A/S, Tanska	100,0				18 972
Lohketööd Oy, Salo	85,0				3
Oü Lõhketööd, Viro	85,0				1 192
Lødingen Stenindustri AS, Norja	100,0				1 434
OÜ Magistraal, Viro	91,7				1 023
Moelv Grus AS, Norja	100,0				114
Lemminkäinen Eesti AS, Viro	91,7				3 894
Tolarock Oy, Kajaani	100,0				3 048
Tekmanni Oy, Espoo	100,0	100,0	4 185	39 179	
Kajaanin LVI-Ykkönen Oy, Oulu	75,0				139
Oulun Kylmä-Ykkönen Oy, Oulu	75,0				27
Oulun LVI-Ykkönen Oy, Oulu	75,0				2 882
Oulun Saneeraus-Ykkönen Oy, Oulu	75,0				45
Sähköliike Tekno Oy, Kokkola	87,3				2 508
Tekmanni Pohjanmaa Oy, Seinäjoki	90,3				995
Tekmanni RusService Oy, Espoo	93,9				3
Tekmanni Service Oy, Espoo	93,9				500
Tekmanni Tampere Oy, Tampere	90,3				504
Tekmanni Uusimaa Oy, Hyvinkää	90,5				1 037
Tekmen SPB, Venäjä	84,5				192
Turun Rakennusputki Oy, Turku	90,3				1 130
				164 688	138 176
Osakkuusyritysosakkeet					
Finavo Oy, Helsinki	47,5				476
Genvej A/S, Tanska	50,0				202
Martin Haraldstad AS, Norja	50,0				741
Nordasfalt AS, Norja	50,0				572
Ullensaker Asfalt ANS, Norja	50,0				542
					2 533
Muut osakkeet ja osuudet					
Kiinteistöosakkeet				793	2 586
Asunto-osakkeet				372	907
Muut osakkeet ja osuudet				942	981
				2 108	4 474

Emoyhtiön tuloslaskelma (FAS)

1000 euroa	Liite	1.1.-31.12.2009	1.1.-31.12.2008
LIIKEVAIHTO	1.1	**15 423**	7 999
Liiketoiminnan muut tuotot	1.2	**58**	1 990
Materiaalit ja palvelut	1.3	**11**	35
Henkilöstökulut	1.4	**9 644**	8 011
Poistot	1.5	**817**	865
Liiketoiminnan muut kulut		**11 906**	8 978
LIIKETAPPIO		**-6 898**	-7 899
Rahoitustuotot ja -kulut	1.6	**46 207**	81 284
TULOS ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		**39 309**	73 385
Satunnaiset erät	1.7	**-36 700**	15 000
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		**2 609**	88 385
Tilinpäätössiirrot	1.8		-724
Välittömät verot	1.9	**-121**	-425
TILIKAUDEN TULOS		**2 488**	87 237

Emoyhtiön tase (FAS)

1000 euroa	Liite	1.1.-31.12.2009	1.1.-31.12.2008
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT	2.1		
Aineettomat hyödykkeet	2.1.1	**686**	799
Aineelliset hyödykkeet	2.1.2	**13 349**	13 695
Osuudet saman konsernin yrityksissä	2.1.3	**164 688**	164 725
Osuudet osakkuusyrityksissä	2.1.3		293
Muut sijoitukset	2.1.3	**2 108**	1 712
		180 830	181 224
VAIHTUVAT VASTAAVAT	2.2		
Muut pitkäaikaiset saamiset	2.2.1	**4 982**	4 779
Lyhytaikaiset saamiset	2.2.2	**217 226**	213 332
Rahoitusarvopaperit	2.2.3		81 000
Rahat ja pankkisaamiset		**12 186**	76 039
		234 395	375 149
		415 225	556 373
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	2.3		
Osakepääoma		**34 043**	34 043
Ylikurssirahasto		**5 675**	5 675
Edellisten tilikausien voitto		**72 636**	718
Tilikauden tulos		**2 488**	87 237
		114 841	127 673
VIERAS PÄÄOMA	2.4		
Laskennallinen verovelka	2.4.1	**1 441**	1 441
Pitkäaikainen vieras pääoma	2.4.2	**230 420**	55 143
Lyhytaikainen vieras pääoma	2.4.3	**68 523**	372 117
		300 384	428 701
		415 225	556 373

Emoyhtiön rahavirtalaskelma (FAS)

1000 euroa	1.1.-31.12.2009	1.1.-31.12.2008
Liiketoiminnan rahavirta		
Tulos ennen satunnaisia eriä	**39 309**	73 385
Satunnaiset erät	**-54 000**	
Oikaisut		
Suunnitelman mukaiset poistot	**817**	865
Rahoitustuotot ja -kulut	**-46 207**	-81 284
Muut oikaisut	**223**	-1 146
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	**-59 858**	-8 180
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys(-)/vähennys(+)	**174 958**	-1 178
Vaihto-omaisuuden vähennys		235
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys	**201**	3
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	**115 302**	-9 120
Maksetut korot ja muut rahoituskulut	**-23 628**	-21 001
Saadut osingot	**13 400**	87 104
Saadut korot ja muut rahoitustuotot	**10 824**	17 853
Maksetut välittömät verot	**-421**	-1 336
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	**115 477**	73 501
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	**-455**	-120
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	**139**	805
Investoinnit muihin sijoituksiin	**-109**	
Luovutustulot muista sijoituksista		299
Ostetut tytäryhtiöosakkeet	**-14**	-5
Myydyt tytäryhtiöosakkeet	**56**	
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	**-383**	979
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten saamisten lisäys	**-204**	-1 039
Saadut konserniavustukset	**15 000**	
Konsernisaamisten/-velkojen muutos	**-145 101**	-97 224
Lyhytaikaisten lainojen nostot	**329 626**	1 670 390
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	**-637 626**	-1 457 190
Pitkäaikaisten lainojen nostot	**212 000**	
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	**-18 323**	-12 710
Maksetut osingot	**-15 319**	-30 638
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	**-259 946**	71 589
RAHAVAROJEN LISÄYS(+)/VÄHENNYS(-)	**-144 852**	146 069
Rahavarat tilikauden alussa	**157 039**	11 022
Yritysjärjestelyt		-52
RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA	**12 186**	157 039

Emoyhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

31.12.2009

Lemminkäinen Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain mukaisesti (FAS).

Ulkomaanrahan määräiset erät

Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat saamiset ja velat on muunnettu tilinpäätöspäivän kurssiin. Termiinisopimuksin suojatut ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on arvostettu termiinikurssiin ja termiinin korko-osuus on jaksotettu sopimuksien voimassaoloajalle. Myynteihin ja ostoihin liittyvät kurssierot on kirjattu vastaavien erien oikaisuksi. Rahoituksen kurssivoitot ja -tappiot on kirjattu rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

Käyttöomaisuuden arvostus ja jaksotus

Käyttöomaisuus on esitetty taseessa alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä taloudellisen pitoajan mukaan laskетuilla suunnitelmapoistoilla. Lisäksi joidenkin maa-alueiden, rakennusten ja osakkeiden arvoon sisältyy arvonkorotuksia, joista ei ole tehty poistoja. Poistoajat ovat seuraavat:

- Rakennukset ja rakennelmat 10–40 vuotta
- Koneet ja kalusto 4–10 vuotta
- Muu käyttöomaisuus 5–10 vuotta

Eläkejärjestelyt

Henkilöstön eläketurva lisäetuineen on vakuutettu eläkevakuutusyhtiössä.

Tutkimus- ja kehitysmenot

Tutkimus- ja kehitysmenot on kirjattu kuluksi niiden syntymisvuonna.

Välittömät verot

Tuloslaskelman veroihin on kirjattu tilikauden tuloksen perusteella lasketut verot, aikaisempien tilikausien verojen oikaisut sekä laskennallisen verovelan ja -saamisen muutos.

1 000 euroa	1.1.-31.12.2009	1.1.-31.12.2008

1 TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

1.1 LIIKEVAIHTO MARKKINA-ALUEITTAIN

Kotimaa	**15 390**	7 794
Pohjoismaat	**16**	20
Itä-Eurooppa ja Baltian maat	**17**	68
Aasia ja Amerikka		117
	15 423	7 999

1.2 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

Käyttöomaisuuden myyntivoitot	**54**	509
Muut	**4**	1 481
	58	1 990

1.3 MATERIAALIT JA PALVELUT

Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	**11**	14
Ulkopuolisilta ostetut palvelut		21
	11	35

1.4 HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	**7 157**	5 948
Eläkekulut	**2 251**	1 638
Muut henkilösivukulut	**237**	424
	9 644	8 011
Johdon palkat ja palkkiot		
Hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja	**739**	1 054
Henkilöstö keskimäärin		
Toimihenkilöitä	**114**	106
Työntekijöitä		1
	114	107

Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan eläkesitoumukset
Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtajan eläkeikä on 60 vuotta.

1 000 euroa	1.1.-31.12.2009	1.1.-31.12.2008
1.5 POISTOT		
Aineettomat oikeudet	**218**	245
Muut pitkävaikutteiset menot	**18**	17
Rakennukset ja rakennelmat	**405**	436
Koneet ja kalusto	**113**	104
Muut aineelliset hyödykkeet	**62**	63
	817	865
1.6 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT		
Osinkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	**56 667**	87 104
Muut korko- ja rahoitustuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	**8 733**	12 599
Muilta	**1 886**	4 610
	10 619	17 209
Korkokulut ja muut rahoituskulut		
Saman konsernin yrityksille	**-763**	-4 313
Muille	**-20 316**	-18 716
	-21 079	-23 029
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	**46 207**	81 284
Rahoitustuottoihin ja kuluihin sisältyy kurssieroja (netto)	**-1 123**	1 477
1.7 SATUNNAISET ERÄT		
Satunnaiset tuotot, konserniavustukset	**17 300**	15 000
Satunnaiset kulut, markkinaseuraamusmaksu	**-54 000**	
	-36 700	15 000
1.8 TILINPÄÄTÖSSIIRROT		
Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus		-724
1.9 VÄLITTÖMÄT VEROT		
Tuloverot tilikaudelta	**-77**	-378
Tuloverot aikaisemmilta vuosilta	**-44**	-46
	-121	-425

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
2 TASEEN LIITETIEDOT		
2.1 PYSYVÄT VASTAAVAT		
2.1.1 Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	**333**	520
Muut pitkävaikutteiset menot	**159**	132
Ennakkomaksut	**193**	147
	686	799
2.1.2 Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	**6 278**	6 301
Rakennukset ja rakennelmat	**6 091**	6 496
Koneet ja kalusto	**438**	327
Muut aineelliset hyödykkeet	**516**	571
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	**26**	
	13 349	13 695
2.1.3 Sijoitukset		
Osuudet saman konsernin yrityksissä	**164 688**	164 725
Osuudet osakkuusyrityksissä		293
Muut osakkeet ja osuudet	**2 108**	1 712
	166 796	166 730
2.1.1 Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
Hankintameno 1.1.	**1 832**	1 789
Lisäykset	**32**	249
Vähennykset	**-3**	-206
Hankintameno 31.12.	**1 861**	1 832
Kertyneet poistot 31.12.	**-1 527**	-1 313
Kirjanpitoarvo 31.12.	**333**	520
Muut pitkävaikutteiset menot		
Hankintameno 1.1.	**214**	306
Lisäykset	**45**	
Vähennykset		-92
Hankintameno 31.12.	**259**	214
Kertyneet poistot 31.12.	**-100**	-82
Kirjanpitoarvo 31.12.	**159**	132
Ennakkomaksut		
Hankintameno 1.1.	**147**	308
Lisäykset	**46**	7
Vähennykset		-167
Hankintameno 31.12.	**193**	147

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
2.1.2 Aineelliset hyödykkeet		
Maa-alueet		
Hankintameno 1.1.	**3 214**	6 516
Vähennykset	**-23**	-3 302
Hankintameno 31.12.	**3 191**	3 214
Arvonkorotukset	**3 087**	3 087
Kirjanpitoarvo 31.12.	**6 278**	6 301
Rakennukset		
Hankintameno 1.1.	**14 969**	15 965
Lisäykset		22
Vähennykset	**-69**	-1 017
Hankintameno 31.12.	**14 900**	14 969
Kertyneet poistot 31.12.	**-11 188**	-10 851
Arvonkorotukset	**2 378**	2 378
Kirjanpitoarvo 31.12.	**6 091**	6 496
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	**1 456**	84 589
Lisäykset	**299**	6
Vähennykset	**-296**	-83 139
Hankintameno 31.12.	**1 458**	1 456
Kertyneet poistot 31.12.	**-1 020**	-1 129
Kirjanpitoarvo 31.12.	**438**	327
Muut aineelliset hyödykkeet		
Hankintameno 1.1.	**1 351**	18 143
Lisäykset	**7**	
Vähennykset		-16 792
Hankintameno 31.12.	**1 359**	1 351
Kertyneet poistot 31.12.	**-843**	-780
Kirjanpitoarvo 31.12.	**516**	571
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno 1.1.		951
Lisäykset	**26**	
Vähennykset		-951
Hankintameno 31.12.	**26**	
2.1.3 Sijoitukset		
Osuudet saman konsernin yrityksissä		
Hankintameno 1.1.	**164 725**	176 081
Lisäykset	**14**	30 193
Vähennykset	**-51**	-41 549
Hankintameno 31.12.	**164 688**	164 725
Osuudet osakkuusyrityksissä		
Hankintameno 1.1.	**293**	293
Vähennykset	**-293**	
Hankintameno 31.12.		293

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
Muut osakkeet		
Hankintameno 1.1.	**1 635**	1 719
Lisäykset	**396**	4
Vähennykset		-87
Hankintameno 31.12.	**2 031**	1 635
Arvonkorotukset	**76**	76
Kirjanpitoarvo 31.12.	**2 108**	1 712
2.1.4 Arvonkorotukset		
Maa-alueet		
Arvo 1.1.	**3 087**	3 087
Arvo 31.12.	**3 087**	3 087
Rakennukset		
Arvo 1.1.	**2 378**	2 378
Arvo 31.12.	**2 378**	2 378
Osakkeet		
Arvo 1.1.	**76**	122
Vähennys		-46
Arvo 31.12.	**76**	76
2.2 VAIHTUVAT VASTAAVAT		
2.2.1 Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	**4 982**	4 779
2.2.2 Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset konsernin ulkopuolisilta		
Myyntisaamiset	**27**	125
Lainasaamiset		10
Muut saamiset	**45**	44
Siirtosaamiset	**3 455**	618
	3 527	797
Saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä		
Myyntisaamiset	**4 077**	3 354
Muut saamiset	**209 622**	208 970
Siirtosaamiset		211
	213 699	212 535
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	**217 226**	213 332
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät		
Korkosaamiset	**331**	617
Verosaaminen		1
Henkilöstökulujen jaksotus	**22**	
Rahoituskulujen jaksotus	**3 100**	
Muut siirtosaamiset	**1**	
	3 455	618

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
2.2.3 Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit		89 000
2.3 OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma 1.1.	**34 043**	34 043
Osakepääoma 31.12.	**34 043**	34 043
Ylikurssirahasto 1.1	**5 675**	5 675
Ylikurssirahasto 31.12.	**5 675**	5 675
Voitto edellisiltä tilikausilta 1.1.	**87 955**	31 378
Osingonjako	**-15 319**	-30 626
Siirto arvonkorotusrahastosta		-34
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	**72 636**	718
Tilikauden tulos	**2 488**	87 237
Oma pääoma yhteensä	**114 841**	127 673
Voitonjakokelpoiset varat 31.12.	**75 124**	87 955
2.4 VIERAS PÄÄOMA		
2.4.1 Laskennallinen verovelka		
Arvonkorotuksista	**1 441**	1 441
2.4.2 Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoituslaitoksilta	**160 020**	55 143
Eläkelainat	**70 400**	
	230 420	55 143
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
Lainat rahoituslaitoksilta		5 751
2.4.3 Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoituslaitoksilta	**20 123**	70 123
Eläkelainat	**18 400**	
Ostovelat	**736**	461
Ostovelat konserniyrityksille	**111**	314
Muut velat konserniyrityksille	**26 510**	37 856
Muut velat	**186**	258 108
Siirtovelat	**2 457**	5 256
	68 523	372 117
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
Korkosiirtovelat	**923**	3 211
Tuloverovelka	**77**	378
Henkilöstökulujen jaksotus	**1 335**	1 667
Muut siirtovelat	**121**	
	2 457	5 256

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
2.5 VAKUUDET JA VASTUUSITOUMUKSET		
Velat ja niiden vakuudeksi annetut kiinnitykset ja pantit		
Rahalaitoslainat	**175 143**	2 523
Eläkelainat	**88 800**	
	263 943	2 523
Annetut kiinteistökiinnitykset	**80 000**	
Annetut yrityskiinnitykset	**375 228**	23 546
	455 228	23 546
Muut omasta puolesta annetut kiinnitykset ja pantit		
Annetut yrityskiinnitykset		1 682
Konserniyritysten puolesta annetut kiinnitykset		
Annetut yrityskiinnitykset		9 000
Muiden puolesta annetut pantit		
Pantatut arvopaperit	**90**	90
Kiinnitykset ja pantit yhteensä		
Annetut kiinteistökiinnitykset	**80 000**	
Annetut yrityskiinnitykset	**375 228**	34 228
Pantatut arvopaperit	**90**	90
	455 318	34 318
Takaukset		
Konserniyritysten puolesta	**235 827**	341 070
Muiden puolesta	**13 147**	9 161
	248 974	350 231
Vuokravastuut		
Seuraavana vuonna maksettavat	**4 271**	2 612
Myöhemmin maksettavat	**27 366**	25 597
	31 638	28 209
Johdannaissopimukset		
Valuuttatermiinit		
Nimellisarvo	**15 190**	54 144
Käypä arvo	**-295**	-1 688
Korko-optiot, ostetut		
Nimellisarvo		1 420
Käypä arvo		
Korko-optiot, asetetut		
Nimellisarvo		1 420
Käypä arvo		-27
Koronvaihtosopimukset		
Nimellisarvo	**51 443**	62 866
Käypä arvo	**-2 815**	-2 258

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut (IFRS)

Milj. euroa	2009	2008	2007	2006	2005
Liikevaihto	**1 964,4**	2 481,8	2 174,1	1 795,9	1 601,7
Kansainvälinen liiketoiminta	**527,1**	676,7	581,6	530,3	499,6
% liikevaihdosta	**26,8**	27,3	26,8	29,5	31,2
Liikevoitto	**23,3**	123,2	127,2	109,2	73,6
% liikevaihdosta	**1,2**	5,0	5,8	6,1	4,6
Tulos ennen veroja	**-10,0**	91,0	111,2	94,2	65,9
% liikevaihdosta	**-0,5**	3,7	5,1	5,2	4,1
Tilikauden tulos [1]	**-26,1**	55,9	72,9	65,8	43,7
% liikevaihdosta	**-1,3**	2,3	3,4	3,7	2,7
Pitkäaikaiset varat	**298,7**	288,7	272,1	255,9	245,9
Vaihto-omaisuus	**355,4**	398,2	330,9	281,9	223,7
Rahoitusomaisuus	**379,5**	726,4	465,9	401,4	305,8
Oma pääoma	**275,4**	314,0	295,5	248,0	200,9
Vähemmistöosuus	**23,7**	27,8	23,7	19,7	14,6
Korollinen vieras pääoma	**399,1**	586,5	357,0	343,6	264,0
Koroton vieras pääoma	**335,5**	485,0	392,8	327,8	295,9
Taseen loppusumma	**1 033,7**	1 413,3	1 069,0	939,2	775,4
Oman pääoman tuotto, %	**-7,4**	19,2	27,5	30,2	24,5
Sijoitetun pääoman tuotto, %	**5,4**	17,7	20,7	20,6	16,5
Omavaraisuusaste, %	**31,4**	26,2	32,7	31,2	31,0
Gearing, %	**108,6**	98,4	87,2	105,7	102,9
Korollinen nettovelka	**324,7**	336,4	278,5	283,0	221,6
Bruttoinvestoinnit	**41,5**	60,2	61,4	48,7	37,4
% liikevaihdosta	**2,1**	2,4	2,8	2,7	2,3
Tilauskanta 31.12.	**958,4**	1 064,5	1 414,1	1 326,7	1 011,3
Henkilöstö keskimäärin	**8 626**	9 776	9 201	8 418	7 912

[1] Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus

Tunnuslukujen laskentakaavat

SIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO-%

$$\frac{\text{Tulos ennen veroja + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma - korottomat velat (keskimäärin)}} \times 100$$

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO-%

$$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma yhteensä (keskimäärin)}} \times 100$$

OMAVARAISUUSASTE, %

$$\frac{\text{Oma pääoma yhteensä}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}}$$

GEARING, %

$$\frac{\text{Korollinen vieras pääoma - rahavarat}}{\text{Oma pääoma yhteensä}} \times 100$$

KOROLLINEN NETTOVELKA

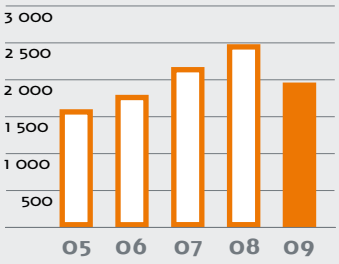
Korolliset velat - rahavarat

HENKILÖSTÖ KESKIMÄÄRIN

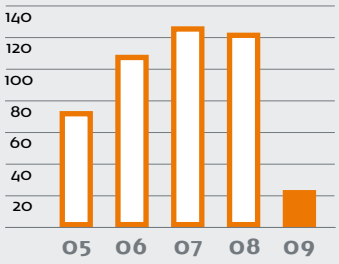
$$\frac{\text{Tilikauden kuukausittaiset henkilöstömäärät yhteensä}}{\text{Tilikauden kuukausien lukumäärä}}$$

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut (IFRS)

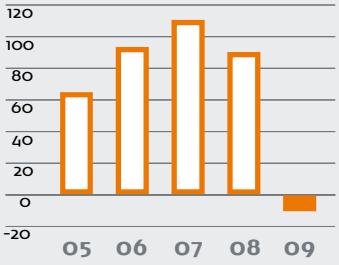
Liikevaihto
milj. euroa

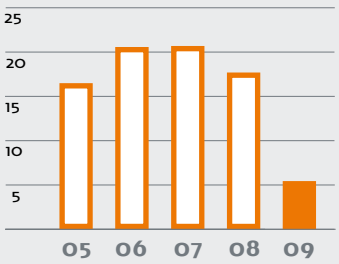
Liikevoitto
milj. euroa

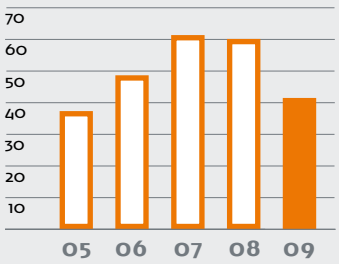
Tulos ennen veroja
milj. euroa

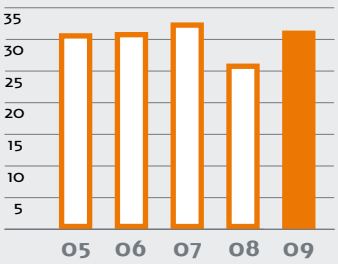
Sijoitetun pääoman tuotto
%

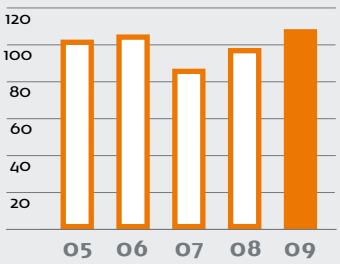
Bruttoinvestoinnit
milj. euroa

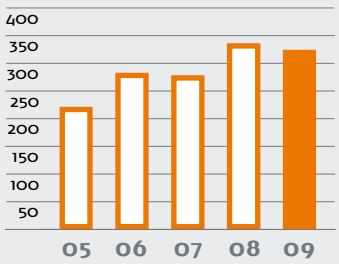
Omavaraisuusaste
%

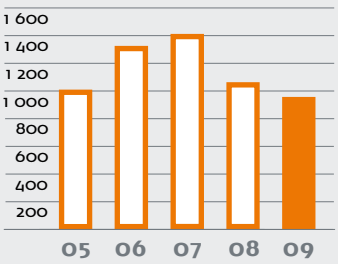
Gearing
%

Korollinen nettovelka
milj. euroa

Tilauskanta
milj. euroa

Osakekohtaiset tunnusluvut (IFRS)

Milj. euroa	2009	2008	2007	2006	2005
Tulos/osake (EPS), euroa	**-1,53**	3,28	4,29	3,87	2,57
Oma pääoma/osake, euroa	**16,18**	18,45	17,36	14,57	11,80
Osinko/osake, euroa	**0,00**[1)]	0,90	1,80	1,50	1,00
Osinko/tulos, %	**0,0**	27,4	42,0	38,8	38,9
Efektiivinen osinkotuotto, %	**0,0**	6,9	5,7	4,2	3,3
Hinta/voitto-suhde (P/E)	**-15,8**	4,0	7,4	9,3	11,9
Osakkeen kurssikehitys, euroa					
keskikurssi	**21,38**	27,40	44,88	34,00	21,74
alin kurssi	**13,30**	12,53	31,03	28,38	15,75
ylin kurssi	**30,30**	37,55	55,61	39,34	30,61
kurssi kauden lopussa	**24,20**	13,05	31,50	36,10	30,50
Osakekannan markkina-arvo, milj. euroa	**411,9**	222,1	536,2	614,5	519,1
Osakkeiden vaihdon kehitys, 1 000 kpl	**1 918**	3 185	5 204	4 114	4 610
% kokonaismäärästä	**11,3**	18,7	30,6	24,2	27,1
Osakkeiden lukumäärä					
kaudella keskimäärin, 1 000 kpl	**17 021**	17 021	17 021	17 021	17 021
kauden lopussa, 1 000 kpl	**17 021**	17 021	17 021	17 021	17 021

[1)] Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle

Tunnuslukujen laskentakaavat

TULOS/OSAKE

$$\frac{\text{Tilikauden tulos - vähemmistöosuus}}{\text{Osakeantioikaistu osakemäärä keskimäärin}}$$

OMA PÄÄOMA/OSAKE

$$\frac{\text{Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakeantioikaistu osakemäärä tilikauden lopussa}}$$

OSINKO/OSAKE

$$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko}}{\text{Osakeantioikaistu osakemäärä tilikauden lopussa}}$$

OSINKO/TULOS, %

$$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko}}{\text{Tilikauden tulos - vähemmistöosuus}} \times 100$$

EFEKTIIVINEN OSINKOTUOTTO, %

$$\frac{\text{Osinko/osake}}{\text{Osakeantioikaistu kurssi tilikauden lopussa}} \times 100$$

P/E-LUKU

$$\frac{\text{Osakeantioikaistu kurssi tilikauden lopussa}}{\text{Tulos/osake}}$$

OSAKEANTIOIKAISTU KESKIKURSSI

$$\frac{\text{Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto}}{\text{Tilikauden vaihdettujen osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä}}$$

OSAKEKANNAN MARKKINA-ARVO

Osakkeiden lukumäärä x kurssi tilikauden lopussa

Hallituksen ehdotus emoyhtiön voittovarojen käytöstä

Konsernitaseen 31.12.2009 mukaan konsernin voitonjakokelpoinen oma pääoma on 217 772 976,69 euroa. Emoyhtiö Lemminkäinen Oyj:n voitonjakokelpoinen oma pääoma taseen 31.12.2009 mukaan on 75 123 976,38 euroa, josta voittovarat edellisiltä tilikausilta ovat 72 636 193,59 euroa ja tilikauden voitto 2 487 782,79 euroa.

Lemminkäinen Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, ettei yhtiö jakaisi 31.12.2009 päättyneeltä tilikaudelta osinkoa, jolloin voittovaroihin jää 75 123 976,38 euroa.

Helsingissä 12. päivänä helmikuuta 2010

Berndt Brunow

Juhani Mäkinen

Mikael Mäkinen

Kristina Pentti-von Walzel

Heikki Räty

Teppo Taberman

Timo Kohtamäki
toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Lemminkäinen Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tarkastaneet Lemminkäinen Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2009. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

HALLITUKSEN JA TOIMITUSJOHTAJAN VASTUU

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja että varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

TILINTARKASTAJAN VELVOLLISUUDET

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaisia virheellisyyksiä ja että emoyhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja ovat toimineet osakeyhtiölain mukaisesti.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä johdon tilinpäätöksen laadinnassa soveltamia arvioita.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsityksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

LAUSUNTO KONSERNITILINPÄÄTÖKSESTÄ

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

LAUSUNTO TILINPÄÄTÖKSESTÄ JA TOIMINTAKERTOMUKSESTA

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Helsingissä 2. maaliskuuta 2010

PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö

Jan Holmberg
KHT

Osakkeet ja osakkeenomistajat

LEMMINKÄISEN OSAKE JA OSAKEPÄÄOMA

Lemminkäinen Oyj:n osake (LEM1S) noteerataan NASDAQ OMX Helsinki Oy:n keskisuurten yhtiöiden markkina-arvoryhmässä, teollisuustuotteet ja -palvelut -toimialaryhmässä. Yhtiöllä on käytössä yksi osakesarja. Kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa ja samansuuruiseen osinkoon. Osakkeiden lukumäärä on 17 021 250 kappaletta. Yhtiön osakepääoma on 34 042 500 euroa.

OSAKKEEN KURSSIKEHITYS JA VAIHTO

Yhtiön osakkeen kurssi vuoden 2009 viimeisenä kaupankäyntipäivänä oli 24,20 euroa (13,05 vuonna 2008). Kurssi kasvoi vuoden aikana 85 prosenttia. Osakkeen ylin noteeraus oli syyskuussa 30,30 euroa ja alin tammikuussa 13,30 euroa. Vuoden 2009 keskikurssi oli 21,38 euroa (27,40 vuonna 2008). Yhtiön osakekannan markkina-arvo tilikauden 2009 lopussa oli 411,9 milj. euroa (222,1 vuonna 2008).

Lemminkäisen osakkeita vaihdettiin NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä vuoden 2009 aikana yhteensä 1 918 039 kappaletta (3 185 174 vuonna 2008). Vaihdon arvo oli 41,0 milj. euroa. Lemminkäisellä on Liquidity Providing (LP) markkinatakaussopimus Nordea Pankki Suomi Oyj:n kanssa. Sopimuksen mukaan Nordea Pankki Suomi Oyj sitoutuu antamaan Lemminkäisen osakkeelle osto- ja myyntitarjouksen siten, että suurin sallittu osto- ja myyntitarjouksen välinen erotus on 4 prosenttia laskettuna ostotarjouksesta. Tarjoukset sisältävät vähintään 200 osaketta. Nordea Pankki Suomi Oyj sitoutuu antamaan tarjouksia NASDAQ OMX Helsingin kaupankäyntijärjestelmässä Pörssin päälistalla jokaisena pörssipäivänä vähintään 85 prosenttia jatkuva kaupankäynti I:n ajasta sekä arvopaperiin sovellettavassa päivän avaus- ja päätösmenettelyssä.

OSAKASSOPIMUKSET JA VALTUUTUKSET

Yhtiön tiedossa ei ole sellaisia osakkaiden välisiä sopimuksia, joilla olisi merkitystä äänivallan käyttämiselle yhtiökokouksissa.

Lemminkäinen Oyj:n 12.11.2009 kokoontunut ylimääräinen yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti valtuuttaa hallituksen päättämään osakeannista ja/tai osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:n tarkoittamien osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta yhdessä tai useammassa erässä, joko maksua vastaan tai maksutta. Annettavien osakkeiden määrä, mukaan lukien erityisten oikeuksien perusteella saatavat osakkeet, voi olla enintään 4 200 000 osaketta. Valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin 25 prosenttia yhtiön kaikista nykyisistä osakkeista. Hallitus voi päättää antaa joko uusia osakkeita tai yhtiön hallussa mahdollisesti olevia omia osakkeita.

Samalla yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään enintään 1 700 000 oman osakkeen hankkimisesta yhdessä tai useammassa erässä yhtiön vapaalla omalla pääomalla, ottaen kuitenkin huomioon osakeyhtiölain määräykset yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden enimmäismäärästä. Valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin 10 prosenttia yhtiön kaikista nykyisistä osakkeista.

Yhtiön hallituksella ei ole voimassa olevaa valtuutusta päättää vaihtovelkakirja- tai optiolainasta.

OSAKKEENOMISTAJAT

Lemminkäisellä oli vuoden 2009 lopussa 5 017 osakkeenomistajaa (4 511 vuonna 2008). Suurin yksittäinen omistajaryhmä oli kotitaloudet, jotka omistivat 78 prosenttia yhtiön osakekannasta. Kansainvälisten sijoittajien omistuksessa oli 10 prosenttia Lemminkäisen osakkeista.

LIPUTUKSET

Lemminkäinen Oyj ei saanut tilikaudella arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 pykälän mukaisia liputusilmoituksia.

JOHDON OSAKEOMISTUS

Yhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistivat 31.12.2009 Lemminkäinen Oyj:n osakkeita 649 857 kappaletta, joka on 3,8 prosenttia yhtiön osakkeista ja niiden tuottamasta äänimäärästä.

OSAKEPOHJAINEN KANNUSTINJÄRJESTELMÄ

Lemminkäinen Oyj:n hallitus on päättänyt uudesta konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä, joka astuu voimaan vuoden 2010 alusta. (Pörssitiedote 10.12.2009)

OSINGONJAKO

Lemminkäinen Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, ettei tilikaudelta 2009 makseta osinkoa.

Omistajaryhmät 31.12.2009

Omistajaryhmät	Osakkaita	%	Osakemäärä, kpl	%
Yritykset	350	6,98	449 542	2,64
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	16	0,32	393 671	2,31
Julkisyhteisöt	6	0,12	806 165	4,74
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	73	1,46	478 288	2,81
Kotitaloudet	4 542	90,53	13 243 535	77,81
Ulkomaat ja hallintarekisteröidyt	30	0,60	1 639 314	9,63
Yhteistilillä	-	-	10 735	0,06
Yhteensä	5 017	100,00	17 021 250	100,00

Osakemäärien jakauma 31.12.2009

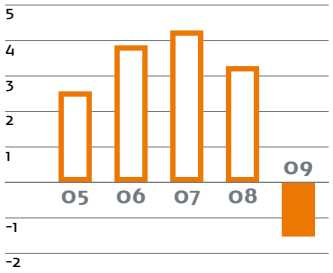
Osakemäärä	Osakkaita	%	Osakemäärä, kpl	%
1-100	2 066	41,18	116 574	0,68
101-1 000	2 510	50,03	923 944	5,43
1 001-10 000	390	7,77	1 094 072	6,43
10 001-100 000	36	0,72	822 963	4,83
100 001-1 000 000	12	0,24	4 798 077	28,19
1 000 001-	3	0,06	9 254 885	54,37
Yhteistilillä			10 735	0,06
Yhteensä	5 017	100,00	17 021 250	100,00

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2009

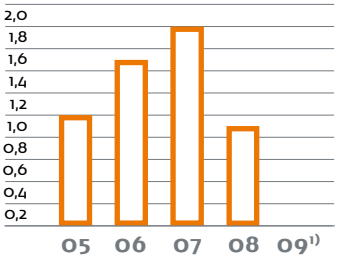
Osakkaan nimi	Osakemäärä, kpl	%
Pentti Erkki Juhani kuolinpesä	3 673 956	21,58
Pentti Olavi	3 673 953	21,58
Pentti Heikki Oskari kuolinpesä	1 906 976	11,20
Pentti-Kortman Eva Katarina	635 660	3,73
Pentti-Von Walzel Anna Eva Kristina	635 660	3,73
Pentti Timo Kaarle Kristian	635 660	3,73
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma	508 000	2,98
Odin Finland	205 141	1,21
Maa- ja Vesitekniikan Tuki r.y.	200 000	1,18
Swedbank	170 000	1,00
Etera Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö	164 600	0,97
Sijoitusrahasto Aktia Capital	145 384	0,85
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	120 000	0,71
Laakkonen Mikko	97 350	0,57
Sijoitusrahasto Aktia Secura	71 600	0,42
15 suurinta yhteensä	12 843 940	75,46
Hallintarekisteröidyt	1 639 314	9,63
Muut	2 537 996	14,91
Yhteensä	17 021 250	100,00

OSAKKEET JA OSAKKEENOMISTAJAT

Tulos/osake
euroa

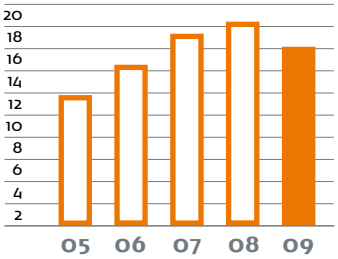

Osinko/osake
euroa

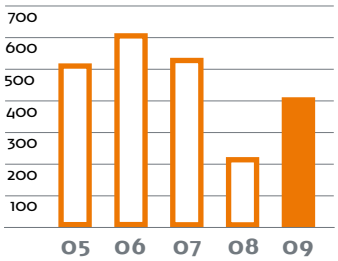

1) 0,00 e, hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle

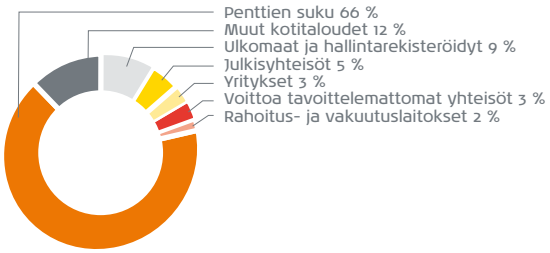
Oma pääoma/osake
euroa

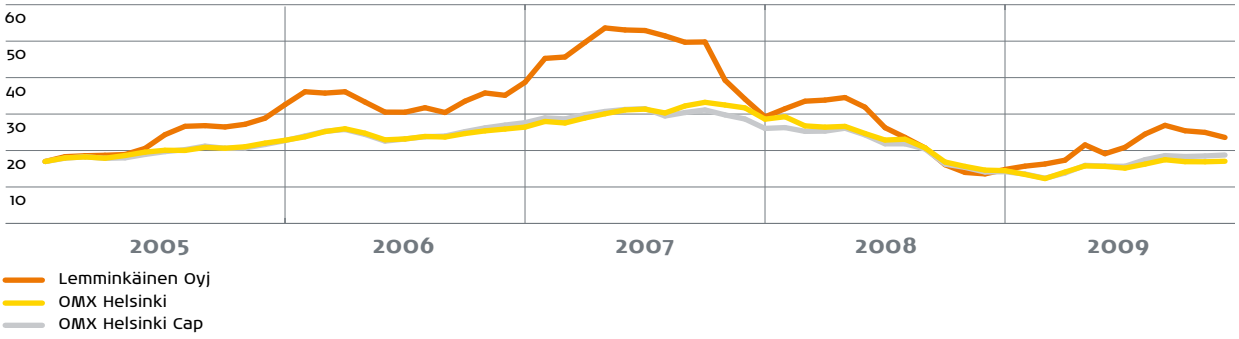
Osakekannan markkina-arvo
milj. euroa

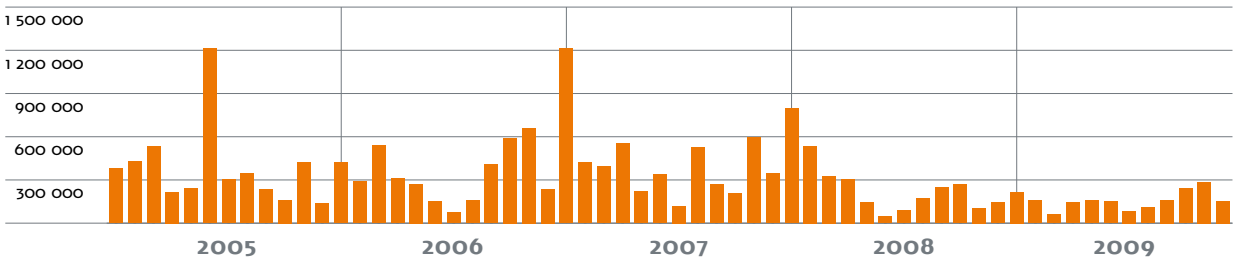
Omistajarakenne
31.12.2009

Osakkeen kurssikehitys
euroa

Osakevaihto
kappaletta kuukaudessa

Keskeiset pörssitiedotteet vuodelta 2009

Tammikuu	
5.1.2009	Lemminkäiselle yli 200 miljoonan euron kiinteistökaupat
7.1.2009	Tiina Kihlakaski Lemminkäisen henkilöstöjohtajaksi 7.1.2009 alkaen
7.1.2009	Lemminkäinen-konsernin johtoryhmä tammikuusta 2009 alkaen
Helmikuu	
12.2.2009	Lemminkäinen Oyj:n tilinpäätöstiedote 2008: Liikevaihto kasvoi, tulos ennen veroja heikkeni edellisvuodesta
Maaliskuu	
9.3.2009	Robert Öhman Lemminkäisen talous- ja rahoitusjohtajaksi 9.5.2009 alkaen
17.3.2009	Lemminkäinen Oyj:n varsinaisen yhtiökokouksen päätökset
17.3.2009	Lemminkäisen hallituksen järjestäytymiskokous pidetty
Toukokuu	
5.5.2009	IFRS 8 toimintasegmentit -standardin mukaiset segmenttitiedot vuodelta 2008
7.5.2009	Lemminkäisen osavuosikatsaus 1.1.–31.3.2009: Alkuvuoden tuloskehitys oli tavanomainen
Kesäkuu	
17.6.2009	Lemminkäinen sopi rahoitusjärjestelyistä
Heinäkuu	
29.7.2009	Lemminkäiselle iso elinkaarihanke Kuopiosta
Elokuu	
5.8.2009	Marcus Karsten Lemminkäisen talotekniikkatoimialan johtajaksi 1.1.2010 alkaen
6.8.2009	Lemminkäisen osavuosikatsaus 1.1.–30.6.2009: Toisen neljänneksen tuloskehitys oli odotusten mukainen
Syyskuu	
29.9.2009	KHO:n päätös asfalttikartelliasiassa: Lemminkäiselle 68 milj. euron seuraamusmaksu, jonka seurauksena konsernin vuoden 2009 tulos painuu selvästi tappiolle
Marraskuu	
5.11.2009	Lemminkäisen osavuosikatsaus 1.1.–30.9.2009: Kolmas vuosineljännes oli liiketoiminnallisesti hyvä, erityisesti infrarakentamisessa
5.11.2009	Lemminkäinen uudisti strategiansa ja määritteli osingonjakopolitiikkansa
12.11.2009	Lemminkäisen ylimääräisen yhtiökokouksen päätökset
Joulukuu	
1.12.2009	Lemminkäinen sopi kesällä 2009 neuvoteltujen rahoitusjärjestelyiden jatkosta
10.12.2009	Lemminkäisen talonrakentamisen johto vaihtuu: Jukka Terhonen toimialan johtajaksi 10.12.2009 alkaen
10.12.2009	Lemminkäinen päätti avainhenkilöiden kannustinjärjestelmästä
15.12.2009	Lemminkäinen aloittaa Kuopion elinkaarihankkeen rakennustyöt

Tiedotteet kokonaisuudessaan yhtiön verkkosivuilla osoitteessa www.lemminkainen.fi/sijoittajat/tiedotteet_ja_julkaisut

Tietoa sijoittajille

PERUSTIETOA LEMMINKÄISEN OSAKKEESTA

Listaus: OMX NASDAQ Helsinki Oy
Listautumispäivämäärä: 15.8.1989
Kaupankäyntitunnus: LEM1S
Osakkeiden lukumäärä: 17 021 250
Toimialaluokka: Teollisuustuotteet ja -palvelut
Markkina-arvoryhmä: Keskisuuret yhtiöt
ISIN-koodi: FI0009900336

TULOSTEN JULKISTAMINEN 2010

Tilinpäätöstiedote 2009	12.2.2010	klo 9.00
Vuosikertomus 2009	viikko 12	
Osavuosikatsaus 1.1.- 31.3.	6.5.2010	klo 9.00
Osavuosikatsaus 1.1.- 30.6.	5.8.2010	klo 9.00
Osavuosikatsaus 1.1.- 30.9.	4.11.2010	klo 9.00

JULKAISUJEN TILAUKSET

Vuosikertomus, tilinpäätöstiedote ja osavuosikatsaukset julkaistaan suomeksi ja englanniksi. Ne ovat luettavissa Lemminkäisen verkkosivuilla osoitteessa www.lemminkainen.fi, josta tiedotteet voi tilata myös omaan sähköpostiin. Painetun vuosikertomuksen voi tilata Lemminkäisen verkkosivuilta osoitteessa www.lemminkainen.fi/media/tilauspalvelu tai sähköpostitse konserniviestinta@lemminkainen.fi.

OSOITTEENMUUTOKSET

Osakkeenomistajien osoitteenmuutokset pyydetään ilmoittamaan arvo-osuustiliä hoitavaan pankkiiriliikkeeseen tai pankkiin.

SIJOTTAJASUHTEET

Lemminkäisen sijoittajasuhdetoiminnan tehtävänä on tukea yhtiön osakkeen oikeaa arvonmuodostusta tarjoamalla pääomamarkkinoille totuudenmukaista tietoa yhtiön liiketoiminnasta, strategiasta ja taloudellisesta asemasta. Jaettavan tiedon tulee olla tasapuolista ja samanaikaista kaikille markkinaosapuolille.

Yhteystiedot:

Lemminkäinen Oyj
Sijoittajasuhteet
PL 169, 00181 Helsinki
puh. 02071 53367
investor@lemminkainen.fi

Robert Öhman
Talous- ja rahoitusjohtaja
puh. 02071 53515
robert.ohman@lemminkainen.fi

Merja Paulamäki
Sijoittajasuhdepäällikkö
puh. 02071 53367
merja.paulamaki@lemminkainen.fi

HILJAINEN JAKSO

Lemminkäinen noudattaa kolmen viikon hiljaista jaksoa ennen tilinpäätöksen ja osavuosikatsauksen julkistamista. Tänä aikana yhtiö ei kommentoi sen taloudellista tilaa tai tulevaisuuden näkymiä, eikä tapaa pääomamarkkinoiden tai talousmedian edustajia.

ANALYYTIKOT

Seuraavien pankkien ja pankkiiriliikkeiden palveluksessa olevat analyytikot ovat tehneet sijoitusanalyysejä Lemminkäinen Oyj:stä. Analyytikot seuraavat yhtiötä omasta aloitteestaan, eikä Lemminkäinen vastaa heidän kannanotoistaan.

Carnegie Securities
Danske Bank
Evli Pankki
FIM Pankki
Icecapital Securities
Nordea Markets
Pohjola Pankki Oyj
SEB Enskilda
Sofia Pankki Oyj

Tietoa osakkeenomistajille

YHTIÖKOKOUS

Lemminkäinen Oyj:n osakkeenomistajat kutsutaan varsinaiseen yhtiökokoukseen, joka pidetään perjantaina 16.4.2010 klo 10.00 High Tech Center, HTC Helsingin auditoriossa, Tammasaarenkatu 1–5, Helsinki.

Oikeus osallistua yhtiökokoukseen on osakkeenomistajalla, joka on 6.4.2010 rekisteröity Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Osakkeenomistaja, jonka osakkeet on merkitty hänen henkilökohtaiselle suomalaiselle arvo-osuustililleen, on rekisteröity yhtiön osakasluetteloon.

Ilmoittautuminen

Osakkeenomistajan, joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen, tulee ilmoittautua viimeistään tiistaina 13.4.2010 klo 16.00 joko

- sähköpostitse pirjo.favorin@lemminkainen.fi
- puhelimitse 02071 53378
- telefaksilla 02071 53510, tai
- postitse osoitteella Lemminkäinen Oyj, Pirjo Favorin, PL 169, 00181 Helsinki.

Ilmoittautumisen yhteydessä tulee ilmoittaa osakkeenomistajan nimi, henkilötunnus, osoite, puhelinnumero sekä mahdollisen avustajan nimi ja henkilötunnus. Osakkeenomistajien Lemminkäinen Oyj:lle luovuttamia henkilötietoja käytetään vain yhtiökokouksen ja siihen liittyvien tarpeellisten rekisteröintien käsittelyn yhteydessä.

Ilmoittautumisen on oltava perillä ennen ilmoittautumisajan päättymistä. Valtakirja, jonka nojalla asiamies edustaa osakkeenomistajaa, pyydetään toimittamaan yhtiölle ilmoittautumisajan loppuun mennessä.

Yhtiökokouskutsu on nähtävillä kokonaisuudessaan yhtiön verkkosivuilla www.lemminkainen.fi.

OSINGONMAKSU

Lemminkäinen Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, ettei osinkoa vuodelta 2009 jaeta.

Merkittävimmät valmistuneet hankkeet

KOTIMAAN TOIMINTA

Kauppakeskus Elovainio valmistui huhtikuussa Ylöjärvellä. Pirkanmaan kolmanneksi suurimmassa kauppakeskuksessa toimii runsaat 60 kaupan ja palvelualan yritystä. Kauppakeskus myytiin kiinteistösijoitusyhtiö Sponda Oyj:lle 62 miljoonan euron kauppahintaan vuonna 2007.

Lemminkäisen suuri talonrakennuskohde valmistui Helsingin Salmisaaressa. Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman rakennuttama toimitilakokonaisuus on pinta-alaltaan 66 000 m². Lemminkäisen pääkonttori muutti elokuussa viimeisenä valmistuneeseen osaan, noin 10 000 m²:n tiloihin. Suomen viime vuosien suurimpiin talonrakennustöihin kuuluneen urakan arvo oli noin 100 miljoonaa euroa.

Turun satamassa valmistui Posten Logistik SCM Oy:n 25 000 m²:n logistiikkakeskus ja Hämeenlinnassa Moreenin 16 000 m²:n laajuinen logistiikkakeskus.

WinWind Oy:n tuulivoimalatehtaan rakennustyöt saatiin päätökseen Haminassa. Rakennustöiden arvo oli noin 17 miljoonaa euroa.

Pohjoismaiden suurin opiskelija-asuntola, Tampereen seudun opiskelija-asuntosäätiön Mikontalo, saneerattiin Tampereen Hervannassa. 648 asuntopaikan rakennuksen peruskorjaus kesti kaksi vuotta. Urakan arvo oli 10 miljoonaa euroa.

Helsingin Länsi-Pasilassa valmistui vuoden alussa Business Center Pasilan Visio. Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennialle rakennettuun kiinteistöön tuli kaksi toisiinsa liitettyä toimistorakennusta, joiden yhteinen pinta-ala on 32 000 m².

Pauligin uusi paahtimo valmistui kesällä Helsingin Vuosaaressa. Laajuudeltaan 35 000 m²:n paahtimon tuotanto-, toimisto- ja varastotilojen rakennustyöt käynnistyivät kesällä 2007.

Tilkan vanhan sotilassairaalan yhteyteen suunniteltu toimistotalo Viuhka valmistui kesällä Helsingissä. Rakennustöiden arvo on noin 18 miljoonaa euroa.

Helsingissä valmistuivat City-Centerin louhintaurakka, Ilmalan yhteyskäyttötunneli ja P-Flemingin-katu 36:n maanalaisen pysäköintilaitoksen sisustusurakka.

Jyväskylä-Jämsänkoski-radan peruskorjaus saatiin valmiiksi.

E18 Muurla-Lohja-moottoritie avattiin kokonaan liikenteelle tammikuun lopulla. Syksyllä 2005 käynnistetty tiehanke toteutettiin työyhteenliittymänä Skanskan kanssa.

Tuusulan Sammonmäessä käynnistyi elokuussa Lemminkäisen uusi asfalttitehdas, joka on Pohjoismaiden suurin ja yksi suurimmista Euroopassa.

ULKOMAAN TOIMINTA

Puusementtikuitulevytehtaan toimitusurakka Kiinan Sisä-Mongoliaan saatiin päätökseen kesäkuussa.

Shanghaissa valmistui kesällä Sandvikin 40 000 m²:n laajuinen kokoonpanotehdas. Lemminkäinen vastasi hankkeen suunnittelusta ja projektinjohtamisesta.

Nokia Siemens Networksin 34 000 m²:n suuruisen tuotantolaitoksen projektijohtourakka Intian Chennaissa valmistui loppuvuonna.

Pietarissa saatiin valmiiksi 225 asunnon asuintalo Vitebski Prospektilla. Rakennushankkeen arvo oli noin 20 miljoonaa euroa.

Nokian Renkaiden Pietarin tehtaalla valmistuivat uudet sekoittamo- ja toimistorakennukset sekä varastorakennus. Näiden urakoiden yhteinen arvo oli noin 29 miljoonaa euroa. Lemminkäinen on tehnyt rengastehtaalle vuodesta 2004 alkaen tiloja yhteensä yli 100 000 m².

Lemminkäisen Ruotsissa vuonna 1994 aloittamat tunnelinrakennustyöt jatkuvat. Härnösandin ja Vedan välisellä uudella Ådalsbanan-radalla valmistui ensimmäinen, 230 metrin pituinen Utansjön tunneli.

Lemminkäinen

Lemminkäinen Oyj
Salmisaarenaukio 2
00180 Helsinki
PL 169, 00181 Helsinki
Puh. 02071 5000
www.lemminkainen.fi